יידישע פובליק ביבליאטעק
TORONTO JEWISH PUBLIC LIBRARY
MAY - 1987

Toronto Ont June 10/36

ספריה עממית טורונטו
יודישע
פאלקס ביבליאטעק
טאראנטא
JEWISH PUBLIC LIBRARY, TORONTO
MAY - 1987

אַנטאָן טשעכאָוו.

געקליבענע
שריפטען
— פון —
אנטאן טשעכאוו

איבערזעצט פון

לעאָן קאָבריון.

ערשטער באַנד

היברו פּאָבלישינג קאָמפּאַני
83-85 קאנאל סטריט, ניו יאָרק.
1910.

COLLECTION OF WRITINGS

by

ANTON CHEKHOV

Translated into Yiddish by LEON KOBRIN.

Copyright 1911

Hebrew Publishing Company.

New York.

אינהאלטס־פערצייכנים

די נקמה 3
וואָס אַן אָנגעקלאָגטער האָט דערצעהלט 9
אַ בעקאַנטער מאַנספּערשוין 18
אַ גליקליכער מענש 24
אַ רפואה געגען שיכרות 32
אַ טהעאַטער־דירעקטאָר אונטער אַ זאָפע 41
די ענגלענדערין 46
דער אויסרופונגס־צייכען 52
דער רעדנער 59
אַ קונסט־ווערק 65
דער נצחון פון אַ זיעגער 71
דער ממזר 76
אַן עלענדע בעשעפּעניש 84
אַ טהייערער קינד 92
אויס די שריפטען פון אַ אויפגערעגטען מענשען 96
זומער יעסט 110
אַ רעטטונגהאָפּטע נאַטור 113
דער טויט פון אַ בעאַמטען 117
די מכשפה 122
נערוועז 141
דאָס איז גוועזן זי 147
איבערגעזאַלצען 154
איבריגע מענשען 160
דער שלעכטער אינגעל 169
אַ מעשה מיט אַ שוהל־אינגעל 173

א שרײַבטישטעלער 178
אַן אונגעוועהנליכער מענש 183
דער קרומער שפּיעגעל 190
א פּאַמיליען־פּאָטער 194
א גוטער סוף 200
אין באָד 1 207
אין באָד 2 213
דאָס לעזען 220
דער ערשטער ליעבהאָבער 226
די פּאָסירונג 234
דער פּאַסאַזשיר פון דעם ערשטען קלאַס 242
אונפּאַרזיכטיגקייט 252
דער קלוגער וועכטער 258
די שטיוועל 262

אַנטאַן טשעכאָוו

1.

וועַן די הערַן פון דער „היברו פאַבלישינג קאָמפּאַניע" האָבען מיין פּאַרשלאָג אָנגענומען, צו אויבערזעצען עטליכע באַנד פון טשעכאָוו'ן אין אידיש, איז ביי מיר געווען אַ גרויסער יום טוב. טשעכאָוו'ן איבערזעצען, דעם זשעניאַלען מיסטער פון דער קורצער ערצעהלונג, וואָס פּאַר אַ טהייערען אוצר פון אמת'ע בריליאַנטען וועט דורך דעם די אידישע ליטעראַטור אריינ־קריגען! די אידישע לעזער האָבען ביז איצט געקאָנט טשעכאָוו'ן מעהר פון הערען וועגען איהם, ווי פון לעזען איהם. זעלטען־זעלטען פלעגט ערשיינען זיינע אַ סקיצע אין די היגע אידישע צייטונגען, איצט, מיט דער אריסגאַבע פון די דאָזיגע פיער באַנד פון זיינע ערצעהלונגען, וועט דער אידישער לע־זער האָבען די געלעגענהייט צו בעקאָנען זיך מיט איהם נאָהענט, און איך בין זיכער, אַז ער, דער אידישער לעזער, וועט זיין דאַנקבאַר די הערַן פון דער „היברו פאַבלישינג קאָמפּאַניע", וועלכע האָבען די לעצטע צייט זיך געזומען אויף אַ נייעם וועג, צו בעריכערען די אידישע ליטעראַטור מיט די גרויסע שעפּער פון די פרעמדע ליטעראַטורען אין עהרליכע, גיט פערפעלשטע אויבערזעצונגען.

מיט דעם גרעסטען אבשיי בין איך*) צו דער אַרביט צוגעטראַטען; מיט דער גרעסטער ליעבע האָב איך איהם אויבערזעצט און אַלע כוחות מיינע

---

*) אַ גאַנץ גרויסע טהייל פון די פאַרליגענדע ערצעהלונגען זיינען אויבערזעצט געווארען פון מיין פרוי, בעקאַנט אונטער'ן פסעודאָנים: פּ ו ל י נ ע ס ע ג א ל. אַלעס, וואָס איך זאָג וועגען מיין פערהאַלטען זיך צו דער אַרביט, קאָן נאָך מיט מעהר רעכט געזאָגט ווערען וועגען מיין פרוי'ס.

II.

האָב איך אָנגעוועגדעט, בעת דער איבערזעצונג, איבערצוגעבען אין אונזער אידישער שפראָך טשעכאָוו'ס שטימונג, זויניע גאָנץ בעזונדערע, אייגענארטיגע, ר י י ן - ט ש ע כ א ו ס ק ע פּאַרבען, וועלכע אין טרויעריגע צארטע און בענקענדיגע, ווי די פּאַרבען פון'ם שטילען, פערטראָכטען יעסינדיגען בין השמשות, אָמאָל אַ כמארען, א פערוואָלקענטען, און אָמאָל אַ פּרעהליכען, אַ שמייכלענדיגען... דען טשעכאָוו'ס הויפּט־פּאַרבען, מיט וועלכע ער האָט זויניע בילדער געמאָהלען, זויגען געווען די פּאַרבען פון שטילער, פערטראָכטער יעסינדיגער דעמערונג, אפילו אין זויניע קאָמישע בילדער פיהלען זיך אויך די פּאַרבען פון שטילען יעסינדיגען בין השמשות...

בשעת איך האָב איהם איבערזעצט, האָב איך זיך אָפט דערמאָנט אָן דעם, וואָס אוינער אַ קריטיקער (אויב איך האָב נים קיין טעות, גאָרג בראנדעס), האָט געזאָגט וועגען דעם גרויסען שריפטשטעלער טורגענעוו:

— טורגענעוו — האָט יענער קריטיקער אונגעפּעהר געזאָגט — טונקט זיין פּינזעל אין דעם אָזור פון דעם פריהלינגס־הימעל...

געברויכענדיג די דאָזיגע מעטאפאָהר אויף טשעכאָוו'ן, האָט מען נאָך מיין מיינונג געקאָנט זאָגען, אַז ער האָט זיין פּינזעל געטונקט אין דער פּאַרב פון דער פערטראָכטער יעסינדיגער דעמערונג...

— קיינמאָל איז ער נים געווען פרעהלאָך אָהן אַ שאָטען פון טרויעריקייט — שרייבט וועגען איהם זויניע אַ נאָהענטע פרייגדין, די רוסישע שריפטשטעלערין ל. אָווילאָווא.

דער דאָזיגער „שאָטען פון טרויעריקייט", וועלכער פיהלט זיך אויך אין די מעהרסטע פון זויניע פרעהליכע, הומאָריסטישע ערצעהלונגען, זויגען די פּאַרבען פון דער זאנפטער יעסינדיגער דעמערונג...

און נים אומזיסט האָט ער אויך זאָמלונג פון זויניע ערצעהלונגען אָנ־גערופען „אין דעמערונג".

2

אָנטאָן טשעכאָוו איז געבאָרען גערואָרען אין'ם יאָהר 1860 אין דער שטאָדט טאָגאָנראָג. זיין פאָטער, פון'ם געבורט א פויער, האָט אין דעם זעל־ביגען יאָהר זיך געהאָט בעזעצט אין דער שטאָדט, וואו ער האָט געעפענט אַ

III.

קליין געשעפט. אין יאָהר 1878 האָט ער געענדיגט די גימנאַזיאום אין טאַגאַנראָג. דערנאָך איז ער אריינגעטראָטען אין מאָסקווער אוניווערסיטעט, וואו ער האָט געשטודירט מעדיצין. אין׳ם יאהר 1884 האָט ער געענדיגט דעם אוניווערסיטעט. אָלס דאָקטאָר האָט ער פּראָקטיצירט נישט לאַנג אוּן האָט זיך אין גאַנצען אָפּגעגעבען צו ליטעראַטור. געשטאָרבען איז ער פון שווינדזוכט דעם צוויטען יולי, 1904, אין׳ם אָלטער פון 44 יאָהר, אין דער כאַמע בליהונג פון זיין מעכטיגען טאָלענט. ער איז געשטאָרבען וויט פון זיין הויפּטהּ, אין דער דיטשער שטעדטעל באַדענווייליר, וואוהין ער איז געפאָהרען זיך קורירען. די דאָזיגע שטעדטעל האָט מיט צוויי יאָהר צוריק, דעם 25טען יולי, 1908, פעראיביגט דעם אַנדענקען וועגען זיין טויט דורך אויפשטעלען איהם אַ מאָנומענט, דער ערשטער, וואס מען האָט טשעכאָוו׳ן געשטעלט.

3.

אַנטאָן טשעכאָוו איז הויפּט אנערקענט אלס איינער פון די גרעסטע צווישען די גרעסטע מויסטער אין דער וועלט־ליטעראַטור. ער איז איבער־זעצט אין אַלע איראָפּיאישע שפּראַכען.

מיט דער אויסנאַהם פון טאָלסטאָיען, און אפשר נאָך פון טורגענעוו׳ן און דאָסטאָיעווסקי׳ן, האָט קיינער פון די רוסישע שריפטשטעלער ניט איבערגעלאָזט אַזאַ טיפען שפּור אין דער רוסישער ליטעראַטור, האָט ניט געהאָלטען אזוי געשפּאַנט די אויפמערקזאַמקייט פון דעם רוסישען לעזער, איז אזוי פיעל ניט בעשפּראָכען געוואָרען אין דער ליטעראַטור, ווי אַנטאָן טשעכאָוו. קיין אין בעדייטענדער ליטעראַטור־קריטיקער איז הויפּט ניטא, קיין אין בעדייטענדער שריפטשטעלער, וואס זאָל ניט שטעלען טשעכאָוו׳ן אין דער ערשטער רייהע צווישען די גרעסטע קינסטלער אין דער וועלט־ליטעראַטור. ג ע א ר ג ב ר א נ ד ע ס בעצייכענט איהם אלס „דער בעסטער דיכטער פון רוסלאַנד.“ דער אָלטער רייז ל. ט א ָ ל ס ט א ָ י, וועלכער איז בעגיסטערט פאר גיו דע מאָפּאַסאַן׳ס ווערק — שרייבט דער רוסישער שריפט־שטעלער ס. סערגעיענקא — געפינט נור איין שרייבער, וואס קען זיך פער־גלייכען מיט זיין טאָלענט צו מאָפּאַסאַן׳ען — טשעכאָוו׳ן. טאָלסטאָי שטעלט

IV.

טשעכאָוו'ן אפילו העכער פון זיך און לעזט סאָר אָפט זיינע ערצעהלונגען פאר זיינע געסט.

— עס האט געטראָפען — שרייבט דער זעלבער סערגעיענקאָ אין זיינע עראינערונגען וועגען טשעכאָוו'ן, וואס זיינען נישט לאַנג ערשיענען אין אַ זאַמעל־בוך צוזאַמען מיט די זכרונות פון אַנדערע שריפטשטעלער, וואס איז ארויסגעגעבען געוואָרען לכבוד פון טשעכאָוו'ס יאָהרציים: — עס האט אָפט געטראָפען, אז טשעכאָוו'ס אָן ערצעהלונג איז עשליכע מאָל נאָכאַנאַנד אויבערגעלעזען גענוואָרען אין דער הויך ביי טאָלסטאָי'ן ... איך געדענק — שרייבט ווייטער דער זעלבער סערגעיענקאָ — אוינמאָל בין איך געקומען צו טאָלסטאָי'ן מיט טשעכאָוו'ס ערצעהלונג „נשמה'ניו," וואס איז נור וואס ערשיענען אין דעם זשורנאַל „די פאַמיליע." שפעטער, זיצענדיג ביים טהעע און שמועסענדיג וועגען ליטעראַטור, האב איך אויך דערמאָנט טשעכאָוו'ס נייע ערצעהלונג. טאָלסטאָי האט זיך אַ כאַ געטהאָן מיט לעבעדיגער נייגעריגקייט און ביי מיר א פרעג געטהאָן, אויב איך האב די ערצעהלונג געלעזען און ווי זי געפעלט מיר. איך האב געענטפערט, אז די ערצעהלונג איז אַ נישקשה'דיגע און אויב ער אינטערעסירט זיך מיט איהר, האב איך די ערצעהלונג מיט זיך.

— אַ נייע ערצעהלונג פון טשעכאָוו'ן! ווילט איהר הערען? — האט טאָלסטאָי ווי אַנאָנסירט פאר די אָנוועזענדע.

אלע זיינען צופריעדען געווען צו הערען.

שוין ביי די ערשטע שורות האָט טאָלסטאָי אויסגעדריקט זיין צופריעדענהייט מיט דער ערצעהלונג דורך פערשיעדענע אויסגעשרייען. דערנאָך האט ער זיך געוועדעט צו מיר אין מיטען לעזען מיט אַ פאַרווארף:

— וואס האט איהר גיזאָגט: „אַ נישקשה'דיגע ערצעהלונג?" דאס איז דאָך אַ פערל, אַן אמת'ע פערל פון קונסט, און ניט נור אַ „נישקשה'דיגע ערצעהלונג."

און אז ער האט די ערצעהלונג אויבערגעלעזען, האט ער גענומען רוידען וועגען איהר מיט התפעלות, מיט בעגייסטערונג, און האט גאַנצע שטעלען פון איהר ציטירט אויף אויסוועניג.

— ווי גוט און ווי טרעפענד — האט ער גערעדט — האט טשעכאָוו אויבערגעגעבען די שפראַך פון דעם וועטערינאַר! און די דאָזיגע „לויה!" און דאס אמת'ע פרויען־געפיהל, וואס איז אזוי קורץ און אזוי קינסטלעריש אויסגעדריקט גענוואָרען אין „נשמה'ניו." אן אויסגעצייכענטע ערצעהלונג!

און ווי אַן אמת קינסטלעריש ווערק, קאָן עס מאַכען אויף פערשיעדענע מענשען אַ פערשיעדענעם אײַנדרוק.

שפּעטער א ווײַלע זײַנען צו טאָלסטאָי'ן אָנגעקומען נײַע געסט. בעגריסט זײַ, האָט ער זיך אָנגערופען: — האָט איהר שוין געלעזען טשעכאָוו'ס נײַע ערצעהלונג: „נשמה'ניו"? נײַן? ווילט איהר הערען?

און טאָלסטאָי האָט ווידער געזומען לעזען פאר זײַ די ערצעהלונג „נשמה'ניו."

— אײַנמאָל — שרײַבט דער זעלבער סערגעיעניקאָ — בעת טאָלסטאָי האָט געשפּאַצירט מיט אײַניגע פון זײַנע געסט אײַבער'ן פּאַרק פון זײַן גוט, איז געקומען צו רײַד וועגען א נײַעם ווערק פון אָ שרײַבער, ווועלכען מען האָט פערגליכען צו טשעכאָוו'ן. טאָלסטאָי האָט זיך אָפּגעשטעלט און, פערלייגט די האַנד אַהינטער'ן גאַרטעל פון זײַן בלוזע, האָט ער ארויסגערעדט פערטראַכט:

— איך פערשטעה נײַט, ווארום מען גלייבט איהם צו טשעכאָוו'ן. נאָך מײַן מײַנונג איז צו טשעכאָוו'ן אלס קינסטלער קײַן גליבען נײַט אָ. דער אײַנציגער, ווועלכען מען קאָן יאָ צו איהם פערגלייכען, איז מאָפּאַסאַן. נישט לאַנג האָב איך נאָך אַמאָל אײַבערגעלעזען טשעכאָוו'ן כמעט אין גאַנצען. אַלעס איז בײַ איהם אַזוי רײַצענד, ווואונדערבאַר. עס זײַנען פארהאן מאַנכע נײַט טײַפּע שטעלען, יאָ, נײַט טײַפּע שטעלען, אבער אלעס איז רײַצענד. און טשעכאָוו'ן אלס מאהלער קען מען אפילו נײַט צוגלייכען צו די אַלטע רוסישע שרײַפּשטעלער — צו טורגענעוו'ן, דאָסטאָיעווסקי'ן אדער צו מיר. טשעכאָוו האָט זיך זײַן בעזונדערע, אײַגענע פּאָרמע, ווי בײַ די אימפּרעסיאָניסטען. זעהסט, אָ מענש שמירט, דאָבט זיך, מיט פּאַרבען אָהן אָ פּלאָן און סדר, מיט פּאַרבען אָהן אָן אויסוואָהל, מיט וואס'רע עס מאַכט זיך איהם נור אונטער דער האַנד; און עס ווייזט זיך אויס, אז די דאָזיגע שמירעכצען האבען, דאָבט זיך, קיין צוזאַמענהאָנג איינס מיט'ן אַנדערן. טרעטסט אבער אָפּ אײַניסעלע ווייטער און טהוסט א קוק — ערשט פאר דיר לעבט אויף א העל, מעכטיג בילד, ווואס מאַכט אויף דיר א מערקווירדיגען אײַנדרוק. און נאָך אַן אמת'ער סימן, אז טשעכאָוו איז אָ וואָהרער קינסטלער, איז דער פּאַקט, ווואס מען קען איהם איבערלעזען עטליבע מאָל, אויסער, נאַטירליך, זײַנע פּיעסען, ווועלכע זײַנען נײַט זײַן זאָך....

אָט אזוי הויך שטעלט דער גרויסער טאָלסטאָי אַנטאָן טשעכאָוו'ן.

טשעכאָוו'ן האט מען נישט גלייך אנערקענט. א סך יאָהרען האט געמען, ביז די רוסישע קריטיקער האבען איהם פערשטאַנען און אָבגעשעצט. ביז דעמאָלט האָבען די מעהרסטע פון די רוסישע קריטיקער, די בכבוד'סטע צווישען זיי, איהם בעפאָלען און גאַנץ אָפט איהם זעהר גראָב אַטאַקירט.

אויפ'ן ליטעראַרישען פעלד איז טשעכאָוו צוערשט ארויסגעטראָטען מיט קליניגקייטען, מיט שטיפערייען. אין'ם יאָהר 1879, בעת ער איז געווען אַ שטודענט פון מעדיצינישען פאָקולטעט אין מאָסקווע, האט ער ארויסגעשיקט זיין ערשטע זאַך: „אַ ברief צו אַ שכן אַ ווייסענטאַפטסמאַן" אין דער הומאָריסטישער צייטונג „סטרעקאָזא." זיין דעמאָלט הייבט זיך אָן זיין ליטעראַרישע טהעטיגקייט. אונטערגעשריעבען האט ער זיך דאָן אונטער זיינע זאַכען מיט'ן נאָמען אַנטאָשא טשעכאָנטע.

אזוי ווי ער האט געמוזט זוכען צו פערדינען אויף חיונה פאר זיך און זיינע עלטערען, האט ער אויך געמוזט שרייבען ראָמאַנען אין די מאָסקווער צייטונגען, האָט אָפגעדרוקט איין ראָמאַן: „אַן אומזיסטער זיעג" אין דער צייטונג „דער וועקער," א צווייטען: „פערשפעטיגט בלומען" אין דער צייטונג „ליכט און שאטען" און אַ דריטען: „דער גאָלדענער צאָפ" אין דער צייטונג „מאָסקווא."

די דאָזיגע אָלע ראָמאַנען זיינען קיינמאָל נישט אריין אין די זאַמלונגען פון זיינע ווערק.

אין זיינע אראינערונגען ווענען אַנטאָן טשעכאָוו'ן דערצעהלט זיין אינגערער ברודער מ. ט ש ע כ א ו, אז ווען טשעכאָוו איז נאָך געגאַנגען אין 7טען קלאַס גימנאַזיום, האט ער געהאַט אַנגעשריעבען א גרויסע דראַמע „הויפּטמאַלאָזע" און זעהר אַ קאָמישען וואָדעוויל אונטער'ן נאָמען „ניט אומזיסט האט די הוהן געזונגען."

די דאָזיגע דראַמע האט ער שפעטער, בעת ער איז אריינגעטראָטען אין מאָסקווער אוניווערסיטעט, צוריסען און ווען דער וואָדעוויל איז אַהינגעקומען, וויים מען עד היום ניט.

זיינדיג אויפ'ן צווייטען קורס אין אוניווערסיטעט — דערצעהלט זיין ברודער — האט אַנטאָן טשעכאָוו אַנגעשריעבען אַ צווייטע גרויסע דראַמע מיט אַ שרעקליכער האַנדלונג, וואו עס זיינען פאָרגעקומען פערד-גנבים, שו-

סעריען, א פרוי, וואס האט זיך געווארפען אונטער א צוג. די דאזיגע דראמע האט טשעכאוו געברענגט צו דער בעריהמטער רוסישער אקטריסע יערמאלאווא און האט איהר פארגעשלאגען, אויפצושטעלען זי צו איהר בענעפיס. דער סוף איז געווען, אז די דאזיגע דראמע האט אויך געהאלפ דעם אייגענעם מזל, וואס די ערשטע — טשעכאוו האט זיך צוריסען, ווען יערמאלאווא האט זי נית אנגענומען.

אויסער די דאזיגע צוויי האט טשעכאוו אין יענער צייט אנגעשריבען נאך א דריטע דראמע „דער פריץ," וואס די רוסישע צענזור האט פערבאטען.

דאס איז געווען אין אנפאנג פון זיין ליטעראריישער טהעטיגקייט, ווען טשעכאוו האט נאך געזוכט זיין אייגענעם וועג, ווען ער האט נאך נית גע־פיהלט זיין אמת'ע קראפט, דאן האט ער זיך געווארפען אויף אלעס: אי אויף שונד־דראמען, אי אויף שונד־ראמאנען... און אפשר האט ער עס געטאן, אום, ווי מען זאגט ביי אונז, „א לעבען צו מאכען"...

דען עס גלויבט זיך קוים, אז דער טשעכאוו, וואס איז אזוי גרויס אין זיין אינפאכקייט און נאטירליכקייט, אין זיין דורכזיכטיגער קלארקייט און זיין טיעפער קינסטלערשער וואהרהייט, וועלכער איז אזוי ווייט פון פאלשע טענער און פאלשע עפעקטען — זאל אמאל האבען געפיהלט צו שרייבען פיף־פאף דראמעס מיט שיסערייען און שונד־ראמאנען.

ווי זיין ברודער מ. טשעכאוו דערצעהלט, האט ער זיך אין אנפאנג פון זיין ליטעראריישער טהעטיגקייט געפונען אין אזא קלעגליכער לאגע, אז שוין זייענדיג דאקטאר, האט ער געדרוקט זייענס א ראמאן „א דראמע אויף געיעג" אין דער מאסקווער צייטונג „די טעגליכע נייעס" פאר א געהאלט פון ד ר י י ר ו ב י ל א ו ו א ך!...

וואס פאר אן אונטערשיעד צווישען דעם טשעכאוו'ן און דעם שפעטער־דיגען אין ליטעראריש מעלות, און וואס פאר אן אונטערשיעד אין דעם געהאלט, וואס דער טשעכאוו האט געקראגען און דער שפעטערדיגער, וואס האט בעקומען פון דעם פערלעגער מארקס בלויז פאר דער ערלויבניש אויבערצו־דרוקען זייענ ווערק אין בוך־פארם 75 ט ו י ז ע נ ד ר ו ב י ל, אויסער געווייסע פראצענטען! דער אונטערשיעד צווישען דעם טשעכאוו'ן, וואס האט געשריבען זייענ שונד־שטיקער און שונד־ראמאנען און דעם שפעטערדיגען איז, להבדיל, ווי צווישען די דריי רוביל און די פינף און זיעבציג טוי־זענד!....

אפילו די דריי רוביל א וואך האט ער אויך נית אלע מאל געקראגען.

VIII.

אָט וואס עס דערצעהלט וועגען דעם טשעכאָוו'ס ברודער מ. טשעכאָוו, וועלכען דער שרייבער פּלעגט שיקען אין רעדאַקציאָן נאָך זיין וועכענטליכען גערעלט:

— אַ סך מאָל האָט געטראָפען, אַז דו קומסט אין דער רעדאַקציאָן פון „די וועכענטליכע נייעס" און וואַרסט אָפּ שעה'ן גאַנצע, ביז דער אַרויסגעבער פון דער צייטונג בעמערקט דיך.

— וואס וואַרט איהר? — וועגדעט ער זיך צו מיר.

— אָט... געקומען נאָך די דריי רובל...

— איך האב ניט... וואו זאָל איך נעהמען? אפשר ווילט איהר אַ בילעט אין טהעאַטער? אדער פּוליוכט נייע הויזען? קענט איהר אריבערגעהן צו דעם און דעם שניידער און נעהמען אויף מיין השבון!

און די דריי רובל האָט ער טאַקי ניט געהאט אויך — בעמערקט מ. טשעכאָוו.

5.

אין יענער צייט האָט טשעכאָוו מיטגעארבייט אויך אין אַנדערע מאַסקווער צייטונגען. אין אייניגע פון יענע צייטונגען האָט ער זיך בעקאַנט און בעפריינדעט מיט דעם פּאָעט פּאַלמין, וועלכער איז געווען א גרויסער שכור.

דער דאָזיגער פּאַלמין האָט געדרוקט זיינע ליעדער אין אַ פּעטערסבורגער וויצען־בלאַט „אַסקאָלקי" (סקאָפּקעס), וואס איז אַרויסגעגעבען געוואָרען פון דעם הומאָריסט נ. ל י ס ק י ן.

אויבמאָל איז לויקין געקומען צופּאָהרען אין מאַסקווע, האָט בעזוכט דעם פּאָעט פּאַלמין'ען און איהם אַרויסגענומען דורכצופּאָהרען זיך איבער די מאַסקווער גאַסען. פּאָהרענדיג איבער דער טווערסקער גאַס, איז זיי אַנטקעגען אַנגעגאַנגען אַ יונגערמאַן מיט לאַנגע האָאָר.

— איהר וויסט, ווער דאס איז? — האָט פּאַלמין זיך געוועדעט צו לויקין'ען.

— נייון — האָט לויקין געענטפערט.

— דאס איז טשעכאָוו! אָט איהם האָט איהר געדארפט אויסלאַדען פאר אייער צייטונג.

IX.

לייקין האט דאָן אוינגעלאָדען טשעכאָוו'ן אלס מיטאַרבייטער פון זיין צייטונג, אוו דער דאָזיגער צופאַל האט ארויסגעבראַכט דעם שפּעטערדיגען גרויסען טשעכאָוו'ן.

ניט אומזיסט האט לייקין אוינמאָל זיך אויסגעדריקט, ווי מ. טשעכאָוו דערצאָהלט:

— איך האב בעשאַפען טשעכאָוו'ן!

טשעכאָוו האט געוואָלט דרוקען זיינע הומאָריסטישע ערצאָהלונגען אין לייקין'ס „אָסקאָלקי" אוו פון יענער צייט הויבט זיך אָן זיין מיטאַרבייטערשאַפט אין די פּעטערסבורגער צייט־שריפטען. באַלד לאַדעט איהם איין אַלס מיטאַרבייטער דער רעדאַקטאָר פון דער „פּעטערסבורגער גאַזעטע." דאָרט דרוקט ער די בעסטע פון זיינע קורצע ערצאָהלונגען. די דאָזיגע ערצאָהלונגען ציהען צו אויף איהם די אויפמערקזאַמקייט פון דעם בעקאַנטען, אַמאָל בעריהמטען רוסישען שריפטשטעלער ד. ג ר י ג א ר א ו ו י ט ש, וועלכער איז געווען אָן אויגענער מענש אין סואוואָרין'ס צייטונג „נאַוואָיע וורעמיא", אוו באַלד הויבט אָן טשעכאָוו צו דרוקען זיינע ערצאָהלונגען אין „נאַוואָיע וורעמיא" אויך. זיינע ערצאָהלונגען מאַכען פוראָר אוו ווען זיי ערשיינען שפּעטער אין בוך־פאָרם, ווערען זיי אוו זייער פערפאַסער פון איין צד שטאַרק געלויבט אוו פון אַנאַנדער צד — שטאַרק, אוו ווי איך האב שוין פריהער דערמאָנט, אָפט גראָב געטאַדעלט. דער צד, וואס טאַדעלט איהם, געהערט צו דער בעסטער אוו פראָגרעסיווסטער טהייל פון די רוסישע קריטיקער.

6.

די פראָגרעסיווסטע טהייל פון דער רוסישער ליטעראַטור האט אַלע מאָל געפאָדערט פון אַ שרייבער אַ בעשטימטען פּנים, אַ בעשטימטען בליק, האט אַלע מאָל געפרעגט ביים שרייבער: ווער ביזטו? וואס זיינען דיינע אידעאַלען, דיינע סימפּאַטיען? אין וואס גלויבסטו? אונטער וועלכער פאָהן שטעהסטו?...

אין קיין אַנדער ליטעראַטור זיינען די פערשיעדענע ליטעראַרישע לאַגערן, די פערשיעדענע ליטעראַרישע שטרעמונגען אזוי שאַרף ניט אָפּגע־

זונדערט, אָפּגעטהוילט, ווי אין דער רוסישער ליטעראַטור. דער אוינציגער טריבונאַל, וואס האט אויסגעדריקט די אידעען־שטרעמונגען פון דער רוסישער גענזלשאַפט, איז ביז דער סאַמער לעצטער ציט געווען אויסשליסליך די רוסישע ליטעראַטור.

דערפאַר זיינען די בעסטע רוסישע ליטעראַטור־קריטיקער געווען מעהר פּובליציסטען, ווי ליטעראַטור־קריטיקער און דערפאר האבען זיי זיך מעהר אינטערעסירט מיט די סימפּאַטיען און אַנטיפּאַטיען פון דעם שרייבער, ווי מיט דער קונסט פון זיינע ווערק. ניט דאַבראָליובאָוו און ניט פּיסאַרעוו, ניט מיכאַילאָווסקי און ניט סקאַבישעווסקי און ניט אפילו דער גרעסטער פון זיי אַלס ליטעראַטור־קריטיקער בילינסקי, האבען אנערקענט א ווערק פאר זיין קונסט אליין.

אַפּריהער וואס זאָגט דער שרייבער, און דערנאָך ערשט ווי אזוי...

אין טשעכאָוו'ס ערצעהלונגען האבען זיי אבער ניט געזעהן קיין בעסטמטען פּנים; וואס זיינע סימפּאַטיען און אַנטיפּאַטיען זיינען, האבען זיי פון זיינע ערצעהלונגען נישט געקענט ארויסקריגען. ער איז געווען צו פיעל קינסטלער, אום זיינע סימפּאַטיען אונטערצושטרייכען. ווי אין אַ קלאַרען, שטילען טויכעל האט זיך די דעמערונג פון'ס רוסישען לעבען אָפּגעשפיגעלט אין זיינע ווערק אזוי שטיל און רוהיג, מוראַ'דיג גלייכגילטיג, אויפ'ן ערשטען בליק... און דערצו האט ער נאָך דאַן געדרוקט זיינע ערצעהלונגען אין „נאָוואָיע וורעמיאַ," אין דעם לאַגער ביי דעם פערביסענסטען שונא פון דעם פראַגרעסיוועז געדאַנק...

און מען איז טשעכאָוו'ן בעפאַלען.

איין קריטיקער, סקאביטשעווסקי, האט איהם געסטראַשעט שיעור ניט מיט „קבורת חמור."

— טשעכאָוו וועט אַמאָל שטאַרבען הינטער אַ פאַרקאַן — האט סקאַבישעווסקי געשריעבען.

מיכאַילאָווסקי האט אין איהם אפילו אנערקענט טאַלענט, ער האט איהם אבער פאַרווירפען געמאַכט, ווארום ער איז אינהאַלטסלאָז, גלייכגילטיג צו זיינע העלדען, פארואס מאַהלט ער זיי מיט „קאַלט בלוט," פארואס נעהמט ער צופעליגע טהעמעס און ווארום זייהט ער צווישען זיינע לעזער אזא יאוש און אַזא פעסימיזמוס. דערפאר שטעלט ער איהם זאָגאַר ניעדריגער פון דעם

חומאָריסט לייקין, אַ שרייבער, וואס איז אין פערגלייך צו טשעכאָוו'ן, ווי אַ פליעג צו אַן עלעפאַנט...

— פאר די קנאַפּע פינף און צוואַנציג יאָהר, וואס טשעכאָוו האט געארבויט — שרייבט דער בעקאַנטער רוסישער שריפטשטעלער א. ב ו נ י ן — איז ער געווג אויסגעשטאַנען גראַבקייטען און זידלעריין פון די קריטיקער. אויגער פון די גרעסטע און עדעלסטע רוסישע דיכטער, האט ער קיינמאָל נית גערעדט מיט דער שפראַך פון א מגיד, פון אַ פראַפאַגאַנדיסט. האט אַזאַ דען געקענט ערווארטען פערשטענדניס און פריינדליכקייט פון דער קריטיק אין רוסלאַנד?... און, פערשטעהט זיך, אַז די דאָזיגע קריטיקער האבען געווג גאָל אריינגעגאַסען אין זיין זעעלע, וואס איז אָהן דעם שוין אויך געווג פער'סם'ט געווען פון דער רוסישער ווירקליכקייט.

און ביז זיין טויט איז ער, טשעכאָוו, פערביטערט געווען געגען זיינע קריטיקער.

— אַנטאָן פאָוולאָוויטש—מאַכט צו איהם אוינמאָל דער זעלבער שריפטשטעלער בונין — אין גיבען וועט מען פויערען אייער פינף און צוואַנציג יאָהריגען יובילייאום!

און טשעכאָוו האט געענטפערט:

— איך קאָן די דאָזיגע יובילייאומס. מען זידעלט אָפּ אַ מענשען גאַנצע פינף און צוואַנציג יאָהר, מען מאַכט פון איהם אַש און בלאַטע, און דערנאָך שענקט מען איהם אַ געזונע פעדער פון אילומיניאום און אַ טאָג א גאַנצען זינגט מען צו איהם בעגויסטערטע שבחים און מען קושט איהם און מען פערגיסט טרערען....

נאָך שארפער האט ער אויסגעדריקט זיין ביטערניש געגען די קריטיקער פאַר מאַקסים גאָרקי'ן.

אין זיינע עראינערונגען וועגען טשעכאָוו'ן דערצעהלט גאָרקי, אַז טשעכאָוו האָט זיך אַמאָל אַזוי אויסגעשפראָכען פאַר איהם איבער די קריטיקער:

— די קריטיקער זיינען עהנליך צו די פיה־פליעגען, וואס שטערען דעם פערד צו אַקערען די ערד. דער פערד ארבויט, אלע זיינע מוסקולען זיינען אָנגעגויגען, ווי די סטרונעס אויף אַ באַנדורע... און דאָ זעצט זיך ביי איהם אויפ'ן רוקען אוועק א פיה־פליעג און קיצעלט, און זשוזשעט... ער מוז טרויסלען מיט'ן קערפער און מאַכען מיט'ן עק... וועגען וואס זשוזשעט די פיה־פליעג? אסור, אויב עמיצער ווייסט עס... פשוט, זי האט אַן אונרוהיגען כאַראַקטער און ווייל זיך לאָזען פיהלען: זאָל מען, הייסט עס, ווייסען, אַז

זי עקזיסטירט אויך אויף דער וועלט! ... אָט איהר זעהט דאָך — איך קאָן אפילו זשוזשען... וועגען אַלעס קען איך זשוזשען!... איך לעז שוין פינף און צוואַנציג יאָהר קריטיק איבער מיינע ערצעהלונגען און קיין איין וויכטיגע בעמערקונג געדענק איך נים, קיין איין גוטען ראַטה האב איך נים גע־הערט... בלויז איין מאָל נור האָט סקאבוטשעווסקי געמאַכט אויף מיר אן אויפדרוק... ער האָט אָנגעשריעבען, אז איך וויל שטאַרבען אַ שבור'ער אונטער אַ פּאַרקאַן...

7.

די קריטיקער האבען איהם נים פערשטאַנען. די חכרונות, וואס זיי האָ־בען איהם אריינגעשטעלט, ווי זיין אונבעשטימטע ריכטונג, זיין „קאַלט בלוט," זיינע צופעליגע טהעמאַס און זיין פּסיכולוגיזמוס, — דאס זיינען, נאָך מיין מיינונג, טשעכאָוו'ס גרעסטע מעלות.

טשעכאָוו'ס גרויסקייט ליגט טאַקי אין זיין „קאַלט בלוט," אין די אַרט און וויזע, ווי אזוי ער האָט געמאַהלען די ווירקליכקייט, אין וועלכער ער האָט געלעבט.

דאס, וואס טשעכאָוו האָט געגומען „צופעליגע טהעמאַס," וויזען נור, ווי גרויס איז זיין בעאַבאַכטונגס־קראַפט געווען און ווי טיף האָט זיין קינ־סטלער־אויג אריינגעדרונגען. דאס, וואס איז פאר דער פּשוט'ער אויג געווען נים מעהר ווי אַ צופאַל, דאס איז פאר דער אויג פון דעם קינסטלער געווען א רינג פון דער גרויסער קייט, וואס הייסט „וויזרקליכקייט"....

לעזענדיג טשעכאָוו'ן, ווערט איהר ערשטוינט, ווי טיף און ווי בריים זיין קינסטלער־אויג האָט אריינגעכאַפּט יעדען ווינקעלע פון רוסלאַנד. וועג־מען־וועמען האָט ער נים געמאַהלען אין זיינע ערצעהלונגען: אי ארבייטער, אי פּויערים, אי שטאַדט־לויט, אי טשינאָווניקעס, אי פּרויען, אי אזעלבע, אי אזוינע, אי קינדער, — אַלע־אַלע קלייגע וועלטלאַך, וואס שטעלען פאָר די גרויסע, בריימע, פינסטערע רוסלאַנד.

טשעכאָוו איז אויך נים געווען קיין פּסיכיאַטר, וויל איהם האָט זיך געוואַלט זיין אַ האַמלעט, נור זיין פּסיכולוגיזמוס איז געווען אַ פאַלג פון זיין שטרענג־קינסטלערשען וואַהרהייטס־געפיהל, פון זיין שטרענג־רעאַליס־

טישען מאָלען דאס לעבען, פון זיין ניט וועלען, אדער, ריכטיגער, נ י ט ק א נ ע ן פערפעלשען די ווירקליכקייט.

און די ווירקליכקייט און דאס לעבען, וואס איהם איז אויסגעקומען צו מאָהלען, איז געווען אזוי פינסטער, אזוי חושך, אזוי טרויעריג, פער־פלוכט טרויעריג, און זעלטען א שרייבער האט אזוי געקאָנט און געפיהלט די רוסישע טרויעריגע ווירקליכקייט, ווי דער גרויסער טשעכאָוו.

ער האט געקאָנט רוסלאַנד און רוסלאַנד'ס קינדער און האט אין זיינע ווערק זיי געמאָהלען, ווי ער האט זיי געקאָנט, ווי ער האט זיי געזעהן.

— אונזער קולטור־לעבען — זאָגט אייגער פון די פערזאָנען אין זיין ערצעהלונג „דאס לעבען" — האט זיך נאָך ניט אָנגעהויבען... די זעלבע ווילדקייט, די זעלבע כאַמעריי, די זעלבע אונטערטהעניגקייט הערשט ביי אונז הייגט, ווי צוריק מיט פינף הונדערט יאָהר...

און פאר מאַקסים גאָרקי האט זיך טשעכאָוו אליין נאָך אויסגעדריקט שארפער וועגען זייגע ברידער די רוססען.

— ביי זיי איז א הינטישע פסיכאָלאָגיע — האט טשעכאָוו אַמאָל איהם געזאָגט — דערצעהלט גאָרקי אין זייגע עראינערונגען וועגען טשעכאָוו'ן— שלאָגט מען זיי, קוויטשען זיי אין דער שטיל און פערשטעקען זיך אין זיי־ערע לעכער, טהוט מען זיי א גלעט, לייגען זיי זיך אוועק אויף די רוקענס, פערריסען די לאַפּקעס און דרעהען מיט די ווידלען...

די קריטיקער האבען איהם ניט פערשטאַנען. קיינער האט אזוי ניט גע־שניטען די רוסישע באַמעריי, ווי אָט טאַקי דער זעלבער טשעכאָוו. קיינער האט אזוי קלאָר ניט בעלויכטעט די פינסטערניש אין רוסלאַנד, ווי ער, און קיינער האט אזוי ניט אריינגעשטעלט אין איהר גאַנצער נאַקעטער העסליכקייט די ווירקליכקייט אין רוסלאַנד, ווי אַנטאָן טשעכאָוו. קיינע פראַפאַגאַנדיסטישע ווערק וואָלטען ניט אומשטאַנד געווען אויפצוטהאָן דאס פאר דער רוסישער געזעלשאַפט, וואס די ריין־קינסטלערשע ווערק פון א טשעכאָוו'ן האבען אויפ־געטהאָן פאר איהר. זייגע ווערק זייגען געווען א צויבער־שפיגעל, אין וועל־

כען די רוסישע געזעלשאפט האט קלאָר געקאָנט זעהן איהר קראַנקע נשמה, איהר שוואַכען ווילען, איהר כאַראַקטערלאָזיקייט; זיי האבען געוועקט אין איהר איהר מענשענווירדע, ארויסגערופען די פּאַרב פון שאַנד אויף איהר פּנים און געמאַכט זי ווייניגן מיט בלוטיגע טרערען און לאַכען מיט ישׂ־צערקעס...

— זיין פּיינד איז געווען — שרייבט מאַקסים גאָרקי וועגען משעכאָוו'ן — די קליינליכקייט, די אונווירדיגקייט, און זיין גאַנץ לעבען לאַנג האט ער געגען דעם געקעמפּפט, אויסגעלאַכט עס און געשילדערט עס מיט זיין שאַרפּער, רוהיגער פעדער, בעמערקענדיג דעם שימעל פון ניכטסווירדיגקייט אפילו דאָרט, וואו אויפ'ן ערשטען בליק איז אַלעס געווען, דאַכט זיך, אזוי שעהן, אַנגענעהם, אפילו גלענצענד...

זאָגאָר פון זיינע ערשטע הומאָריסטישע ערצעהלונגען קלינגט א ביטער פּאָרוואורף דער רוסישער געזעלשאפט.

— איהר שקלאַפען! איהר מענשען מיט הינטישע געפיהלען!—קלינגט, דאַכט זיך, פון יעדער פון זיינע ערצעהלונגען.

— האַסענדיג אלעס, וואס איז העסליך און נישטיג — שרייבט גאָרקי — האט ער (משעכאָוו) בעשרעבען די מעשים תעתועים פון'ם לעבען מיט א הערליכער און עדעלער שפּראַך פון א דיכטער, מיט א זאַנפטען שמייכעל פון הומאָר און מחמת דער הערליכער פּאָרמע פון זיינע ערצעהלונגען האט מען קוים בעמערקט זייער אינערליכען זין, פול ביטערען פּאָרוואורף...

לעזט, צום בוישפּיעל, זיין הומאָריסטישע ערצעהלונג „דער נצחון פון א זיעגער," וואו א בעיאָהרענטער טאַטע מיט אַן ערוואַקסענעם זוהן קרייהען, ווי הענער, אום צו געפעלען דעם הויכען בעאַמטען, פון וועמען זיי ערוואַרטען א קלעגליכע שטעלע... לעזט די מערקווירדיגע ערצעהלונג „דער אויס־רופונגס־צייכען," וואו א בעאַמטער. נאָכדעם ווי ער האט אָפּגעאַרבייט גאַנצע פערציג יאָהר אין זיין קאַנצעלאַריע, כאַפּט זיך, אז ער וויסט ניט, וועז מען שטעלט אן אויסרופונגס־צייכען, די האַלוצינאַציעס, וואס פערפאָלגען דעם דאָזיגען בעאַמטען מחמת דעם... לעזט „די ענגלענדערין," וואו עס ווערט געשילדערט דאס שוויינעשע איזענקעווען זיך פון א זאַטען פּריץ איבער אַן עלענדען, פּרעמדען מענשען. לעזט זיין „א רפואה געגען שכרות," וואו א בעריהמטער אָקטיאָר ווערט קורירט פון שכרות דורך אומבערהמנות'דיגע קלעפּ און אי דער שלעגער און אי דער געשלאָגענער האַלטען די דאָזיגע קלעפּ פאר די בעסטע רפואה געגען שכרות.

און אזוי שפּיעגעלט זיך אָפּ אפילו אין יעדער פון זייַנע הומאָריסטישע ערצעהלונגען די מענשען מיט די הינטישע געפּיהלען, וועלכע פיהלען גאָר נישט, אויסער מורא פאר דעם שטאַרקערען, פאר דעם פּרעכערען, ווי גאָרקי דריקט זיך אויס.

— קיינער האט ניט פערשטאַנען אזוי קלאָר און טיף — שרייבט גאָרקי — דעם טראָגיזם פון דעם אַלטעגליכען לעבען, ווי אַנטאָן טשעכאָוו; קיינער איז ביז איהם ניט אומשטאַנד געווען אויפצומאַהלען פאר מענשען אַזאַ אונברחמנות־אמת'דיג בילד פון זייער שענדליכען און טרויעריגען לעבען אין דעם פינסטערען תהו ובהו פון קליינבירגערליכער אַלטעגליכקייט.

— צוערשט איז ער געווען אַ דאָקטאָר — שרייבט וועגען טשעכאָוו'ן דער בעריהמטער דענישער ליטעראַטור־קריטיקער געאָרג בראַנדעס — און אין זיין אויספּאָרשען פון דער מענשליכער נשמה פיהלט זיך דער דיאַגנאָז פון דעם דאָקטאָר. ער האט געקאָנט זיין פאטערלאַנד אזוי, ווי וועניג קאָנען איהם, און פאר איהם איז זיין פאטערלאנד געווען א גרויסער האָספּיטאַל מיט פאַציענטען פון פערשיעדענע קלאַסען; ער האט געזוכט ווי וויט מעגליך ריכטיג און עהרליך צו בעשטימען זייער קראַנקהייט און די אורזאַכען, וואס האבען זי ארויסגערופען. פערשיעדענע אַנדערע רוסישע שריפטשטעלער האבען געוואָלט גלייך אַנהייבען פון קורירען די קראַנקהייט; דער גרעסטער צווישען זיי (טאָלסטאָי) האט רעקאָמענדירט א פערדישע רפואה — ארוים־וואַרפען הינטער'ן פֿאַרקאַן די אויראָפּיאישע קולטור און צוריקקעהרען זיך צו דער נאַטור; טשעכאָוו אבער האט קדם כל געזוכט צו געבען אַ קלאָרע שילדערונג פון דער קראַנקהייט...

9.

טשעכאָוו איז פיעל פריהער אַנערקענט געוואָרען פון די לעזער, ווי פון די קריטיקער. אין דער צייט, בעת די ליטעראַטור־קריטיקער, ווי מיכאַילאָוו־סקי און סקאַביטשעווסקי, זיינען איהם בעפאלען, איז ער שוין לאַנג בעליעבט געווען ביי דעם אינטעליגענטען רוסישען לעזער. ערשט מיט יאָהרען שפּעטער, בעת ער הייבט אָן מיטצוארבייטען אין די פּראַגרעסיווע זשורנאַ־

לען, דורך די בעמיהונג פון דעם בעריהמטען רוסישען שריפטשטעלער וולא־דימיר קאראלענקא, צוזאמען מיט מיכאילאווסקי און די אנדערע ראדיקאלע שריפטשטעלער, הייבט ער אן אלץ מעהר און מעהר אנערקענט צו ווערען פון די פראגרעסיווע קריטיקער אויך.

דעמאלט דרוקט ער שוין זייע ערצעהלונגען בלויז אין די מאנאטליכע זשורנאלען און אויסשליסליך אין די פראגרעסיווע זשורנאלען. ער בלייבט אבער דער זעלבער פריהערדיגער טשעכאוו, דער זעלבער שטרענג־וואהרהייט־ליכער מאהלער פון דער פינסטערער רוסישער ווירקליכקייט. ער ווערט נאך ערנענסטער, טיעפער, און די בעזונדערע טשעכאווסקע פארבען, די פארבען פון שטיולער, בענקענדיגער יעסין־דעמערונג ווארפט זיך נאך שטארקער אין די אויגען פון זיין יעדער נייער ערצעהלונג, וואס עס ערשיינט אין די זשורנאלען.

זייע נייע ערצעהלונגען אטהעמען נאך מיט מעהר יאוש אלס די פרי־הערדיגע, די רוסישע ווירקליכקייט טרעט אין זיי ארויס שארפער, בולט'ער.

לעזט איהר די דאזיגע ערצעהלונגען, פערשטעהט איהר, ווי אזוי האט אין רוסלאנד נאך אזוי פיעל קרבנות געקאסט דורכפאלען די רעוואלוציאן און ווי אזוי עס האבען דארט געקענט פארקומען אזוינע ווילדע, באארבארישע פאגראמען אויף אידען...

— פאר אייערע אויגען טראגט זיך פערבי — כאראקטעריזירט גארקי טשעכאוו'ס ערצעהלונגען — מחנות גאנצע פון שקלאפען און שקלאפינען פון זייער ליעבע, דומהייט און פוילענצען, פון זייער דורשט צו חומר'דיגע, אירדישע פערגעניגענס; און זיי געהען, די שקלאפען פון דעם פינסטערען פחד פאר דאס לעבען, געהען מיט דונקעלער אונרוה אין זייערע נשמות און פילען אן דאס לעבען מיט אונפערשטענדליכע רייד וועגען דער צוקונפט, פיהלענדיג, אז אין דער געגענווארט איז פאר זיי קיין ארט ניטא...

— א סך פון זיי — שרייבט ווייטער גארקי — טרוימען שהון וועגען דעם, ווי הערליך דאס לעבען וועט זיין אין צוויי הונדערט יאהר שפעטער און קיינעם פון זיי קומט נוט ארויף אויפ'ן זינען צו פרעגען די אוינפאבע פראגע: וואר וועט עס מאבען הערליך דאס צוקונפטיגע לעבען, וואן מיר ווע־לען בלויז טרוימען?...

און אפילו טרוימען טרוימט אויך בלויז א קלוינע צאהל אינטעליגענ־טען, דאס רוסישע פאלק אבער אין גאנצען און אין גרויסען טרוימט אפילו אויך נוט, האט קיין קאפ און קיין בעדירפנוש פאר דעם. נור צוויטענוויי

ווערט עס בעהערשט פון אַ בלינדער קראַפט, וואס טרייבט איהם ארויסצו־ווייזען זיינע ווילדע אינסטינקטען...

דאס דאָזיגע רוסישע פּאָלק שפּיגעלט זיך אַפ אין טשעכאָוו'ס ערצעה־לונגען אין זייער גאַנצער ניט־בעפוצטער נאַקעטקייט.

טשעכאָוו איז געווען א פּיונד פון בעפוצונגען. ער האט געזעהן די פּאָלשקייט, די כאַמעריי, די שקלאַפּעריי, די נישטיגקייט און די ניכטסווויר־דיגקייט און האט זיי אזוי געמאָהלען אַהן שום בעפוצונגען. קיינער האט אזוי אונברחמנות'דיג ניט געמאָהלען די שוואכקייטען און די פּאָלשקייטען פון פרויען, ווי ער. די פרוי אין זיינע ערצעהלונגען איז פּאָלש, בעטריגט איהר מאַן, איז גייציג און לעבט אויסשליסליך מיט די אינסטינקטען פון אַ נקבה. לעזט, צום בוישפּיעל, זיינע ערצעהלונגען: „דאס ווייב," „גנבים," „די ארומשפּרינגערקע," „אַ רעטזעלהאַפטע נאַטור," „אַן אונגליק," „וואָלאָדיא דער גרויסער און וואָלאָדיא דער קליינער," „די מכשפה," „ווייבער," „אַר־יאַדנאַ," „אַניוטא," „די דאַמע מיט'ן הינטעל," „שונאים," „שכנים," „נשמה'־ניו" — אין אלע די דאָזיגע ערצעהלונגען איז די פרוי פּאָלש, בעטריגעריש, גייציג און איז אין גאַנצען בעהערשט פון איהרע נקבה־אינסטינקטען. אפילו אזוינע ווי „נשמה'ניו" און „אַניוטא," וואס זיינען אזוי צוגעבונדען, די ערשטע צו איהר מאַן (אדער, ריכטיגער, מענער), און די צוויטע — צו איהר גליעבטען, זיינען אויך ניט טעהר ווי נקבות־שקלאַפּינען....

איבערזעצענדיג די ערצעהלונגען, וואו ער שילדערט די פרויען, האָב איך אַפט דערמאָנט אַן אַטטאַ ווויניגער'ס טהעאָריע, אַז פרויען זיינען א נידעריגע ראַסע און איך האָב מיר געטראַכט, ווי־פיעל בעווייזען צו גונסטען זיין טהעאָריע וואָלט ווויניגער געקאָנט ברענגען פון טשעכאָוו'ס ערצעה־לונגען...

עס איז מיר אַ חידוש, ווי־אַזוי קיינער פון טשעכאָוו'ס קריטיקער האָט זיך קיינמאָל ניט אַפּגעשטעלט, ווי ווייט מיר איז בעקאָנט, ספּעציעל אויף טשע־כאָוו'ס פרויען.

צי דאָס איז אויך אנגענעהם, צי ניט, צו זעהן די פרוי אַזאַ, זי איז אַבער געמאָהלען מיט אַזאַ קינסטלערשער וואָהרהייט פון טשעכאָוו'ן, אַז איהר זעהט זי, אַז איהר מוזט זי זעהן אַזאַ, ווי ער זעהט זי.

און דאָס איז דער סוד פון יעדען אמת'ן קינסטלער, וואָס ער מאַכט אויך זעהן אַ זאַך מיט זיינע אויגען, וואָס ער צווינגט אויך צו גלויבען אין זיין קינסטלערישער וואָהרהייט.

אין וואָס שטעקט משעכאָוו׳ס גרויסע קראָפט אַלס ערצעהלער? אין זיין אויגפאַכקייט און קלאָרקייט, אין זיין נאַטירליכקייט און אין זיין אויגענ־ארטיגער פּאָרמע, וואָס לאָזט זיך ניט ערקלעהרען מיט וואָרטער, אין זיין שטרענג־רעאַליסטישען מאָהלען.

— שרייבט אויגפאַך און קלאָהר און שילדערט דאָס אַלטעגליך לעבען — האָט ער אָפט געראָטהען די יונגע רוסישע שרייבער...

10.

אין די דאָזיגע פיער באַנד זיינען נור אריין אַ טהייל פון משעכאָוו׳ס ערצעהלונגען. זאָלען זיי נור האָבען דעם ערפאָלג, וואָס זיי פערדיענען, דאַן וועלען איבערזעצט ווערען נאָך אַנדערע פון זיינע ערצעהלונגען און — ווער וויים? — אפשר קענען מיר נאָך אַמאָל האָבען אַ ל ע זיינע ווערק אין אידיש.

לעאָן קאָבּרין.

אויגוסט — 1910, ברוקלין, נ. י.

די נקמה.

ליעו סאוויטש טורמאנאוו, א מאן א בעל הבית, וואס האט געהאט זיין אייגענם א שהן פארמעגען, א יונג ווייבעל און א היבשען פליק אויפ'ן קאפ, איז אמאל געזעסען ביי זיינעם א פריינד אויף א נעבורטס־טאג און געשפיעלט אין קארטען. נאך א גוטען קאן, וועז א שווייס האט צוש ארויסגעזעצט ביי איהם אויפ'ן שטערן, האט ער זיך פלוצים דער־מאנט, אז ער האט שוין לאנג קיין בראנפען ניט געטרונקען.

ער האט זיך אויפגעהויבען און שאקלענדיג זיך מיט ווירדע, האט ער גענומען גהן אויף די שפיץ־פינגער צווישען די טישען, איז דורכגענאנגען דעם גאסט־צימער, וואו די יוגענד האט געטאנצט (דארט האט ער לייטזעליג געשמייכעלט און גוטמוטיג־פאטערליך א קלאפ געטהאן איבער'ן פלייצע א יונגען, מאנערען אפטהעקאר) דערנאך האט ער זיך אריינגעכאפט אין א טהירעל, וואס האט געפיהרט צום בופעט.

דא זיינען אויף א רונדען טישעל געשטאנען פלעשער, גראפינקעם מיט בראנפען... נעבען זיי איז צווישען אנדערע צוביייסענם געשטא־נען א טעלער מיט א האלבען הערינג. בעפוצט מיט גרינע ציבעלקעם, און פעטרושקע.

ליעו סאוויטש האט זיך אנגענאסען א גלעזעל, האט א מאך גע־טהאן אין לופטען מיט די פינגער, אזוי ווי ער וואלט זיך געקלי־בען צו האלטען א רעדע, האט אריינגענאסען און פארקרימט דעם פנים, דערנאך האט ער אריינגעשטעקט א גאפעל אינ'ם הערינג און... אבער דא האבען זיך הינטער דער וואנט דערהערט שטימען.

— זעהר מעגליך, זעהר מעגליך... — האט זיך געהערט א דרייסטער פרויען־קול — אבער וועז וועט עס שוין זיין?

— דאס איז דאך מיין ווייב — האט דערקענט ליעו סאוויטש — מיט וועמען רעדט זי דארט?

— וועז נור דו ווילסט, מיין טהייערע... — האָט געענטפערט הינטער דער וואנט א גראָבע באס־שטימע— היינט איז עס נישט נאָר בעקוועם, מאָרגען בין איך פארנומען דעם גאנצען העלפען טאָג... — דאָס איז דעגטיארעוו! — האָט א טראכט געטהאָן טורמאנאוו, דערקענענדיג אין דער באס־שטימע איינעם פון זיינע חברים: — און דו, ברוט, האָסט אויך מיט איהר צו טהאָן! שוין־זשע האָט זי איהם שוין אויך אריינגעכאפט אין פאסטקע? אז פאר איהר איז עפעס גאָר נישטָ קיין נענוג, געזעהן אביסעל אזא אונרוה פון א פרוי! איין טאָג קען זי ניט אויסקומען אָהן א ראָמאָן!

— יאָ, מאָרגען בין איך פארנומען — האָט ווייטער געהרעדט די באס־שטימע — אויב דו ווילסט, שרייב מיר מאָרגען עפעס אָן... איך וועל זיין זעהר צופריעדען און גליקליך... אָבער אונזער קאָרעספאָנדענציע האָבען מיר געדארפט פיהרען מיט עפעס מעהר טאָלק. מען האָט געדארפט אויסטראכטען עפעס א שפיצעל. מיט דער פאָסט שיקען בריף איז ניט גאָר זיכער. וועז איך שרייב צו דיר, קען נאָך דיין אָנגעבלאָזענער ענדיק איבערכאפען דעם בריף ביי'ם בריף־טרעגער; אוז וועז דו שרייבסט צו מיר, קען אמאָל טרעפען, אז מיין יפיפיה זאָל עס קריגען אָהן מיר, אוז דאן וועט זי עס אודאי עפענען.

— טאָ וואָס־זשע טהוט מען?

— מען מוז אויסטראכטען עפעס א שפיצעל. מיט א בעדיענטען שיקען קען מען אויך ניט, ווייל דיינער, די הינטישע נשמה, מוז דאָרט גוט אכטונג געבען אויף דער דיענסט אוז דעם לאקעי, וואָס, ער שפיעלט נאָך אלץ אין קאָרטען?

— יאָ. אוז שטענדיג פארשפיעלט ער, דער פרא אדם!

— איהם געהט הפנים אין ליעבע! — האָט זיך צולאכט דעגטיארעוו — הער אויס, מאמעלע מיינע, וואָס פאר א מיטעל איך האָב אויסגעפונען... מאָרגען פונקט זעקס א זייגער פארנאכט, געהענדיג פון קאנטאָר, וועל איך פארבייגעהן דעם שטאָדטישען גארטען, וואו איך דארף זיך זעהן מיט'ן אויפזעהער פערלאנג איך, אז דו, נשמה מיינע, זאָלסט צו דער דאָזיגער צייט, למען השם ניט שפעטער פון זעקס אריינ־לייגען א צעטעלע אין דער מארמאָרנער וואזע, וועלכע געפינט זיך לינקס פון דער וויין־טרויבען־ליעטאנקע...

— אהא, איך וויס, איך וויס...

— עס וועט דאן אויסקומען אי פאעטיש, אי נעהיימניספול, אי ניי... און דערפון וועט ניט ווייסען ניט דיינער, די פוזע, און ניט מיינע, די פאצעצע. פארשטעהסט?

ליעוו סאוויטש האט אויסגעטרונקען נאך איין גלעזל און איז צוריק אוועק צום שפיעל־טיש. די ענטדעקונג, וואס ער האט נור וואס נעמאכט, האט איהם ניט איבערראשט, ניט פערוואונדערט און אפילו ניט אויפגעבראכט. די צייט, וועו ער האט זיך נעקאכט, נעמאכט סקאנדאלען, זיך נעזידעלט און א מאל אויך נעשלאגען, איז שוין לאנג אוועק; ער האט א מאך נעטהאן מיט דער האנד און נענומען קוקען אויף די ראמאנען פון זיין לייכטזיניגער פרוי דורך די פינגער. נור פון דעסטוועגען איז עס איהם נעווען אונאנגענעהם. אזעלכע אויסדרייקע, ווי אנגעבלאזענער ענדיק. הינטישע נשמה, פוזע און אזוי ווייטער, האבען שטארק בעליידיגט זיין אייגענליעבע.

— וואס פאר א לומפ דער דעגטיארעוו איז דאס! — האט ער נעטראכט, פארשרייבענדיג זיינע קארטען — וועו ער טרעפט מיך אין גאס, מאכט ער אן אנשטעל פון א גוטען פריינד, שצירעט די צייהן און גלעט מיך איבער'ן בויך און אציגד רעדט ער אויף מיר אוים וואס נור אין קארט!... אין די אויגען רופט ער מיך פרייגד און אונטער די אויגען בין איך ביי איהם א ענדיק און א גראבע פוזע...

און וואס מעהר ער האט זיך ארייגגעטהאן אין זיינע שלעכטע קארטען, אלץ שטארקער איז געוואקסען דער געפיהל פון בעליידיגונג...

— די מילך האט ביי איהם נאך ניט אבגעטריקענט פון די ליפען...

— האט ער געטראכט און פאר כעס צוריבען דאס שטיקל קרייד אין זיינע הענד: — אזא אינגל... עס וויל זיך מיר נור ניט פאטשקען אז ניט וואלט איך דיר שוין געוויזען, וואס א הינטישע נשמה קען!

ביים אבענד־עסען האט ער נישט געקענט גלייכגילטיג אנקוקען דעגטיארעוו'ס פנים, און יענער איז עפעס אזוי ווי אומיסטנע צו איהם צוגעשטאנען מיט פראגען: צו האט ער געוואונט? פארוואס איז ער אומעדיג? און אזוי ווייטער. ער האט נאך אפילו געהאט די חוצפה אנצוזידלען זיין ווייב, פארוואס זי גיט נישט גענוג אכטונג אויף איהר מאנ'ס געזונד... און זיין פרוי, ווי עס וואלט גארנישט ג־

שעהן, האָט נעקוקט אויף איהר מאן מיט פוטערדיגע אויגען, האָט פרעהלאך געלאכט, האָט אונשולדיג געפלוידערט, אזוי אז דער טייפעל אליין וואלט איהר ניט נעקענט חושר זיין אין אונטרייהייט.

און וועז ער איז אהיים נעקומען, האָט ליעוו סאוויטש זיך נעפיהלט אין כעס און ניט בעפריעדיגט, אזוי ווי ער וואלט ביים אבענד־מאלצייט אנשטאָט קאלב־פלייש אויפגענעסען אן אלטען קאלאש. עס קען זיין, ער וואלט זיך אנגעטהאן א כות, און געסטארעט צו פערגעסען אויף אלעמען, אבער דער ווייבם פלוידעריי, איהרע שמייכאלאך האָבען איהם יעדע מינוט דערמאנט אן דעם ענדיק, די הינטישע נשמה, די פוזע...

— מען האָט איהם נעדארפט אזוי נוט ארייפאהרען אין פיסקאטש אריין, דעם שופט... — האָט ער געטראכט — אָט אזוי, אָט פאר אלעמען אין די אויגען...

און ער האָט געטראכט, ווי גוט עס וואלט זיין צו כאפען אצינד דעגטיארעוו'ן און איהם אנברעכען די ביינער. אדער ניין מיט איהם אויף א דועל און איהם אונטערשיסען, ווי א פויגעל... ארויסשטופען איהם פון זיין שטעלע וואלט אויך זיין ניט שלעכט... אדער גאר ארייגלייגען אין דער מארמארנער וואזע עטוואס העסליכעס, עטוואס מיט א נערוך... א גע'פנר'טע מויז, למשל... עס וואלט ניט שאדען ארוים־צו'גנב'ענען דער ווייב'ס בריף פון וואזע און אנשטאָט דעם אהין ארייגלייגען עפעס א נארישען נעדיכט מיט דעם אונטערשריפט „דיין אקולא" אדער עפעס אנדערעס פון דעם סאָרט.

א לאנגע צייט איז טורמאנאוו ארומגענאנגען איבער'ן שלאָף־צימער און נעפיהלט זיין הארץ מיט די דאזיגע חלומות. פלוצים האָט ער זיך אבגעשטעלט און א פאטש געטהאן זיך אין שטערן.

— בראוואָ! איך האָב געפונען! — האָט ער אויסגעשריען און נענומען שיינען פון פרייד: — דאָס איז אן אויסגעצייכענטער אייגלפאל! עס וועט זיין פיין!

וועז זיין ווייב איז אנשלאָפען געוואָרען, האָט ער זיך נעזעצט ביי'ם טיש און נאָך א לאנגען טראכטען, פארדרעהענדיג זיין האנדשריפט און מאכענדיג אומיסטנע א סך גרייזען, האָט ער אנגעשריבען דאָס פאלגענדע:

„צום סוחר דולינאוו. ווערטהער הערר! אויב איהר וועט הויינט,

דעם 12טען סעפטעמבער, ארום זעקס אזייגער פאר נאכט, ניט אריינ־ליגען קיין צוויי הונדערט רובל אין דער מארמארנער וואזע, וואם גע־פינט זיך אין שטאדטישען גאַרטען, אויף דער לינקער זייט פון דער ווייך־טרויבען־ליעטאנקע, וועט איהר זיין א גע׳הרג׳עטער און אייער שניט־קראָם וועלט אויפגעריסען אין לופטען".

און אָנגעשריבען דעם דאָזיגען בריף, איז ליעוו סאוויטש אזש אונטערגעשפרונגען פאר שמחה.

— גוט צוגעטראכט, הא? — האָט ער געבורטשעט און זיך גע־ריבען די הענד — גרויסארטיג. קיין בעסערע נקמה וואלט דער אשמדי אליין ניט געקענט אויסטראכטען! עס פערשטעהט זיך אליין, אז דער קרעמער וועט זיך דערשרעקען און גלייך לאָזען וויסען דער פאָליציי. און פון דאָרט וועט מען ארויסשיקען חברה־לייט, וועלכע וועלען זיך בעהאלטען הינטער די בושעס און וועלען שוין היטען... א זייגער זעקס, וועלען ער וועט קומען נאָך דעם בריף, וועלען זיי איהם, דעם אָרימען נעבעכל, א כאַפ טהאָן ביי די הענד און געבען פעפער שמעקען... ער וועט זיך דאָס אביסעל דערשרעקען!... און דער־ווייל וואָס־וועג, ביז וואנען אלעס וועט קלאָר ווערען, וועט דער לומפ זיך נאָך גענוג אָנזיצען אין טורמע און קיין צרות וועלען איהם שוין אודאי ניט פעהלען... בראווא!...

ליעוו סאוויטש האָט צוגעקלעפט א מארקע צום בריף און איז אליין ארָאבגענאנגען און איהם אריינגעווארפען אין בריף קאסטען.

איינגעשלאָפען איז ער מיט א גליק־זעליגען שמייכעל אויף די לי־פען און געשלאָפען אזוי זים, אזוי געשמאק, ווי ער האָט שוין לאנג, לאנג ניט געשלאָפען.

אויפגעכאפט זיך אין דער פריה און דערמאָהנט זיך אָן דעם נעכ־טיגען איינפאל, האָט ער פרעהלאָך נענומען מיאוקען און אפילו א משעפע געטהאָן זיין אונטרייע וויב פאר איהר מאָרדעטשקע...

נעהענדיג צו דער ארבייט און דערנאָך זיצענדיג אין קאנצעליא־ריע, האָט ער די נאנצע צייט געשמייכעלט און זיך אלץ פארגעשטעלט דעגטיארעוו׳ס שרעק, וועלן יענער וועט נאנץ אונערוואַרטעט אריינפא־לען אין פאסטקע...

ארום זעקס אזייגער האָט ער זיך ניט געקענט איינהאלטען און איז אנטלאָפען אין שטאָדטישען גאַרטען, אום מיט זיי־

נע אייגענע אויגען צו זעהן דעם שונא'ס מפלה...

— אהא! — האָט ער א טראכט געטהאן, אנטערעפענדיג א פאר־ליסמאן.

צוקומענדיג צו דער בעוואוסטער ליעטאנקע, האָט ער זיך געזעצט הינטער א בוים, האָט זיך איינגענעסען מיט זיינע שארפע, בייזע אויגען אין דער וואלד און גענומען וואַרטען. ער איז געזעסען, ווי אויף שפיעל־קעם פאר אונגעדולד.

פונקט זעקס א זייגער האָט זיך בעוויזען דעמטיאַרעוו. דער יונגער מאן, ווי עס האָט אויסגעזעהן, איז געווען מערקווירדיג גלאַט אויס־געלייגט. דער צילינדער־הוט איז איהם קאקעטיש געזעסען אויף דער פאטילניצע און פון דעם פונאנדערגעשפיעלטען ראק האָט צוזאמען מיט דער וועסט, דאכט זיך, ארויסגעקוקט זיין נשמה אליין. ער האָט פרעהלאך אונטערגעפייפט און גערויכערט אסיגאר...

אָט באלד וועסטו דיר האבען א ענדיק מיט א הינטישער נשמה!

— האָט געטראכט טורמאנאוו מיט נצחון — וואַרט, וואַרט!

דעמטיאַרעוו איז צוגענאנגען צו דער וואָג און פויל אהין אריינ־געשטעקט די האנד... ליעוו סאוויטש האָט זיך עטוואָס אויפגעהויי־בען און איינגעגעסען זיך אין איהם מיט די אויגען... דער יונגער מאן האָט ארויסגעשלעפט פון וואָג א קליינעם פעקלע, האָט איהם ארומגע־קוקט פון אלע זייטען און געדריקט מיט אקסלען. דערנאך האָט ער דאָס פעקלע געעפענט, האָט ווידער געדריקט מיט די אקסלען און אויף זיין פנים האָט זיך אבגעשפיעגלט די העכסטע פערוואונדערונג; אין פעקלע זיינען געלעגען צוויי קנאקערידע הונדערטער...

דעמטיאַרעוו האָט לאנג ארומגעקוקט די דאָזיגע פאפירלאך. אויפ'ן סוף, נאך אלץ דריקענדיג מיט די אקסלען, האָט ער זיי אריינגע־לייגט אין קעשענע און ארויסגערעדט: „מערסי!"

דער אונגליקליכער ליעוו סאוויטש האָט געהערט דעם דאָזיגען „מערסי" א גאנצען אבענד דערנאך איז ער געשטאנען אנטקעגען רולי־נאוו'ס קראָם, האָט געסטראשעט דעם שילד מיט'ן פויסט און געבור־טשעט מיט ווילדער רציחה:

— פיינלינג! האלב־גראשענער קרעמערל! פאסקודניאק! עזעל! פערהאסטער קיט קיטיטש! פיינלינג! האָז דו פוזאטער!...

וואס אן אנגעקלאגטער האט דערצוהלט.

— פריץ, עס וועט עפעס געשען אן אונגליק! — האָט זיך אָפּגערופען דער פוהרמאן א קעהרטהאָנדיג זיך צו מיר און אָנווייזנדיג מיט דעם בייטש אויף א האָז, וועלכער איז אונז איבערגעלאָפען דעם וועג.

אָהן דעם האָז האָב איך אויך געוואוסט, אז מיין צוקונפט איז א צרה'דיגע. איך בין געפאָהרען אין ס'ער קרייז־געריכט, וואו מען האָט מיך געדארפט משפט'ן פאר האָבען צוויי וווייבער.

דאָס וועטער איז געווען שרעקליך. פארנאכט, בעת איך בין פאָהרען אויף א פאָסט־סטאנציאָן, האָב איך אויסגעזוהן ווי א מענש, וואָס מען האָט פערוואָרפען מיט שנעע, מיט וואסער אָפּגענאָסען און שטארק אָפּגעשמיסען, — אזוי דערפראָרען, דורכגענעצט און פער־נולם'ט האָב איך אויסגעזוהן פון דעם איינטאָניגען פאָהרען און טרייס־לענישׂ.

אויף דער סטאציאָן האָט מיך בעגעגענט דער סטאנציאָן־בעאמ־טער, א הויכער מאן, מיט א פליכעוואטען קאָפּ, א פערשלאָפענער און מיט וואָנצעם, וועלכע האָבען, דאכט זיך, ביי איהם ארויסגעוואקסען פון די נאָז־לעכער און געשטערט איהם צו שמעקען.

און שמעקען, דעם אמת געזאָגט, איז געווען וואָס. וועז דער סטא־ציאָנס־בעאמטער האָט, בורטשענדיג, סאָפּענדיג און קראצענדיג זיך אונטער'ן קאלנער, מיך אריינגעפיהרט אין דעם „סטאציאָנ־פלאָטץ" און אָנגעוויזען מיט זיין עלענבויגען אויף מיין רוה־פלאץ, האָט מיר א קלאָפּ געטהאָן אין נאָז אריין א שווערער גערוך פון זויערס, טרייוואקס און פון א צוקוועטשטען וואנץ, און איך בין שיעור ניט דערשטיקט געווא־רען.

דאָס בלעכענער לעמפעל, וואָס איז אויפ'ן טיש געשטאנען און

בעלויכטעט די הילצערנע ניט־נעפארבטע וועגד, האָט זיך נערויכערט, ווי א קינדלע.

— עס שמעקט דאָ ביי אייך גאָר נישקשה׳דיג, סעניאר! — האָב איך זיך אָפגערופען און ארויפגעלאָזט מיין סאקאוויאזש אויפ׳ן טיש.

דער סטאציאָנ־בעאמטער האָט א שמעק נעטהאָן די לופט ארום זיך און מיט מיסטרויען א שאקעל נעטהאָן דעם קאָפ.

— עס שמעקט ווי נעוועהנליך — האָט ער נעזאָגט און זיך א קראַץ נעטהאָן — דאָס דאכט זיך אייך נור אזוי פון פראָסט. פון וואָ־נען זאָל דאָ זיין א שלעכטער נערוך? די פוהרמאנס פאָפען דאָרט נעבען די פערד און פון די הערדן שמעקט ניט...

איך האָב איהם אוועקגעשיקט און האָב נענומען בעטראכטען מיין צייטווילינג וואוינונג.

די זאָפע, אויף וועלכער איך האָב נעזאָלט שלאָפען, איז נעווען אזוי בריים, ווי א בעט פאר צווייען, בעשלאָנגען מיט סאראטע און איז נעווען קאלט, ווי אייז. חוץ דער זאפע זיינען אין צימער נעווען: א נרויסע טשוגונענע אייוועון, דער טיש מיט׳ן רויכערדיגען לעמפעל, עמיצענ׳ס א פאָאר וואָליקעס, עמיצענ׳ס א סאקוואיאזש מיט א הענטעל און א פארהאנג, וואָס האָט פארשטעלט א ווינקעל.

הינטער׳ן פארהאנג האָט עמיצער רוהיג נעשלאָפען.

דאָס אלעס בעטראכט, האָב איך זיך אויסגעבעט אויף דער זאָפע און נענומען זיך אויסטהאָן. מיין נאָז האָט זיך באלד צוגעוועהנט צו דעם שווערען נערוך.

אויסגעטהאָן דעם ראָק, הויזען און שטיוועל, האָב איך זיך נע־נומען צייהען און קארטשען, און שמייכלען, און אווענ גאָר שפרינגען ארום דער טשוגונענער אויוועון, הויף וואַרפענדיג מיט די בארפיסע פים...

דער דאָזיגער טאנצען האָט מיך נוט צו־וואַרעמט. איצט האָב איך זיך נעקענט אויסצייהען אויף דער זאָפע און שלאָפען, האָט אָבער, מעשה שטן, נעדארפט פאָסירען... הערט א מעשה! איך האָב בעמערקט אז פון הינטער׳ן פארהאנג קוקט ארויס אויף מיר א פרויען־קעפעלע מיט צושאָטענע האָאָר, שוואַרצע אויגען און אויסגעשטעלטע צייהנדלאָך. איהרע שוואַרצע ברעמען האָבען זיך בעווענט, אויף איהרע באקען האָ־

בען זיך געשפּיעלט חן־גריבלאך — ווייזט אוים, זי האָט געלאכט.

איך בין צומישט געוואָרען. דאָס קעפּעלע האָט בעמערקט, צו איך האָב עס געזעהן, איז אויך צומישט געוואָרען און האָט זיך בעהאלטען.

אזוי ווי א פערזינדיגטער, מיט ארונטערגעלאָזענע אויגען, בין איך שטיל צוגענאנגען צו דער זאָפע, אוועקגעלייגט זיך און זיך אי־בערגעדעקט מיט מיין פעלץ.

— וואָס פאר אן אנשיקעניש! — האָב איך א טראכט געטהאָן — זי האָט געזעהן, ווי איך האָב ארומגעשפרונגען! ניט שעהן!..

און דערמאָנענדיג זיך אָן איהר שעהן פנים'ל, האָב איך נישט וויילענדיג געקומען טרוימען. בילדער, איינס שעהנער און רייצענדער פון ס'אנדערען, האָבען זיך געקומען מאהלען אין מיין פאנטאזיע און... און, אזוי ווי א שטראָף פאר מיינע זינדיגע גדאנקען, האָב איך פלוצים דערפיהלט אויף מיין רעכטער באק א שטארקען, ברענענדיגען וועהטאג. איך האָב זיך א כאפ געטהאָן פאר דער באק, האָב נאָר נישט געכאפט, אָבער פערשטאנען האָב איך באלד פון וואנען איז דאָס וועה־טאג: עס האָט געקומען שמעקען מיט א דערשטיקטען וואנץ.

— דער טייפעל וויים, וואָס דאָס איז! — האָב איך אין דיעזער צייט דערהערט א פרויען־שטימע — פערפלוכטע וואנצען, זיי ווילען מיך הייגט אויפפרעסען!

הם!... איך האָב זיך דערמאָנט אָן מיין גוטער געווהנהייט צו נעהמען שטענדיג מיט זיך אין וועג א פערסישען פראָשעק. דאָס מאָל האָב איך איהם אויך געהאט מיט זיך. אין א רגע ארום האָב איך שוין געהאט ארויסגעשלעפט דעם פראָשעק פון מיין סאקווא־יאזש. איצט האָב איך איהם נאָר געדארפט פאַרלייגען דעם שעהן קעפּעלע, און דאן האָבען מיר אונזער בעקאנטשאפט געמאכט. אָבער ווי אזוי הויבט מען עס אָן איהר פאַרצולייגען?

— דאָס איז שרעקליך! — האָט זיך וויעדער דערהערט די פרויען־שטימע.

— מאדאם! — האָב איך זיך אָפּגערופען, סטאַרענדיג זיך צו רייהען ווי ווייט מעגליך זיעס: — לויט ווי איך פערשטעה פון אייער לעצטען אויסגעשריי, בייסען אייך וואנצען. איך האָב ביי זיך א פערסי־שען פראָשעק. אויב איהר ווילט, קען....

— אך, האָט רחמנות!...

— אָט גליק... איך וועל נאָר אָנטאָן מיין פעלץ — האָב איך זיך דערפרעהט — און ברענג איהם איך...

— ניין, ניין... געהט נישט אהער!... דערלאנגט איהם דורכ׳ן פאָרהאנג.

— איך וויים אליין אויך, אז דורכ׳ן פאָרהאנג. האָט נאָר נישט מורא, איך בין נישט קיין באשי־בוזוק...

— וועך קען אייך וויסען! וועך קען וויסען, וועך עס פאָהרט דורך...

— און אפילו, וועך איך זאָל צו אייך אריינגעהן הינטער׳ן פאָר־האנג, וואָס איז דאָרט? איבערהויפט נאָך, וועך איך בין א דאָקטאָר — האָב איך געזאָגט א ליגען — דאָקטוירים און פאָליציי־בעאמטע, און דאמסקע פאָריקמאכערס האָבען א רעכט אריינצובליקען אין דעם פריוואט־לעבען אויך.

— איז דאָס אמת, אז איהר זייט א דאָקטאָר? איהר מיינט עס ערנסט?

— עהרענוואָרט. וועט איהר איצט ערלויבען מיר אריינצוטראָגען אייך דעם פראָשעק?

— נו, אויב איהר זייט א דאָקטאָר, איז שוין אנאנדערע געשיכ־טע... אָבער וואָרום זאָלט איהר זיך מטריח זיין? איך קען צו אייך ארויסשיקען מיין מאן... פעדיא! — האָט זי געזאָגט מיט א שטילע־רען קול — פעדיא! נו, כאָפ זיך אויף, דו! שטעה אויף און געה ארויס פון הינטער׳ן פאָרהאנג! דער דאָקטאָר איז אזוי פריינדליך און שלאָגט אונז פאָר א פערשישען פראָשעק.

די נייעס, אז „פעדיא" געפינט זיך הינטער׳ן פאָרהאנג, איז פאר מיר געווען ווי א דונער פונ׳ם הימעל. אזוי ווי איך וואָלט מיט אן אייזען איבער׳ן קאָפ געקראָגען... עס האָט מיך אָנגענומען אזא געפיהל, וועלכען, וואהרשיינליך, עס שפירט די שיעס־ספרוזשינע פון א ביקס, בשעת זי פערהאקט זיך אין מיט׳ן שאָם: אי פערשעהמט, אי פערדראָסיג אי א שאָד... אויפ׳ן הארצען איז מיר געווארען אזוי זויער און אזא טויגעניכטס האָט זיך מיר אויסגעווייזען יענער פעדיא, בעת ער איז ארויס צו מיר, אז איך האָב שיעור ניט גענומען שרייען נוואָלד.

פעדיא איז געווען א הויכער מאן, א יאהר פופציג אלט, מיט גרויע באקענ־באדען, מיט צונויפגעדריקטע ליפען און בלויע אדערען, וואס זיינען אין אונאדרנונג ארומגעפלויגען איבער זיין נאז און שליי־פען. ער איז געווען אנגעטאן אין א שלאף־ראק און שטעק־שיך. עס איז קענטיג געווען, אז ער איז עפעס א בעאמטער.

— איהר זייט זעהר פריינדליך, דאקטאר... — האט ער גע־זאגט נעהמענדיג ביי מיר דעם פראשעק, און האט זיך צוריקגעקעהרט אהינטער׳ן פאראאנג: — מערסי... און אייך האט אויך פערכאפט דער שנעע־שטורם?...

— יא! — האב איך א בורטשע געטהאן, אוועקגעלייגט זיך אויף דער זאפע און מיט כעס א ציה געטהאן אויף זיך דעם פעלץ: — יא־א!

— אזוי... זינאטשקא, איבער דיין נעזעלע לויפט ארום א וואנצעלע! ערלויב מיר ארונטערצושארען!

— דו מעגסט — האט זינאטשקא זיך צולאכט — נישט נע־כאפט! שטאאטס־ראטה דו, אלע האבען פאר דיר מורא און א וואנץ קענסט דו נישט בייקומען!

— זינאטשקא, א פרעמדער מענש איז דא... (ער האט א זיפץ געטהאן) דו ביזט אלע מאל... ביי גאט...

— חזרים, לאזען ניט שלאפען! — האב איך א בורטשע געטהאן שטארק אין כעס, ניט וויסענדיג אליין וואהרום.

אבער באלד זיינען מאן און וויב אנשוויגען געווארען. איך האב פערמאכט די אויגען און זיך געסטארעט נישט צו טראכטען פון גאר נישט און שלאפען. אבער עס איז אוועק איין שעה, א צווייטע, און איך האב נישט געשלאפען...

צום סוף האבען זיך מיינע שכנים נענומען ארומוואלפען אין בעט און זיך זידלען אין דער־שטיל.

— מערקווירדיג, אפילו דער פערסישער פראשעק העלפט אויך נישט — האט געבורטשעט פעדיא — אזוי פיעל זיינען זיי דא, די וואנצען! דאקטאר! זינאטשקא בעט מיך, איך זאל אייך פרענגען: וואהרום האבען די וואנצען אזא מיאום׳ן גערוך?

מיר האבען זיך צוגעדעט. האבען גערעדט וועגען וואנצען, וועגען דאם וועטער, דעם רוסישען וויינטער, וועגען מעריצין, פון וואם איך האב

אגב אזא בענריף ווי פון אסטראנאמיע, למשל; דערנאך האבען מיר געגומען רויידען וועגען עדיסאן׳ען....

— זינאטשקא, דו דארפסט זיך ניט שעהמען... ער איז דאך א דאקטאר! — האב איך דערהערט זיין סוד׳ען זיך באלד נאכ׳ן נע־שפרעך וועגען עדיסאן׳ען — צערעמאניע זיך ניט און טהו א פרעג... דארפסט ניט מורא האבען. שוועריצאוו האט ניט געהאלפען, אפשר וועט ער העלפען.

— טהו איהם א פרעג אליין! — האט זינאטשקא ארויסגע־שעפצעט.

— דאקטאר — האט זיך פעדיא צו מיר געוואנדעט — וואהרום דריקט מיין פרוי אזוי די ברוסט? ווייסט איהר, טהוט זי א הוסט, דריקט איהר, אזוי ווי עס וואלט דארט עפעס געווען אזוינס... עפעס א קניידעל...

— דאס איז א צו לאנגע געשיכטע צו ערקלעהרען — האב איך זיך געפרובט ארויסדרעהען.

— נו, איז וואס אז עס איז א צו לאנגע? מיר האבען גענוג צייט... סיי־ווי־סיי שלאפען מיר ניט... איהר וואלט זי, טהייערינ־קער, אונטערזוכט! איך דארף אייך בעמערקען, אז דאקטאר שערווע־צאוו קורירט זי... א מענש איז ער אפילו א גאנץ וואויל־ער, אבער... נאר קיין צוטרויען! איך זעה, אז אייך וויל זיך ניט, אבער זייט אזוי פריינדליך! איהר זוכט זי אונטער און איך וועל דערווייל ארויבער־געהן צום סטאציאנ־בעאמטען און וועל איהם הייסען שטעלען דעם סאמאוואר.

פעדיא האט גענומען שלאפען מיט זיינע שטעק־שיך און איז ארויסגעגאנגען.

איך בין אריין הינטער׳ן פארהאנג. זינאטשקא איז געזעסען אויף א בריייטער זאפע, ארומגעלייגט מיט פיעל קישענס, און אונטערגעהאל־טען איהר שפיצענעם קראגען.

— ווייזט אקארש אייער צונג — האב איך אנגעהויבען, ועצענדיג זיך נעבען איהר און מאכענדיג אן ערנסטע מינע.

זי האט הרויסגעשטעלט די צונג און זיך צוגאכט. די צונג איז געווען, ווי עס בעדארף צו זיין, רויט. איך האב זי אנגענומען ביים דופק.

— הם! ... — האָב איך ארויסגעשטאמלט, ניט געפינשדינ דעם דופק.

איך גערענק ניט, וועלכע אנדערע פראגען איך האָב איהר גע־שטעלט, נור דאָס געדענק איך גוט, אז אם ענדע פון מיין אונטערזוכען זי, בין איך געווען אזא נאר און אידיאָט, אז די אלע פראגען זיינען שוין מיר מעהר אין קאָפ נישט געלעגען...

צום סוף בין איך געזעסען אין א קאָמפאניע פון פעדיאן און זינאטשקא'ן און האָב געטרונקען מיט זיי טהעע.

מען האָט נעמוזט אָנשרייבען א רעצעפט, האָב איך איהם פער־פאסט אין לאטיין לויט די אלע כללים פון דער מעדיצינישער וויסענ־שאפט. איך האָב זיך דערמאָנט אָן דעם בעוואוסטען לאטיינישען וועדטעל: „סיק טראנזיט גלאָרי מונדי" (אזוי געהט אונטער די הער־ליכקייט פון דער וועלט), און האָב איהם אָנגעשריעבען, כלומרשט א רעצעפט אין דער זעלבער פאָרמע, ווי דאָקטוירים שרייבען זייערע רעצעפטען:

סיק טראנזיט — 005
גלאָריא מונדי — 1,0

אן עס־לעפעל יעדע צוויי שעה.
מאדאם סיעלאווא.

און איך האָב זיך אונטערנעשריעבען: דאָקטאָר זאיצעוו.

אין דער פריה, וועו איך בין שוין פאַרטיג געווען צו פאָהרען, בין איך מיט'ן סאקוואיאזש אין האַנד נעגאַנגען זיך זעגענען אויף אייביג מיט מיינע נייע בעקאַנטע. פערזיא האָט מיך אָנגענומען פאר א קנעפעל און, דערלאַנגט מיר א צעהן־רובעלדינע אסיגנאציע, האָט ער מיך ניט אָפגעלאָזען:

— ניין, איהר זייט פערפליכטעט צו נעהמען! איך בין געווהנט צו צאָהלען פאר יעדע עהרליכע ארבייט! איהר האָט נעשטודירט, נעארבייט! אייער ווייסען און קאָנען איז אייך אָנגעקומען מיט שוויים און בלוט! איך פערשטעה עס נאָנץ גוט!

איך האָב זיך נישט געקענט העלפען און געגומען דאָס נעלד.

אזוי האָב איך, אין קורצען, פערבראַכט יענע נאכט, איידער איך האָב זיך נעשטעלט צום משפט.

איך נעהם זיך נישט אונטער צו בעשרייבען יענע געפיהלען, וואָס איך האָב דורכגעלעבט, בעת די טהיר פון גערייכטס־הויז האָט זיך פאר מיר געעפענט און דער דאָרטיגער פּאָליציי־בעאַמטער האָט מיר אָננעווי־זען א פּלאַץ אויף דער אָנקלאָגע־באַנק. איך וועל נור זאָגען, אז איך בין בלייך און צומישט געוואָרען, וועז איך האָב דערפיהלט אויף זיך די טויזענד אויגען, וואָס האָבען געקוקט אויף מיר. און אז איך האָב א קוק געטהאָן אויף די ערענסטע פּייערליכע מינעס פון מיינע ריכטער, האָב איך געפיהלט מיין סוף...

היינט קענט איהר זיך פאָרשטעלען מיין שרעק, וועז אין יענער צייט, אויפהויבענדיג די אויגען אויפ'ן טיש מיט'ן רויטען געוואַנד, האָב איך דערזעהן אויפ'ן פראָקוראָר'ס שטוהל — וועמען מיינט איהר? — פעדיא'ן!!!

ער איז געזעסען און האָט עפעס געשריבען. קוקענדיג אויף איהם, האָב איך זיך דערמאָנט אָן די וואַנצען, אָן זינאטשקא'ן, אָן מיין אונ־טערזוכען זיי, און נישט נאָר א פראָסט, נור דעם נאַנצען אייז־ים האָב איך דערפיהלט איבער מיין רוקען...

אז ער האָט געענדיגט זיין שרייבען, האָט ער א קוק געטהאָן אויף מיר. אפריהער האָט ער מיך נישט דערקענט, דערנאָך אָבער האָבען זיך זייער אויגען פונאַנדערגעעפענט בריייטע, בריייטע און זיין מאָרדע האָט זיך ניערריגער ארונטערגעלאָזט און איז עפעס ווי העננען גע־בליבען. זיין האַנד האָט זיך גענומען טרייסלען. ער האָט זיך לאַנגזאַם אויפגעהויבען און האָט אויסגעגלאָצט אויף מיר זיינע טעמפע אוי־גען.

איך האָב זיך אויך אויפגעהויבען, ניט וויסענדיג אליין צו־וואָס, און האָב זיך איינגעענעסען אין איהם מיט די אויגען...

— אָנגעקלאָגטער, רופט אָן פאר'ן געריכט אייער נאָמען און אַזוי ווייטער — האָט אָנגעהויבען דער פּאָרזיצענדער.

דער פראָקוראָר האָט זיך אַנידערגעזעצט און אויסגעטרונקען א גלאָז וואַסער. א קאַלטער שוויים האָט ארויסגעשלאָגען אויף זיין שטע־רען.

— נו, מען וועט מיך שוין נוט אָפּבעזעמען! — האָב איך א טראכט געטהאָן.

ווי עס איז קענטיג נעווען, האָט דער פּראָקוראָר בעשלאָסען מיך ניט צו שאַנעווען, וואַרום די גאַנצע צייט האָט ער זיך נעקאָכט, נעגריבעלט אין די בעווייזען פון די עדות און איז שטאַרק נערוועז נעווען...

עס איז שוין צייט אָבער צו ענדיגען. איך שרייב עס אין דער נעריכט־נעביידע, בעת דער מיטאַגטיגער אונטערברעכונג... באלד וועט דער פּראָקוראָר זיין רעדע האלטען.

וואַר וויס, וואָס וועט זיין?

אַ בעקאַנטער מאַנספּערשוין.

די רייצענדע וואנדא, אָדער די עהרען־בירגערין נאסטאסיא קאַ־נאווקינא, ווי זי איז פערשריעבען געווען אין איהר פּאַספּאָרט, האָט זיך אויסשרייבענדיג פון שפּיטאָל, געפונען אין א לאַגע, אין וועלכער זי איז ביז אהער נאָך קיין מאָל ניט געווען: אָהן א היים און אָהן א גראָשען ביי דער נשמה. וואָס טהוט מען?

פריהער פּאַר אַלעס איז זי אַוועק אין לאָמבאַרד און האָט דאָרט פּארזעצט א רינג מיט א שטיינדעל — איהר איינציגע שטיקעלע ציערונג. פּאר'ן רינג האָט מען איהר געגעבען א רובעל, אָבער... וואָס קויפט מען פּאַר א רובעל? פּאַר אזא סומע גאַלד קען מען ניט קויפען ניט קיין מאָדערנעם קורצען יאָקעלע, ניט קיין הויבע הוט, ניט קיין גאַלע טופליעס, און אָהן דיעזע אַלע זאכען האָט זי זיך נעפיהלט, ווי א נאקעטע. איהר האָט זיך אויסגעוויזען, אז ניט נאָר די מענשען, נאָר אפילו, די פערד און די הינט קוקען אויף איהר און לאַכען פון איהרע פּראַסטע אָרימע קלייַדער. און געטראכט האָט זי נאָר וועגען די קלייַדער, די פּראַגע, וואָס זי וועט עסען און וואו זי וועט נעכטיגען, האָט איהר אפילו ניט אָנגעהויבען צו ארען.

— וואָלט איך באַגעגנט א בעקאַנטען מאַנספּערשוין... — האָט זי געטראכט — איך וואָלט ביי איהם גענומען גאַלד... מיר וועט קיינער ניט אָבזאָגען, וויי!...

אָבער קיין בעקאַנטע מענער האָט זי ניט באַגעגנט. זיי האָט מען לייכט געקענט טרעפען ביינאכט אין קאַפע רענעסאַן, אהין וועט מען זי אָבער ניט אריינלאָזען אין איהר איינפאכען קלייד און אָהן א הוט. וואָס טהוט מען?

נאָך א לאַגען ישוב הדעת, וועו עס האָט איהר שוין דערעסען אי דער ארומגעהן, אי דער זיצען, אי דער טראכטען, האָט וואנדא בע־

שלאסען זיך צו נעהמען פאר׳ן לעצטען מיטעל: אריבער צו נעהן צו עפעס א בעקאנטען מאנספערשוין אהיים און בעטען ביי איהם נעלד.

— צו וועמען נעהט מען? — האט זי נעטראכט. — צו מישא׳ן טאר מען ניט... ער איז א פאמיליע־מאן... דער נעלער אלטער איז יעצט אין קאנצעליאריע...

וואנדא האט זיך דערמאנט אן דעם צאהן־דאקטאר פינקעל, א משומד, וועלכער האט איהר מיט א מאנאטען דריי צוריק געשענקט א בראסלעט און וועמען זי האט איין מאל ביי א מאל־צייט אין דיי־טשען קלוב ארויפגענאסען א גלאז ביער אויפ׳ן קאפ. און דערמאנט זיך אן דיעזען פינקעל, האט זי זיך שטארק דערפרעהט.

— ער וועט אודאי נעבען, אויב איך זאל איהם טרעפען אין דער היים... — טראכט זי, נעהענדיג צו איהם: — און זאל ער נור פרובען ניט נעבען, וועל איך איהם דארט אלע לאמפען צוברעכען. —

וועז זי איז צוגעקומען צום טהיר פון צאהן־דאקטאר׳ס הויז, איז שוין ביי איהר אין קאפ נעווען א פארטיגער פלאן: זי וועט מיט א נעלעכטער ארויפלויפען אויף די טרעפ, וועט אריינפליהען צום דאק־טאר אין קאבינעט און וועט פערלאנגען 25 רובעל... וועז זי האט זיך אבער אנגענומען פאר׳ן טהיר־גלעקעל, איז דער פלאן עפעס ווי פון זיך אליין פערשוואנדען. וואנדא האט פלוצים פארלאירען דעם מוטה און איז געווארען נערווועז, א זאך, וואס האט מיט איהר פריהער קיין מאל ניט פאסירט.

זי איז אימער געווען דרייסט און פרעך אין דער שיכורער נע־זעלשאפט פון איהרע בעקאנטע, יעצט אבער, אנגעטהאן אין אן ארעם קלייד, זייענדיג אין דער לאגע פון אן איינפאכער שנארערקע, וועמען מען קען ניט אריינלאזען, האט זי זיך דערפיהלט געפאלען ביי זיך און קליין. זי האט זיך פארשעהמט, און איהר איז געווארען מורא׳דיג.

— אפשר האט ער שוין גאר אין גאנצען אן מיר פארגעסען... — האט זי נעטראכט און ניט געוואגט א ציה טהאן דאס גלעקעל: — און ווי וועל איך זיך פאר איהם ווייזען אין אזא קלייד? אזוי ווי א בעט־לערקע ארער עפעס גאר א קליין־בירגערין?...

און אונענטשלאסען האט זי אנגעקלונגען.

הינטער דער טהיר האבען זיך דערהערט טריט, דאס איז געווען דער שווייצאר.

— איז דער דאקטאר אין דער־היים? — האט זי געפרעגט.

עס וואלט איהר איצט א סך אנגענעהמער געווען, אז דער שוויי־צער זאל זאגען „ניין". יענער האט אבער אנשטאט איהם צו ענטפע־רען, זי אריינגעלאזען אין פארצימער און פון איהר אראבגענומען דעם מאנטעל. די טרעפ האט זיך איהר אויסגעוויזען רייך און גרויסאר־טיג־שעהן, אבער פון דעם גאנצען ארומיגען רייכטהום האט זיך איהר פריהער פון אלעם געווארפען אין די אויגען א גרויסער שפיענגעל, אין וועלכען זי האט דערזעהן א שלעפערקע אהן א הויבער הוט, אהן א מאדערנעם יאקעלע און אהן געלע טופליעם... און וואנדע'ן איז אויסגעקומען עפעם מאדנע, וואס גראד איצט, וען זי איז געווען אנ־געטהאן אזוי ארעם און איז עהנליך געווען צו אנייטערקע ארער א וועשערין, האט זיך ביי איהר פלוצים ערוועקט די חרפה, און די אלטע דרייסטקייט און פרעכהייט זיינען עפעם אין גאנצען פארשוואונדען.... און אין איהרע געדאנקען האט זי זיך איצט ניט געהרופען וואנדא, נור נאסטיא קאנאווקינא, אזוי ווי פריהער...

— זייט אזוי גוט! — האט געזאגט די דיענסט, זי אריינפיה־רענדיג אין קאבינעט. — דער דאקטאר קומט גליך. זיצט...

וואנדא האט זיך אראבגעלאזען אויף א וויכער קרעסלע.

— איך וועל נעהמען און זאגען: לייהט מיר געלד! — האט זי געטראכט — אט אזוי איז אנששטענדיג, וויל ער איז דאך מיט מיר בעקאנט. נאר אט די דיענסט וואלט פון דאנען ארויסגענאנגען. אין איהר געגענווארט איז עפעם ניט אנגענעהם.... און צו וואס שטעהט זי דא? —

אין א מינוט פינף ארום האט זיך די טהיר געעפענט און עס איז אריין פינקעל, א הויבער, טונקעלער משומד מיט פעטע באקען און אויסגעראטשעטע אויגען. די באקען, די אויגען, דער בויך, די בריייטע היפטען — דאס אלעם האט ביי איהם אויסגעקוקט זאט, עקעלדיג און אונפריינדליך. אין קאפע רענעסאן און אין דייטשען קלוב איז ער אימער געווען אביסעל אונטערגעסנאסקעט, האט דארט פיעל פאר־שוועדעט אויף די פרויען און האט געדולדיג אריבערגעטראגען זייערע שפאסען (צום ביישפיעל, וען וואנדא האט איהם אויסגענאסען די גלאז ביער אויפ'ן קאפ, האט ער נאר א שמייכעל געטהאן און זי נע־סטראשעט מיט א פינגער); איצט אבער האט ער נעהאט אן אנגע־

בלאזענעם, פארשלאפענעם אויסזעהן, האָט נעקוקט שטרענג קאלט, ווי א פריץ, און האָט עפעם נעקייט.

— וואָס וועט איהר עפעם זאָגען? — האָט ער נעפרעגט, ניט קוקענדיג אויף וואנדא׳ן.

וואנדא האָט א בליק געטהאָן אויף דעם ערענסטען פנים פון דער דיענסט, אויף דער זאטער פיגור פון פינקעל׳ן, וועלכער האָט איהר, ווי עס שיינט, ניט דערקענט, און איז רויט געוואָרען...

— וואָס וועט איהר עפעם זאָגען? — האָט וויעדערהאָלט דער צאָהן־דאָקטאָר שוין אביסעל אין כעס.

— די... די צייהן טהוען וועה... — האָט געשטאָמעלט וואנדא.

— יאָ? ... וועלכער צאָהן? וואו?

וואנדא האָט זיך דערמאָהנט, אז ביי איהר איז דאָ א לעכער־דינער צאָהן.

— אונטען, אויף דער רעכטער זייט... — האָט זי געזאָגט.

— הם! ... עפענט אקארשט דעם מויל.

פינקעל האָט זיך אָנגעכמורעט, האָט איינגעהאלטען דעם אָטהעם און געגומען בעטראכטען דעם קראנקען צאָהן.

— עס טהוט וועה? — האָט ער געפרעגט, דרעהענדיג אין צאָהן מיט עפעם אן אייזערנעם דרעטעלע.

— עס טהוט וועה... — האָט געליגט וואנדא. — דערמאָהנען איהם? — האָט זי געטראכט — דאן וועט ער מיך אודאי דערקענען... אָבער... די דיענסט! צו וואָס פאר א שווארץ־יאָהר שטעהט זי דאָ?

פינקעל האָט פלוצים געגומען סאָפען, ווי א פארוווינק, גליק איהר אין מויל אריין און געזאָגט:

— איך ראטה אייך ניט דעם צאָהן צו פלאָמבירען... איהר וועט שוין פון איהם קיין סך נוצען סיי־ווי־סיי ניט האָבען.

ער האָט וויעדער א פיהר געטהאָן מיט׳ן דרעטעל אין צאָהן און, אייגפאטשקענדיג וואנדא׳ס ליפען און יאסלעם מיט זיינען פערוויכערטען פון טאבאק פינגער, האָט ער וויעדער איינגעהאלטען דעם

אטהעם און איז אריינגעקראכען צו איהר אין מויל מיט עפעם קאל־טעם... וואנדא האט פלוצים דערפיהלט א שרעקליכען וועהטאג, האט א נעשריי נעטהאן און אנגעכאפט פינקעל׳ען פאר׳ן האנד.

— ס׳איז נאר נישט, נארנישט... — — האט ער געבורטשעט — שרעקט זיך נישט... פון דעם צאהן וועט איהר אלץ איינס נארנישט האבען. מען דארף זיין דרייסט...

און די פאררויכערטע, פארבלוטיגטע פינגער האבען צוגעטראגען צו איהרע אויגען אן ארויסגעריסענעם צאהן... די דיענסט איז צוגענאגען און אונטערגעשטעלט א טעצעלע צו איהר מויל.

— אין דער־היים זאלט איהר דעם מויל גוט אויסשווייענקען מיט קאלטע וואסער... — — האט נעזאגט פינקעל: — דאן וועט עס אויפהערען צו בלוטען...

ער איז איצט געשטאנען פאר איהר אין דער פאזע פון א מענשען, וועלכער ווארט, אז מען זאל שוין א מאל אוועקגעהן און איהם לאזען צופריעדען...

— א גוטען טאג... — האט זי נעזאגט און געגומען געהן צו דער טהיר.

— הם!... און וואר וועט מיר בעצאהלען פאר מיין ארבייט? — האט געפרעגט פינקעל מיט שפאט אינ׳ם קול.

— אה, יא... — — האט זיך וואנדא דערמאהנט, איז רויט געוואָרען און האט דערלאנגט דעם משומד דעם רובעל, וואס זי האט געקראגען פאר׳ן רינג מיט׳ן שטיינדעל.

ארויסגעהענדיג אין גאס, האט זי זיך דערפיהלט נאך מעהר ערנידעריגט, ווי פריהער, נו אצינד האט זי זיך שוין ניט געשעהמט פאר איהר אריימקייט. זי האט אצינד ניט באמערקט, אז איהר פעהלט א הויכע הוט און א מאנטערנער יאקעלע. זי איז געגאנגען איבער׳ן גאס, האט געשפיגען מיט בלוט און יערער רויטער שפיי איהרער האט צו איהר גערעדט וועגען איהר לעבען, א שלעכט, א מיאוס לעבען... וועגען די בעלידיגונגען, וועלכע זי האט אריבערגעטראגען, און וועלכע זי וועט נאך מוזען אריבערטראגען מארגען, אין א וואך ארום, איבער א יאהר — דאס גאנצע לעבען, ביז׳ן סאמע קבר...

— אוי, ווי שרעקליך! — האָט זי געשעפטצעט. — ווי מורא׳דיג, גאָטעניו!

פון דעסטוועגען איז זי אויפ׳ן צווייטען טאָג שוין געווען אין קאָפע רענעסאַן און האָט דאָרט געטאַנצט. זי איז געווען אָנגעטהאָן אין א גרויסע, רויטע הוט, אין א יאקעלע פון דער לעצטער מאָדע און האָט געטראָגען געלע טופליעס. א יונגער סוחר פון קאָזאַן האָט איהר דאָרט טראַקטירט מיט א מאָלצייט...

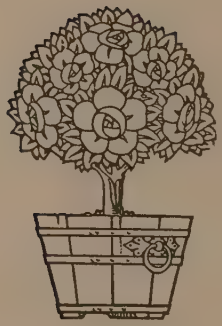

א גליקליכער מענש.

פון דער סטאנציאן „באלאנאע", אויפ'ן וועג, וואו עס נעהט דער ניקאלאיעווער אייזענבאהן, ריהרט זיך א פאסאזשיר־צוג.

אין איינעם פון די וואגאנעס פונ'ם צווייטען קלאס, וואו מען מעג רויכערן, דרעמלען ארום פינף פאסאזשירען, איינגעוויקעלט אין דער פארנאכטיגער דונקעלהייט. זיי האבען נאר וואס צוגעביסען און איצט סטארען זיי זיך איינצושלאפען, אנגעשפארט אויף די וועגטלאך פון די דיוואנעס. ס'איז שטיל...

עס עפענט זיך די טהיר, און אין וואגאן קומט אריין א הויכער, דארע פינור, ווי א שטעקען, אין א גלעזער הוט און א העלען ראק מעשה פראנט. אין גאנצען איז ער זעהר עהנליך צו א קארעספאנדענט, וואס מען זעהט אין אן אפערעטע אדער אין זשול וועלן'ס ראמאנען.

די פינור שטעלט זיך אב אין מיטען וואגאן, סאפעט שוואר און קוקט מיט פערזשמורעטע אויגען לאנג אויף די דיוואנעס.

— ניין, דאס איז אויך ניט דער! — בורטשעט ער — דער טיי־פעל וויים, וואס דאס איז! דאס איז איינפאך א סקאנדאל! ניין, ניט דער!...

אייגער פון די פאסאזשירען קוקט זיך גוט איין אין דער פינור און שרייט פרעהלאך אוים:

— איוואן אלעקסייעוויטש! דאס זייט איהר? ווי קומט איהר אהער?

דער לאנגער, דארער איוואן אלעקסייעוויטש טהוט א ציטער, קוקט טעמפ אן דעם פאסאזשיר און, דערקענט איהם, טהוט ער פרעה־ליך א פאטש מיט די הענד.

— זעה נור! דאס זייט איהר פעטער פעטראוויטש? — מאכט

ער — שוין א שאק מיט יאהרען אייך ניט געזעהן! און איך האב נאר ניט געוואוסט, אז איהר פאהרט אין דעם צוג?

— איז וואס מאכט איהר עפעס?

— אט, אזוי זיך... נור אט וואס, טאטעלע, איך האב מיין וואגאן פערלאָרען און קען איהם אצינד בשום אופ'ן נישט געפינען, אט אזא אידיאט בין איך! שמייסען האט מען מיך געדארפט!...

דער לאנגער איואן אלעקסייעוויטש שאקעלט זיך אונטער און קוועלט פון זיך אליין.

— אט, דארפען זיך טרעפען אזעלכע צופאלען! — רעדט ער וויטער — איך געה ארוים נאכ'ן צווייטען קלונג אויסטרינקען אביסעל קאניאק, אז איך האב אינם איינגענאמען, טראכט איך מיר, אזוי ווי די צווייטע סטאנציאן איז נאך גאנץ ווייט, דארף מען אויסטרינקען נאך א גלעזעלע. און אזוי שטעה איך און טראכט און טרינק. פלוצים, נא דיר: דער דריטער קלונג... לויף איך מסתמא וויא משוגענער, און שפרינג מיר אריין אין דעם ערשטען בעסטען וואגאן. נו, בין איך ניט אן אידיאט? אן עזעל, הא?...

— איהר זייט, ווי עס שיינט, אין א זעהר פרייליכען מוטה — באמערקט פיאטער פעטראוויטש — זעצט זיך דערווייל אביסעל צו! אט דא איז פאר איך א פלאץ!...

— ניין, ניין, זאל ער אויסהיטען... איך'ל נעהן זוכען מיין וואגאן. זייט מיר נעזונד!...

— איהר קענט נאך אין דער פינסטער אראבנע'הרג'עט ווערען פון דער פלאטפארמע. איהר זעצט זיך דא בעסער אווק און וועט מיר וועלען צו פאהרען צו א סטאנציאן, וועט איהר שוין נעפינען אייער וואגאן. זעצט זיך אווק!...

איואן אלעקסייעוויטש זיפצט זיך שווער אב און זעצט זיך אונטשלאסען אנטקעגען פיאטער פעטראוויטש'ן.

ער זעהט אוים זעהר אויפגערעגט און זיצט ווי אויף שפילקעס.

— וואהין פאהרט איהר? — פרעגט פיאטער פעטראוויטש.

— איך? אט, גלאט אין דער וועלט אריין. מיר איז דער קאפ אזוי צורודעלט, אז איך וויים אליין ניט וואו איך פאהר. דאס שיקזאל פיהרט, נו, פאהר איך. כע־כע... האט איהר, טייבעלע מיינס, נעזעהן אמאל גליקליכע נארנים? ניין? טא קוקט מיך אן! פאר אייך

שטעהט דער גליקליכסטער מענש אין דער וועלט! יאָ, יאָ! אויף מיין פנים דערקענט מען נאָר נישט?...

— אויף אייער פנים? מען דערקענט נור, אז איהר האָט אבי־סעלע... הייסט עס... אריינגענאָסען.

— איך מוז אודאי אויסזעהן שרעקליך נאריש! א שאָד, וואָס קיין שפיגעל איז ניטאָ, איך וואָלט אליין א בעלן געווען א קוק צו טהאָן אויף מיין פרצוף! איך פיהל, טאָטעלע מיינער, אז איך ווער אן אמת'ער אידיאָט. אויף מיינע נאמנות! כע־כע־כע... שטעלט זיך נור פאָר, איך מאך א לוסטיר־רייזע... א חתונה־רייזע, הייסט עס... נו, איז וואָס זאָגט איהר אויף דעם, הא? בין איך ניט קיין גליקליכער מענש?...

— איהר האָט דען נעהיראטה?

— יאָ, היינט, מיין טהייערינקער! און פון דער חתונה בין איך מיר גלייך אין וואָגאָן אוועק...

עס הויבען זיך אָן צו שיטען צוואוינשונגען און די געוועהנליכע פראָגען.

— אזוי נאָר... — לאכט פיאָטער פעטראָוויטש — דערפאר האָט איהר זיך דאָס אזוי אויסגעפוצט, ווי א פראנט?...

— יאָ, אמת.... אפילו מיט פארפיום זיך בעגאָסען, אבי אויס־צוזעהן אָט אזוי אָ, ווי עס בעראַרף צו זיין, ווי אן אמת'ער חתן, הייסט עס!... איבער די אויערען בין איך אריין אין דעם חתונה־טומעל! עס נעהמען מיך איצט ניט קיין ראגות, ניט קיין זאָרג און ניט קיין שום זאך, נור עפעס אזא מין מאָדנער געפיהל, עפעס אזוינס ווי זאָל איך אייך זאָגען? דער טייפעל וויים, ווי דאָס אָנצורופען!... גליקזעליג־קייט, צו וואָס? זייט איך לעב האָב איך זיך נאָך אזוי גוט ניט נע־פיהלט!...

— איוואן אלעקסייעוויטש מאכט צו די אויגען און שאָקעלט מיט'ן קאָפּ.

— אלץ הייסט גליקלאך! — רעדט ער ווייטער — בארעכענט זיך נור אליין: אָט געה איך באלד אריין צו מיר אין וואָגאָן. דאָרט, אויף א סאָפקעלע, נעבען א פענסטער'ל זיצט א מיידעלע, וואָס איז, אזוי צו זאָגען, מיר איבערגעגעבען מיט לייב און לעבען. א בלאָנ־דינקעלע איז זי, מיט א נעזעלע... מיט סינגערלאך... א געזונד

אין איהר נשמה'לע אריין! שעהנער מלאך מיינער! דו טרייסט פון מיין הארצען! און א פיסעלע! נאָטענקיו נוטינקער! ס'פיסעלע איהר'ס איז דאָך עפעס ניט אזוי ווי אונזערע טשאָבאָטעס, נור עפעס א קליינס, א ברעקעל, א פיצעל... איך וואָלט געקענט, וואָלט איך נענומען און עס איינגעשלונגען אין נאנצען! ... אָבער וואָס איז די פעולה פון מיינע רייד; איהר פערשטעהט סיי־ווי גאָר נישט! איהר זייט דאָך עפעס א פראקטישער מענש, באלד וועט איהר מסתמא קומען קריטיקירען, אנאליזירען, אזוי און אזוי. נעה, טענה מיט פאר־טריקענטע אלטע בחורים! אָט, וען איהר וועט חתונה האָבען, דא־מאָלט וועט איהר מיך דערמאָהנען. וואו איז אציגנד, וועט איהר זאָגען, איוואָן אלעקסייעוויטש? אלזא, הייסט עס, נעה איך באלד צו זיך אין וואָגאָן. דאָרט ערווארט מען מיך שוין מיט אונגעדולד... מען קוקט אויס די אויגען נאָך מיר. מען באָגעגענט מיך מיט א שמייכ־לע. איך זעץ זיך צו און נעהם זי אָן, אָט אזוי, מיט צוויי פינגערלאָך פאר'ן מאָרדאָטשקע...

איוואָן אלעקסייעוויטש דרעהט פרעהלאָך מיט'ן קאָפ און צולאכט זיך מיט א גליקליכען נעלעכטער.

— דערנאָך לייגסט דו ארויף דיין נאריישען קאָפ צו איהר אויפ'ן פליצקעלע — רעדט ער וויטער — און נעהמסט זי ארום מיט דער האנד פאר'ן טאליע. ארום, דארפט איהר ווייסען, איז שטיל... פאָעטיש און דונקעל... די נאנצע וועלט וואָלט איך אר־מנענומען אין אזעלכע מינוטען!... פיאָטער פעטראָוויטש, ערלויבט מיר אייך ארומצו־נעהמען!

— נו, נו, אדרבה!...

די ארומינע פאסאָזשירען האָבען זיך פרעהלאָך צולאכט, קו־קענדיג ווי די צוויי פרייגד האָבען זיך ארומנענומען, און דער גליקלי־כער בעל הבית'ע האָט וויעדער אנגעהויבען:

— און אום צו זיין אויף אן אמת גליקלאָך, ווי אין די ראָמאנען שטעהט, נעהסט דו זיך אזוי צו צום בופעט און האָקסט אריין א צוויי־דריי גלעזלאָך... דאָמאָלט וועלט דיר אי אין קאָפ אי אויפ'ן הארצען אזוי חיות'דיג, אזוי וואויל, אז עס קען נאָר בעסער ניט זיין אפילו אין די שענסטע מעשה'לאָך.

— א קליין מענשעלע בין איך, א גאר נישט, און דאכטען דאכט זיך מיר, או די גאנצע וועלט איז מיינע...

די ארומיגע פאסאזשירען פאראינטערעסירען זיך מיט דעם אנגענאסקעטען, גליקליכען בעל הבית'ע, ווערען הינגעריסען פון זיין פרעהליכקייט און טשוכען זיך אויס פון זייער דרעמעל. אנשטאדט איין צוהערער קלייבען זיך איצט ארום ארום איוואן אלעקסייעוויטש'ן שוין אלע פינף. ער דרעהט זיך ארום, ווי אויף שפילקעם, מאכט מיט די הענד און רעדט אהן אן אויפהער. ער לאכט און אלע לאכען מיט איהם.

— די הויפט זאך, מיינע העררן, וואס ווייניגער געטראכט! צום שוואץ־יאהר מיט אלע אויסרעכענונגען... ווילט זיך דיר אריינגיסען, טא גיס אריין אויף וואס די וועלט שטעהט און פילאזאפיר ניט, אויב ס'איז גוט אדער שלעכט, צו ס'איז ניצליך אדער שעדליך... אלע אנדערע חכמות און פילאזאפיען טויגען אויף טויזענד כפרות!...

איבער'ן וואגאן גענהט דורך דער קאנדוקטאר.

— גוטער מענש — וועגדעט זיך צו איהם דער יונגער מאנטשיק:

— וען איהר וועט פארבייגעהן דעם וואגאן נומער 209, זאלט איהר דארט געפינען א דאמע אין א גרויער הוט מיט א ווייסען פויגעל און זאלט איהר זאגען, או איך בין דא! וועט איהר עס מיר טהאן?

— יא. אבער אין דעם צוג איז ניטא קיין נומער 209. ס'איז דא 219.

— זאל זיין 219! אלץ איינס! אבי זאגט דער דאמע, או איהר מאן איז געזונד און שטארק!...

איוואן אלעקסייעוויטש כאפט זיך פלוצים אן פאר'ן קאפ און קרעכצט:

— א מאן... א ווייב... זייט וען איז דאס אלעס געוואארען?... א פערהיראטהער מאן... ס'געהערט אביסעל?... שמייסען האט מען דיך בעדארפט און דו ביזט א מאן! אך, אידיאט, וואס איך בין! אבער זי! ערשט נעכטען איז זי געווען א יונג מיידעלע... א קאקעלע... און היינט?... עס גלויבט זיך איינפאך נישט און גאר!

— אין אונזערע צייטען איז עפעס אזוי מאדנע צו זהען א נליקליכען מענשען — רופט זיך אן אייגער פון די פאסאזשירען — נאך מעהר וואונדער ווי צו באגעגענען א ווייסען עלפאנט.

— נו, יאָ, און וועך איז שולדיג? — פרעגט איוואָן אלעקסייי־ ווייטש, אויסציהענדיג זיינע לאַנגע פיס מיט די שארפע שפיצען — אויב איהר זייט ניט גליקלאָך, זייט איהר אליין שולדיג! וואָס דען האָט איהר געמיינט? דער מענש אליין איז דער באשעפער פון זיין אייגענעם גליק. ווילט נור און איהר וועט אויך זיין גליקלאָך, מיט אייך איז אָבער די צרה, וואָס איהר ווילט ניט. איהר האָט זיך איינגע־ עקשן'ט און אנטלויפט פון גליק!...

— אָט איז דיר נאָך א נייעס! וואָס הייסט מיר אנטלויפען פון גליק?

— זעהר אויגפאך!... די נאטור האָט בעשאפען דעם מענשען, אז ער זאָל אין א געוויסער פעריאָדע פון זיין לעבען ליעבען. נעקר־ מען די צייט, טאָ ליעב אויף אלע כלים, איהר אָבער פאלגט דאָך נישט דער נאטור, איהר ווארט אלץ אויף עפעס! ווייטער: עס שטעהט בפירוש געשריעבען, אז א געזונדער, נארמאלער מענש דארף חתונה האָבען... אָהן דעם איז קיין גליק ניטאָ. איז געקומען די ריכטיגע צייט, טאָ האָב חתונה אין א מזל'דיגער שעה און טענה ניט... איהר אָבער היראָטה נישט, איהר זיצט אלץ און ווארט... איהר ווילט הפנים עפעס אויסזיצען!... עס שטעהט נאָך ווייטער, אז גוטער וויין מאכט פרעהלאָך דאָס מענשליכע הארץ... אויב דיר איז גוט און דו ווילסט דיר זאָל זיין נאָך בעסער, דאן ברודערקע זיי זיך מטריח אין בופעט און גים אריין! די הויפט זאָך — זיך ניט געחכמה'ט, ניט געפילאָזאָפירט, געלעבט ווי עס לאָזט זיך און נאָר!... דאָס איז די בעסטע זאָך!..

— איהר זאָגט, אז דער מענש איז דער באשעפער פון זיין אייגענעם גליק. דאָס איז דאָך אָבער נישט אמת. וואָס פאר א בעשע־ פער איז ער, וועז עס איז געגוג צו קריעגען א קראנקען צאָהן אָדער א שלעכטע שוויגער און פון זיין נאנצען גליק פערבלייבט ניט קיין זכר?... אלעס היינגט אָב פונ'ם צופאל. זאָל זיך איצט טרעפען מיט אונז עפעס אן אונגליק, וואָלט איהר שוין נאָר אן אָנדער ליעדעל גע־ וונגען...

— אונגליק, שמונגליק! — פראָטעסטירט דער בעל הבית'ל, — אונגליקען טרעפען זיך איין מאָל אין א יובל. פאר קיין צופאלען

האָב איך קיין מורא ניט, ווייל עס זיינען ניטאָ קיין אורזאכען פאר אזעלכע צופאלען. און איבערהויפט צום שוואַרץ יאָהר מיט אלע צופאלען! איך וויל פון זיי ניט ריידען אפילו! אָבער, אָט, מיר פאָהרען, דאכט זיך, צו צו א סטאנציאָן.

— וואָהין פאָהרט איהר אצינד? — פרעגט פיאָטער פעטראָוויטש — אין מאָסקווע, אָדער נאָך וויטער אין דרום?

— גוט יום טוב! ווי אזוי קען איך עפעס, פאָהרענדיג נאָרר זיך פלוצים פארשלעפען אין דרום?

— אָבער מאָסקווע געפינט זיך דאָך ניט אין נאָרד?

— דאָס וויים איך, אָבער מיר פאָהרען דאָך אצינד קיין פעטערס־בורג! — מאכט איוואן אלעקסייוויטש.

— וואָס הייסט, ווי אזוי עפעס קיין מאָסקווע? — וואונדערט זיך דער יונגער בעל הבית'ל.

— מאָדנע... וואָהין האָט איהר געגומען א בילעט? — פרעגט פיאָטער פעטראָוויטש.

— קיין פעטערסבורג.

— אויף אזא אופן קומט איך א מזל טוב. איהר זייט אריין ניט אין דעם ריכטיגען צוג.

א וויילע איז שטיל. דער יונגער מאנטשיק הויבט זיך אויף אין קוקט מיט טעמפע אויגען אויף די ארומיגע.

— נו, יא, — ערקלעהרט איהם פיאָטער פעטראָוויטש — אויף דער סטאנציאָן „באלאגאע" זייט איהר אריינגעשפרונגען ניט אין אייער צוג... איהר האָט, הייסט עס, נאכ'ן קאניאק געכאפט א וואגאן, וואָס געהט ניט אין'ם ריכטיגען וועג.

איוואן אלעקסייוויטש ווערט בלאָס, כאפט זיך אָן פאר'ן קאָפ אין נעהמט שנעל שפרייזען איבער'ן וואגאן...

— אך, וואָס פאר א אידיאָט איך בין! — זידעלט ער זיך אליין — וואָס פאר א שופט, דער טייפעל זאָל מיך נעהמען! נו, וואָס זאָל איך אצינד טהאָן? אין יענעם צוג איז דאָך מיין וויב! זי איז דאָרט איינע אליין, פלאָגט זיך און וואַרט!... אך, עזעל, וואָס איך בין!..

דער בעל הבית'ל פאלט אויפ'ן דיוואן און קאָרטשעט זיך צוזויה, אזוי ווי מען וואלט איהם ארויפגעטראָטען אויף זיינע היהנער אויגען.

— אן אונגליקליכער מענש בין איך! — קרעכצט ער — וואס הויב איך אן צו טהאן? וואס, הא?

— נו, נו, ס'איז ניט געפעהרליך... — טרייסטען איהם די פּאסאשירען — נאריישקייטען... טעלעגראפירט אייער פרוי און איהר אליין סטאַרעט זיך אויפ'ן וועג צו קריגען א שנעל־צוג. און אויף אזא אויפן וועט איהר זי דעריאגען.

— גאָר א קלייניגקייט!... א שנעל־צוג!... — ווייניט דער יונגער בעל הבית'ל, „דער באשעפער פון זיין אייגענעם גליק". — און וואו וועל איך נעהמען געלד אויף א שנעל־צוג? מיינע גאנצע געלד איז דאָך ביי דער וויב!...

איבערריידענדיג צוויישען זיך אין שטיל, האָבען די לאכעריגע פאסאשירען זיך צוזאמענגעלייגט און האָבען בעזאָרגט דעם גליקליכען יונגען מאנטשיק מיט די נויטיגע געלד פאר א בילעט.

א רפואה געגען שיכרות.

דער בעריהמטער פאַרלעזער און קאַמיקער הערר פעניקסאַוו־די־קאַאַבראַזאַוו דער צווייטער איז איין מאָל, אין א קאַלטען יעסין־טאָג, געקומען צופאַהרען אין דער שטאַדט ד. אויף גאַסטראַלען.

ער איז אַראַפגעקומען אין א בעזונדערען וואַגאַן פונ׳ם ערשטען קלאַסס, כאַטש אלע, וואָס זיינען געקומען איהם מקבל פנים זיין אויפ׳ן וואָקזאל, האָבען גוט געוואוסט, אז דעם בילעט פונ׳ם ערשטען קלאַס האָט ער ערשט געקויפט אויף דער לעצטער סטאַנציאָן „פון שיק וועגען", ביז דאָרט אָבער איז ער געפאָהרען אין דריטען קלאַס.

פונדעסטוועגען, אז פונ׳ם וואַגאַן האָט זיך בעוויזען די סארע פערשלאַפענע פרצוף פון דיקאַאַבראַזאַוו דעם צווייטען, האָבען אלע, וואָס זיינען געקומען איהם באַגעגענען ניט ווילענדיג א ציטער געטהאַן און יעדער פון זיי האָט גע׳חלוש׳ט מיט איהם זיך צו באַקענען.

ער איז געווען אַנגענטהאַן אין א לייכטער, זומערדיגער פעלערינע און מיט א פעלצען היטעל אויפ׳ן קאָפּ.

דער טהעאַטער־דירעקטאָר אליין, וואָס האָט איהם אַראַפגעבראַכט, הערר פאַטשעשויוועו, האָט נאָכ׳ן רוסישען מנהג זיך דריי מאָל מיט איהם צוקושט און איהם אַוועקגעפיהרט צו זיך אויפ׳ן קאַוורטיר.

די בעריהמטהייט האָט געזאָלט צום ערשטען מאָל אויפטרעטען אין טהעאַטער אויפ׳ן דריטען טאָג נאָך זיין קומען; עס איז אָבער באַשערט געווען אַנדערש: א טאָג פאַר זיין ערשטער פאַרשטעלונג איז אין קאַסע פונ׳ם טהעאַטער אריינגעלאָפען דער דירעקטאָר פאַטשעשויוועו, א בלייכער, א טויטער נפש, און האָט ערקלעהרט, אז דיקאַאַבראַזאַוו דער צווייטער איז ניט אימשטאַנד צו שפיעלען מאָרגען.

— ניט אימשטאַנד, קען ניט! — האָט פאַטשעשויוועו ערקלעהרט און געכאַפט זיך ריסען די האָאָר אויפ׳ן קאָפּ: — נו, וואָס

וועט איהר עפעס צו דעם זאגען? א מאנאט, א גאנצען מאנאט האבען מיר געדרוקט פלאקאטען מיט וועריטער, אן ארשין די לענג, צו ביי אונז וועט שפיעלען דיקאָבראזאוו, געגרויסט זיך מיט איהם, פער־קויפט בילעטען אין פאראוים און צום סוף — נא דיר א חתונקע!... געוואלד, ער פערדיענט דאך, מען זאל איהם הענגען דערפאר!

— אבער וואס איז געשעהן? וואס? וואס? — האבען איהם בע־פאלען די טהעאטער־לייט.

— ער האט זיך דאך צו־שיכור׳ט, דער פערדאמטער!

— נו, א גרויסע זאך, ער וועט זיך אויסניכטערען!

— גיכער וועט ער א מיתה משונה איינגעהמען, איידער ער וועט זיך אויסניכטערען. איך געדענק איהם נאך פון מאסקווע: הויבט ער אן צו זויפען, זויפט ער און זויפט חדשים נאכאנאנד און ניכטערט זיך ניט אוים! אוי, ער וועט שוין איצט שיכור׳ן און שיכור׳ן! די שיכרות האט איהם אנגעכאפט! אט אזא גליקליכער מענש בין איך, א! און וואהרום שלעפט זיך צו מיר אזוי דער שלימזל! וועמענס מזל האב איך, אזא אונגליקליכער מענש! פארוואס... פארוואס שטראפט מיך אזוי שווער דער הימעל מיין גאנצען לעבען לאנג? (פאטשעשויעוו איז געווען א טראגיקער סיי בטבע און סיי ביי זיין פראפעסיאן, און שטארקע וועריטער, בעגליייט פון א טראגישען קלאפען מיט די פויסטען אין ברוסט, האבען איהם זעהר געפאסט) און ווי ניעד־ריג איך בין, ווי העסליך און פערדארבען, וועז איך טראג גלייכגילטיג אריבער אט אזוינע מורא׳דיגע קלעפ פון דעם אונ׳ברחמנות׳דיגען שיקזאל! וואלט ניט געווען א סך אנשטענדיגער פאר מיר, צו מאכען א סוף איין מאל פאר אלע מאל צו אזא לעבען דורך א קויל אין מוח? וואס וואהרט איך נאך? גאט, וואס וואהרט איך נאך?!

פאטשעשויעוו האט פארדעקט דעם פנים מיט די הענד און זיך אפגעקעהרט צום פענסטער.

אין קאסע זיינען דאמאלט געשטאנען, אויסער דעם קאסיר נאך א סך אנדערע טהעאטער מענשען און דעריבער האבען זיך געמומען שיטען עצות פון אלע זייטען. אנדערע האבען דעם דירעקטאר אויך געמומען טרייסטען: קיין סכנה ניט. שפייט זיך אוים אויף דעם. ער וועט זיך נאך אפשר אויסניכטערען ביז מארגען. אבער דאס אלעס איז געווען ניט מעהר ווי גערעדט סתם אין דער וועלט אריין, קיין

פראקטישען ווערט האָט עס ניט געהאט. דער קאסיר נור אליין, א דיקער מענשליכע, איז געפאלען אויף א פראקטישער עצה:

— איהר וואלט געדארפט פרובען איהם אויסקורירען, פראקל לוואוויטש — האָט ער זיך אנגערופען.

— א שיכרות־אנפאל וועט דער טייפעל אליין ניט אויסקורירען!

— זאגט עס נאָר ניט. אונזער פאריקמאכער איז אויף קורירען פון שיכרות א גרויסער מומחה, פשוט א מאדים. ביי איהם קורירט זיך די גאנצע שטאדט.

פאטשעשויעוו איז געבליבען אנצוכאפען זיך כאטש פאר א שטרויי, און עס האָט ניט געגומען קיין פינף מינוט, ווי פאר איהם איז שוין געשטאנען דער פאריקמאכער פון׳ם טהעאטער פיאדער גרעבעשקאוו.

דער דאזיגער פיאדער איז געווען א לאנגער, ביינערדיגער נפש מיט איינגעפאלענע אויגען, מיט א לאנגער, שיטערער באָרד און ברוינע הענד. אין גאנצען גענומען, האָט ער אויסגעזעהן ווי א בר מנן, וואס האָט זיך באוועגט אויף שרייפלאָך און ספרוזשינעס.

— פיעריא — האָט זיך געווענדעט צו איהם פאטשעשויעוו — איך האָב געהערט, פרויענד מיינער, אז דו דאָס... קורירסט פון שיכרות. טהו מיר א טובה, פרויענד מיינער, איך וועל דיר דאָס אויפ׳ן לעבען ניט פערגעסען, טהו מיר א קוריר אוים דיקאָבראזאוו׳ן! ער האָט זיך צושיכור׳ט!

— זאל מיך גאָט אויסהיטען! — האָט געענטפערט גרעבעשקאוו מיט א באסאָוואר שטימע — איך קוריר טאקי א מאן פון שיכרות, אָבער וועמען? אויפאכע אקטיאָרען, סוחרים און בעאמטע, אָבער נעהמען זיך קורירען א בעריהמטהייט, וואס איז בעריהמט איבער גאנץ רוסלאנד... ניין!...

— וואהרוב?

— אום מען זאל פון איהם דעם שיכרות־טייפעל ארויסטרייבען — האָט איהם ערקלעהרט גרעבעשקאוו — מוז מען מאכען אן אי־בערקעהרעניש אין אלע אָרגאנען און ביינער פון זיין קערפער. אז איך וועל עס טהאָן, וועט ער נאכדעם צו מיר טענות האָבען, וועט ער וועט געזונד ווערען. ער וועט זיכער זאגען: „ווי האסט דו געוואגט,

דו הונד אייגער, צוצוריהרען זיך צו מיין פּנים?" מיר קענען שוין די בעריהמטהייטען!

— ניין, ניין, זאָג דאָס ניט! דו וועסט זיך ביי מיר ניט ארויס־דרעהען, ברודערקע! טהו אָן דיין היטל און קום!

אין א פערטעל שעה ארום, וועו גרעבעשקאָוו איז אריין צו די־קאָאָבראָזאָוו׳ן אין צימער, איז די בעריהמטהייט געלעגען ביי זיך אויף א בעט און האָט מיט כעס געקוקט אויף דעם לאָמפּ, וואָס איז געהאַנגען געגען איהם.

דער לאָמפּ איז געהאַנגען רוהיג, אָבער דיקאָאָבראָזאָוו האָט גע־גלאָצט די אויגען אויף איהם און געמורמעלט:

— דו וועסט זיך שוין ביי מיר דרעהען! איך וועל שוין דיר ווייזען, ווי זיך צו דרעהען! צובראָכען די גראָפּין, איך וועל דיך אויך צוברעכען, אָט דו וועסט זעהן!... א־א־א... און דער סופּיט דרעהט זיך אויף!... איך פערשטעה: א פערשוועהרונג! נור דער לאָמפּ, דער לאָמפּ! קלענער פון אלע, און דרעהט זיך מעהר פון אלע! וואָרט־זשע!....

דער קאָמיקער האָט זיך אויפגעהויבען, שלעפענדיג נאָך זיך דאָס לייאַך פון דער בעט, ארונטערשלייפערענדיג די גלעזער פונ׳ם טיש און שאָקלענדיג זיך אויף די פיס. ער איז געגאַנגען צום לאָמפּ, אָבער אויפ׳ן מיטען וועג האָט ער זיך אָנגעשטויסען אָן עפּעס לאַנגעס און בייגער־דיגעס.

— וואָס איז דאָס? — האָט ער ארויסגעריטשעט — ווער ביזט דו? פון וואַנען ביזט דו? א?

— אָט איך וועל דיר באלד ווייזען, ווער איך בין... געה גלייך אין בעט אריין!

און ניט וואָרטענדיג, ביז דער קאָמיקער וועט אליין געהן אין בעט, האָט גרעבעשקאָוו פערקאָטשעט די האַנד און האָט איהם אזא „פאָהר" געטהאָן איבער׳ן גענק, אז יענער איז אוועקגעפלויגען צו דער בעט און האָט זיך אזש איבערגעקולעט.

דעם קאָמיקער האָט מען הפּנים ביז אהער קיין מאָל ניט געשלאָ־גען, וואָרום, ווי שיכור ער איז ניט געווען, האָט ער א קוק געטהאָן אויף גרעבעשקאָוו׳ן פערוואונדערט און זאָגאָר מיט נייגעריגקייט.

— ד־דו... דו האָסט מיך געשלאָגען? ... וו־וו־ווארט, דו האָסט מיך געשלאָגען?

— דו ווילסט נאָך?

און דער פאריקמאכער איז איהם נאָך אמאל אריינגעפאָהרען אין די צייהן.

איך וויים ניט וואָס דאָ האָט געווירקט, צו די שטאַרקע קלעפ אָדער דער נייער, ביז־אָהער אונבעקאַנטער טעם, וואָס דער קאָמיקער האָט איצט געפיהלט, נור זיינע אויגען האָבען אויפגעהערט צו בלאָנ־דזשען און אין זיי האָט־א בלישצע געטהאָן א פונק פון פערשטאַנד.

ער איז אויפגעשפרונגען און האָלב מיט בעם און האָלב מיט נייגערינקייט האָט ער געגומען בעטראַכטען דעם בלייכען פנים און דעם שמוציגען ראָק פון גרעבעשקאָוו׳ן.

— ד־דו... ד־דו שלאָגסט זיך נאָר?—האָט ער אריסגעמורמעלט

— דו־דו... דו וואָגסט? ...

— שווייג!

און וויערער א רייב איבער דער מאָרדע. דער צוטומעלטער קאָמיקער האָט זיך געווענדט געגומען פערטהיידיגען, אָבער גרעבעשקאָוו האָט איהם מיט איין האַנד צוגעדריקט די ברוסט און מיט דער צווייטער האָט ער איהם געגומען האָקען איבער׳ן פנים...

— מיט רחמנות! ניט אזוי שטאַרק! — האָט זיך דערהערט פון דעם צווייטען צימער פאָטשעשויעוו׳ס קול — פערזענקא, ניט אזוי שטאַרק!

— נישקשה, פראָקל לוואָוויטש! נאָכדעם וועלען זיי מיר אליין דאַנקען דערפאר!

— פונדעסטוועגען וואָלסט דו עם געטהאָן מיט מעהר רחמנות — האָט פאטשעשויעוו געערדט מיט א וויינענדיג קול, אריינקוקענדיג צום קאָמיקער אין צימער: — דיך האָרט עם ניט און מיך וואָרפט פון דעם, ווי פון א קדחת. דו טהו נאָר א קלעהר: מען שלאָגט איז מיטען העלען טאָג א קלאָרען מענשען, אן אינטעליגענטען, א בעריהמט־הייט, און נאָך ביי איהם אויף זיין אייגענער קוואָרטיר... אך, נאָט מיינער!...

— איך שלאָג ניט זיי, נאָר דעם טייפעל, וואָס זיצט אין זיי! איהר געהט צוועק, טהוט מיר א טובה, פראָקל לוואָוויטש, און זייט נאָר

רוהיג! לויג איין, טייפעל! — האָט פיאדער זיך ארויפגעוואָרפען אויפ׳ן קאָמיקער — וואָרף זיך ניט ארום! וואָ־אָס?

דיקאָאָבראזאָוו׳ן האָט אָנגעכאפט אן אימה, א שרעק. עס האָט זיך איהם געגומען דאכטען, אז אלע חפצים, וואָס האָבען זיך פריהער געדרעהט און וואָס ער האָט צובראָכען, האָבען געמאכט א פערשוועי־רונג געגען איהם און פליהען פעראייניגט איבער זיין קאָפּ.

— גוואלד! — האָט ער געגומען שרייען — ראטעוועט! גוואלד!

— שרייי, שריי, טייפעל! דאָס איז נאָך נאָר נישט, דו וועסט ערשט קריגען! איצט הער אוים: אויב דו רעדסט אוים נאָך איין וואָרט, אָדער דו טהוסט זיך א ריהר, דער׳הרג׳ע איך דיר אויף טויט! נאָר אָהן רחמנות וועל איך דער׳הרג׳ענען! דאָ איז ניטאָ קיינער, וועל עס זאָל זיך פאָר דיר איינשטעלען! און קיינער וועט ניט קומען, מענסט אפילו שיסען מיט הארמאטען! וועסט אָבער ליגען ווי א מענש רוהיג און שווייגען, וועל איך דיר געבען א שנעפסעלע. זעהסט? אָט האָב איך א נאָנצע פלאָש!

גרעבעשקאָוו האָט ארויסגעשלעפט פון קעשענע א האלבען שטאָף שנאפס און א דרעה געטהאָן מיט דעם פאָר דעם קאָמיקער׳ס אויגען. דער שיכור, אז ער האָט דערזעהן די שנאפס, האָט גלייך פערגעסען אָן די קלעפ און האָט זיך זאָנאָר צוהירושעט פאָר פערגעניגען.

נאָכדעם האָט גרעבעשקאָוו ארויסגענומען פון וועסט־קעשענע א שטיקעל שמוציגען זייף און עס אריינגערוקט אין האלבען שטאָף אריין. וועז דאָס שנאפס האָט גענומען שוימען מיט די זייף־בלעזלאָך, וועז עס האָט געקראָגען א משונה־קאָליר, האָט גרעבעשקאָוו גענומען שיטען אהין אלערליי פאסקודסטווא: סעליטרא, נאשאטיר, שוועבעל און נאָך אזויגע „מאכל׳דינג" זאכען פון דעם מין...

דער קאָמיקער האָט געגלאָצט די ברענענדיגע אויגען אויף גרע־בעשקאָוו׳ן און אויף זיינע הענד, וואָס האָבען געהאלטען דעם האל־בען שטאָף.

צום סוף האָט גרעבעשקאָוו פערברענט א שטיקעל פון א שמאטע, אריינגעשאָטען די אש אין דאָס שנאפס, האָט גוט אויפגעשאקעלט דעם האלבען שטאָף און איז צוגענאנגען צו דער בעט.

— טרינק! — האָט ער געזאָגט, אָנגיעסענדיג א האלבען טהעע־

גלאז מיט דעם דאזיגען סם המות: — טרינק אויס מיט איין מאל!

דער קאמיקער האט מיט א ליידענשאפטליך־פערגניגען אויסגעטרונקען, א כריאקע געטהאן, האט אבער גלייך אויסגעשצירעט די אויגען. ער איז מיט א מאל בלייך געוואָרען און אויף זיין שטערען האט א שוויים ארויסגעשלאגען.

— טרינק נאך! — האט גרעבעשקאוו פאר איהם וויערער אנגענאסען.

— ניין... איך וויל ניט! וו־וואר־רט!...

— טרינק, זאג איך! טרינק! איך וועל דיך ממית׳ן...

דיקאָבראזאוו האט ווידער אויסגעטרונקען, אנגענהויבען צו קרעכצען און זיך א וואָרף געטהאן אויפ׳ן קישען. אין א וויילע ארום האט ער זיך וויעדער אויפגעהויבען, און פיאדער האט געקענט זעהן מיט זיינע אייגענע אויגען, אז זיין רפואה ווירקט.

— טרינק נאך! זאלען ביי די אלע נעדערים זיך איבערקעהרען. דאם איז גוט. טרינק!

און דער קאמיקער האט דערפיהלט דעם טעם פון דעם אמת׳ן גיהנום. אינוועניג ביי איהם האט געקרעמפפט און געדרעהט, און געקעהרט, אז ער האט זיך קיין אָרט ניט געקענט געפינען. דא איז ער אויפגעשפרונגען און דא האט ער זיך געקייקעלט איבער דער בעט און מיט שרעק און אימה האט ער נאכגעפאלגט די לאנגזאמע בעוועגונגען פון זיין מוראַ׳דיגען שונא, וועלכער האט איהם ניט אפגעלאזען אויף איין רגע, האט איהם געשלאגען נאכאנאנד, אהן אויפהער, וען ער האט ניט געוואלט מעהר טרינקען...

נאך די קלעפ, האט ער געמוזט טרינקען, נאכ׳ן טרינקען האט ער געקראגען קלעפ. נאך קיין מאל האט דער אונגליקליכער גוף פון דיקאָבראזאוו דעם צווייטען ניט דורכגעלעבט אזוינע בעליידיגונגען און ערניעדרונגען, און נאך קיין מאל איז די בעריהמטהייט ניט געווען אזוי שוואך און אונבעשיצט ווי איצט.

אפריהער האט דער קאמיקער געשריען און זיך געזידעלט, שפעטער האט ער זיך געמומען בעטען און, צום סוף, אז ער האט דערזעהן, אז דאס בעטען העלפט אויך ניט, האט ער געמומען וויינען.

פאטשעוויעוו, וועלכער איז די גאנצע צייט געשטאנען הינטער

דער טהיר און זיך צוגעהערט, האָט צום סוף ניט אויסגעהאלטען און איז אריינגעלאָפען אין צימער פון דעם קאָמיקער.

— געה דו צום טייפעל! — האָט ער געשריען, מאכענדיג מיט ביידע הענד: — זאָל בעסער פערלאָרען געהן מיין געלד, זאָל ער שיכור׳ן, נור פיניג איהם ניט אזוי, האָב רחמנות! ער וועט דאָך פגר׳ן, געה דו צום טייפעל! טהו א קוק: ער איז דאָך שוין א פגירה! וועז איך וויים, וואָלט איך זיך מיט דיר גאָר ניט אָנגעהויבען!..

— נישקשה... זיי וועלען מיר נאָך אליין שפעטער דאנקען, איהר וועט שוין זעהן... שוין וויעדער? — האָט גרעבעשקאָוו זיך א קעהר געטהאָן צום קאָמיקער — קריגסט באלד!...

דעם גאנצען טאָג ביז פארנאכט האָט ער אזוי אָפגעארבייט מיט׳ן קאָמיקער, „קורירענדיג" איהם. האָט זיך אליין פערמאטערט און פון יענעם א תל געמאכט. דער סוף איז געווען, אז דער קאָמיקער איז אזוי אָפגעשוואכט געוואָרען, אז ער האָט שוין קיין כח ניט געהאט צו קרעכצען מעהר און איז גענליבען ליגען ווי א שטיין מיט אן אויס־דרוק פון שרעק אויפ׳ן פנים. נאָכדעם איז ער עפעס ווי אנשלאָפען גע־ווארען.

אויף מארגען האָט דער קאָמיקער זיך אויפגעכאפט; פאטשע־שויעוו האָט זיך זעהר שטארק גע׳חידושט, וואָס ער איז געבליבען לעבען.

אויפגעכאפט זיך, האָט דער קאָמיקער זיך אומגעקוקט מיט טעמפע אויגען אויף אלע זייטען און האָט זיך גענומען דערמאָנען.

— וואָרום עפעס טהוט מיר אלעס אזוי וועה — האָט ער זיך געוואונדערט — אקוראט ווי א גאנצער צוג וואָלט איבער מיר אריי־בער. זאָל איך אפשר אויסטרינקען? העי, וועך איז דאָרט? דערלאנגט אהער שנאפס!

אין דער זעלבער צייט זיינען אהינטער דער טהיר געשטאנען פאָטשעשויעוו און גרעבעשקאָוו.

— ער בעט שנאפס, הייסט עס, אז ער איז ניט אויסגעקורירט — האָט מיט שרעק ארויסגעשעפצעט פאטשעשויעוו.

— וואָס רעדט איהר, פראקל לוואָוויטש! — האָט זיך דער פא־ריקמאכער פערוואונדערט — וואָס מיינט איהר עפעס, אז אין איין טאָג קען מען אויסקורירען א מענשען? הלואי קוריר איך איהם אוים

אין א וואך, ניט נור אין א טאג. א שוואכען מענשען אויסצוקורירען נעהמט אויך א פינף טעג, עס מוז נעהמען צייט, ביז ער וועט ריכטיג דערפיהלען! ...

— וואהרום האסט דו עס מיר פריהער ניט נעזאגט, פערדאמטער טייעפל דו! — האט פאטשעשויעוו ארויסגעקרעכצט — און וועמענ'ס מזל האב איך, אזא אונגליקליכער מענש! און וואס וואהרט איך נאך, אזא פערשאלטענער? וואלט ניט נעווען א סך קליגער צו מאכען א סוף צו אזא פינסטערען לעבען דורך א קויל אין מח? וואס וואהרט איך נאך? גאט, וואס וואהרט איך נאך? דאך ווי פינסטער פאטשעשויעוו האט ניט געקוקט אויף זיין שיקזאל, האט אין א וואך ארום דיקאבראזאוו דער צווייטער פארט געשפיעלט אין זיין טהעאטער און דאס געלד פאר די פאראויס פערקויפטע בילעטען האט ער ניט נאדפט צוריקקעהרען.

דעם קאמיקער האט גרימירט טאקי גרעבעשקאוו אליין און בעת דעם האט ער מיט אזא דרך ארץ און עהרפורכט זיך צוגעריהרט צו דעם קאמיקער'ס קאפ, אז איהר וואלט בשום אופן ניט דערקענט אין איהם דעם פריהערדיגען פיניגער.

— וויפיעל דער מענש קען איבערלעבען! — האט זיך געוואונדערט פאטשעשויעוו — איך בין שיעור ניט געשטארבען פון נאר צוזעהען די קלעפ און די פיינונגען, וואס מען האט איהם אנגעטהאן, און ער אליין — נאר נישט! האט נאך בעדאנקט פערקע'ן און ויל איהם מיט זיך אין מאסקווע נעהמען! וואונדערס, און נאר! ...

א טהעאטער־דירעקטאָר אונטער אזאָפע.

(א מעשה פון אהינטער די קולִיסען).

אין טהעאטער איז געגאנגען א וואדעוויל, ביי וועלכען מען האָט זיך נעראַרפט איבערטהאָן. קלאוודיע מאטוייעווגא דאָלסקאיא־קא־אוטשוקאווא, א יונגע, סימפאטישע אקטריסע, וועלכע איז מיט לייב און לעבען אריינגעטהאָן געווען אין דער הילִיגער קונסט, איז אריינגע־לאָפען אין איהר גאַרדעראָבע־צימער און האָט געזומען ארונטערווארפען פון זיך די קלִיידער פון א ציגיינערין, אום ווי מעגלִיך שנעל איבערצוטהאָן זיך אין א קאָסטיום פון א הוסאר.

בכדי דער קאָסטיום זאָל אויף איהר לינען גלאַט און שעהן, וואָס וועניגער צוקנייטשט, האָט די בעגאבטע אקטריסע בעשלאָסען אויס־צוטהאָן זיך אין גאנצען, אָט טאקי ממש מוטער־נאקעט, און אָנטהאָן איהם פון אויבען.

און דאָ, בשעת זי האָט א נאקעטע, קאָרטשענדיג זיך פון לייכטען קעלט, געזומען פערריכטען אויף זיך די הוסארישע רייט־הויזען, האָט זי פלוצים דערהערט עמיצען א זיפץ. זי האָט אוסגעגלאָצט די אויגען און זיך אייגעהערט.

וויעדער האָט עמיצער א זיפץ געטהאָן און, דאכט זיך נאָך, ווי ארויסגעשפּיצט:

— אונזערע שווערע זינד... א־אָך־ך....

די פערוואונדערטע אקטריסע האָט זיך אומגעקוקט און, נאָר נישט זעהענדיג פערדעכטיגעס ארום זיך אין גאַרדעראָבע־צימער, איז איהר איינגעפאלען א בליק צו טהאָן אויף יעדען פאל אונטער איהר

אייגציג שטיק מעבעל, אונטער דער זאפע. און וואס מיינט איהר? אונטער דער זאפע האט זי דערזעהן א לאנגע מענשישע פיגור.

— וער איז דא? ! — האט זי אויסגעשריען, אפשפרינגענדיג מיט שרעק פון דער זאפע און פערדעקענדיג זיך מיט דער הוסארישער קורטקע.

— דאס בין איך... איך... — האט זיך דערהערט פון אונטער דער זאפע א ציטערענדיגער שעפצען — שרעקט זיך נישט, דאס בין איך... ש־ש־ש!

אין דעם העסליכען שעפצען, וואס איז עהנליך געווען צו דעם שיפען פון א סקאווארָדע אויף א פייער, האט די אקטריסע גליך דערקענט די שטימע פון דעם טהעאטער־דירעקטאר אינדוקאוו.

— איהר? ! — האט זי אויסגעשריען מיט ענטריסונג און איהר פנים האט געברענט פלאם־פייער: — ווי... ווי האט איהר נעוואגט? איהר, הייסט עס, איהר, אלטער שורקע, זייט דא געלעגען די גאנצע צייט? נאך דאס האט געפעהלט!

— מאמעלע... טייבעלע מיינע! — האט אינדוקאוו ארויסגעשרוקט זיין פליכעוואטען קאפ פון אונטער דער זאפע און ארויסגעשיפעט: — זייט ניט בייז אויף מיר טהייערינקע! דער׳הרג׳עט מיך! צוטאפטשעט מיך, ווי א שלאנג, נור מאכט נישט קיין גוואלד! איך האב גאר נישט געזעהן, איך זעה נישט און ווייל נישט זעהן. אומזיסט דעקט איהר זיך צו מיט דער קורטקע, איהר טייבעלע מיינע, איהר גרויסע פארשווין מיינע! הערט מיך אויס, דעם אלטען מאן, וואס שטעהט שוין מיט איין פוס אין קבר! איך האב זיך געוואלט ראטעווען, דערפאר וואלגער איך זיך דא איצט אונטער דער זאפע, פאר קיין אנדער זאך נישט! איך בין פערלארען! טהוט א קוק: די האאר האבען זיך ביי מיר אויפ׳ן קאפ אויפגעשטעלט פאר שרעק! פון מאסקווע איז געקומען צו פאהרען מיין גלאשענקע׳ס מאן, הערר פרינדין. איצט זוכט ער מיר ארום אין טהעאטער און ווייל מיך אונגליקלאך מאכען. שרעקליך! איך בין דאך איהם, דעם מערדער, שולדיג, אויסער גלאשענקע׳ן, נאך פינף טויזענד מזומנים אויך!

— וואס קימערט עס מיך? טראגט זיך גליך ארויס פון דאנען, א ניט... א ניט... איך וויים ניט, וואס איך וועל מיט אייך טהאן, מיט אזא שורקע!

— ש־ש־ש! נשמה מיינע, ש־ש־ש! אויף די קניע בעט איך, איך קריך פאר אייך! נו, וואו אנדערש זאל איך זיך בעהאלטען, אויב ניט ביי אייך? ער וועט דאָך מיך אומעדום געפינען, נור צו אייך וועט ער נישט וואָגען אריינגעהן! נו, איך בעט אייך! מיט א צוויי שעה צוריק האָב איך איהם געזעהן! איך שטעה אזוי בעת'ן ערשטען אָפּט הינטער די קוליסען און קוק, מיט אמאל זעה איך, ער געהט פון פּאַרטער אויף דער סצענע.

— וואָ־אָם? — האָט די אקטריסע אויסגעשריען מיט שרעק — איהר זייט דאָ געלעגען די גאנצע צייט, בעת אויף דער ביהנע איז נאָך געגאנגען די דראמע אויף? און.... און.... איהר האָט אלעס געזעהן? ...

— איך ציטער! איך טרייסעל זיך! מאמעלע, איך טרייסעל זיך! ער וועט מיך דער'הרג'ענען, דער פערפלוכטער! ער האָט שוין אמאל אין מיר געשאָסען... די צייטונגען זיינען מיט דעם פול געווען!...

— אך... דאָס איז אבער, ענדליך, אונערטרעגליך! געהט ארויס פון דאנען, איך דאַרף זיך אנטהאָן און געהן אויף דער סצענע! נו, טראָגט זיך ארויס, א ניט וועל איך... אויפהויבען א געוואלד, וועל זיך צוזויינען אויפ'ן קול... איך וועל צוברעכען אויף אייך דעם לאָמפּ!

— ש־ש־ש!... האָפּפונג מיינע, רעטונג מיינע! איך וועל אייך צאָהלען מיט פופציג רובל מעהר געהאלט, נאָר טרייבט מיך ניט! פופציג רובל!

די אקטריסע האָט זיך צוגעדעקט מיט א גאנצען פּאק קליידער און איז צוגעלאָפען צו דער טהיר, אום א געשריי צו טהאָן. אינדוקאָוו האָט גענומען פויזען נאָך איהר אויף די קניע און זי אנגעכאפט פאר א פוס העבער פון קנעכעל.

— פינף און זיעבציג רובל, נאָר טרייבט מיך ניט! — האָט ער ארויסגעשעפטשעט פערשטיקט — איך וועל אייך נאָך צולייגען א האלבען בענעפיס.

— איהר לייגט!

— זאל מיך גאָט שטראָפען! איך שוואר אייך! זאל איך אזוי קיין שלעכטס נישט האָבען... א האלבער בענעפיס און פינף און זיעבציג רובל מעהר געהאלט!

די אקטריסע האָט א מינוט זיך מיישב געווען, דערנאָך איז זי אָפּגעטראָטען פון דער טהיר.

— איהר לייגט דאָך אימער — האָט זי ארויסגערעדט מיט א ווייענדיגען קול.

— זאָל איך געהן דורך דר׳ערר! זאָל איך קיין גן ערן נישט האָבען אויף יענער וועלט! וואָס בין איך עפעס א לומפּ, וואָס?

— נוט, געדענקט־זשע אָבער — איז די אקטריסע מרוצה נעווא־רען — נו, קריכט שוין אונטער דער זאָפע.

אינדוקאָוו האָט שווער א זיפּץ געטהאָן און איז סאָפּענדיג אוועק־געקראָכען אונטער דער זאָפע; און די אקטריסע האָט זיך געמומען אָנ־טהאָן. איהר איז אפילו נעווען נישט אנגענעהם, וואָס זי דארף זיך איבערטהאָן אין דער אנגענוואָרט פון א זייטיגען מענשען, נאָר דער גערואנק, אז זי טהוט עס בלויז צוליעב די אינטערעסען פון דער היי־לינער קונסט, האָט זי ערמונטערט, אז ארונטערוואָרפענדיג פון זיך אין א ווילע ארום די היסטאָרישע קלייידער, האָט זי נישט נור אינ־דוקאָוו׳ן ניט געזידעלט, נאָר האָט איהם נאָך ארויסגעוויזען מיט געפיהל אויך:

— איהר וועט זיך דאָרט איינשמוצען, ליעבער קוזמא אלקעסעי־איטש — האָט זי נעזאָגט — וואָס שטעהט דאָרט ביי מיר נישט אונטער דער זאָפע!...

דער וואָדעוויל האָט זיך געענדיגט. די אקטריסע האָט מען ארויס־געופען עלף מאָל און מען האָט איהר אונטערגעטראָגען א בוקעט מיט שטענגעס, אויף וועלכע עס זיינען אָנגעשריעבען געווען די ווער־טער: „בלייבט מיט אונז".

נאָך די אוואציאָנען, געהענדיג צו זיך אין דעם גארדעראָבע־צימער, האָט זי הינטער די קוליסען געטראָפען אינדוקאָוו׳ן. א פער־שמוצטער, א צוקוועטשטער און א צופאטעלטער האָט דער דירעקטאָר געשיינט און זיך גערייבען די הענד פאר פערגניגען.

— כא! כא!... שטעלט זיך נאָר פאָר, טייבעלע! — האָט ער נעזאָגט, צוגעהענדיג צו איהר: — איהר מענט לאכען פון דעם אלטען נאר! שטעלט זיך נאָר פאָר, דאָס איז דאָך נאָר ניט נעווען פרינדין! כא! כא!.. דער טייפעל זאָל איהם נעהמען, די לאנגע געלע באָרד האָט מיך אזוי איבערגעשראָקען... ביי פרינדין׳ען איז אויך א לאנגע

געלע באָרד... איך האָב א טעות געהאט, איך אלטער גולם! כא! כא!... אומזיסט נאָר אייך בעאונרוהיגט, פארשוין מיינע!...

— איהר אָבער זאָלט געדענקען, וואָס איהר האָט מיר פערשפראָכען — האָט זי זיך אָפגערופען.

— איך געדענק, איך געדענק, ליעבינקע מיינע... אָבער טיי־בעלע מיינע, דאָס איז דאָך אָבער נישט געווען פרינדין! מיר האָבען נור אָפגעמאכט, וועז דאָס איז פרינדין, אָבער וועז דאָס איז נישט פרינדין, ווי אזוי קען זיין דער אָפמאך אין אָפמאך? זעהט איהר, וועז דאָס וואָלט געווען פרינדין, נו, דעמאָלט, פערשטעהט זיך, וואָלט איך נעמוזט האלטען מיין אָפמאך... אָבער איהר זעהט דאָך אליין, אז איך האָב א טעות געהאט... איך האָב אָנגענומען עפעס א ליץ פאר פרינדין'ען, פערשטעהט איהר דאָך אליין, ווי באלד דאָס איז ניט פרינדין...

— ווי ניעדריג דאָס איז! — האָט די אקטריסע אויסגעשריען מיט ענטריסונג — ניעדריג! העסליך!

— אז דאָס וואָלט געווען פרינדין, וואָלט איהר אודאי דאָס פולע רעכט געהאט צו פערלאנגען פון מיר, איך זאָל האלטען דעם אָפמאך; אָבער, אז דאָס איז ניט געווען פרינדין, נור עפעס... דער טייפעל וויים ווער דאָס איז... אפשר א שוסטער אָדער נאָר, איך בעט איבער אייער כבוד, א שניידער — זאָל איך נאָר צאָהלען פאר איהם?... איך, מאמאָלע מיינע, בין אן אָרענטליכער מענש... איך פערשטעה... און, אָפטרעטענדיג פון איהר, האָט ער נאָך אלץ געמאכט מיט די הענד און געטענה'ט:

— וועז דאָס וואָלט געווען פרינדין, דעמאָלט, זעהט איהר, וואָלט איהר געקענט האָבען טענות צו מיר, אָבער דאָס איז דאָך נאָר ניט פרינ־דין... עפעס אזוי, דער ניט גוטער זאָל איהם קענען, א געלער מענש, אָבער א האָאָר ניט פרינדין.

דִי ענגלענדערין.

צום הויז־פון דעם גוטס־בעזיצער גריאבאָוו איז צוגעפאָהרען, וויע־
נענדיג זיך ארויף און אראָב, א שעהנער קאָטש, מיט ווייכע, סא־
מעטענע קישענס און מיט א דיקען קוטשער.

פונ'ם קאָטש איז ארונטערגעשפרונגען דער בעציקס־פּאָרשטע־
הער פון די אדעליגע פיאָדער אנדרייעוויטש אָטצאָוו.

אין דעם פּאָרצימער האָט איהם באַגעגנט א פערשלאָפענער
לאקיי.

— די העררן זיינען אין דער היים? — האָט אָטצאָוו געפרעגט.

— ניין. די פּריצטע מיט די קינדער זיינען צוגאסט אוועקגע־
פאָהרען, און דער פּריץ מיט דער מאמזעל־גובערנאַנטין זיינען נאָך אין
דער פּריה אוועק צום טייך כאַפען פיש.

אטצאוו איז נאָך א ווייל געשטאַנען, האָט זיך מיישב געווען און
איז אוועק צום טייך זוכען גריאבאָוו'ן.

געפונען האָט ער איהם ביים טייך א צוויי וויאָרסט פון דעם
הויז. א קוק טהוענדיג ארונטער פון דעם משופה'דיגען ברעג, האָט ער
דערזעהן גריאבאָוו'ן און זיך שיעור ניט צולאָכט אויפ'ן קול...

גריאבאָוו, אהויבער, דיקער מאַנספּערשוין מיט זעהר א גרויסען
קאָפּ, געכאַפּט פיש. זיין הוט איז ביי איהם פערוקט געווען — אויף
דער פּאטילניצע, זיין האַלזטוך אויף א זייט.

נעבען איהם איז געשטאַנען א הויכע, מאַגערע ענגלענדערין מיט
אויסגעפוטשעטע קרעבס־אויגען און מיט א שפּיציגער נאָז, ווי ביי
א פייגעל, וואָס איז מעהר ענדליך געווען צו א העקעל, איידער צו
א נאָז. זי איז אָנגעטאָן געווען אין א וויים קיסעען קלייד, דורך וועל־
כען עס האָבען זיך דורכגעליכט איהרע דאַרע, געלע שולטערען. אויף
איהר גאָלדענעם גאַרטעל איז געהאַנגען א גאָלדען זייגערל. זי האָט
אויך געכאַפּט פיש.

ארום זיי ביידען האָט געהערשט א בית עולם שטילקייט. ביידע זיינען געווען אונבעוועגליך, ווי דער טייך, אויף וועלכען עס האָבען ארומגעשוואומען זייערע שווים־העלצלאך.

— דער חשק איז גרויס, נור קיין מזל איז ניטא! — האָט זיך צולאכט אטצאוו — גוט'ן טאָג, איוואן קוזמיטש?

— אה... דו ביזט עס? — האָט גריאבאוו געפרעגט, ניט אָפּ־רייסענדיג די אויגען פון דעם טייך: — געקומען צו פאָהרען?

— ווי דו זעהסט... און דו פארנעהמסט זיך נאָך אלץ מיט דער נארישקייט! נאָך ניט אָפגעווואָהנט זיך?

וואָס רעדסט דו... דעם נאנצען טאָג זיץ איך אזוי, פון אין דער פריה אָן... עפּעס עס כאפט זיך היינט נישט. גאָר נישט גע־כאפט, ניט איך און נישט די דאָזיגע פערזעהענישן. זיצען און זיצען און נישט איין פישעלע געכאפט! כאָטש שריי גוואלד!

— טו א שפּיי. קום בעסער טרינקען א שנעפּסעל.

— וואָרט... אפשר וועלען מיר נאָך עפּעס כאפּען. פארנאכט כאפט זיך בעסער... איך זיץ דאָ, ברודער'ל, פון אין דער פריה אָן. אזא לאנגוויליגקייט, איך קען עס דיר גאָר ניט אָפּמאָלען. וואָס פאר א טייפעל האָט דאָס מיך געשטופט, איך זאָל זיך צו געוועהנען צו דעם! איך וויים, אז דאָס איז א נארישקייט, און דאָך זיץ איך! איך זיץ ווי עפּעס א מנוול, א קאטאָרזשניק, און קוק אויפ'ן וואַסער ווי עפּעס א גולם! מען דארף פאָהרען היי שניידען, זיץ איך זיך גאָר ביים טייך און כאפּ פיש! נעכטען האָט אין כאפּאניעוו דער ארכירעי אליין אָבגעהאלטען א גאָטעס דינסט, בין איך אויך אהין ניט געפאָהרען, בין געזעסען דאָ אָט מיט דעם דארען הערינג, אָט מיט דעם רוח, מיט דעם...

— ביזט פון זינען אראָפּ? — האָט אטצאוו איהם איבערגע־שלאָגען צומישט און קוקענדיג פער'גנב'עט אויף דער ענגלענדערין: — זידעלסט זיך אין דער געגענווארט פון א דאמע און דערצו נאָך זי אליין...

— זאָל דיר דער טייפעל נעהמען! סיי־ווי פערשטעהט זי א מכה אויף רוסיש! זידעל זי, לויב זי — איהר איז קיין אונטערשיעה ניט! דו נאָר טהו א בליק אויף איהר נאָו! פון איהר נאָו אליין קען

מען פאלען אין חלשות! נאנצענע טעג זיצען מיר אפ צוזאמען, און וואלט זי כאטש איין וואָרט ארויסגערעדט! שטעהט, ווי א גולם, און גלאצט איהרע אויגען אויפ'ן וואסער.

די ענגלענדערין האט א געניע געטהאן, האט ארויפגעטהאן א נייעם וואָרים אויפ'ן העקעל, און פערוואָרפען די וואודע אין דעם טייך.

— איך וואונדער זיך, ברודער! — האט גריאבאוו געריעדט וויי־טער — וואוינט זיך אפ א פלאגע אין רוסלאנד נאנצע צעהן יאהר און וואלט זי כאטש איין וואָרט זיך אויסגעלערנט א רוסישען!... אונזערער אן אריסטאקראטען, אז ער טהוט א פאהר צו זיי, לערענט ער זיך גלייך אוים צו האווקען אויף זייער שפראך, און זיי... דער טייפעל וויים זיי! טהוט נאָר א קוק אויף איהר נאז! זעה נאָר א נעזעלע!...

— הער אויף... עס איז ניט אנגענעהם... וואָס בעפאלסטו דו א פרויענצימער?

— זי איז ניט קיין פרויענ־צימער, נאָר א מיידעל... נישקשה, פון חתנים מסתמא טרוימט זי, די שעהנע צאצע... און שמעקען שמעקט פון איהר, ברודער'ל מיט עפעס אזא טוכליעקייט... איך האָב זי אזוי פיינד געקראָגען! גלייכגילטיג א קוק טהאָן אויף איהר איז מיר אונמעגליך! טהוט זי א גלאָץ אויף מיר מיט איהרע אויסגע־פוטשעטע אויגען, אזוי קען איך ניט אויסהאלטען. איך שפיר דאָן, אקוראט ווי איך וואלט זיך מיט'ן עלענבויגען א זעץ געטהאָן אן א פארעגצע. האט אויך ליעב צו כאפען פיש. טהו נאָר א קוק: שטעהט אזוי ווי א הייליגע! אויף אלעס קוקט זי מיט פעראכטונג... זי שטעהט, די קאנאליע, און איז ביי זיך זיכער, אז זי איז א מענש, די קרוין פון דער נאטור. און וויסט דו, ווי זי הייסט? אואילקא טשארלזאוונא טפיים! טפוי!.. די צונג קען מען צוברעכען!

די ענגלענדערין, אז זי האט דערהערט איהר נאמען, האט זי א קעהר געטהאָן איהר נאז צו גריאבאוו'ן און האט איהם אפגעמאס־טען מיט א בליק פול פעראכטונג. פון גריבאוו'ן האט זי א קעהר געטהאָן איהרע אויגען צו אטצאוו'ן צו און האט איהם אויך אפגעגא־סען מיט פעראכטונג. און דאס אלעס רויהיג, שטאלץ און לאנגזאם.

— נעזעהן, הא? — האט גריאבאוו געפרעגט און זיך צולאכט אויפ'ן קול. — אט דאס הייסט, עס, אביסעל די נאז געריסען! אך,

דו פערזעהעניש, פיפערנאטער דו, צוליעב די קינדער האלט איך דאך דיך, אזא בעשעפעניש! וועז ניט די קינדער, וואלט איך דאך דיך פאר צעהן וויאַרסט ניט צוגעלאזען נאהענט צו מיין הויז!... זעה נור א נאז, ווי ביי א וויילדען פויגעל!... און די טאליע?..' טהו נאר א קוק א טאליע אביסעל, ווי א לאנגער צוואק! איך וואלט זי אזוי ביי דער טאליע אנגענומען און זי אין דר'ערד אריינגעשלאגען! וואַרט... ביי מיר ציהסט, דאכט זיך...

גריאבאוו איז אויפגעשפרונגען און האט אויפגעהויבען די וואודע. דאס שנירעל, וואס איז אנגעבונדען אן דער וואודע. האט זיך אנגעצויגען און זיך פון דעם ארט ניט געריהרט. גריאבאוו האט נאך א מאל א שלעפ געטהאן צו זיך און אלץ ניט ארויסגעשלעפט דעם שנירעל מיט'ן העקעל....

— פארטשעפעט זיך! האט ער געזאגט און פערקרימט זיך:

— אן א שטיין, מסתמא... דער טייפעל זאל עס נעהמען!...

אויף זיין פנים האט זיך אפגעטונקט עגמת נפש. זיפצענדיג און זידלענדיג זיך, האט ער נערוועז זיך גענומען באוועגען און רייסען, און שלעפען צו זיך די וואודע, אבער אומזיסט, עס האט ניט געהאלפען. גריאבאוו איז בלייך געוואַרען.

— אזא שאד! איך'ל מוזען אין וואסער קריכען.

— וואַרף דאס און קום!

— מען טאר ניט... פערנאכט כאפט זיך בעסער... אזא אונגליק, זאל מיר גאט מוהל זיין! איך'ל מוזען קריכען אין וואסער! אז דו וואלסט געוואוסט, ווי מיר וויילט זיך ניט אויסטהאן! די ענגלענדערין דארף מען משלוח זיין פון דאנען... אין איהר געגענווארט איז ניט אנגענעהם אויסצוטהאן זיך. פארט עפעס א שטיקעל דאמע!

גריאבאוו האט ארונטערגעוואַרפען פון זיך די הוט און דעם האלזטוך.

— מיסס... ע־ע־ע — האט ער זיך געוועגדעט צו דער ענגלענדערין — מיסס טפיים!... נו, ווי ערקלערט מען עס איהר? נו, ווי זאגט מען, אז דו זאלסט פערשטעהן?... הערט אויס.... אהין! געהט אוועק אהין! איהר הערט?

מיס טפיים האט איהם אפגענאסען מיט פעראכטונג און א פייף נעטהאן מיט דער נאז.

— וואָס? איהר פערשטעהט ניט? גערה, זאָג איך דיר, אוועק פון דאנען! איך ווילל זיך אויסטהאָן, דו טייפעלשע פרצוף דו! אהין גערה! אהין!

גריאבאָוו האָט זי א ציה געטהאָן ביים ארבעל, אָנגעוויזען איהר אויף די בושעם און זיך ארונטערגעלאָזען אויפ'ן זאמד: — פערשטעהט דאָך מיך, איך דארף זיך אויסטהאָן. גערה בעהאלט זיך הינטער די בושעם!

די ענגלענדערין אָבער האָט שטארק געזומען מאכען מיט די ברעמען און האָט אין דער שנעל נערעדט א לאנגע ענגלישע פראזע. די גוטס־בעזיצערס האָבען אויסגעשאָסען מיט א געלעכטער.

— דעם ערשטען מאל אויף מיין לעבען הער איך איהר קול — האָט גריאבאָוו אויסגעשריען — א היבש קול'כעל, ניטאָ וואָס צו רײדען! זי פערשטעהט ניט! נו, וואָס קען איך טהאָן מיט איהר?

— טהו א שפיי! קום בעסער טרינקען א שנעפסעל!

— מען טאָר נישט... איצט ערשט וועט זיך אָנפאָנגען דאָס ריכטיגע כאפען... פארנאכט... נו, וואָס פאר אן עצה קענסט דו מיר געבען? וואָס זאל איך טהאָן? אזא אָנשיקענישׂ! איך וועל זיך מוזען אויסטהאָן אין איהר געגענווארט...

גריאבאָוו האָט ארונטערגעוואָרפען דעם ראָק, די וועסט און גענומען שלעפען די שטיוועל פון זיינע פיס.

— הער נור, איוואן קוזמיטש — האָט זיך אָנגערופען דער בעציירקס־אָנפיהרער פון די אדעלײגע, לאכענדיג אין די פויסטען: — דאָס איז שוין, מיין פרײנד, א איזנעקווען זיך איבער איהר...

— קיינער בעט זי ניט, זי זאל ניט פערשטעהן! דאָס וועט זיין א גוטע לעהרע פאר די אויסלענדער!

גריאבאָוו האָט ארונטערגעשלעפט די שטיוועל, אויסגעטהאָן די תחתונים, ארונטערגעוואָרפען פון זיך די אונטערוועש און איז נעבלײבען שטעהן, ווי די מאמע האָט איהם געבאָרען.

אטצאוו האָט זיך אָנגעכאפט פאר'ן בויך. ער איז אין גאנצען רויס געוואָרען פאר געלעכטער און חרפה.

די ענגלענדערין האָט שטארק געזומען מאכען מיט די ברעמען און אָנגעהויבען צו פינטלען מיט די אויגען... אויף איהר געלעען

פנים האָט געזומען שפּיעלען א צולהכעים׳דיגער און פערעכטליכער שמייכעל.

— מען מוז זיך אָפּקיהלען — האָט געזאָגט גריאבאָוו, פּאַטעשנדיג זיך איבער די היפטען: — זאָג נור, פּיאָדער אנדרייאיטש, ווי קומט עס, וואָס יעדען זומער האָב איך אן אויסשיט אויף דער ברוסט? ...

— קריך שוין אריין אין טיך, אָדער דעק זיך צו מיט עפּעס! חיה דו!

— און זי וואָלט כאָטש זיך פּארשעהמט, די ניעדערטרעכטיגע! — האָט גריאבאָוו געזאָגט, אריינקריכענדיג אין טיך און איבער׳צלם׳דיג זיך:— בררר... דאָס וואַסער איז קאַלט! זעה נור, ווי זי מאכט דאָרט מיט די ברעמען!... וועט ניט אוועקגעהן... שטעהט העכער פון דעם המון! כע־כע־כע... האַלט אונז אפילו ניט פאר מענשען!

אריינגענאנגען ביז די קניע אין וואַסער, האָט ער זיך אויסגעצויגען אין זיין גאנצען ריעזענ־וואוקס, א ווינק געטהאָן מיט אן אויג און געזאָגט:

— דאָ, ברודערע׳ל, איז איהר ניט ענגלאנד!

מיסס טפיים האָט קאַלטבלוטיג איבערגעביטען א וואָרים, א גענעץ געטהאָן און ווידער פערוואָרפען איהר וואודע.

אטצאוו האָט זיך אָפּגעקעהרט. גריאבאָוו האָט אָפּגעטשעפּעט דעם העקעל, האָט זיך טובל געווען און איז מיט א סאָפּען ארויסגעקראָכען פון דעם טייך.

אין א פּאָאר מינוטען ארום איז ער שוין וויעדער געזעסען אויפ׳ן זאמד און ווידער געכאפּט פיש.

דער אויסרופונגס־צייכען.

די נאכט פאר ווייהנאכטען האט דער קאלעניען־סעקרעטאר יעפים פאמיטש פערעקלאדין זיך אוועקגעלייגט שלאפען א נעקרענק־טער און זאגאר א בעלוידיגטער.

— טשעפע זיך אף פון מיר, אנשיקעניש דו! — האט ער מיט כעס אנגעשריען אויף זיין פרוי, בעת זי האט ביי איהם נעפרעגט, וואס ער איז אזוי אנגעבלאזען.

עס איז אזא מעשה: ער האט זיך ניט לאנג צוריקגעקהרט פון צוגאסט, וואו עס איז איהם אויסגעקומען צו הערען א סך אונאנגע־נעהמע און בעלוידיגענדע זאכען.

אנגעהויבען האט זיך דארט פון א שמועס — וועגען דעם נוצען פון בילדונג בכלל, דערנאך איז מען אונבעמערקט אריבער אויף דער טהעמא: ווי הויך איז די בילדונג פון בעאמטע. דערביי האט מען אויסגעדריקט פערדרוס, מען האט זיך זאגאר געוויצעלט איבער דער אונגוסענהייט פון די בעאמטע. און פלוצים, אזוי ווי עס פיהרט זיך אין אלע רוסישע גענעלשאפטען, איז מען אריבער אויף פערזאג־נען....

— מען זאל כאטש נעהמען אייך, צום ביישפיעל, יעפים פאמיטש — האט זיך צו פערעקלאדין'ען געוועגדעט איינער א יונגער מאן — איהר פערנעהמט א שעהנעם אמט... און וואס פאר א בילדונג האט איהר נעקראגען?

— קיינע. ביי אונז פאדערט זיך ניט קיין בילדונג — האט פע־רעקלאדין קורץ געענטפערט — מען דארף נאר ריכטיג קענען שרייי־בען און דאס אלעס...

— און וואו האט איהר זיך אויסגעלערנט צו שרייבען ריכטיג?

— איך האב זיך צונגעווהנט... פאר די פערציג יאהר, וואס

איך דיען אלס בעאמטער, האָט זיך מיין האַנד איינגעארבייט... נעווים, פון אַנפאַנג איז שווערליך געווען, האָב געמאכט גרייזען, דערנאָך אָבער האָב איך זיך צוגעוועהנט... און איך שרייב ניט שלעכט...

— און די אונטערפונקטאציאָנען? דאָס פונקטירען, מיין איך?

— און פונקטירען פונקטיר איך אויך ריכטיג — האָט פערעק־לאדין געענטפערט.

— הם! — האָט זיך פערשעהמט דער יונגער מאן — אָבער צוגעוועהנען זיך איז ווייט ניט דאָס, וואָס זיין געביל־דעט. עס איז ווייניג וואָס איהר פונקטירט ריכטיג, מען מוז אויך וויסען, וואָרום מען שטעלט צוויק א קאָמא און ניט א פונקט, צו א פונקט און ניט א קאָמא. יאָ! און אייער אונבעוואוסטער פונקטירען... דאָס שרייבען ריכטיג אויס געווענהניים איז קיין גראָשען ניט ווערטה. דאָס איז א מאשינאָווע ארבייט און ניט מעהר.

פערעקלאדין האָט פערשווינגען און זאָגאר צו איהם גוטמוטהיג א שמייכעל געטהאָן.

דער יונגער מאן איז געווען א זוהן פון א שטאָטס־ראָטה און האָט אליין נעהאָט א רעכט אויף א ראַנג פון צענטנען קלאָס.

איצט, ליענענדיג אין בעט, האָט פערעקלאדין אין נאָנצען נעצי־טערט פאר כעס און ענטריסונג.

— פערציג יאָהר האָב איך אָפּגעדיענט — האָט ער געטראַכט — און קיינער האָט מיך נאָך ניט אָנגערופען נאר, און איצט, נא דיר, האָבען זיך געפונען אַווינע קריטיקער! „אונבעוואוסטער פונקטירען", „מאשינאָווע ארבייט"... אך, דער טייפעל זאָל דיך נעהמען! עס קען נאָך זיין, אז איך פערשטעה מעהר פון דיר, כאָטש איך האָב זיך אין דיינע אוניווערסיטעטען ניט גלערנט!...

אויסגיסענדיג אין די מחשבות אלע זידלעריין, וואָס זיינען איהם נאָך בעקאַנט נעווען, אויף זיין קריטיקער׳ס קאָפּ און אָנגעווא־רעמט זיך אונטער דער קאַלדרע, האָט פערעקלאדין זיך אביסעל בע־רוהיגט.

איך ווייס... איך פערשטעה האָט ער געטראַכט, דרעמלענדיג: — איך וועל ניט שטעלען קיין דאָפּעל־פונקט, וואו מען דארף א קאָמא, איז דערפון געדרונגען, אז איך ווייס, פערשטעה. יאָ... אזוי איז עס.

יונגער מאן... אפריהער וועט עלטער, דיין אזוי פיעל יאהרען, ווי איך, און דערנאך ערשט קריטיקיר אלטע לייט...

פערעקלאדין האט אנגעהויבען אויסצושלעפערען. אין זיינע פער־מאכטע אויגען האט צווישען א מענג דונקעלע און שמייכלענדיגע וואלקענס א פינקעל געטהאן א פייערדיגע קאמא. נאך איהר א צווייטע, א דריטע, און באלד איז דער נאנצער גרענצלאזער דונקע־לער פאן, וואס האט זיך צושפרייט פאר זיין פאנטאזיע, באדעקט געוואלדען מיט געדיכטע קופעס פליהענדיגע און פינקלענדיגע קא־מאס.

— כאטש אט די דאזיגע קאמאס, צום ביישפיעל — האט גע־טראכט פערעקלאדין, פיהלענדיג, ווי זיינע גליעדער שלעפערען זיעס איין: — איך פערשטעה זיי זעהר גוט... איך קען פאר יעדע פון זיי אן ארט נעפינען, אז איך ווייל... און... בעוואוסטזיניג און ניט סתם אין דער וועלט אריין... אט פארהער מיך, וועסט דו זעהן... קאמאס ווערען געשטעלט אומעדום, וואו מען דארף און וואו מען דארף ניט... וואס מעהר פערפלאנטערט דאס אנגעשריעבענע דארף ארויסקומען, אלץ מעהר קאמאס דארף מען שטעלען. א קאמא שטעלט מען פאר דאס ווארט „וועלכער" און פאר דאס ווארט „וואס". אויב אין א דאקומענט קומט אויס אויסצורעכענען די נעמען פון בע־אמטע, דארף מען צוויישען אייך נאמען און דעם אנדערען אויך שטע־לען קאמאס... איך וויים!...

די פינקלענדיגע קאמאס האבען זיך נעגומען דרעהען און אוועק־נעדרעהט זיך אן א זייט. אויף זייער ארט זיינען געקומען צופליהען פייערדיגע פונקטען...

— און א פונקט שטעלט מען בייס עק. — טראכט ער ווייטער — וואו מען דארף אפציהען דעם אטהעם און א קוק טהאן אויפ'ן צו־הערער, דארט שטעלט מען אויך א פונקט. נאך צוויי לאנגע פראזען מוז מען אוועקשטעלען א פונקט, אום דער סעקרעטאר, אז ער וועט דארפען לעזען דעם דאקומענט, זאל ניט אפגענאסען ווערען מיט סלינעס... ווייטער שטעלט מען ערנעץ ניט קיין פונקט...

די קאמאס פליהען אן ווידער... זיי צומישען זיך מיט די פונקטען און דרעהען זיך, און פערעקלאדין זעהט פאר זיך א נאנצע מענגע פון קאמאס מיט פונקטען און דאבעל־פונקטען...

— און די דאזיגע וויים איך אויך... וואו א קאמא צו שטעלען איז צו ווענig און א פונקט איז צופיעל, דארט דארף מען שטעלען א פונקט און א קאמא... פאר די ווערטער „אבער" און „פאלגליך" שטעל איך אלע מאל א פונקט און א קאמא... יא, און א דאבעל־פונקט? א דאבעל־פונקט ווערט געשטעלט נאך די ווערטער „בעשטימט" און „בעשלאסען"...

די פונקטען מיט די קאמאס און די דאפעל־פונקטען זיינען פערלאשען געוואָרען. פון אהינטער די וואלקענס האבען ארויסגעטאנצט פראנע־צייכענס און האבען גענומען שפרינגען פאר איהם.

— א טהייערע זאך — פראנע־צייכענס! כאטש טויזענד זייערע ווען איך נעונג פלאץ געפינען! מען שטעלט זיי אלע מאל, ווען מען ווייל עפעס אויספארשען, אדער, צום ביישפיעל, ווען מען וויל עפעס אויסגעפינען... „וואו איז פערשריבען דאס גאלה, וואס איז פערבליבען פון אזא און אזא יאהר?" אדער — „וועט דער פאליציי־דעפארטאמענט ניט געפינען קיין מעגליכקייט די דאזיגע איוואנאוו און אזוי ווייטער?"

די פראנע־צייכענס האבען צושטימענד אנגעהויבען צו מאכען צו איהם מיט זייערע אויסגעבוינטע העקלאך און מיט אמאל, אזוי ווי אונטער אימיצענס קאמאנדע, האבען זיי זיך אלע אויסגעצויגען אין אויסרופונגס־צייכענס...

— הם!... אט דער דאזיגער צייכען ווערט אפט געשטעלט בייס שרייבען, „געהרטער הערר!" אדער „אייער עקסעלענץ, פאטער און וואהלטהעטער!" און אין די פאפירען וועט שטעלט מען דעם דאזיגען צייכען?

די אויסרופונגס־צייכענס האבען זיך נאך מעהר אויסגעצויגען און גע־ווארט.

— אין די פאפיערען ווערען זיי געשטעלט, וועט... דאס... דאס... ווי רופט מען דאס?... הם!... נו, טאקי אויף אן אמת'ן, וועט ווערען זיי געשטעלט אין די פאפיערען?... ווארט... לאם איך זיך דערמאנען... הם!...

פערעקלאדען האט געפעענט די אויגען און זיך איבערגעקהרט אויף דער אנדער זייט. ער האט נאך קיין צייט ניט געהאט די אוי־

גען צו פערמאכען, ווי די אויסרופונגס־צייכענס זיינען וויעדער פאר איהם ארויסגעשוואומען.

— זאל זיי דער טייפעל נעהמען ... וואו שטעלט מען זיי פאָרט?

— טראכט ער און סטארעט זיך זיי צו פערטרייבען פון זיינע אויגען: — שוין־זשע האָב איך פערגעסען? אָדער איך האָב פערגעסען, אָדער ... איך האָב זיי גאָר קיין מאל ניט געשטעלט ...

ער האָט זיך נענומען דערמאָנען אן דעם אינהאלט פון אלע זיינע פאָפּיערען, וואס ער האָט אָנגעשרייבען פאר די גאנצע פערציג יאָהר פון זיין דיענסט, און ווי ער האָט ניט נעטראכט, און ווי עס האָט ניט געקנייטשט זיין שטערען, אין זיין גאנצער פערגאנגענהייט האָט ער ניט געפונען קיין אויסרופונגס־צייכען.

— וואס פאר א מאָדנע געשיכטע! פערציג יאָהר געשריעבען און קיין איין אויסרופונגס־צייכען ניט אוועקגעשטעלט! ... הם! .. וועז אָבער פאָרט שטעלט מען אוועק אָט דעם לאנגען טייפעל? ...

פון אהינטער דער מענגע פון די אויסרופונגס־צייכענס האָט זיך בעווייזען דער ביטער־אָפּלאָכענדיגער פרצוף פון דעם יונגען מאן דעם קריטיקער. די אויסרופונגס־צייכענס אליין האָבען אויך נעקוקט אויף איהם מיט שפאָט און דערנאָך האָבען זיי זיך אלע נאָר צונויפ־נענאָסען אין איין גרויסען אויסרופונגס־צייכען.

פערעקלאָדין האָט א טרייסל געטהאן מיט׳ן קאָפּ און די אויגען געפענט.

— דער רוח וויים, וואס דאָס איז — האָט ער א טראכט נעטהאן — מאָרגען דארף איך פאַרפריה אויפשטעהן, אום צו נעהן אין קלויס־טער, דרעהען זיך גאָר ביי מיר ארום אין קאָפּ די שדים ... טפוי! ... אָבער ... וועז שטעלט מען איהם פאָרט? ... אָט האָסט דו דיר: ריכ־טיג שרייבען אוים נעווועהנהייט! אָט האָסט דו דיר: די האַנד האָט זיך איינגעארבייט! פאר פערציג לאנגע יאָהר ניט אוועקגעשטעלט קיין איין אויסרופונגס־צייכען! הא? ...

פערעקלאָדין האָט זיך איבערגע׳צלם׳ט און פערמאכט די אויגען, האָט זיי אָבער גלייך ווידער געעפענט, ווייל אויף דעם שווארצען פאָהן איז נאָך אלץ געשטאנען דער גרויסער אויסרופונגס־צייכען.

— טפוי! איך וועל שוין היינט ניט קענען שלאָפען! מאר־פושקא! — האָט ער זיך געוועגרעט צו זיין פרוי, וועלכע פלעגט זיך

שטענדיג בעריהמען מיט דעם, וואם זי האט געענדינט א פאנסיאן; — ווייסט דו ניט, האַרץ מיינס, וועז שטעלט מען אין די פאפירען אן אויסרופונגס־צייכען?

— צו איך וויים? אודאי. אין פאנסיאן האב איך אומזיסט ניט געלערנט זיעבען יאהר. די גאנצע גראמאטיק געדענק איך אויף אויסווייניג. דעם דאזיגען צייכען שטעלט מען, בעת מען דריקט אויס התפעלות, ענטריסטונג, פרייד, כעס אוז אנדערע געפיהלען.

— אזוי האט פערקלאדין א טראכט געטהאן — התפעלות, ענטריסטונג, פרייד, כעס אוז אנדערע געפיהלען...

דער קאלעגיען־סעקרעטאר האט זיך פערטראכט... פערציג יאהר האט ער געשריעבען פערשיעדענע פאפירען, האט זיי אנגעשריעבען אין די טויזענדער, אין די צענהנדליגע טויזענדער, אוז בשום אופן קען ער זיך ניט דערמאנען ניט אן איין צייליע אפילו, וואם זאל אויסדריקען התפעלות, ענטריסטונג אדער עטוואס אנדערש פוז דעם מין...

דער פרצוף פוז דעם יונגען מאן דעם קריטיקער האט זיך וויעדער בעוויזען פוז אהינטער דעם אויסרופונגס־צייכען אוז האט גיפטיג־שפאטיש געשמייבעלט. פערקלאדין האט זיך אויפגעהויבען אוז זיך אוועקגעזעצט אויף דער בעט. דער קאפ האט איהם וועה געטהאן, אויפ׳ן שטערען האט ארויסגעשלאגען א קאלטער שוויים.

אין א ווינקעל האט פרייגדליך געלויכטען דאם הייליג לעמפעלע. דאם מעבעל האט אויסגעקוקט יום טוב׳דיג, רייז, ציבטיג, פוז אלעם האט זיך געטראגען אזא פרעהליכע וואריימקייט, אויף אלעם איז געלעגען די ארבייט פוז א הויז־וירטהין, אבער דעם אונגליקליכען בעאמטען, נעבאך, איז געווען קאלט אוז שווער, אזוי ווי ער וואלט קראנק געוואָרען אויף א היטץ־קראנקהייט.

דער אויסרופונגס־צייכען איז שוין געשטאנען פאר זיינע אפענע אויגען אין צימער, נעבען זיין וויב׳ס טואלעט, אוז האט מיט שפאט געווינקט צו איהם.

— דו שרייב־מאשינע! מאשינע! — האט געשעפצעט דער געשפענסט, אטהעמענדיג אויף דעם בעאמטען מיט טרוקענעם קעלט: — הילצערנע מאשינע אהן געפיהל!...

דער בעאמטער האט זיך איבערגעדעקט מיט דער קאלדרע, אבער

אונטער דער קאלדרע האָט ער אויף דערזעהן דעם געשפענסט.

ער איז צוגעלאָפען מיט׳ן פנים צו זיין ווייב׳ס אקסעל, און פון אהינטער׳ן אקסעל האָט יענער אויך ארויסגעקוקט.

אזוי האָט ער זיך אָפגעמוטשעט א גאנצע נאכט און ווען עס איז טאָג געוואָרען, האָט ער איהם ווידער געזעהן, אומעדום האָט ער איהם געזעהן: אין די שטיוועל, בעת ער האָט זיי אָנגעטאָן; אין דער גלאָז טהעע, בעת ער האָט געטרונקען, אין דעם סטאָניסלאוו־מעדיאל, וואָס ער האָט אויף זיין לאטיז צוגעשפילעט...

—און אנדערע נעפיהלען — האָט ער געטראכט — דאָס איז אמת, קיין נעפיהלען איז אין גאנצען ניט נעווען... אָט גיעה איך באלד צו מיין פאָרגעזעצטען אונטערשרייבען זיך... טהוט מען דען אזוינע זאכען מיט נעפיהלען? מען טהוט עס אזוי, סתם אין דער ווילט אריין... א מאשינע!...

אז פערקלאדין איז ארויס אויף דער גאס און האָט א רוף געטהאָן א דראָשקע, האָט זיך איהם אויסגעווייזען, אז צו איהם איז צוגעפלויגען אנשטאָדט א דראָשקע אן אויסרופונגס־צייכען.

אריינגעקומען אין פאָרצימער פון זיין פאָרגעזעצטען, האָט ער דערזעהן אנשטאָט דעם שווייצאָר דעם זעלבען אויסרופונגס־צייכען... און דאָס אלעס האָט גערעדט צו איהם פון התפעלות, ענטריסטונג, כעס... דאָס הענטעל מיט׳ן פערער האָט אויך אויסגעזעהן ווי אן אויסרופונגס צייכען.

פערקלאדין האָט גענומען דאָס הענטעל מיט׳ן פערער אין דער האנד, איינגעטונקט אין טינט און אונטערגעשריעבען זיך:

„קאלעגיענ־סעקרעטאר יעפים פערקלאדין!!!" — מיט דריי אויסרופונגס־צייכענס...

און אוועקגעשטעלט די דריי צייכענס, איז ער אריינגעפאלען אין א התפעלות, האָט זיך געפרעהט, איז ענטריסטעט געוואָרען און האָט זיך צוקאָכט.

— נא דיר! נא דיר! — האָט ער געמורמעלט און האָט שטאַרק אָנגעדריקט אויפ׳ן פערער.

ערשט דאמאלט האָט זיך דער פייערדיגער אויסרופונגס־צייכען בעפרידיגט און איז פערשוואונדען.

דער רעדנער.

אין א געוויסען, שהנעם פריהמארגען איז געווען די לויה פון דעם אסעסאר קירילֿ איוואנאוויטש וואוויליאנאוו. געשטארבען איז ער פון צוויי קראנקהייטען, וועלכע זיינען שטארק פארשפרייט אין אונזער פאטערלאנד: פון א שלעכט ווייב און שיכרות...

וועז די פראצעסיאן מיט'ן טויטען־וואגען האט זיך געריהרט פון קלויסטער צום בית עולם צו, האט איינער פון דעם געשטארבענעם'ס מיטארבייטער, א געוויסער פאוולאווסקי, געבאפט א דראזשקע אוז זיך א לאז געטהאן צו זיין פרוינד גריגארי פעטראוויטש זאפאיקין, א מענשען נאך נאר א יונגען אבער שוין א גאנץ בעוואוסטען.

אט דער דאזיגער זאפאיקין, דארף דער לעזער וויסען, בעזיצט א מערקווירדיגען רעדנער־טאלענט; ער קען ניט פארבעריטער־הייד, אין עקספראמפט, הייסט עם, האלטען רעדען אויף חתונות, יובילעאומס אוז לויות. אוז רעדען קען ער, וועז איהר וויל נור: א פארשלאפענער, אויפ'ן ניכטערען מאגען, וועז ער איז טויט שיכור, אדער וועז ער האט היטץ. זיין רעדע פלויסט גלאט, גלייך, ניט אבשטעלענדיג זיך, ווי וואסער פון א קראן; אומעדיגע ווערטער געפינען זיך אין זיין רעדנעריישען ווערטער־בוך א סך מעהר, ווי פרייסען אין דעם ערשטען בעסטען טראקטיר. רעדען, רעדט ער אימער שעהן אוז לאנג, אזוי, אז צייטענווייז, וועז ער צורעדט זיך, איבערהויפט אויף סוחרישע חתונות, קומט אפט אויס צו רופען פאליציי, אום איהם אייניצושטילען...

— אוז איך, ברודער'ל, קום צו דיר! — האט אנגעהויבען פאוולאווסקי, וועז ער האט איהם געטראפען אין דער היים: — טהו זיך גלייך אן אוז לאמיר פאהרען. עס איז געשטארבען אייניער פון אונזערע, מיר שיקען איהם גלייך אוועק אויף יענער וועלט, איז פאר'ן

נעזעגענען זיך, דאַרף מען זאָגען עפּעס א פּאָאר נאַרישקייטען... אויף דיר איז אונזער נאַנצער האָפענונג. וואָלט געשטאַרבען איינער פון די קליינוואַרג, וואָלטען מיר דיך ניט בעאונרוהיגט, אָבער דאָס איז דאָך עפּעס א סעקרעטאר... פּאַרט ווי זאָגט מען עפּעס, איינער פון אונזערע גדולים. עס פּאַסט עפּעס ניט צו בענראָבען אזא מאכער אהן א הספּד.

— אזוי, דער סעקרעטאר איז געשטאַרבען! — האָט א נענער געטהאָן זאפּאָיקין — אָט אָ דער שיכור?

— יאָ, דער שיכור. עס וועלען זיין בלינעס, גוטער צו־בייסען... וועסט קריגען אויף א דראָשקע. קום, נשמה מיינס! צולאָז זיך דאַרט, אויפ׳ן קבר, אָט אזוי ווי דו קענסט, זשאַלעווע ניט, מיר אַלע וועלען דיר זאָגען א גרויסען ישר כח!

זאפּאָיקין איז נערן מרוצה געווארען. ער האָט צופּאַטעלט זיינע האָאָר, האָט געמאכט א טרויעריגען פּנים און איז ארויס מיט פּאור־לאָווסקי׳ן אויף דער נאס.

— איך קען אייער סעקרעטאר נאָנץ גוט — האָט ער געזאָגט, זיך זעצענדיג אויף דער דראָשקע: — א לומפּ, א בעסטיע איז דאָס געווען, א ליכטיגען גן ערן זאָל ער דאַרט האָבען. ניט געבליבען קיין סך אזעלבע.

— נו, עס טויג ניט, גרישא, טויטע טהאָר מען נישט זידלען.

— אָט דאָס, זעהסט דו, איז אפילו א׳ן אמת, א טויטען דארף מען ניט דערמאָנען צום שלעכטען, אָבער א זשוליק איז ער, פין דעסטוועגען, געווען.

די צוויי פרייַנד האָבען אָנגעיאָגט די ליוה־פּראָצעסיאָן און האָבען זיך אָן איהר אָנגעשלאָסען. דעם בר מנן האָט מען געטראָגען לאָנגזאם אזוי, אז ביז דעם בית עולם האָבען זיי נאָך צייט געהאט א מאל דריי אריינצולויפען אין א טראקטיר און נעהמען צו קאָפּעטשקעס פּאר׳ן טויטעס נשמה וועגען.

אויף דעם בית עולם האָט מען א פּריהער אבנעהאלטען א רעליגיעזע צערעמאָניע. די שוויגער, דאָס ווייב, די שוועגערין, האָבען, ווי דער שטייגער איז, א סך געווייגט. וועז מען האָט דעם טויטען־קאסטען ארָאבגעלאָזען אין קבר, האָט דאָס ווייב אפילו א נעשריי געטהאָן: „לאָזט מיך צו איהם!" אָבער אין קבר צום מאז איז זי פונדעסטוועגען

ניט געקראכען, זי האט זיך מסתמא דערמאהנט אן דער פענסיע, וואס זי וועט קריגען...

דערוואַרט זיך, אז אלעס איז שטיל געוואָרען, איז זאפאיקין ארויסגעטראטען פאראוים, האט זיך ארומגעקוקט אויף אלע זייטען און אנגעהויבען:

— זאל מען גלויבען די אויגען און אויערען? צו איז נישט א שרעקליכער חלום דיעזער קבר, די פערווויינטע פנים׳ער, דיעזע קרעכצען און יללות? ניין, ליידער איז עס נישט קיין חלום, און די אויגען נארען אונז נישט אב!... דער, וועמען מיר האבען נאך ניט לאנג געזעהן אזא לעבעדיגען, אזוי יוגענדליך פריש און ריין, וועלכער האט נאך נאר ניט לאנג, אויף אונזערע אלעמענס אויגען געארבייט, ווי א אונערמידליכע ביהן און געטראגען זיין האניג אין דעם אלגעמיינעם ביהנשטאק פון די קעניגליכע ארדנונגס־היטער, דער, וואס, וועלכער... אט דער זעלביגער איז אצינד פערוואנדעלט געוואָרען אין שטויב, און רוחניות... דער גרויזאמער טויט האט אויף איהם ארויפגעלייגט זיין קאלטע האנד אין דער צייט, וועו ער, ניט קוקענדיג אויף זיינע אלטערע יאהרען, איז נאך געווען פול מיט פרישע קרעפטען און ליכטיגע האפנונגען. אוי, וואס פאר א גרויסער פערלוסט דאס איז פאר אונז! וועו קען איהם פערבייטען? גוטע בעאמטע זיינען דא א סך ביי אונז, אבער פראקאפי אסיפיטש איז געווען איין אייניגיגער. ער איז מיט לייב און לעבען געווען איבערגעבען צו זיינע עהרליכע פליכטען, האט ניט געשאלעוועט קיין קרעפטען, ניט געשלאפען קיין נעכט, האט ניט געזוכט זיינע אייגענע נוצען און זיך פון קיינעם ניט געלאזט אונטערקויפען...

מיט וואס פאר א פעראכטונג האט ער געקוקט אויף יענע מענשען, וועלכע, זוכענדיג צו שאדען די אלגעמיינע אינטערעסען, האבען איהם געוואלט אונטערקויפען, מיט ערדישע רייכטומער האבען זיי איהם געפרובירט פארפיהרען, טאמער וועט ער פערראטהען זיין פליכט! אויף אונזערע אויגען האט פראקאפי אסיפיטש צוטהיילט זיין קלייניגם געהאלט צו די אריימסטע חברים זיינע, און איהר האט נאך ניט לאנג געהערט דאס געווויין און יללה פון די אלמנות און יתומים, וועלכע האבען געלעבט פון זיינע נדבות. איבערגעבען צו זיין דיענסט און גוטע טהאטען, האט ער ניט געוואוסט פון קיין אנדערע

פריידען אין זיין לעבען, ער האָט זיך אפילו אָבגעזאָגט פון דעם גלײק פון פאַמיליען־לעבען: איהר ווייסט אַלע, אז ביז זיינע לעצטע טעג איז ער פערבליבען אונפערהיראַטעט! און ווער קען איהם אונז פערבייטען אַלס חבר? אָט אזוי ווי פאר די אויגען שטעהט מיר זיין געגאַלטער, גוטמוטהיגער פנים, וועלכער קוקט אויף אונז מיט זיין גוטען שמייכעל; איך הער, דאכט זיך, זיין ווייכען, אנגענעהמען, פריינדליכען קול... רוה דיין אש, פראָקאָפי אָסיפיטש! רוה אין פריעדען דו עהרליכער, עדעלער טהוער!...

זאָפאָיקין האָט נאָך ווייטער גערעדט, און זיינע צוהערער האָבען גענומען זיך שושקען צווישען זיך. די רעדע איז אַלעמען געפאַלען גנוואָרן, אייניגע האָבען זאָגאָר פערגאָסען א טרעהר, אָבער פיעלעס אין דער רעדע איז זיי אויסגעקומען עפעס מאָדנע. ערשטענס האָבען זיי ניט געקענט פערשטעהן, פאַרוואָס דער רעדנער רופט אַן דעם גנשטאַרבענעם פראָקאָפי אָסיפיטש, וועהרענד אין דער אמת'ן האָט מען איהם גאָר גערופען קירל איוואַנאָוויטש. צווייטענס האָבען אַלע געוואוסט, אז דער טויטער האָט זיין גאַנץ לעבען זיך אַרומגעקריעגט מיט זיין געזעצליכער פרוי, הייסט עס, אז קיין אונפערהיראַטהער האָט ער דאָך ניט געקענט זיין; און, דריטענס, האָט ער געהאט א געדיכטע, גלאַע, באָרד, האָט זיך אין לעבען ניט געגאָלט און דערפאר איז עס געווען אזוי אונפערשטענדליך, צו־וואָס דער רעדנער האָט געאַרפט ריידען פון זיין געגאָלטען פנים.

די צוהערער האָבען זיך געוואונדערט, זיך איבערגעקוקט אייניער מיט דעם אנדערען און געדריקט מיט די אקסלען.

— פראָקאָפי אָסיפיטש! — האָט ווייטער געריעדט דער רעדנער, קוקענדיג בעגייסטערט אויף דעם קבר: — דיין פנים איז נעווען ניט שעהן. מען קען זאָגען העסליך, דו ביזט געווען א שווערער, א האַרטער מענש, אָבער מיר אַלע האָבען געוואוסט, א אונטער דער דאָזיגער אויבערשטער הייטעל קלאָפט א וואַרימע, הערליכע, פריינדליכע האַרץ!...

און דאָ האָבען די צוהערער גענומען באמערקען עטוואָס מערקווירדיגעס אין דעם רעדנער אליין. ער האָט פלוצים אָנגעשטעלט זיינע אויגען אויף איין פונקט, האָט זיך אונרוהיגט גענומען באוועגען און געדריקט מיט די אקסלען. פלוצים איז ער אנשוויגען געוואָרען, האָט

געעפענט פאַרוואונדערט דעם מויל און זיך אומגעקערט צו פאַוולאַווסקי׳ן.

— הער נור, ער לעבט דאָך! — האָט ער געזאָגט און זיינע אויגען האָבען אויסגערריקט שרעק.

— ווער לעבט?

— אָט דער... פראָקאָפי אָסיפיטש! אָט שטעהט ער דאָך נעבען דער מצבה!

— ער איז דאָך ניט געשטאָרבען! געשטאָרבען איז קיריל אי־וואַניטש!

— שטייטש דו אליין האָסט דאָך מיר געזאָגט, אז ביי אייך איז דער סעקרעטאַר געשטאָרבען!

— נו, יאָ. קיריל איוואַניטש איז געווען אונזער סעקרעטאַר. דו, משוגענער, האָסט אליעם צודרעהט! אמת טאקע, פראָקאָפי אָסי־פיטש איז ביי אונז אמאל געווען סעקרעטאַר, אָבער איהם האָט מען נאָך פאַר צוויי יאָהרען איבערגעפיהרט אין דער צווייטער אָבטהיילונג און געמאַכט פאַר א פאַרזיצענדען.

— דער טייפעל קען אייך וויסען!

— וואָס־זשע האָסטו זיך אָבגעשטעלט? רייד ווייטער, ס׳איז ניט שעהן!..

זאָפאָיקין האָט זיך אומגעקערט צו דעם קבר און מיט דער פרי־הערדיגער זיכערקייט, האָט ער שעהן און פליסענד פאַרגעזעצט די איבערגעריסענע רעדע...

נעבען דער מצבה איז ווירקליך געשטאַנען פראָקאָפי אָסיפיטש, אן אלטער בעאַמטער מיט א געגאלטער מאַרדע. ער האָט געקוקט אויף דעם רערנער מיט כעס און זיך געבלאָזען.

— און וואָס איז דאָס דיר איינגעפאלען! — האָבען געלאַכט די בעאַמטע, וועז זיי האָבען זיך אומגעקערט פון דער לויה צוזאַ־מען מיט זאפאָיקין׳ען. — ס׳געהערט אזוינס, א לעבעריגען מענשען נאָר בעגראָבען!

— עס איז ניט רעכט, יונגערמאַן! — האָט זיך געבייזערט פראָ־קאָפי אָסיפיטש — אייער רעדע, קען זיין, פאַסט זיך פאַר א טויטען,

אָבער וועָן עס איז געזאָגט געוואָרען וועגען א לעבעדיגען, איז דאָס פּשוט חזק געמאכט! גאָט איז מיט אייך, וואָס האָט איהר געראָדט? זוכט ניט קיין אייגענע נוצען, מען קען איהם ניט אונטערקויפען, נעהמט ניט קיין כאָבאָר! איהר פּארשטעהט דאָך אליין, אז אויף א לעבעדיגען מענשען קען מען עס נור זאָגען, סיידען אין שפּאס. דערצו מיין הערר, האָט אייך קיינער ניט געבעטען, איהר זאָלט זיך אזוי צו דבר'ן איבער מיין פּנים. ניט שעהן, העסליך,, מילא, זאָל זיין, אז עס איז אזוי, אָבער צו וואָס נאָך ארויסשטעלען מיין פּרצוף פּאר דער גאנצער וועלט? דאָס איז א בעליידיגונג!...

א קונסט־ווערק.

האלטענדיג אונטער דער פאכוועע עפעס איינגעוויקעלט אין א צייטונג, איז סאשא סמירנאוו, א בן יחיד ביין זיין מאמע'ן, אריינגע־קומען מיט אן אויפגערעגטער מינע צו דאקטאר קאשעלקאוו'ן אין קאבינעט.

— אה, ליעבער יונגע! — האט איהם אויפגענומען דער דאק־טאר — נו, ווי פיהלען מיר זיך עפעס? וואס וועט איהר אונז עפעס דערצעהלען גוטעס?

סאשא האט געזומען פינטלען מיט די אויגען, ארויפגעלייגט די האנד אויפ'ן הארצען און ארויסגערעדט מיט אן אויפגערעגטען קול:

— די מאמע לאזט איך גריסען און זי האט מיר געהייסען, איך זאל אייך דאנקען... איך בין א איין איינציגער זוהן ביי דער מאמען, און איהר האט מיר דאס לעבען גערעטעוועט... איהר האט מיך אוים־געקורירט פון א גענפעהרליכער קראנקהייט און... און מיר ביידע ווייס־סען גאר נישט, ווי אייך צו דאנקען.

— נו, רעדט נישט פון דעם, יונגע! — האט איהם איבערגע־שלאגען דער דאקטאר, שמעלצענדיג זיך פאר פערגעניגען: — איך האב נור געטהאן דאס, וואס יעדער אנדערער דאקטאר וואלט אויך מיין פלאץ געטהאן.

— איך בין א איין־איינציגער זוהן ביי מיין מאמע'ן... מיר זיי־נען ארימע מענשען און זיינען, פערשטעהט זיך, נישט אימשטאנד אייך צו בעצאהלען פאר אייער מיה... און... אונז איז זעהר נישט אנגענעהם, דאקטאר, כאטש, איבריגענט, די מאמע און איך... א איינ־איינציגער זוהן ביי דער מאמען, בעטען אייך אנצונעהמען פון אונז אלס צייכען פון אונזער דאנקבארקייט... אט די דאזיגע זאך,

וועלכע... זעהר א טהייערע זאך, פון אלטען בראנז... א זעלטענע קונסטווערק.

דער דאקטאר האט זיך א קרים געטהאן.

— א איבריגע זאך! צו־וואס? — האט ער נעזאגט.

— ניין, ניין — האט סאשא גענומען שטאמלען — איך בעט אייך, נעהמט עס אן!

ער האט גענומען ארויסווויקלען די זאך פון דער צייטונג און גערעדט ווייטער:

— וועז איהר וועט עס ניט אננעהמען, וועט איהר בעליידיגען אי מיך, אי די מאמע׳ן... זעהר א טהייערע זאך... פון אלטען בראנז...

— אבגעשטעלט זיך נאך דעם פערשטארבענעם טאטען און מיר האבען עס נעהאלטען אלס טהייערען אנדענקען... מיין טאטע פלעגט אויפקויפען אלטען בראנז און פלעגט איהם פערקויפען צו ליעבהאבער פון אנטיקען... איצט בעשעפטיגען מיר זיך אויך מיט דעם, איך און די מאמע...

סאשא האט ארויסגעוויקעלט די זאך פון דער צייטונג און מיט א פייערליכער מינע זי אוועקגעשטעלט אויפ׳ן טיש.

דאם איז געווען ניט קיין הויכער קאנדעליאבר פון אלטען בראנז, א שטיקעל אמת׳ע קונסט־ארבייט. ער האט פארגעשטעלט א גרופפע: אויף א פערדעסטאל זיינען געשטאנען צוויי פרויענ־פיגורען אין מו־טער חוה׳ס קאסטיומען און אין אזוינע פאזעם, וואס אויף צו בע־שרייבען זיי פעהלט מיר אי די דרייסטקייט, אי דער טעמפעראַ־מענט.

די פיגורען האבען קאקעטיש געשמייכעלט און האבען בכלל אזא אייגדרוק געמאכט, אז וועז זיי וואלטען אויף זיך נישט געהאט דאם פפליכט אונטערצוהאלטען דעם לייכטער, וואלטען זיי פונ׳ם פערדעס־טאל ארונטערגעשפרונגען און אין צימער פארגעשטעלט עטוואס אזוינס, פון וואס עס איז ניט שעהן אפילו צו טראכטען, לעזער.

א קוק געטהאן אויפ׳ן פרעזענט, האט דער דאקטאר זיך לאנג־זאם א קראץ געטהאן הינטער׳ן אויער, א כראקע געטהאן און ניט דרייסט אויסגעשנייצט די נאז.

— יא, ווירקליך א שעהנע זאך — האט ער ארויסגעמורמעלט — נור... ווי זאל איך עס אויסדריקען, נישט גאר... איך מיין,

גאָר נישט ליטעראריש... דאָס איז שוין מעהר, ווי דעלעקאטע, דאָס איז... דער טיפעל וויים וואָס דאָס איז...

— וואַרום?

— דער שטן מקטרוג אליין וואָלט עטוואָס מעהר העסליכעס ניט אויסגעקלערט... אז איך זאָל אויפ'ן טיש ארויפשטעלען אזא מין פאנטאסמאנאריע, וועל איך מיין גאנצע וואוינונג פעראוננרייניגען!

— דאָקטאָר, וואָס פאר א זאנדערבארען בליק איהר האָט אויף קונסט — האָט סאשא זיך בעליידיגט — דאָס איז דאָך א קונסטווערק, איהר טהוט נור א קוק! אזא שענהייט און פראכט, אז קוקענדיג אויף דעם, ווערט די נשמה פול מיט התפעלות־געפיהלען און ביים האלז שטיקען טרערען! וועז דו זעהסט אזא שענהייט, פערגעסטו אלעס אירדישעס.... איהר טהוט נור א קוק, וויפיעל בעוועגונג, וויפיעל לופט, אויסדרוק!

— דאָס אלעס, מיין ליעבער, פערשטעה איך אויסגעצייכענט — האָט איהם איבערגעשלאָגען דער דאָקטאָר — אבער איך בין א פאַ־מיליען־מאן, די קינדערלאך לויפען דא ביי מיר ארום, דאמען קומען אריין.

— אודאי, וועז מען זאָל קוקען פון דעם שטאנדפונקט פון דעם פשוט'ן המון, פון דער מאסס — האָט סאשא געזאגט — זעהט מען אודאי דאָס דאזיגע הערליכע קונסטווערק אין אנאנדער ליכט... אבער איהר, דאָקטאָר, דארפט שטעהן העכער פון דעם המון, איבערהויפט נאָך, וועז אייער אפזאגען זיך אנצונעהמען דעם דאזיגען פרעזענט, וועט טיף בעליידיגען אי מיך, אי מיין מאמע'ן. איך בין א אייג־אייגציגער זוהן ביי מיין מאמע'ן... איהר האָט מיר דאָס לעבען גע־ראטעוועט... מיר געבען אייך אפ די טהייערסטע זאך אונזערע... און... און עס טהוט מיר נור לייד, וואָס ביי אייך איז ניטא קיין פאָאר פאר דעם דאזיגען קאנדעליאבר...

— דאנקע, פרייגר, דאנקע, איך בין אייך זעהר דאנקאבר... גריסס אייער מוטער אין מיין נאמען, נור, ביי גאָט, זאגט אליין, ביי מיר לויפען דא ארום קינדערלאך, דאמען קומען אריין... איבריגענס, לאזט עס שוין איבער! אייך וועט מיין ריידען נישט העלפען.

— איהר דארפט גאָר נישט ריידען! — האָט זיך סאשא דער־פראהט — דעם קאנדעליאבר שטעלט דא אוועק, דא נעבען דעם

וואזאן. אוי, וואם פאר א שאד, וואם איז נישטא קיין פאאר פאר איהם! אזא שאד! נו, דאקטאר, א גוטען!

אז סאשא איז אוועק, האט רער דאקטאר א לאנגע צייט נעקוקט אויפ׳ן קאנדעליאבר, געקראצט זיך הינטער׳ן אויער און געטראכט:

— א שהנע זאך, נישטא וואם צו רייד׳ען — האט ער געטראכט — א שאד אוועקצו־וואר׳פען... האלטען ביי זיך טאר מען נישט... הם!... א שווערע אויפגאבע! וועמען שענקט מען עס אוועק אדער וועמען איז מען עס מנדב?

נאך א לאנגען טראכטען האט ער זיך דערמאנט אן איינעם א גוטען פריינד, אן דעם אדוואקאט אוכאוו, וועמען ער איז געלד שולדיג געווען פאר פיהרען זיינעם א פראצעס.

— אויסגעצייכענט! — האט רער דאקטאר בעשלאסען — איהם, אלם פריינד, איז אלזא אונאנגענעהם צו נעהמען פון מיר געלד, וועל איך איהם אוועקשענקען די דאזיגע טומאה!... אגב טאקי איז ער אונפארהיירטעט און לייכטזיניג אויך...

און נישט טראכטענדיג לאנג, האט רער דאקטאר זיך אנגעטאן, געגומען רעם קאנדעליאבר און איז אוועקגעפאהרען צו אוכאוו׳ן.

— גוטען טאג, פריינד! — האט ער געזאגט, טרעפענדיג יענעם אין רער־הויס: — איך בין געקומען, ברודערל, באדאנקען דיר פאר דיין מיה... געלד וויל־סטו נישט נעהמען, וויל איך דיר בעצאהלען כאטש מיט א פרעזענט... אט דאס, ברודערקע, איז א צאצקע!... אן אנטיקעלע — א פראכט!

דערזעהן עס, איז רער אדוואקאט מורא׳דיג נתפעל געוואָרען.

— אט דאס הייסט אן אנטיקעל! — האט ער זיך צולאכט אויפ׳ן קול — אך, טייפעל, וואס מענשען קענען אויסטראכטען! רייצענד! וואו האסטו געקראגען אזא פראכטפאלע זאך?

אויסגענאסען זיין התפעלות, האט רער אדוואקאט זיך צושראקען אומגעקוקט אויף רער טיר און געזאגט:

— נור, ברודערקע, דיין פרעזענט וועל איך נישט נעהמען... נעהם איהם גלייך צוריק.

— ווארום? — האט זיך רער דאקטאר דערשראקען.

— וויל... וויל... עס בעזוכט מיך אמאל מיין מאמע, קליענ־

טען קומען... און פאר דער דיענערשאפט איז אויך נישט אנגענעהם צו האלטען דאם...

דו רייד בעסער נישט! — האט דער דאקטאר ענומען צו איהם מאכען מיט די הענד — דו מוזט עס אננעהמען! דאם איז א שווייגער־ריי פון דיין זייט! א קונסטווערק... וויפיעל בעווענונג, אויסדרוק... איך ווייל אפילו נישט הערען! דו וועסט מיך בעליידיגען!

— וואלט עס כאטש פערשמירט געווען, אדער מיט פייגעל־בלעטער בעדעקט...

אבער דער דאקטאר האט איהם מעהר נישט געוואלט הערען, האט נאך שטארקער ענומען צו איהם מאכען מיט די הענד, איז ארויס־געשפרונגען פון אוכאוו'ס קווארטיר און, צופריעדען, וואם ער איז פטור געווארען פון דעם פרעזענט, איז ער אווענקגעפאהרען אהיים...

אז ער איז אווענקגעגאנגען, האט דער אדוואקאט גוט ארומגעקוקט דעם קאנדעליאבר, האט איהם מיט די פינגער ארומגעטאפט פון אלע זייטען און, פונקט ווי דער דאקטאר, ענומען דעם קאפ ברעכען אי־בער דער פראגע: וואם זאל ער טהאן מיט'ן פרעזענט?

— זעהר א שעהנע זאך — האט ער געטראכט — א שאד אווענ־צו־וואהרפען און ניט שעהן צו האלטען ביי זיך. דאם בעסטע — איז אווענקצושענקען וועמען... איך וועל גאר דעם דאזיגען קאנדעליאבר היינט ביינאכט אווענקשענקען דעם קאמיקער שאשקין'ן. דער קאנאלי־ע האט ליעב אזוינע זאכען און אגב איז היינט זיין בענעפיס אויך..

געזאגט און געטהאן. ביינאכט האט מען דעם גוט־פערפאקטען קאנדעליאבר אונטערגעטראגען דעם קאמיקער שאשקין'ן.

דעם גאנצען אבענד דערנאך איז דאס גאדדעראבע־צימער פון דעם קאמיקער בעפאלען געוואהרען פון מענער, וואס זיינען גלאפען אנקוקען דעם פרעזענט. און די גאנצע צייט האט זיך פון דארט געטרא־גען א בעגייסטערטער ליארם און גלעכטער, וואס איז עהנליך געווען צו דעם הירשען פון פערה.

איז עמיצער פון די אקטריסעס צוגענאנגען צו דער טהיר און נע־זאגט: „קען מען אריינגעהן", האט זיך גלייך פון דארט גלאזט הערען דער הייזעריגער קול פון דעם קאמיקער:

— ניין, ניין, מאמוניו, מען טאר נישט! איך בין נישט אנגע־טאן!

—נאָך דער פּאָרשטעלונג האָט דער קאָמיקער געדריקט מיט די אקסלען, געמאכט מיט די הענד און געזעדט:

— נו, וואָס טהו איך מיט דעם? איך וואוין דאָך אויף א פּריוואט קוואַרטיר! צו מיר קומען אריין אקטריסעס! דאָס איז דאָך נישט קיין פּאטאָגראפּיע, וואָס מען קען עס בעהאלטען אין טיש־שופלאָד!

— איהר פּערקופּט עס — האָט איהם אן עצה געגעבען דער פּאַריקמאכער — דאָ איז דאָ אן אלטע, וועלכע קויפט אויף אלטען בראָנז... זי הייסט סמירנאָווא... טהוט א פּאָהר צו איהר, מען וועט אייך שוין אָנווייזען איהר פּלאַץ... יעדער קען זי..

דער קאָמיקער האָט איהם געפאָלגט...

צווויי טעג שפּעטער איז דאָקטאָר קאָשעלקאָוו געזעסען ביי זיך אין קאָבינעט, צוגעלייגט א פינגער צום שטערן, און האָט געטראכט וועגען גאַל־זוויערקייטען. פּלוצים האָט זיך די טהיר געפּענט, און אין קאָבינעט איז אריינגעפּלויגען סאשא סמירנאָוו. ער האָט געשמיי־כעלט, געשיינט און זיין נאנצע פיגור האָט געאָטהעמט מיט פּרייד... אין די הענד האָט ער געהאלטען עטוואָס איינגעוויקעלט אין א ציי־טונג.

— דאָקטאָר! — האָט ער ארויסגעזעדט, קוים אָפּכאָפּענדיג דעם אָטהעם: — שטעלט זיך פּאָר מיין פּרייד! אויף אייער גליק האָט זיך מיר געמאכט צו קריגען א פּאָר פּאָר אייער קאנדעליאבר!... די מאמע איז אזוי גליקלאָך... איך בין א איינ־איינציגער זוהן ביי מיין מאמע'ן... איהר האָט מיר דאָס לעבען גערעטעוועט...

און, סאשא, טרייסלענדיג זיך פון א געפיהל פון דאנקבארקייט, האָט אוועקגעשטעלט פּאָר דעם דאָקטאָר א קאנדליאבר. דער דאָקטאָר האָט דעם מויל געפּענט, געוואָלט עפּעס זאָגען, האָט אָבער גאָר נישט געזאָגט: ביי איהם האָט דער לשון אָפּגענומען...

דער נצחון פון א זיעגער.

(דערצעהלט פון אן אויסגעדיענטען קאלעגיען־רעגיסטראטאר.)

איינמאל אין א פרייטאג אויף מאסלינע *) זיינען אלע אוועק צו אלעקסעי איוואניטש קאזולין׳ען אויף בלינעס. איהר קענט נישט קאזולין׳ען; פאר אייך איז ער אפשר א גאר נישט, א נול, פאר אונזערען א מענשען אבער, דאס הייסט, פאר איינעם אזא, וואס טראגט זיך נישט ארום אין די הויכע הימלען, איז ער א מענש א גדול, אן אלמעכטיגער און אן אלסוויסענדער.

אוועק צו איהם זיינען אלע, וואס שטעלען פאר, אזוי צו זאגען, זיין פוס־בייגקלע, אדער, פשוטער געזעגט, וואס לייגען אונטער זיינע פיס. בין איך אויך צו איהם געגאנגען מיט מיין פאפא.

די בלינעס זיינען אזעלכע גרויסארטיגע, אז איך קען עס גאר אייך נישט פארשטעלען, מיין הערר: וווייכינקע, גראבינקע, רויטינקע, דער רוח וויים, נעהמסט איין בלין, טהוסט איהם א טונק איין אין הייסען פוטער, עסט — און דער צוויייטער קריכט אליין אין מויל. די אנדערע ארנאמענטען און קאמענטאריעס צו דעם זיינען געווען: סאמעטענע, פרישען רייגען, סעמגא, צוריבענע קעז. וויינען און שנאפסען א גאנצער ים. נאך די בלינעס האבען מיר געגעסען א פיש־סופ און נאכ׳ן פיש־סופ אן ענטלע מיט סאוס... מען האט אזוי פיעל אין זיך אריינ־געפאקט, אז מיין פאפא האט פער׳גנב׳עטערהייט אפגעשפיעלעט די קנעפלאך אויפ׳ן בויך און, אום עמיצער, חלילה, זאל נישט בעמערקען זיין ליבעראליזמוס, האט ער יענעם ארט פערדעקט מיט א סאלפעט־קע.

אלעקסעי איוואניטש, אונזער „נאטשאלניק" (פארטגעזעצטער),

*) מאסלינע — פוטער־וואך ביי די רוסען.

וועלכען איז אלעס ערלויבט צו טהאן, האט צושפילעט די וועסט און דאס העמד.

נאכ'ן מיטאג האבען מיר, נישט אויפהייבענדיג זיך פון אונזערע ערטער, מיט דער ערלויבניש פון נאטשאלסטוואָ פערריכערט סיגארען און פערפיהרט א געשפרעך. דאס הייסט, מיר האבען זיך צוגעהערט, און זיין עקסעלענץ אלעקסעי איוואניטש האט דערצעהלט. די מעשה'־לאך האבען כמעט אלע נעטראגען א הומאריסטישען כאראקטער, א יום טוב'דיגער... דער „נאטשאלניק" האט דערצעהלט און, ווי עס איז קענטיג נעווען, האט ער געוואלט זיין וויציג.

איך וויים נישט, אויב ער איז טאקי געווען וויציג, נור דאס געדענק איך גוט, אז יעדע ווייל פלענט דער פאפא מיר א טורקע טהאן אין זייט אריין און זאגען:

—לאך!...

איך האב בריים פונאנדערגעעפענט דעם מויל און גלאכט. און אייגמאל אפילו האב איך אזא קוויטשע געטהאן פון גלעכטער, אז אלע האבען זיך אומגעקוקט אויף מיר.

— אזוי, אזוי! — האט שטיל געמורמלט דער פאפא — דו ביזט א בראווער יונג! ער קוקט אויף דיר און לאכט... דאס איז א גוטער סימן, אפשר וועט ער דיר געבען א שטעלע פון א שרייבער־געהילף!

— יא! — האט צווישען אנדערש נערעדט קאזולין, אונזער „נאטשאלניק", סאפענדיג און פאכענדיג זיך: — אציגנד עסען מיר בלינעס, די פרישעסטע רייגען פערברויכען מיר, א ווייב א ווייס־ליי־ביגע לאסצען מיר. און מיינע טעכטער זיינען אזוינע פארשוינען, אז נישט נור אזעלכע קליניצקע מענשעלאך, ווי איהר, פערקוקען זיך אויף זיי, נור אפילו פירסטען און גראפען הויבען אן צו זיפצען, בעת זיי דער־זעהען מיינע גרויסע פארשוינען... און די קוואַרטיר מיינע? ... כא!כא!כא! אזוי איז דאס! דערפאר זאג איך אייך: קלאגט זיך נישט, זינדיגט נישט, האט נישט קיין טענות, כל זמן איהר לעבט! אלעס קען פאסירען, צייטען ענדערען זיך... איצט ביזטו, צום בייי־שפיל, א גארנישט, א נול, א שטויבעלע... א ראזינקע — און ווער וויים? אפשר מיט דער צייט וועט זיין דאס... דעם מענשישען מזל וועסטו האלטען ביי די האאר! אלעס קען פאסירען!

קאָזלין איז אנשוויגען געוואָרען, האָט א שאָקעל געטהאָן מיט'ן קאָפּ און גערעדט ווייטער:

— און פריהער ווי האָב איך געלעבט, פריהער! אך, מיין גאָט, עס גלויבט זיך גאָר נישט! אָהן שטיוועל, אין צוריסענע הויזען, מחילה, מיט מורא און ציטערניש אינ'ם הארצען... עס זיינען געווען צייטען, וועו פאַר איין רובל האָב איך גאנצע צוויי וואָכען געארבייט. און אפילו דעם איין רובל דערלאנגט מען דיר אויך נישט אין האנד אריין, ניין! נור וואַרפען דיר איהם א צוקנייטשטען אין פנים אריין: נא וועַרג זיך! און יעדער בעליידיגט דיך, און יעדער קען דיך שטיקען און דריקען און שטעכווערטלאָך דיר זאָגען... געהסט צום „נאטשאל־ניק" מיט א רעפּאָרט, זיצט דאָרט ביי דער טהיר א הינטעלע. געהסט דו צו צום הינטעלע און נעהמסט עס אָן ביי דער לאָפּקע, דריקסט די לאָפּקעלע און הנפה'סט זיך צום הינטעלע: זייט מיר מוחל, הייסט עס, וואָס איך בין אייך פערבייגעגאנגען. א גוטינקען טאָג אייך! און דאָס הינטעלע אויף דיר: ר־ר־ר־ר... דער שווייצאר טהוט דיך א טורקע מיט'ן עלענבויגען. ענטפערסטו איהם: נישטא קיין קליין־געלד, איוואן פאָטאפּיטש!.. ענטשולדיגט! און מעהר פון אלעמען האָב איך זיך אָנגעלייטען אָט פון דעם דאָזיגען גערויבערטען הערינג, אָט פון דעם דאָזיגען... קראָקאָדיל! אָט פון דער דאָזיגער פּגירה, פון דעם דאָזיגען נעבעביל, פון קוריצין'ען!

און קאָזלין האָט אָנגעוויזען אויף א קליינציקען, איינגעהויקער־טען אלטינקען, וואָס איז געזעסען נעבען מיין פּאָפּא'ן.

דער אלטינקער האָט גענומען פּינטלען מיט די מיעדע אויגעלאך און מיט עקעל גערויבערט זיין סיגאר.

געוועהנליך רויבערט ער קיינמאָל נישט, אָבער אז „נאטשאלסטווא" לייגט איהם פאָר א סיגאר, האלט ער פאר א מוז צו רויבערען.

בעמערקט דעם נאטשאלניק'ס פינגער אָנווייזענדיג אויף איהם, האָט ער צומישט זיך גענומען דרעהען אויף זיין שטוהל.

— פיעל האָב איך געליטען אָט פון דעם נעבעביל — האָט קאָזלין וויייטער גערעדט — ער איז דאָך געווען מיין ערשטער „נאטשאל־ניק". מען האָט מיך אריינגעפיהרט צו איהם, א שטילינקען, א ציטע־רענדיגען, א נישטיגען, און מיך אוועקגעזעצט ביי זיין טיש. און ער האָט מיך גענומען עסען... יעדעס וואָרט זיינס איז געווען א שארפער

מעסער, יעדער בליק זיינער — א קויל אין האַרצען. איצט, ווי איהר זעהט איהם, איז ער, דאַכט זיך, א ווערים'ל, א נעביכעל, אָבער אמאָל, וען איך האָב אונטער איהם נעדיענט? א נעפטון! געוואָרפען נור דונערען! די הימלען האָבען זיך געשפּאָלטען, און גאָר!

א לאַנגע צייט האָט ער מיך געמוטשעט און געפּלאָגט! איך האָב פּאר איהם אי געשריעבען, אי אין קאַנדיטערייי פּאר איהם געלאָפען, אי פּעדערן פּאר איהם געשניצט, אי זיין אלטע שוויגער אין טהעאַטערם מיט זיך געשלעפּט. וואָס נור האָב איך נישט געטהאָן, אום צו געפינען לייטזעליגקייט אין זיינע אויגען. אפילו טאבאק שמעקען האָב איך זיך אויך אויסגעלערנט! יאָ... אלץ פונזיינטוועגען... מען מוז זעהן — האָב איך געטראַכט — צו האָבען שטענדיג ביי זיך די טאבאק־פושקע. טאַמער בעט ער א שנופ טאבאק. קוריצין, דו געדענקסט, הא?

איינמאָל קומט צו איהם מיין זעליגע מוטער און בעט איהם, ער זאָל מיך בעפרייען אויף א פּאָר טעג. איך האָב געראַטפט פּאהרען צו מיין טאַנטע וועגען צוטהיילען א ירושה. אזש ער טהוט נישט א שצירע אוים אויף איהר די וויסלאָך פון זיינע אויגען און צושרייט זיך: „ער איז דאָך ביי דיר א פוילענצער, ער איז דאָך ביי דיר אן אומזיסטער פרעסער, וואָס קוקוסטו איהם אין די צייהן, גולם דו! מען וועט איהם נאָך אמאָל משפּט'ן פּאר א פערברעכער!"

מיין אלטע מוטער איז דערנאָך אהיים אוועק און זיך אין בעט אריינגעלייגט, פּאר שרעק איז זי קראַנק געוואָרען, שיעור נישט געשטאָרבען דעמאָלט...

קאַוולין האָט אויסגעווישט די אויגען מיט א טיכעל און אויסגעטרונקען א גלאָז ווין אין איין אָטהעם.

— ער האָט מיך געוואָלט התונה מאכען מיט זיינער, צו מיין גליק, בין איך דעמאָלט קראַנק געוואָרען אויף א היץ־קרענק און א האַלב יאָהר צייט בין איך אין שפּיטאָל אָפּגעלעגען. אָט אזוי בין איך דעמאָלט אויסגעריסען געוואָרען! דערפאר אָבער היינט? היינט?... פע! היינט בין איך זיין נאטשאַלניק... היינט שלעפּט ער מ י ן שוויגער איבער די טהעאַטערם, היינט דערלאַנגט ער מ י ר די טאבאק־פושקעלע און ער רויכערט א סיגאר, וואָגט ניט נישט צו רויכערען... כע־כע־כע!... היינט גיעב איך פעפער איהם שמעקען, איהם!... קוריצין!

— וואָס איז אייער בעגעהר? — האָט קוריצין געפרעגט, אויפ־שטעלענדיג זיך און אויסציהענדיג זיך גלייך ווי א סטרונע.

— שטעל פאָר א טראָגעדיע!

— איך פאָלג!

קוריצין האָט זיך נאָך מעהר אויסגעצויגען, אָנגעכמורעט זיך, אויפגעהויבען אין דער הויך א האָנד, פערקרימט די פּרצוף און ארויס־געזונגען מיט א הייזעריגען, ציטערענדיגען קול:

— שטאַרב, דו אונטרייע! דיין בל־ל־לו־ט־ט דורשט איך!

מיר זיינען שיעור נישט צופֿלאָצט געוואָרען פאר געלעכטער.

— קוריצין! עס אויף א שטיקעל ברויט מיט פעפער!

דער זאטער קוריצין האָט געגומען א גרויסען שטיק קאָרעג־ברויט, בעשאָטען איהם מיט פעפער און האָט איהם צוקייט.

דאָס געלעכטער ארום איהם איז נאָך שטארקער געוואָרען.

— אָט אזוי בייטען זיך די צייטען — האָט קאָזולין ווידער אָנגע־הויבער — זעץ זיך אוועק, קוריצין! וועז מיר וועלען זיך פון טיש אויפהויבען, וועסטו עפעס פאר אונז פאָרזינגען... אמאָל דו און היינט איך... יאָ... אזוי איז דאָס אלטע געשטאָרבען... יאָ...

קאָזולין האָט זיך אויפגעהויבען און זיך א שאָקעל געטאָן.

— און איך — שאָט, קיין פיפּס טהו איך נישט, וואָרום איך בין א קלוינציקער, א נישטיגער, א נול... פיינינגער מיינע... באר־באַרען... דערפאר היינט בין איך... כע־כע־כע... דו! איך מיין דיך, וואָס אָהן וואָנצעם!

און קאָזולין האָט א טורקע געטאָן מיט א פינגער אויף פאפא'ן.

— לויף ארום טיש און קרייה ווי א האָן!

מיין פאפא האָט א שמייכעל געטהאָן, איז פאר שמחה רויט נע־וואָרען און האָט מיט ברעקעלאָך טריט זיך אווקגעלאָזט לויפען ארום טיש. איך נאָך איהם.

— קו־קו־רעקו! — האָבען מיר ביידע זיך צוקרייהט און געגומען לויפען שנעלער.

איך בין געלאָפען און האָב געטראכט:

— איך וועל שוין זיין א שרייבער־געהילף!..

דער ממזר.

מאכענדיג זיין פארנאכטיגען שפאציר, האט דער אסעסאר מי־גויעוו אבגעשטעלט זיך נעבען טעלעגראפישען סלופ און האט א שווע־רען זיפץ געטהאן. מיט א וואך צוריק, ווען ער האט זיך אומגעקעהרט פון שפאציר, האט איהם אויף דעם זעלבען ארט אנגעיאגט זיין פריהערדיגע דיענסט אגניע און געזאגט צו איהם מיט כעס:

— ווארט אקארשט אויס! איך ווע׳ל דיר שוין אויפשפיעלען אזא חתונקע, אז דו וועסט ביי מיר ווייטער וויסען, ווי צו פעראונגלי־קען אונשולדיגע מיידלאך! אי דאס עופה׳לע ווע׳ל איך דיר אונטער־ווארפען, אי אין געריכט ווע׳ל איך זיך ווענדען, און דיין ווייב ווע׳ל איך אויך אלעס דערצעהלען...

און זי האט געפאדערט, אז ער זאל אוועקלעגען אין באנק אויף איהר נאמען פינף טויזענד רובל.

דערמאנט זיך אן דאס אלעס, האט מיגויעוו א זיפץ געטהאן און מיט אן אמת׳ער חרטה האט ער זיך געזומען מאכען פארווירפע פאר יענער הייסער מינוט, ווע׳לכע האט איהם פערשאפט אזוי פיע׳ל זארג און ליידען.

צוגעקומען צו זיין זומער־פלאץ, האט זיך מיגויעוו געזעצט אויפ׳ן גאניק אברוהען. עס איז געווען פונקט צעהן א זייגער, און פון הינטער די וואלקענס האט ארויסגעקוקט א קליין שטיקע׳ל לבנה. אויף דער נאס און ארום די הייזער האט מען ניט געזעהן קיין לעבעדי־גען מענשען: די עלטערע זומער־געסט האבען זיך שוין געלענט שלאפען, און די יונגע האבען ארומגעשפאצירט אין וועלדע׳ל.

זוכענדיג אין בוידע קעשענעס א שוועבעלע, אום אנצוצינדען א פאפיראס, האט מיגויעוו מיט זיין עלענבויגען זיך אנגעשלאגען אן עפעס ווייכעס, און אזוי ווי ער האט צייט נעהאט נענוג, האט ער א

קוק נעטהאָן אונטער זיין רעכטען עלענבויגען, און פלוצים האָט זיך זיין פנים פערקרימט און אויסגעדריקט אזא שרעק, אזוי ווי ער וואָלט דערזעהן נעבען זיך א גיפטיגע שלאַנג...

אויף דעם באלקאָן, נעבען סאמע טהיר, איז געלעגען עפעס א קלוימיק. ווי מען האָט זיך געקענט אנשטויסען פון טאפען אין דער פינסטער, איז אין דעם דאָזיגען קלומיק אייגנעוויקעלט אין א גע־שטריקטער קאַלדרע, געלעגען עפעס א לאנגע זאַך. איין ברעג פון קלומיק איז נעווען אביסל אָפען, און אריינשטופענדיג אהין די האנד, האָט דער אסעסאָר אָנגענאפט עטוואָס וווייכעם און פייכטעם. אין הויל ציטערניש איז ער אויפגעשפרונגען פון אָרט און זיך גע־נומען ארומקוקען אין אלע זייטען, ווי א פערברעכער, וואָס קלייבט זיך צו אנטלויפען פון זיינע וועכטער...

— זי האָט טאקע אונטערגעוואָרפען! — האָט ער ארויסגעברומט צווישען די צייהן, דריקענדיג די פויסטען — אָט ליגסט ער... דער ממזר! אָך, גאָט!

פאר שרעק, כעס און חרפה איז ער גענליעבען ווי פארשטיי־נערט... וואָס טהוט מען אציגד? וואָס וועט זאָגען דאָס ווייב, וועז זי וועט זיך דערוויסען? וואָס וועלען זאָגען די חברים בעאמטע? זיין עקסעלענץ וועט איהם איצט אודאי א קלאַפ טהאָן איבער'ן בויך, וועט א פייף טהאָן מיט דער נאָז און זאָגען: „מזל טוב... כע־כע־כע... די האָאָר אין בארד זיינען שוין גרוי און דער שטן האָט נאָך אזא שלימה!... א שטיפער, זייט איהר, סעמיאָן עראסטאָוויטש!" דער נאנצער זומער פלאץ וועט זיך אציגד דערוויסען פון זיין געהיימנים אוז, עס קען נאָך זיין, אז די אנשטענדיגע פאמיליען־מוטערס זאָלען איהם פארווארנען צו קומען אין זייערע הייזער... וועגען אונטער־געוואָרפענע ממזרים שרייבט מען אין אלע צייטונגען, און אויף אזא אופן וועט דער בעשיידענער נאָמען פון מיגויעוו'ן זיך פונאנדער־טראָגען איבער גאנץ רוסלאנד...

דער מיטלסטער פענסטער פון זומער וואָהנונג איז געווען אָפען אוז פון איהם האָט זיך קלאָהר געהערט, ווי אננא פילימאָווגא, מי־נויעו'ס ווייב, גרייט דעם טיש צום אבענד־עסען; אויפ'ן הויף, נליך הינטער די טויערן, האָט דער הויז־וועכטער יערמאָלא, געצימ־בעלט אויף א באלאלאיקע עטוואָס אומערינעם... דאָס עופה'לע

האָט זיך נור נעדארפט אויפכאפען און נעהמען פישצען, און דאָס נע־
היימנים איז ענטדעקט. מיגויעוו האָט דערפיהלט א שטארקען כער־
לאנג עפעם צו טהאָן און טאקי גלייך, ניט נעזאמט...

— שנעלער, שנעלער... — האָט ער נעמורמלט — גלייך, די
מינוט כל זמן קיינער זהט נישט. איך וועל איהם אוועקטראָגען
וואו־עס־איז, וועל איהם לייגען אויף א פרעמדען באלקאָן...

מיגויעוו האָט נענומען דעם קלומיק אין איין האנד און אום ניט
ארויסצורופען קיין חשד, איז ער רוהיג, שטיל, מיט נעמאָסטענע טריט,
אוועק איבער דער נאס...

— א מערקווירדיג עקעלהאפטע לאנג! — האָט ער נעטראכט
און זיך נעסטארעט אויסצוזוהן גלייכגילטיג: — „אן אסעסאָר נעהט
אין נאס מיט אן עופה׳לע אין די הענד! אוי, נאָטעניו, אז עמעצער
זאל דערזהן און פארשטעהן, וואָס דאָ טהוט זיך, בין איך א פערלאָ־
רענער... איך וועל איהם גאָר אוועק לייגען אויף דיעזען באלקאָן...
ניין, וואָרט אויס, דאָ זיינען די פענסטער אָפען און אפשר קוקט
עמעצער... וואו טהוט מען איהם אהין? אהא, דאָס איז אן אייני־
פאל... איך וועל איהם גאָר צוטראָגען צום סוהר מיעלקין אויפ׳ן זו־
מער־פלאץ... די סוהרים זיינען רייכע און נאנץ וואויל מענשען;
עס קען זיין, זיי וועלען איהם צונעהמען צו זיך צו ערציהען און נאָך
זאָגען א דאנק".

און מיגויעוו האָט פעסט בעשלאָסען אוועקצוטראָגען דאָס קינד,
ניט אנדערש נור צום סוהר מיעלקי׳ן, כאָטש זיין זומער־וואָהנונג
האָט זיך נעפונען ווייט, אויפ׳ן סאמע עק פון נאס, פאָוע טייך.

— ער זאל זיך נור ביי מיר ניט פונאנדער שרייען און ארויס־
פאלען פונ׳ם קלומיק — האָט נעטראכט דער אסעסאָר — אָט, קען
מען זאָגען, אן אונערוואַרטעטעם פערנניגען... כאָטש נעהם און
זאָג א דאנק! נעה איך זיך און טראָג אונטער׳ן פאכווע א לעבעדיגען
מענשען, ווי למשל א פּאָרטפעל. און א מענש איז דאָס א לעבעדיגער,
מיט א נשמה, מיט געפיהלען אזוי ווי אלע... און אפשר, ווער וויים,
אז מיעלניקס פאמיליע זאל איהם צונעהמען און ערציהען, קען ער
נאָך אויסוואקסען עפעם אזא... אזעלכער... עס קען א מאל פון
איהם ארויסקומען א פראָפעסאָר, א קריעגס־פיהרער, א שרייבער...
אויף דער וועלט פאסירט אלעס! אצינד טראָג איך איהם אונטער׳ן

פאכווע, ווי עפעס א שטיק שמוץ, זאלט איהר מיר מוחל זיין, און אין א יאהר 30—40 ארום, קען געמאלט זיין, איך זאל דארפען שטעהן פאר איהם אהן א היטעל...

וועז מיגויעוו איז פארבייגעגאנגען איבער דעם שמאלען, אייניזאמען גענטל פארבי די הויכע פארקאנעם, אונטער דעם שאטען פון גערייכטע ליפען־בוימער, האט זיך איהם פלוצים גענומען דאכטען, אז ער טהוט עטוואס זעהר שלעכטעם, פערברעכערישעם.

— און אין דער אמת׳ן גענומען, איז עס דאך טאקע א ניעדערטרעכטיגקייט! — האט ער געטראכט — אזוי ניעדערטרעכטיג, אז ערגער קען דאך שוין נישט זיין...נו, פארוואס נעהמען מיר דאס דאזיגע אונגליקליך עופה׳לע און שלייערען עס פון איין באלקאן אויפ׳ן צוויטען? איז עס דען שולדיג, וואס עס איז געבאהרען געוואהרען? און וואס פאר שלעכטס האט עס אונז געטהאן? נידעריגע, פערדארבענע מענשען, זיינען מיר... מיר האבען ליעב צו פאהרען אויף שליטעלאך, אבער פיהרען די דאזיגע שליטעלאך ווילען מיר נישט, דיעזע ארבייט פאלט אין גאנצען אויף די אונשולדיגע קינדערלאך... מען דארף זיך נור גוט אריינטראכטען אין אזא מין גשיכטע! איך האב געהוליעט, און דעם קינד נעבאך ערוואהרטעט א שווערער, ביטערער מזל... איך וועל איהם אונטערוואהרפען צו דער פאמיליע מיללקין׳ס וועלכע איהם שיקען אין א יתומים־הויז און דארט זיינען אלץ פרעמדע, אלעס איז שטרענג, קאלט... נישטא קיין לאסקע, קיין ליעבע, קיין צערטליכקייט... שפעטער וועט מען עס אבגעבען צו א שוסטער... עס וועט נעהמען שיכור׳ען, וועט זיך אויסלערנען ריידען גראבע רייד און וועט פגר׳ן פון הונגער... א שוסטער, ער, דער זוהן פון אן אסעסאר, אין וועמעס אדערען עס פליסט עדעלעס בלוט... ער איז דאך זיין בלוט, מיין פלייש און בלוט...

מיגויעוו איז ארוים פון אונטער׳ן שאטען פון די בוימער אויפ׳ן אפענעם וועג, וואס איז איצט געווען פארגאסטען מיט דעם שיין פון דער לבנה, און פונאנדערגענומען דעם קלומיקעל, האט ער א קוק געטהאן אויף דאס קינד.

— עס שלאפט — האט ער ארויסגעשעפצעט — עך דו, א נאזז האט ער, דער קליינער ווידליג אן אויסגעבויגענעם פונקט ווי ביי

דעם טאטען... עס שלאָפט און פיהלט נישט, אז זיין לייבליכער טאטע קוקט אויף איהם... דאָס איז א דראמע, ברודערל... נו, וואָס קען מען זיך העלפען... זיי מיר מוחל, ברודערל... מסתמא איז דיר שוין אזוי בעשערט!..

דער אסעסאָר האָט נענומען פינטלען מיט די אויגען און דערפיהלט, ווי איבער זיינע באקען קריכט עפעס ארום, אזוי ווי מוראשקעס... ער האָט איינגעוויקעלט דאָס קינד, עס נענומען אונטער'ן פאכוו און אוועק שפרייזען ווייטער.

דעם נאנצען וועג, ביז צו מיעלקינס זומער־וואָהנונג, האָבען זיך אין זיין קאָפ נערדרעהט סאָציאלע פראגען און אין הארצען האָט נעפלאגט און נענאיעט דאָס געוויסען.

— וועז איך זאָל זיין א רעכטער מענש, אן עהרליכער — האָט ער געטראכט: — וואָלט איך א שפיי געטהאָן אויף אלץ און וואָלט מיט דעם דאָזיגען עופה'לע אוועק צו אננא פילִיפאָוונא'ן, וואָלט פאר איהר געפאלען אויף די קניע און געזאגט: „זיי מיר מוחל! איך בין זינדיג! מאטער מיך, טהו מיט מיר, וואָס דו ווילסט, אָבער דאָס אונשולדיגע עופה'לע טאָרען מיר ניט רואינירען. קיין קינדער־לאָך האָבען מיר נישט; לאָמיר איהם נעהמען צו זיך אן איהם ערציהען!" זי איז א גוטע פרוי, וואָלט אודאי, מרוצה געווען... אן דאן וואָלט מיין קינד נעווען נעבען מיר... ע־עך!

ער איז צוגעקומען צו מיעלקינ'ס הויז און איז נעבליבען שטעהן אונענטשלאָסען...

אין די גערַאנקען האָט זיך איהם פאַרגעשטעלט, ווי ער זיצט ביי זיך אין זאָל, לעזט א צייטונג און א קליין אינגעלע מיט אן אויסגעבוינען נעזיכט רייבט זיך ארום איהם אן שפיעלט זיך מיט די פאָלעס פון זיין באלאט; אין דערזעלבער צייט האָבען זיך פאר איהם אויף געמאָהלען זיינע חברים־בעאמטע עס האָט זיך פאר איהם נעמאָלען זיין עקסעלענץ, ווי ער שמאָרעט מיט דער נאז און קלאפט איהם איבער'ן בויך... אינ'ס הארצען אָבער איז צוזאמען מיט'ן נעוויסען, וואָס האָט נישט אויפגעהערט צו נאיען, געזעסען נאָך עט־וואָס, עטוואָס צארטעס, וואַרעמעס און אומעריגס...

דער אסעסאָר האָט פאַרזיכטיג אנידערגעלייגט דאָס קינד אויף די טרעפ פון דער טראָסע און א מאָל געטהאָן מיט א האנד. און

וויעדער האבען איבער זיין פנים פון אויבען אראב געגומען קריעבען מוראשקעם...

— זיי מיר מוחל ברודער'ל, מיר, דעם ניעדערטרעכטיגען! — האט ער געמורמלט — ניט דערמאן מיך צום שלעכטען!

ער האט געטהאן א טראט צוריק, באלד אבער האט ער ענט־שלאסען א הוסט געטהאן און געזאגט:

— עך, זאל זיין, וואם עס וויל! איך שפיי זיך אוים אויף אלעמען! איך וועל איהם נעהמען, און זאלען מענשען רויידען, וואם זיי ווילען!

מיגויעוו האט געגומען דאם קינד און איז מיט שנעלע טריט אוועק צוריק...

— זאלען זיי רויידען, וואם זיי ווילען — האט ער געטראכט — גלייך געה איך, שטעל זיך אויף די קניע און זאג: „אננא פי־ליפאוונא!" זי איז א גוטע נשמה, וועט פערשטעהן... און מיר וועלען איהם ערציהען... איז דאם א אינגעל, וועלען מיר איהם א נאמען געבען וולאדימיר, און אויב א מיידעל, וועלען מיר זי רופען אננא... אם וועניגסטענס וועט אויף דער עלטער זיין א טרייסט...

און ער האט געטהאן אזוי ווי ער האט בעשלאסען.

וויינענדיג, ציטערענדיג פאר שרעק און שאנדע, פול מיט האפ־נונג און אונבעשטימטער פרייד, איז ער אריין אין זיין זומער־וואה־נונג, איז אוועק צו דער וויב און זיך געווארפען פאר איהר אויף די קניע...

— אננא פילליפאוונא! — האט ער געאגט כליפענדיג און אווקעגעלייגט דאם קינד אויף דער פאדלאגע: — ניט זיי קיין בייזער ריכטער, לאז מיר דיר אלעם דערצעהלען... איך בין זינדיג!... דאם איז מיין קינד... דו געדענקסט דאך מסתמא אגניושקא'ן, נו, איז אט... א נישט־גוטער האט מיך פארפיהרט...

און אויסער זיך פאר חרפה און שרעק, ניט וואוסענדיג אויף ען ענטפער, איז ער אויפגעשפרונגען און ווי אן אבגעשמיעסענער ארויסגעלאפען אין דרויסען.

— איך וועל זיין דא, אויפ'ן הויף, ביז וואנען זי וועט מיך רופען — האט ער געטראכט — איך וועל איהר לאזען קומען צו זיך און זאל זי טהאן, ווי איהר הארץ וועט איהר הייסען...

דער הויז־וועכטער יערמאָלאָ, מיט דער באַלאַיקע אין האַנד איז פאַרבייגעגאַנגען, האָט אויף איהם א קוק געטהאָן און א דריק געטהאָן מיט די אַקסלען... אין א מינוט אַרום איז ער ווידער פאַרבייגעגאַנגען און ווידער געדריקט מיט די אַקסלען.

— א שאַהנע מעשה, אויף מיין וואָרט, זאָגט, אדרבה — האָט ער געמורמלט מיט א שפּאָטישען שמייכעל — נור וואָס איז דאָ אַהער געקומען א ווייבעל, סעמיאָן עראַסטיטש, די וועשין אַקסיניע, מיין איך. האָט זי, די בהמה, געגומען און אַוועקגעלעגט איהר קינד אין דרויסען, אויפ'ן באַלקאָן, און בעת זי איז ביי מיר געזעסען האָט עמעצער צוגענומען דאָס קינד... אָט איז דיר אן עסק!...

— וואָס? וואָס זאָגסטו? — האָט מיט אַלע קרעפטען א געשריי געטהאָן מינויעוו.

יערמאָלאָ, וועלכער האָט דעם פּריץ'ס כעס אויסגעטייטשט אויף זיין שטייגער, האָט זיך א קראַץ געטהאָן אין פּאָטילניצע און א זיפּץ געטהאָן.

— ענטשולדיגט, סעמיאָן עראַסטיטש — האָט ער געזאָגט: — די צייט אַצינד איז א הייסע, א זומערדיגע... אָהן דעם קען מען נישט אויסקומען... אָהן א פּרוי, הייסט עס...

און א קוק געטהאָן אויף דעם פּריץ'ס אויסגעפּוטשעטע, בייזע, פּערוואונדערטע אויגען, האָט ער שולדיג און פאַרשעהמט א הוסט געטהאָן און ווייטער געראַדט:

— אמת טאַקע, א זינד איז עס, אָבער וואָס קען מען טהאָן?... איהר האָט בעפוילען, מען זאָל נישט אריינלאָזען קיין פרעמדע ווייבער אין הויף אריין, דאָס איז טאַקע ריכטיג, אָבער וואו זאָל מען נעהמען אייגענע?... פריהער, וועו דאָ האָט געוואוינט אנגיושקא, האָב איך קיין פרעמדע ניט אריינגעלאָזען, ווייל ס'איז געווען אן אייגענע און איצטערט־אָ פאַרשטעהט איהר דאָך אודאי אליין... אָהן פרעמדע קען מען נישט אויסקומען... אָט, וועו אנגיושקא איז דאָ געווען, איז געווען גאָר עפּעס אנדערש, דאָן איז טאַקע אלץ געווען אין אָרדנונג, ווי עס בעדארף צו זיין, דערפאר ווייל אן אייגענע...

— א־אַוועק, דו ניעדערטערכטיגער! — האָט אויף איהם א געשריי געטהאָן מיגויעוו, האָט געגומען טופען מיט די פים און איז אַוועק צוריק אין הויז.

אננא פיליפאוונא, א פערוואונדערטע, א צורייצטע, איז געוועסען אויף איהר פריהערדיגען אָרט און האָט ניט ארָאבנענומען די פאר־ווינטע אויגען פונ׳ם עופה׳לע...

— נו, נו... — האָט געזומען שטאמלען דער בלייבער מיגויעוו, קרימענדיג זיין מויל אין א שמייכעל — איך האָב געמאכט שפאס... דאָס איז ניט מיינער... דער וועשין אקסיניע׳ס, איז דאָס... איך... איך האָב געשפאסט... טראָג איהם אריין צום הויז־וועכטער...

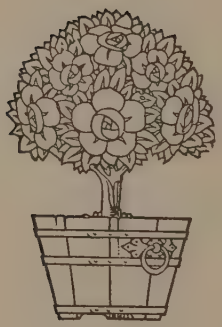

אן עלענדע בעשעפעניש.

ניט קוקענדיג אויף דעם, וואס ער האט ביינאכט געהאט א שטאר־קען אנפאל פון פאדאגרע און די נערוועז האבען דערנאך ביי איהם נעסקריפעט פאר וועהטאג, איז קיסטונאוו פונדעסטוועניגן צוועק אין דער־פריה צו זיין דיענסט און האט זיך, ווי אלע טאג, געשטעלט צו־נעהמען די בעזוכער און קליענטען פון באנק. אויסגעזעהן האט ער מיער, פערמוטשעט, האט קוים־קוים גערעדט און נעאטהעמט שוואך, ווי א נוסס'ער.

— וואס פערלאנגט איהר? — האט ער זיך נעווענדעט צו א בעזוכערין אין א אלט־מאדישער זשופיצע, וואס האט פון הינטען אויסגעזעהן, ווי א מיסט־זשוק.

— די מעשה איז אזא, אייער עקסעלענץ! — האט נענומען רעדען אויף זיך די פרוי — מיין מאן, דער אסעסאר שצוקין, האט אבגעקרענקט פינף מאנאטען, און בעת ער איז, זייט מיר מוחל, נע־לעגען אין דערהיים און זיך נעהיילט, האט מען איהם אן א פארוואס ענטזאגט פונ'ם פלאץ. און וועז איך בין צוועק נאך זיין נעהאלט, האבען זיי, אייער עקסעלענץ, ארבגערעכענעט פון זיין נעהאלט 24 רובעל מיט 36 קאפיקעס! שטייטש, פארוואס? פרעג איך. — ענטפערן זיי — „ער האט נענומען פון דער חברים שפאר־קאסע און אנדערע בעאמטע האבען פאר איהם ערוב נעווען". ווי אזוי קען דאס נעמאלט זיין? שוין־זשע האט ער נעקענט נעהמען נעלד אהן מיין ערלויבניס? דאס איז אונמענליך, אייער עקסעלענץ. וואס הייסט, ער וועט נעהמען? איך בין אן ארימע פרוי, איך לעב נור פון די קווארטיראנטען... איך בין א שוואכע, אן עלענדע... פון אלעמען לייד איך, וועד בעליידינט און הער פון קיינעם קיין מאל קיין נוט וואהרט נישט...

די פרוי האָט געזומען פינטלען מיט די אויגען און זיך גראבלען אין דער זשופיצע, זוכענדיג א טיכל.

קיסטונאוו האָט ביי איהר געזומען די ביט־שריפט און אָנגעהויבען לעזען.

— ערלויבט נור, וואָס טהוט זיך דא? — האָט ער א דריק נעטהאָן מיט די אקסלען — איך הויב ניט אָן צו פערשטעהן. ווי עס שיינט, האָט איהר, מאדאם, זיך נעוועזדעט ניט אין ריכטיגען פלאץ. אייער בקשה האָט מיט אונז גאָרנישט צו טהאָן. איהר זייט זיך מטריה און וועזדעט זיך אין דעם פלאץ, וואו אייער מאן האָט נעדיענט.

— אוי, אוי, טאטעלאך מיינע, איך בין שוין אין פינף פלעצער נעווען און אין ערנעץ האָט מען אפילו מיין בקשה ניט צוגענומען! — האָט נעזאָגט די פרוי שצוקין — איך האָב שוין דעם קאָפ פערלאָרען, נור א דאנק מיין איידעם באָרים מאטוועיאיטש'ן, נאָט זאָל איהם נעזונד שענקען, דאָס האָט ער דאָס מיר איינגענעבען שכל, איך זאָל זיך וועזדען צו אייך. „איהר, זאָגט ער, מאָמע, וועזדעט זיך צו דעם הערר קיסטונאוו: ער איז א מאן מיט איינפלוס, זאָגט ער, און קען פאר אייך אלעס טהאָן"... איך בעט אייך, עקסלענץ, העלפט מיר!...

— מיר קענען פאר אייך גאָר נישט טהאָן, פרוי שצוקין... פארשטעהט דאָך: אייער מאן, ווי איך זעה, האָט נעדיענט אין דעם מעדיציניש־מיליטערישען דעפארטמענט, און אונזער אבטהיילונג איז א נאנץ פריוואטע, וואָס האָט צו טהאָן נור מיט נעשעפט, ביי אונז איז א באנק. דאָס איז דאכט זיך, אויפאך גענוג!

קיסטונאוו האָט נאָך אמאל א דריק נעטהאָן מיט די אקסלען און זיך א קעהר נעטהאָן צו א הערר וואָס איז אָנגעטהאָן נעווען אין א מיליטערישער פאָרמע.

— אייער עקסלענץ — האָט מיט א רחמנות'דיגען קול נענומען ריידען די פרוי שצוקין — אז מיין מאן איז נעווען קראנק, קען איך בעווייזען שווארץ אויף ווייס. איך האָב ביי זיך א ציינגנים פון דאָקטאר! אָט איז זי, זייט אזוי גוט, טהוט א קוק!

— זעהר שעהן, איך גלויב אייך — האָט נעזאָגט קיסטונאוו אויפגערעגט: אָבער, איך זאָג אייך נאָך אמאל, מיט אונז האָט עס נאָרנישט צו טהאָן. די זאָך איז אי מאָדנע, אי קאָמיש. שוין זשע ווייס נישט אייער מאן, וואָהין איהר דארפט זיך ווענדען?

— ער, אייער עקסעלענץ, וויים ביי מיר נישט פון זיין קאָפּ צו זאָגען. ער האָט נור אין טענה: „ניט דיין עסק! טראָג זיך אָפּ פון דאנען!" דאָס איז אלעס, וואָס מען הערט פון איהם... היינט, וועמעס דען עסק איז דאָס, איך פרעג ביי אייך? אויף מיין קאָרק זיצט ער דאָך! ניט אויף קיין אנדערנס!

קיסטונאָוו האָט זיך ווידער אומגעקהרט צו דער פרוי שצוקין און איהר געגנומען ערקלעהרען דעם אונטערשיעד פון א מעריזיניש־מיליטערישען דעפּארטמענט און א פריוואָט באנק. יענע האָט אויפ־מערקזאם אויסגעהערט, האָט א מאָך נעטהאָן מיט׳ן קאָפּ, אז זי פער־שטעהט, איז אויפערשטאנדען און האָט געזאָגט:

— יא, אמת, אמת... איך פערשטעה, טאטעלע מיינער. אויף אזא אופ׳ן, אייער עקסעלענץ, הייסט מיר ארויסגעבען באָטש 15 רובעל! איך בין צופריעדען צו קרינגען ניט אלעס אויף איין מאל.

— אוי־וי! — האָט שוואר אבגעזיפצט קיסטונאָוו און פערוואָר־פען דעם קאָפּ אהינטער:—מען קען אייך ניט אריינקלאָפען אין מח! פּארשטעהט דאָך, אז זיך צו וועגדען צו אונז מיט אזא בקשה איז פונקט אזוי נאריש, ווי צו קומען נאָך א גט אין אן אפטהעק אדער אין אן אנדער קראם. אמת טאקע, אייך האָט מען נישט דער־צאהלט, אבער וואָס זיינען מיר שולדיג?...

אייער עקסעלענץ, לאָזט מיר פאר אייך אייביג נאָט בעטען, האָט רחמנות אויף א יתומה — האָט גענומען וויינען פרוי שצוקין — איך בין אן עלענדע. פרוי, א שוואכע, א שוצלאָזע... איך בין שוין פערמאטערט אויף טויט... אי מיט די קוואַרטיראנטען משפט זיך, אי פאר דעם מאן זאָרג, אי די בעל הבית׳ישקייט פיהר, און דאָ איז נאָך איצט די צייט, וועו איך פאסט און דער איידים איז אויך אהן א שטעלע... איין גליק נאָך, וואָס איך עס און טרינק, אז ניט קען איך שוין קוים שטעהן אויף מיינע פיס... א גאנצע נאכט האָב איך ניט געשלאָפען...

קיסטונאָוו האָט דערפיהלט, אז ער קריעגט הארץ־קלאָפען. מיט א פערלעיטענעם פנים, דריקענדיג די האנד צו דער ברוסט, האָט ער ווידער גענומען ערקלעהרען דער מאדאם שצוקין איהר טעות, אבער זיין קול האָט זיך איבערנעריסען...

— ניין, ענטשולדיגט, איך קען מיט אייך נישט רעדען — האָט ער געזאָגט און א מאך געטהאָן מיט א האנד: — אין קאָפ האָט מיר אזש אָנגעהויבען צו דרעהען. איהר שטערט אונז נור און פערליערט אומזיסט אייער צייט. אור־רָ! ... אלעקסעי ניקאָלאיטש — האָט ער זיך געוענדעט צו איינעם פון די בעאמטע — ערקלעהרט איהר, איך בעט אייך, דער פרוי שצוקין! ...

קיסטונאוו האָט אויפגענומען אלע איבערינע בעזוכער, און פאר־טיג געוואָרען מיט זיי. איז ער אוועק צו זיך אין קאבינעט און דאָרט אונטערגעשריבען ארום א צעהנדליג פאפיערען, און אלעקסעי ניקא־לאיטש האָט נאָך אלץ געהאט צו טהאָן מיט דער פרוי שצוקין, און ניט געקענט פון איהר פטור ווערען.

זיצענדיג ביי זיך אין קאבינעט, האָט קיסטונאוו נאָך א לאנגע צייט נעהערט צוויי שטימען: דעם איין טאָנינגען, איינגעהאלטענעם באס פון אלעקסעי ניקאָלאיטש'ן און דעם וויינעדיגען, קוויטשענדינען קול פון פרוי שצוקין ...

— איך בין א פרוי, אן עלענדע, א שוואכע, איך בין א אוים־געקרענקטע פרוי — האָט זי נערעדט — אויסזעהן, קען זיין, זעה איך אוים שטאַרק, געזונד, אָבער וועו מען זאָל מיך גוט ארומקוקען, וועט מען אין מיר קיין גאנץ אָדער'ל אפילו נישט געפינען. קוים וואָס איך שטעה אויף מיינע פים און דעם אפעטיט האָב איך אויך פערלאָ־רען ... קאָפע האָב איך היינט נור נעטרונקען און האָב דערפון אויך קיין שום הנאה נישט געהאט.

און אלעקסעי ניקאָלאיטש האָט איהר ערקלעהרט דעם אונטער־שיעד צווישען די פערשיידענע דעפארטאמענטען און די סיסטעמע, ווי אזוי צו שיקען פאפיערען און בקשות, אז זיי זאָלען אנקומען אין די נעווינשטע הענד. באלד אָבער אי ער מיעד נעוואָרען און זיין אָרט האָט פערנומען דער בוכהאלטער.

— ס'ארא העסליכע באשעפעניש די דאָזיגע פרוי איז דאָס! — האָט זיך נעבייזערט קיסטונאוו, ברעכענדיג נערוועז די פינגער און געהענדיג אלע ווייל צום גראפין מיט קאלטע וואסער. דאָס איז עפעס א אידיאָטקע, א פארשטאָפטער קאָפ! זי האָט מיך פארמאטערט און וועט זיי דערגעהן די יאָהרען, די אנשיקענעש, אוף... עס קלאפט אין האַרצען!

אין א האלב שעה ארום האט ער אננעקלונגען. עס איז אריין אלעקסעי ניקאלאאיטש.

— וואס הערט זיך דארט ביי אייך? — האט ער נעפרעגט קימטונאוו'ען מיט א שוואכען קול.

— מען קען איהר בשום אופן ניט אריינקלאפען אין קאפ, פיאטער אלעקסאנדראוויטש! מיר האבען זיך שוין אלע פערמאטערט. מיר זאגען איהר בוידעם און זי ענטפערט פאליצע...

— איך... איך קען ניט הערען איהר קול... בין טויט קראנק... איך'ל דאס ניט אריבערטראגען...

— מען דארף רופען דעם שווייצער, פיאטער אלעקסאנדראוויטש, זאל ער זיך ארויספיהרען.

— ניין, ניין! — האט זיך קיסטונאוו דערשראקען — זי וועט מאכען קולות, און אין דיעזען הויס זיינען דא א סך וואהנונגען, מען וועט וועגען אונז דענקען נאט וויסט וואס... איהר בעסער, טהייערינקער, זעהט עפעס אזוי ווי עס איז איהר צו ערקלעהרען...

אין א מינוט ארום האט זיך ווידער דערהערט אלעקסעי ניקאלאאיטשעס קול.

עס איז אויך א פערטעל שעה און אנשטאט זיין באס האט גענומען זשושען דער שטארקער טענאר פון בוכהאלטער.

— ס'ארא ניעדערטרעכטיגע באשעפענים! — האט זיך געקאכט קיסטונאוו, אויפציטערענדיג נערוועז מיט די אקסלען: — נאריש, מיר א גלאמפ, דער טייפעל זאל זי נעהמען. מיר דאכט זיך, אז די פאדאגרע צושפיעלט זיך ביי מיר אויפ'ס ניי... איך קריג וויעדער מיגרען...

אינ'ס צווייטער צימער האט אלעקסעי ניקאלאאיטש פערלאארען אי די כוחות אי די נעדולד, און האט אויפ'ן סוף נענומען קלאפען מיט א פינגער אן טיש, און דערנאך זיך איבער'ן שטערן.

— מיט איין וואורט, ביי אייך אויף די פלייצעם איז נישטא קיין קאפ— האט ער געזאגט: — נור עפעס, עפעס...

— נו, נישקשה, נישקשה... — האט זיך בעלייידינט די אלטע — קלאפ דארט דיין ווייב... טראנטע דו איינע! די הענד האלט בעסער איין!

און קוקענדיג אויף איהר מיט כעס, מיט וואוט, אזוי ווי ער

וואָלט זי וועלען איינשלינגען, האָט סערגעי ניקאָלאַיטש ארויסגעשיטעט מיט א שטילען, פארשטיקטען קול:

— ארוים פון דאנען!

— וואָס? — האָט א קוויטש געטהאָן פרוי שצוקין — ווי וואנט איהר? איך בין א פרוי א שוואכע, אן עלענדע, א שוצלאָזע, אבער איך וועל ניט ערלויבען! מיין מאן איז אן אסעסאָר! טראנטע, וואָס דו ביזט! איך וועל אריבערגעהן צום אדוואָקאט דמיטרי קאַרליטש, וועט פון דיר קיין שריד ופליט ניט בלייבען! דריי קווארטיראנטען האָב איך אריינגעזעצט אין חדר, און דו, פאר דיינע פרעכע רייד, וועסטו נאָך זיך וואלגערען ביי מיר צו די פים! איך וועל געהן צו אייער גענעראל! אייער עקסעלענץ! אייער עקסעלענץ!

— ארוים פון דאנען, ארוים מגפה! — האָט אויסגעשיפעט אלעקסעי ניקאלאַאיטש.

קיסטונאָוו האָט געעפענט די טהיר און ארויסגעקוקט אין עמפּפאנגס־צימער.

— וואָס טהוט זיך דא? — האָט ער געפרובט מיט א וויינענדינען קול.

אין מיטען צימער איז געשטאנען די פרוי שצוקין א רויטע, ווי א ראק, און גלאָצענדיג מיט די אויגען, האָט זי געמאכט אין לופטען מיט די פינגער, אזוי ווי סטראשענדיג עמיצען. די אנגעשטעלטע פון באנק זיינען געשטאנען ביי די זייטען, און אויך רויטע, פערמאטערטע האָבען זיי צומישט געקוקט אייגער אויפ'ן אנדער'ן.

— אייער עקסעלענץ! — האָט זיך די פרוי, א וואָרף געטהאָן צו קיסטונאָוו'ן — אָט דיעזער א, אָט דער דאָזיגער... אָט דער... (זי האָט אנגעוויזען אויף אלעקסעי ניקאלאַיטש'ן) האָט זיך א קלאַפ געטהאָן מיט א פינגער איבער'ן שטערן, און דערנאָך איבער'ן טיש... איהר האָט איהם געהייסען איבערגעקוקען מיין בקשה, מאכען מיט מיר עפעס א טאלק און ער לאכט זיך גאָר אויס! איך בין א שוואכע פרוי, א עלענדע, א שוצלאָזע... מיין מאן איז אן אסעסאָר און איך אליין בין נישט קיין אבי ווער, מיין טאטע איז געווען א מאיאָר!

— גוט, מאדאם — האָט ארויסגעקרעכצט קיסטונאָוו: איך וועל

שוין נאכזעהן... איך וועל זיך פאר אייך סטארען... איצט נעהט... שפעטער, אן אנדער מאל!...

— און וואן, אייער עקסעלענץ, וועל איך בעקומען מיין נעלד? איך דארף עס היינט נויטיג האבען.

מיט א ציטערענדיגער האנד האט קיסטונאוו זיך א פיהר געטהאן איבער׳ן שטערן, האט א זיפץ געטהאן און ווידער געזומען איהר ער־קלעהרען.

— מאדאם, איך האב אייך דאך שוין געזאגט. דא איז א באנק, א פריוואטער געשעפט... וואס ווילט איהר פון אונז האבען? און פאר־שטעהט דאך איין מאל פאר אלע מאל, אז איהר שטערט אונז, איהר לאזט אונז ניט ארבייטען.

די פרוי שצוקין האט אויסגעהערט און א זיפץ געטהאן.

— יא, יא... האט זי צוגעגעבען — אבער איהר, עקסעלענץ, טהוט א טובה, לאזט מיר אייביג פאר אייך גאט בעטען, זייט א טאטע, א געטרייער, נעהמט זיך אן פאר מיר. אויב אייך איז נישט גענוג דעם דאקטאר׳ס צייגנים, קען איך אייך נאך צושטעלען אנדערע בעווייזע פון מיין קוואַרטאל... הייסט מיר ארויסגעבען דאס געלד!

קיסטונאוו׳ן האט גענומען שווינדלען פאר די אויגען. ער האט שווער, שווער אבגעאטהעמט און איז אהן קרעפטען געפאלען אויף א שטול.

— וויפיעל געלד ווילט איהר קריגען? — האט ער געפרעגט מיט א שוואך קול.

— 24 רובעל מיט 36 קאפיקעס.

קיסטונאוו האט ארויסגענומען פון קעשענע זיין טייסטער, האט פון דארט ארויסגעשלעפט א פינף־און־צוואנציגער און עס דערלאנגט דער פרוי שצוקין.

— נעהמט און... און נעהט אוועק!

פרוי שצוקין האט איינגעוויקעלט דאס געלד אין א טיכעלע, עס בעהאלטען, און פארקרימט איהר פנים אין א זים, ערשט, זאגער קא־קעטיש שמייכעלע, האט זי געפרעגט:

—אייער עקסעלענץ, קען אפשר מיין מאן אנקומען צוריק אויף זיין פלאץ?

— איך׳ל אווערפאהרען... בין קראנק... — האט געזאגט קיס־

טונאוו מיט א שוואכער שטימע — איך האב א שרעקליכען הארץ־קלאפען.

אז ער איז אוועקגעפאהרען, האט אלעקסעי ניקאלאאיטש געשיקט ניקיטא'ן אין אפטהעק נאך האפמאנס טראפענס, און אלע אנגעשטעלטע האבען אייגענומען צו צוואנציג טראפען דערנאך ערשט האבען זיי זיך ווידער געוועצט צו דער ארבייט.

און די פרוי שצוקין איז נאך נוטע צוויי שעה דערנאך געוועסען אין קאריאר און גערעדט מיט'ן שווייצאר, ווארטענדיג אויף קיסטו־נאוו'ס צוריק קומען.

אויפ'ן צווייטען טאג איז זי ווידער געקומען.

א טהייערער הונד.

דער לייטענאנט דובאוו, וועלכער האט שוין א צייט לאנג נעדיענט אין דער ארמיי, און דער פרייוויליגער קנאפפ זיינען נעזעסען און האבען געטרונקען.

— א גרויסארטיגער הונד! — האט נעזאגט דובאוו, אנווייזענד־דיג קנאפפ'ען אויף זיין הונד מילקא'ן — א מערקווירדיגער הונד! איהר טהוט נור א קוק אויף דער מארדע! אזא מארדע אליין איז ווערטה א פערמענגן! וועז מען זאל כאפען דעם ריכטיגען מבין, דארף מען פאר דער מארדע אליין קריעגען צוויי הונדערט רובעל! איהר גלויבט נישט? אויב אזוי פערשטעהט איהר נאר נישט...

— איך פערשטעה, נור...

— דאס איז דאך א סעטער, אן ענגלישער סעטער פון ריינעם בלוט! וואס פאר א מערקווירדיגע אויסגעהאלטענקייט, היינט זיין שמעקער! זיין הערען! איבערהויפט זיין שמעקער! ווייסט איהר, וויפיעל איך האב בעצאהלט פאר מילקא'ן, וועז ער איז געווען נאך נאר א יונג הינטעל? הונדערט רובעל! א וואונדערבארער הונד! א שורקע פון א הונד! נא־א־רי־שער מילקא! קום אהער, אהער קום... הינטיש ביין, הינטעלע מיינס...

דובאוו האט צוגעצויגען מילקא'ן צו זיך און זי א קוש געטהאן צווישען די אויערען. אויף זיינע אויגען זיינען ארויס טרעהרען.

— קיינעם וועל איך דיך נישט אוועקגעבען... פארשוין מיינע... רויבער דו. דו האסט דאך מיך ליעב, מילקא? האסט ליעב?... נו, צאינד ארויס! — האט פלוצים א געשריי געטהאן דער לייטענאנט — מיט אזעלכע שמוציגע לאפעס קריעכסטו גלייך אויף מיין יוניפארם ארויף! יא, יא, קנאפ'ס, הונדערט און פופציג רובעל האב איך בעצאהלט פאר'ן הינטעל! און, אז איך האב בעצאהלט, איז מסתמא נע־וועז פארווארפ! איין זאך איז נור א שאד: איך האב קיין צייט נישט

צו געהן אויף נעיעג! און דער הונד געהט נעבאך אומזיסט און אומ־נישט פערלאָרען, זיין טאלאנט ווערט בעגראבען... אָט צוליעב דעם טאקע פארקויף איך איהם. קויפט איהם, קנאפפ! איהר וועט מיר אייער נאנצען לעבען דאנקבאר זיין! נור טאָמער האָט איהר נישט נענוג געלד, דאן וועל איך איך טהאָן א טובה און וועל אויך אבלאָ־זען פאר א העלפט... נעהמט איהם פאר פופציג רובעל! נעהמט! רא־בעווט!

— ניין, מיין טהייערינקער — האָט א זיפץ נעטהאָן קנאפפ — וואָלט אייער מילקא נעווען פון מאנסביליעשען מין, וואָלט איך זי דאן אפשר נעקויפט, אזוי אבער...

— וואָם, מילקא איז נישט פון מאנסביליעשען מין? — האָט זיך פערוואונדערט דער לייטענאנט — קנאפפ, וואָם רעדט איהר? מילקא נישט פון מאנסביליעשען... מין? ! כא־כא! טא וואָם דען איז עס נאָך אייער מיינונג? א צוויג? כא כא... א נישקשה'דינער אינגעל כ'לעבען! ער וויים נאָך אפילו ניט דעם חילוק צווישען א הונד און א צוויג!

— איהר רעדט צו מיר עפעס אזוי ווי איך וואָלט נעווען בלינד אָדער א קינד... — האָט זיך בעליידיגט קנאפפ — אודאי איז עס א צוויג!

— איהר וועט נאָך באלד זאָגען, אז איך בין אויך א דאמע! אָך, קנאפפ, קנאפפ! און איהר האָט נאָך נעענדיגט א טעכנישע שוהלע! ניין, נשמה מיינע, דאָס איז א אמת'ער הונד פון דעם ריינסטען בלוט! א הונד פון הונדען לאנד און איהר... נישט פון מאנסביליעשען מין! כא־כא!...

— ענטשולדיגט, מיכאעל איוואניטש, עפעס איהר, ווייזט אויס, האלט מיך פאר א פשוטען גולם... דאָס בעליידיגט מיך...

— נו, דארף מען נישט, קויפט נישט, זאָל אייך דער טייפעל נעה־מען... אייך וועט מען שוין אין קאָפ ניט אריינקלאפען! אָט וועט איהר באלד זאָגען, אז ביי איהר איז ניט קיין עק נור א פוס... דארף מען נישט, קויפט נישט. איך האָב דאָך נור נעוואָלט אייך טהאָן א טובה. וואכראמעיעו, קאניאק אהער!

דער בעדיענטער האָט דערלאנגט נאָך קאָניאק. די חברים האָבען זיך אנגענאָסען צו גלאָז און זיך פערטראכט. א האלב שעה איז עווען אין שווייגען.

— און וועז אפילו א צייגעל... — האָט דער לייטענאנט איבערנעריסען די שטילקייט, קוקענדיג פערדראָסיג אויף דער פלעשעל. — א מערקווירדיגע זאך! פאר אייך איז דאָך בעסער! וועט אייך ברענגען קלייגע הינטעלאך, און וואָס מעהר א הינטעלע, איז נאָך א פינף־און־צוואנציגער... יעדער איינער וועט מיט פערגעניגען זיי ביי אייך קויפען. איך וויים נישט פאר וואָס געפעלען אייך אזוי הינד! די צוינלאך זיינען טויזענד מאל בעסער. דער וויבערשער מין איז אי מעהר איבערגענעבען, אי מעהר צוגעבונדען.... נו, און נאָך אלעמען, אויב איהר האָט אזוי מורא פאר דעם וויבערשען מין, דאן נעהמט עס פאר א פינף און צוואנציגער.

— ניין, מיין טהייערינקער... איך׳ל אפילו א קאָפיקע אויך נישט געבען... — האָט געזאגט קנאפּפּ — ערשטענס, דארף איך דעם הונד ניט האָבען, און, צווייטענס, האָב איך קיין געלד נישט.

— האָט איהר באלד אזוי געדארפט זאגען. מילקא ארויס פון דאנען!

דער בעדיענטער האָט דערלאנגט א פאן־קוכען. די חברים האָבען זיך צו דעם א נעהם געטהאן און האָבען שוויגענדיג אויסגעלעדיגט די סקאוואָרָאדע.

— איהר זייט א וואויל־ער יונג, קנאפּפּ, אן עהרליכער... — האָט געזאגט דער לייטענאנט, אָבווישענדיג די ליפען: — ס׳איז מיר א שאד אייך אָבצולאָזען אזוי... מיט גאָרנישט... נעהמט עס דער טייפעל... ווייסט איהר וואָס? נעהמט דעם הונד אומזיסט!

— וואָהין, טהייערינקער, זאל איך זי נעהמען? — האָט געזאגט קנאפּפּ און א זיפץ געטהאן — וואר וועט זיך דאָרט ביי מיר מיט איהר אָבגעבען?

— נו, איז נישט, דארף מען נישט... נעהמט אייך דער טייפעל, איהר וויל נישט, איז נישט... אָבער וואָס אייל איהר? זיצט!

קנאפּפּ האָט זיך געמעמען ציהען, איז אויפגעשטאנען און געמעמען זיין היטעל.

— עס איז צייט, גוט נאכט... — האָט ער געזאגט און א גענץ געטהאן.

— טאָ וואָרט א וויילע, איך וועל אייך בעגלייטען.

דובאוו און קנאפס האבען זיך אנגעטהאן און זיינען ארויס אין נאס. די ערשטע הונדערט טריט זיינען זיי געגאנגען שווייגענדיג.

— ווייסט איהר נישט פון עמעצען וועמען מען זאל קענען אבנע־בען דעם הונד? — האט אנגעהויבען דער לייטענאנט — אפשר האט איהר עפעס אזעלכע בעקאנטע? דער הונד, איהר האט דאך געזעהן, איז א גוטער, פון א טהייערער פארדע, אבער... איך האב מיט איהם נישט וואס צו טהאן, איך דארף איהם ניט.

— ניין, מיין ליעבער, איך קען קיינעם נישט... איך האב דאך איבערהויפט קיין בעקאנטע נישט.

ביז צו קנאפ'ס וואהנונג האבען די חברים ניט אויסגערעדט קיין וואָרט. נור בעת קנאפס האט א דריק געטהאן דעם לייטענאנט די האנד און האט געעפענט זיין טהיר, האט דובאוו א הוסט געטהאן און ניט דרייסט ארויסגערעדט:

— איהר ווייסט נישט, די היגע שינדער נעהמען אן הינט צו נייז?

— מסתמא נעהמען זיי אן... אויף זיכער קען איך אייך נישט זאגען.

— מארגען שיק איך זי אוועק מיט וואכראמעיעוו'ן... נעהמט זי דער טייפעל, זאלען זיי איהר אפשינדען די הויט... פערדאמטע צויג! עקעלהאפטע באשעפענישׂ! נישט גענוג וואס זי האט אנגעמאכט שמוץ אין אלע צימערען, האט זי נאך נעכטען אויפגעפרעסען דאס גאנ־צע פלייש אין קיך, אזא ניעדערטרעכטיגע... וואלט זי כאטש געזוזען פון א רעכטער פארדע, אבער זי איז דאך עפעס, דער טייפעל וויים וואס, א מין געמישאכץ פון הויף־צויג מיט א חזיר. א גוטע נאכט!

— גוט נאכט! — האט געזאגט קנאפס.

די טהיר האט זיך מיט א קלאפ צוגעמאכט און דער לייטענאנט איז געבליבען אליין.

אוים די שריפטען פון א אויפגערעגטען מענשען.

איך בין בטבע אן ערנסטער מענש, און מיין מוח האט א פילא־זאפישע ריכטונג. לויט מיין פראפעסיאן בין איך א פינאנסיסט, איך שטודיר דאס פינאנסען־רעכט און שרייב א דיסערטאציאן אונטער'ן נאמען: „די פערגאנגענהייט און צוקונפט פון דער טאקסע אויף הינט" וועט איהר דאך צוגעבען, אז אזעלכע נארישקייטען, ווי מיידלאך, רא־מאנסען, לבנה און אזוי ווייטער ליגען מיר אפילו ניט אין דער פיאטע.

אין דער פריה. דער זייגער איז צעהן. מיין מאמא גיעסט אן פאר מיר א גלאז קאפע. איך טרינק אויס און געה מיר ארויס אויפ'ן קליי־נעם באלקאן, אום זיך גלייך צו נעהמען פאר דיסערטאציאן. איך נעהם א ריינעם בויגען פאפיר, טונק איין די פעדער אין טינט און שרייב אן דאס קעפעל: „די פערגאנגענהייט און צוקונפט פון דער טאקסע אויף הינט". א טראכט געטאהן א ווייל, שרייב איך ווייטער: „א היסטאר־שער איבערבליק. לויט די אנדייטונגען, וואס מיר געפינען ביי הערא־דאט'ן און קסענאפאנט'ן, האט די טאקסע אויף הינט איהר אנפאנג נאך..."

אבער דא דערהער איך זעהר פערדעכטיגע טריט. איך טהו א קוק פון באלקאן ארונטער און זעה א מיידעל מיט א לאנגען פנים און א לאנ־גער טאליע. איהר נאמען איז, דאכט זיך, נאדענקא, אדער וואריגא, וואס דאס אגב, איז לגמראי ניט וויכטיג. זי זוכט עפעס, מאכט זיך, אז זי בעמערקט מיך ניט, און זינגט זיך אונטער:

„נעדענקסטו יענעם ניגון, פול חיות..."

איך לעז איבער, וואס איך האב אנגעשריבען, ווי שרייבען ווייי־טער, נור דא מאכט דאס מיידעל א מינעל, אז זי האט מיך בעמערקט, און רופט זיך אן מיט א טרויעריגען קול:

— גוט מארגען, ניקאלאי אנדרעאיטש! שטעלט זיך פאר מיין אונגליק! נעכטען אויפ'ן שפאציר האב איך פערלארען די באמבעלקע פון בראסלעט.

איך לעז איבער נאך אמאל דעם אנפאנג פון מיין דיסערטאציאן, פערריכט דעם שפיץ ביי איינעם פון די בוכשטאבען און ווייל ארבייטען וויטער, אבער דאס מיידעל ווייל נאר גיט אויפהערען.

— ניקאלאי אלעקסעיאיטש—מאכט זי—זייט אזוי פריינדליך, בעגליייט מיך אהיים. איך האב מורא צו געהן אליין אהיים, ביי די קארעלינס איז אזא גרויסער הונד.

וואס זאל מען טהאן? לייג איך אוועק די פעדער און געה ארונטער פונ'ם באלקאן. נאדענקא, אדער וואריגקא, ווי זי הייסט דארט, נעהמט מיך אונטער'ן ארעם און מיר לאזען זיך געהן צו איהר זומער־וואוי־נונג.

יעדעם מאל, ווען מיר איז בעשערט צו געהן געארעמט מיט א דאמע צו מיט א מיידעל, פיהל איך עפעס, אזוי ווי איך וואלט געווען א העקעל, אויף וועלכען מען האט אויפגעהאנגען א גרויסען פוטער; נאדענקא אבער, צו וואריגקא, ווי זי הייסט דארט, איז א נאטור, צוויישען אונז נור זאל דאס בלייבען, א ליידענשאפטליכע (איהר זיידע איז געווען אן ארמענער), און זי האט א בעזונדערע פעהיגקייט אנצו־הענגען זיך אויף אייער ארעם מיט דער גאנצער משא פון איהר קערפער און צודריקען זיך צו אייער זייט, ווי א פיאווקע, ממש.

און אזוי געהען מיר... פערבייגענאנגען די קארעלינס, דערזעה איך א גרויסען הונד, וועלכער דערמאנט אן דער טאקסע אויף הינט. מיט בענקעניש טהו איך א טראכט וועגען מיין ארבייט און זיפץ.

— וואס זיפצט איהר? פרעגט נאדענקא, צו וואריגקא, און לאזט אליין ארויס א טיעפען זיפץ.

איך דארף איך באמערקען, אז נאדענקא, צו וואריגקא (איצט דערמאן איך זיך: מען רופט זי נאר, דאכט זיך, מאשענקא), קורץ, אז די זעלבע האט זיך אין קאפ אריינגענומען, אז איך בין פערליעבט אין איהר און האט דערפאר געהאלטען אלס א הייליג פפליכט צו קוקען אויף מיר מיט רחמנות און היילען מיין פערוואונדעט הארץ מיט וועדטער.

— הערט אויס — מאכט זי, און שטעלט זיך אפ: — איך וויים, וואדום איהר זיפצט. איהר זייט פערליעבט יא! אבער איך בעט אייך

אין׳ם נאמען פון אונזער פריינדשאפט, גלויבט מיר, דאס מיידעל, וואס איהר האט ליעב, רעספעקטירט אייך זעהר און זעהר! פאר אייער ליעבע אבער קען זי ניט צאהלען מיט ליעבע. איז עס דען איהר שולד, וואס איהר הארץ געהערט שוין לאנג אנאנדערן?

מאשענקא׳ס נאז ווערט רויט און אויבגעלאפען, איהרע אויגען פערלויפען מיט טרערען, הפנים, זי וואלט, אויך זאל איהר ענטפערען, אבער, צום גליק, זיינען מיר שוין נעבען איהר וואוינונג...

אויפ׳ן נאניק זיצט מאשינקא׳ס מאמע, א נוטהערציגע פרוי, נור מיט פראוטהייל; דערזעהן דעם אויפגערעגטען פנים פון איהר טאכטער, שטעלט זי אן אויף מיר א לאנגען, לאנגען בליק און טהוט א זיפץ, אזוי ווי זי וואלט וועלען זאגען: „אך, יונגוואר, אפילו בעהאלטען ווי געהעריג קענט איהר ניט!"

אויסער איהר זיצען אויפ׳ן נאניק נאך עטליכע מוידען פון פערשיעדענע קאלירען און צווישען זיי מיין שכן, וואס וואוינט אין דער זעלבער זומער וואוינונג וואו איך און אן אויסגעדינטער אפיציר וועלכער האט אויף דער לעצטער מלחמה געקראגען איין וואונד אין דעם לינקען שליף און א צווייטע אין דער רעכטער זייט.

דיעזער אונגליקליכער האט אויך בדעה געהאט אפצונעבען זיך דעם זומער צו ליטעראריישער ארבייט, ווי איך. ער שרייבט „די מעמואהרען פון א מיליטער־מאן". אזוי ווי איך, נעהמט ער זיך יעדען אין דער־פריה פאר זיין בכבודיגע ארבייט, אבער ער האט קוים צייט אנצושרייבען: „איך בין געבאהרן אין...", ווי פון אונטער׳ן באלקאן שפרינגט ארוים א וועלכע ניט איז וואראנקא, צו מאשענקא, און א סוף צו זיין ארבייט!

אלע, וואס זיצען אויפ׳ן נאניק, ריינינגען יאנאדעם פאר איינגעמאכט. איך פערנויג זיך און ווי׳ל אוועקגעהן, אבער די מוידען פון פערשיעדענע קאלירען באפעלן צו מיט א קוויטשעריי מיין הוט און פאהרען, איך זאל בלייבען. איך זעץ זיך. מען דערלאנגט מיר א טעלער מיט יאנאדעם און א שפילקע. איך הויב אן ריינינגען.

די מוידען פון פערשיעדענע קאלירען שמועסען וועגען מאן, מענער. יענער איז א וואוילינקער. דער און דער איז שהען, אבער ניט סימפאטיש, דער דריטער איז ניט שהען, אבער סימפאטיש, דער פערטער

וואלט נעווען ניט מיאוס, וועו ער וואלט ניט נעהאט אזא נאז וויא א פינגערהוט און אזוי וויטער.

— און איהר, מאנסיאר ניקאלאס — וועגדעט זיך צו מיר וואס רענקא'ס מאמא — איהר זייט ניט שעהן, אבער סימפאטיש... אין אייער נעזיכט איז עטוואס דא אזוינס... איבריגענס — טהוט זי א זיפץ — ביי א מאנספערזאן איז ניט שעהנהייט די הויפטזאך, נור שכל...

די מוידען זיפצען און לאזען ארונטער די אויגען... זיי זייגען אויך מסכים, אז ביי א מאן איז ניט שעהנהייט די הויפטזאך, נור שכל. איך טהו פער'גנב'עט א בליק אויף זיך אינ'ס שפיגעל, אום זיך צו איבערצייגען, וויא וויייט סימפאטיש איך בין. איך זעה א קאלטענוואטען קאפ האאר, א קאלטענוואטע באדרד, וואנצעס, ברעמען, האאר אויף די באקען, האאר אונטער די אויגען — א גאנצער וואלד, פון וועלכען, וויא א טהורם, שטעקט ארויס מיין בעל הבית'שע נאז. ניטא וואס צו רייזען, א פארשוין פון פארשוינען-לאנד בין איך!

— אנב, ניקאלאס איהר וועט נעפעהלען מיט אייערע גייסטיגע איינענשאפטען — זיפצט נאדענקא'ס מוטער. אזוי וויי זי וואלט אונטערשטיצט איהרען א נעהיימען נעדאנק.

און נאדענקא לייידעט פאר מיר, אבער אין דער זעלבער צייט זעהט מען בעשיינפערליך, אז דער נעדאנק, וואס אנטקעגען זיצט א מענש, וועלכער איז פערליעבט אין איהר, פערשאפט איהר פיעל פערגענגיגען.

פארטיג נעווארען מיט די מענער, פערפיהרען די מוידען א שמועס וועגען ליעבע. נאך א לאנגען שמועס וועגען ליעבע, הויבט זיך אויף אייגע פון די מוידען און געהט אוועק. די אנדערע, וואס פערבליבען, טהוען זיך דאן א נעהם צו דער, וואס איז אוועקגענאנגען, און וואשען זי איבער ביינדעלאך-וווייז. זיי אלע זיינען מסכים, אז זי איז נאריש, אונאויסשטעהליך, העסליך און אז די לאפאטקע איז ביי איהר ניט אויף אן ארט.

נור אט, דאנקען גאט, די דיענסט אונזערע איז ענדליך נעקומען. מיין מאמע האט זי נעשיקט נאך מיר, איך זאל נעהן עסען מיטאג. איצט קען איך פערלאזען די אונאנגענעהמע נעזעלשאפט און נעהן שרייבען מיין דיסערטאציאן.

איך הויב זיך אויף און פערנויג זיך. אבער וואדענקא'ס מוטער,

וואַרענקא אליין און די מוידען פון פערשיעדענע קאַליִרען רינגלען מיך ארום און זיי ערקלערען, אז איך האָב קיין רעכט ניט אוועקצוגעהן, ווייל נעכטען האָב איך זיי נעגעבען אן עהרעג־וואָרט, צו עסען מיטאַג מיט זיי און דערנאָך גיהן מיט זיי אין וואַלד אריין, קלייבען שוועמלאָך. פערנויג איך זיך פאר זיי און זעץ זיך...

אין מיין נשמה קאָכט דאָרט און ברויזט דער האס, איך פיהל, אז נאָך איין מינוט, און איך בין פאר זיך ניט ערב — עס וועט אויס־פלאַצען, אויפרייסען, נור די ערלקייט מיינע און די מורא ניט צו זיין גראָב, חלילה, צווינגט מיך צו פאַלגען די דאַמען, און איך פאַלג.

מיר זעצען זיך עסען. דער אָפיציער, ביי וועמען פון דער וואונד אין שלייף האָבען זיך די קינבאָקען ארונטערגערוקט, עסט מיט אזא מינע, אזוי ווי ער וואַלט געווען פערצוימט מיט א צוים אין מויל. איך קנעט צוויישען די פינגער קייקעלאָך פון ברויט, טראַכט וועגען דער טאַק־סע אויף הינט און אזוי ווי איך קען מיין אויפגערעגטען כאראקטער, סטארע איך זיך צו שווייגען. נאדענקא קוקט אויף מיר מיט רחמנות. ברויט, צונג מיט ארבעס, געברָאטענע הוהן און קאמפאָט. קיין אפע־טיט איז ניטאָ, נור איך עס, מחמת איך ווייל זיין אן עדעלמאן. נאָך מי־טאָג, בעת איך שטעה אליין אויפ׳ן גאניק און רויכער, געהט צו צו מיר מאשענקא׳ס מאמא, דריקט מיר די הענד און זאָגט פערשטיקט:

— אָבער איהר דארפט ניט זיין פערצווייפעלט, ניקאָלאַס... זי האָט אזא הערצעלע... אזא הערצעלע!...

נעהן מיר אוועק אין וואַלד נאָך שוועמלאָך. וואַרענקא הענגט אויף מיין אָרעם און קלעבט זיך צו צו מיין זייט. איך לייד שרעקליך, אָבער איך דולדע.

נעהען מיר אריין אין וואַלד.

— הערט אוים, מאַנסיאר ניקאָלאַס — זיפצט נאדענקא — וואַרום זייט איהר אזוי טרויעריג? וואַרום שווייגט איהר?

א מאַדנע מיידל: וועגען וואָס קען איך מיט איהר רעדען? וואָס האָבען מיר געמיינשאפטליכעס?

— נו, רעדט, זאָגט וואָס ניט־איז... — בעט זי זיך ביי מיר.

הויב איך אָן צו טראַכטען, וויל אויסקלערען עטוואָס אזוינס, וואָס איהר שכל זאָל קענען בענעהמען. נעטראַכט א וויילע, זאָג איך:

— דאָס אויסהאקען פון וועלדער ברענגט גרויסען שאָדען רוס־לאנד...

—ניקאָלאס! — זיפצט וואַרענקא, און איהר נאָז ווערט רויט: — ניקאָלאס, איך זעה, איהר מיידעט אוים אן אָפענעם געשפרעך... ווי איהר וואָלט וועלען מיך בעשטראָפען מיט אייער שווייגען... אייער נעפיהל קריגט ניט קיין אָפקלאנג און איהר ווילט ליידען שטום, אליין, פערבאָרגען... דאָס איז שרעקליך, ניקאָלאס! — שרייט זי אוים, טהוט מיך א כאפ אן פיעברייש פאר א האנד און איך זעה, ווי איהר נאָז ווערט אויפגעלאָפען: — וואָס וואָלט איהר געזאָגט, וועו יענע מיידעל, וואָס איהר האָט ליעב, זאָל אייך פאַרשלאָגען אייביגע פרייגד־שאפט?

איך שטאַמעל ארוים עפעם, איך ווייס אליין ניט וואָס. איבער־הויפט ווייס איך ניט, וואָס איהר צו זאָגען... נאָט מיינער, וואָס וויל זי פון מיין קאָפ האָבען: ערשטענס, ליעב איך ניט קיין מיידעל, צווייטענס, וואָס דארף איך האָבען איהר אייביגע פרייגדשאפט? וואָס טוינ עס מיר? און, דריטענס, איך בין זעהר אן אויפגערעגטער מענש.

מאשענקא, צו וואַרענקא, ווי זי הייסט דאָרט, פערדעקט דעם פנים מיט די הענד און רעדט שטיל, ווי פאר זיך:

— ער שווייגט... הפנים, ער ווייל ניט קיין אָפּפער פון מיר. איך קען דאָך ניט ליעבען איהם, וועו איך האָב נאָך אלץ ליעב אנאנ־דערן! דאָך... איך וועל איבערדענקען... גוט, איך וועל איבער־ענ־קען... איך וועל פרובען זיך אנטאן א כוח, אפשר וועט מיר מעגליך זיין מיט'ן פרייז פון מיין גליק צו ראטעווען דיעזען מענשען פון די שרעליכע ליידען!

איך פערשטעה נאָר ניט! עפעם א מין סתרי תורה.

מיר געהען ווייטער און קלייבען שוועמלאָך. די גאנצע צייט שווייגען מיר. אויף נאדענקא׳ס פנים איז אן אויסדרוק פון זעלענ־קאמפף. עס הערט זיך א בילען פון הינט. דורך די בוימער זעה איך דעם פערוואונ־דעטען אָפיציער. דער אונגליקליכער הינקט אויף רעכטס און לינקס: רעכטס איז ביי איהם א פערוואונדעטער ביין, לינקס — הענגט אויף איהם איינע פון די מוידען. זיין פנים דריקט אוים אונטערוואָרפענ־קייט.

פונ׳ם וואלד נעהען מיר צוריק אויף די זומער־וואוינונג טהעע

טרינקען, דערנאך שפּיעלען מיר אין קאַראַקעט און הערען ווי אייגע פון די פערשיעדענ־קאַליבּרטע מוידען זינגט א ראַמאַנס:

„ניין דו ליעבסט מיך ניט! ניין! ניין!..״

ביי דאַם וואַרט „ניין״ קרימט זי דעם מויל ביז׳ן סאַמע אויער.

— שאַרמאַנט! — קרעכצען די איבריגע מוידען — שאַרמאַנט! בעצוויבערענד!

דער פאַרנאַכט פאַלט צו. פון אַהינטער די בושעס קריכט ארויס א העסליכע לבנה. אין דער לופטען איז שטיל און עס טראָגט זיך אַן אונאַנגענעהמער גערוך פון פרישען היי.

איך נעהם די הוט און ווייל אוועקגעהן.

— איך דאַרף אייך עפּעס דערצעהלען — שעפּצעט צו מיר נעהיימניספול מאשענקא — געהט נישט אוועק.

איך האָב א פאַרגעפיהל וועגען עפּעס א צרה, אָבער איך בלייב פאַרט, מחמת עס וויל זיך זיין אַן ערזעלמאַן.

צום סוף נעהמט מיך מאשענקא אונטער׳ן אָרעם און פיהרט מיך ערגעץ איבער׳ן אַלעע. איצט דריקט אויס איהר גאַנצע פיגור א קאַמפּף. זי איז בלייך, אָטהעמט שוואר, און וויל, דאַכט זיך, אָפּרייסען ביי מיר דעם רעכטען אָרעם.

וואָס איז עס מיט איהר?

— הערט אויס... — שטאַמעלט זי — ניין, איך קען ניט... ניין...

זי וויל עפּעס זאָגען, נור זי קוועלט זיך. אָבער אָט זעה איך אויף איהר פּנים אַן אויסדרוק פון ענטשלאָסענהייט.

און א בלישצע נעטהאַן מיט די אויגען, מיט דער אויפגעשוואָלענער נאָז, טהוט זי מיך א כאַפּ אַן פאר א האַנד און רעדט ארויס אין איין אָטהעם:

— ניקאָלאַס, איך בין אייערע! ליעבען אייך קען איך ניט, אָבער איך פערשפּרעך אייך, צו זיין א געטרייע ווייב!

דערנאָך דריקט זי זיך צו מיין ברוסט און פלוצים שפּרינגט זי אָפּ.

— עמיצער נעהט... — שטאַמעלט זי — אדיע... מאַרגען, מערגעס ניט, פונקט עלף אין דער אלטאַנקע... איך וועל וואַרטען אויף דיר... אדיע!

און זיי פערשווינדעט.

ניט פערשטעהענדיג גאר נישט, מיט א קלאפענדיגען האַרצען, געה איך צו זיך אהיים. עס ווארט אויף מיר „די פערגאנגענהייט און צוקונפט פון דער טאקסע אויף הינט", אבער ארבייטען קען איך שוין ניט מעהר. איך בין ווילד אויפגעבראכט, מען קען זאגען, אז איך בין שרעקליך. טייפעל, איך וועל ניט ערלויבען, מען זאל זיך מיט מיר בענעהמען, ווי מיט אן אינגעל! איך בין אן אויפגערעגטער מענש און צו שפאסען מיט מיר איז נעפעהרליך! בשעת עס קומט אריין צו מיר די דיענסט רופען צום אבענד־ברויט, שריי איך צו איהר: „מארש ארויס!" וואס דען? וואס קען מען ערווארטען פון אן אויפגערעגטען מענשען!

אויף מארגען אין דער־פריה איז דאס וועטער ריכטיג פאר זומער־געסט, ד. ה. די טעמפעראטור איז אונטער נול, א קאלטער, שניידענ־דער ווינד, א רעגען, בלאטע און א נערוך פון נאפטאלין, ווייל מיין מא־מע האט ארויסגענומען פון די קופערטס איהרע מלבושים. א חושכ׳די־גער פריהמארגען, פונקט דעם 7טען אויגוסט פון יאהר 1887, ווען עס איז געווען ליקוי חמה.

איך דארף איך באמערקען, אז בעת א ליקוי חמה קען יעדער פון אונז ברייגען א סך נוצען, ניט זייענדיג אפילו קיין אסטראנאם. אזוי צום ביישפיעל, קען יעדער פון אונז: ערשטענס, בעשטימען דעם דיא־מעטר פון דער זונן און לבנה. צווייטענס, אויפמאלען די קרוין פון דער זונן. דריטענס, אויסמעסטען די טעמפעראטור. פערטענס, בעאבאכטען ווי די ליקוי חמה רופט זיך אף אויף חיות און פפלאנצונגען. פינפטענס, פערשרייבען די אייגענע איינדריקע און א. וו.

דאס אלעס איז אזוי וויכטיג, אז איך האב דערווייל אפגעלייגט מיין ארבייט „די פערגאנגענהייט און צוקונפט פון דער טאקסע אויף הינט" און בעשלאסען צו בעאבאכטען די ליקוי חמה.

מיר אלע זיינען אויפגעשטאנען גאנץ פריה. די פארשטעהענדע ארבייט האב איך איינגעטהיילט אזוי: איך וועל בעשטימען דעם דיא־מעטר פון דער זונן און לבנה, דער פערוואונדעטער אפיציער וועט אויפ־מאהלען די קרוין און די אלע אנדערע בעאבאכטונגען וועלען מאכען די מוידען פון די פארשיעדענע קאליר.

קורץ: מיר האבען זיך אלע פארזאמלט און ווארטען.

— פון וואנען קומט די ליקוי חמה? — פרענט מאשענקא.

ערקלער איך איהר:

— ליקוי חמה איז דאן, וועז די לבנה, דרעהענדיג זיך אין דער פלעכע פון דער עקליפטיק, שטעהט אויף דער ליניע, וואס פערבינדט די צענטרען פון דער זונן און לבנה.

— און וואס איז אזוינס עקליפטיק?

איך ערקלער. מאשענקא הערט זיך צו זעהר אויפמערקזאם און דערנאך פרעגט זי:

— קען מען דורך א פערויכערטע גלאז זעהן די ליניע, וואס פערבינדט די צענטרען פון דער זון און לבנה?

איך ענטפער איהר, אז די דאזיגע ליניע וועלט נעצוינגען אין די געדאנקען.

— אויב נור אין געדאנקען — וואונדערט זיך וואלענקא — היינט ווי קומט אויף איהר די לבנה?

איך ענטפער ניט. איך פיהל, ווי פון דער דאזיגער נאאיוועל פרעגע וועט ביי מיר באלד פלאצען די גאל.

— דאס איז אלץ נארישקייטען — מישט זיך אריין וואלענקא׳ס מאמא — מען קען ניט ווייסען, וואס וועט זיין, חוץ דעם זייט איהר דאך קיין מאל ניט געווען אויפ׳ן היכעל, היינט פון וואנען ווייסט איהר, וואס עס וועט זיין מיט דער לבנה און זונן. ווייס איך, אויסגעטראכטע מעשיות!

נור אט רוקט זיך ארויף א שווארץ פינטעלע אויף דער זונן. עס ברעכט אויס א מהומה. די בהמות, שעפסען און פערד פערריסען די וויידלען און הויבען זיך אן צו טראגען מיט א צושראקענעם רעווען און מעקען איבער׳ן פעלד. די הינט וואיען. די וואנצען, מיינענדיג, אז עס איז נאכט געווארען, זיינען ארויסגעקראכען פון זייערע שפאלטען און גענומען בייסען יענע, וואס זיינען געשלאפען. דער דיאקאן, וועלכער האט אין דיעזער צייט געפיהרט אוגערקעס פון זיין גארטען אהיים, האט זיך דערשראקען, איז ארונטערגעשפרונגען פון וואגען און זיך בעהאלטען אונטער׳ן בריק, און זיין פערד איז מיט׳ן וואגען ארויפגעפאהרען אויף א פרעמדען הויף, וואו פרעמדע חזרים האבען אויפגעפרעסען די אוגערקעס. אן אקציזנער, וועלכער האט גענעכטיגט ניט ביי זיין ווייב אין דער היים, נור ביי א פרעמדער אויף דער זומער־וואוינונג, איז ארויסגעשפרונגען אויף דרויסען אין איין אונטער־וועש, במחילה, און,

אריינגעלאָפען אין מיטען נעזעמעל מענשען, האָט ער נעמומען שרייען מיט א ווילדען קול. — ראָטעוועט זיך, ווער עס קען!

א סך פון די פרויען, אפילו יונגע און שענע, פון דעם טומעל אויפגעוועקט, זיינען ארויסגעשפרונגען אויף דער גאס אהן שיך. נאָך א סך זאכען האָבען פאסירט, אפילו אזוינע זאכען, וואָס איך דערוועג זיך גאָר ניט צו דערצעהלען.

— אך, מורא'דיג! — קוויטשען די מוידען פון אלע קאָלירען — אך! דאָס איז שרעקליך!

— מיינע דאמען, בעאָבאכטעט! — שריי איך צו זיי — די צייט איז טהייער!

און אליין אויל איך זיך, מעסט אוים דעם דיאמעטער... איך דערמאָן זיך אָן דער קרוין און זוך מיט די אויגען דעם אָפיציער. ער שטעהט און טהוט גאָר נישט.

— וואָס וואָרט איהר? — שריי איך — און די קרוין?

ער דריקט מיט אקסלען און ווייזט הילפלאָז מיט די אויגען אויף זיינע הענד. ביי דעם אונגליקליכען הענגען אויף ביידע אָרעמס מוידען פון פערשיעדענע קאָלירען, דריקען זיך צו איהם פאר מורא און לאָזען איהם ניט ארבייטען.

איך נעהם א בליפעדער און פערשרייב די צייט מיט די רגע'ס. דאָס איז זעהר וויכטיג. איך פערשרייב די געאָגראפישע לאָגע פון דעם בעאָבאכטונגס־פונקט. דאָס איז אויך זעהר וויכטיג. איך ווילל שוין בעשטימען דעם דיאמעטער, ערשט אין דיזען מאָמענט קומט מאשענקא, נעהמט מיך אָן פאר א האנד און זאָגט:

— פערגעסט־זשע ניט, הייגט אום עלף!

איך רייס ארויס מיין האנד, יעדע מינוט איז ביי מיר טהייער, און ווילל ווייטער מאכען מיינע בעאָבאכטונגען, אָבער וואָרענקא טהוט פיעבריש א כאפ אָן מיך אונטער'ן אָרעם און קלעבט זיך צו צו מיין זייט. די בליפעדער, גלעזעל, די צייכנונגען — אלעס פאלט ביי מיר ארויס פון די הענד אויף די גראָז. דער רוה וויים, וואָס דאָס איז! עס איז שוין צייט, אז זי זאָל, ענדליך, פערשטעהן, אז איך בין אָן אויפגערעגטער מענש און ווען איך ווער אויפגערעגט, ווער איך ווילד און דעמאָלט... דעמאָלט קען איך פאר זיך ניט ערב זיין.

איך קלייב זיך צו מאכען וויטערע בעאָבאכטונגען, ערשט אויס, נאָך דער ליקוי חמה!

— טהוט א קוק אויף מיר! — שעפצעט זי צערטליך.

אה, דאָס איז שוין צופיעל! איהר וועט דאָך צוגעבען, אז אזא שפיעלען זיך מיט'ן געדולד פון א מענשען קען האָבען א מיאום'ן סוף. דעריבער זאָלט איהר מיך ניט בעשולדיגען, טאָמער וועט טרעפען עפעס מוראַ'דיגעס, שרעקליכעס! איך וועל קיינעם ניט ערלויבען, צו שפיעלען זיך אזוי מיט מיר, טרייבען שפאָס פון מיר, און, נעהמט עס דער רוח, וועט איך וועד וויזלד, דאן ראטה איך קיינעם ניט צוצוגעהן נאָהענט צו מיר, וואָרום דעמאָלט בין איך אויף אלעס פעהיג!

איינע פון די מוידען, בעמערקט, ווי עס שיינט, אז איך בין אויפ־געבראכט, מאכט צו מיר, אום צו בערוהיגען מיך, מסתמא:

— און איך ניקאָלאי אנדרעיאוויטש, האָב ערפילט אייער אויפ־טראג. איך האָב בעאָבאכטעט א הונד און א קאטץ. איך האָב געזעהן, ווי פאר דער ליקוי חמה האָט זיך דער גרויער הונד גענומען יאָגען נאָך א קאטץ און האָט דערנאָך א לאנגע צייט געדרעהט מיט זיין ווייעל.

און אזוי האָט זיך פון דער ליקוי חמה נאָר נישט ניט אויסגע־לאָזט.

איך געה אהיים. א דאנק דעם רעגען, געה איך ניט ארוים אויפ'ן באלקאָן ארבייטען. דער פערוואונדעטער אָפיציער האָט איינגעשטעלט, איז ארוים אויפ'ן באלקאָן און האָט אפילו, שוין אָנגעשריעבען: „איך בין געבאָרען אין..." און איצט זעה איך דורכ'ן פענסטער, ווי אייי־נע פון די פערשיעדענע קאָליערן שלעפט איהם צו זיך אויף דער זומער־וואוינונג. ארבייטען קען איך ניט, וואָרום פאר אויפרעגונג האָב איך געקראָגען א האַרץ־קלאָפעניש.

אין דער אלטאנקע געה איך ניט. עס איז טאקי ניט העפליך, אָבער איהר מוזט צוגעבען, אז אין אזא גוס־רעגען קען איך דאָך ניט געהן! אזייגער צוועלף קריעג איך א בריף פון מאשענקא'ן מיט פאַרווירפע און א ביטע צו קומען אין דער אלטאנקע און זאָגט מיר אין דעם בריף „דו"... א זייגער אינם קריעג איך א צווייטען בריף און צוויי א דריטען...

מען מוז געהן... אָבער אויידער איך געה, מוז איך ארומטראכטען גוט, פון וואָס מיט איהר צו שמועסען. איך וועל האנדלען, ווי אן אנ־

שטענדיגער מאן. ערשטענס, ווייל איך איהר זאגען, אז אומזיסט שטעלט זי זיך פאר, אז איך בין פערליבט אין איהר. דאך אזוינע זאכען זאגט מען ניט א פרוי. זאגען א פרוי: „איך ליבע אייך ניט" איז פונקט אזוי ניט העפליך, ווי צו זאגען א שרייבער: „אייער שרייבען טוינ אויף כפרות". עס וועט זיין פיעל בעסער, ווען איך וועל ווארענקא'ן בעקאנט מאכען מיט מיין בליק אויף חתונה האבען אין גאנצען.

איך טהו אן א ווארימען אויבערראק, נעהם א רעגענ־שירם און לאז זיך אוועק צו דער אלטאנקע.

קענענדיג מיין אויפגערעגטען כאראקטער, האב איך מורא, איך זאל איהר ניט זאגען קיין איבריגע ווערטער, איך זאל די מאם ניט איבערכאפען און איך מאך אפ ביי זיך, איינצוהאלטען זיך.

אין דער אלטאנקא ווארט נאדענקא. זי איז בלאס, מיט פערווייניטע אויגען. דערזעהן מיך, רייסט זיך ביי איהר ארויס א פרייד־ענס־גערשרי, ווארפט זיך מיר אויפ'ן האלז ארויף און זאגט:

— ענדליך! דו שפיעלסט מיט מיין גערולד. הער אויס, איך האב א גאנצע נאכט מיט אן אויג ניט צוגעמאכט... איך האב אלץ גע־טראכט. מיר שיינט, אז ווען איך וועל דיך דערקענען נעהענטער, וועל איך דיך... אנפאנגען צו ליעבען...

איך זיץ זיך און הויב אן צו ערקלעהרען מיין קוק אויף חתונה. אפריהער, אום צו זיין ווי ווייט מעגליך קורץ און אום ניט צו פערקרי־כען אין די ווייטע דרכים, הויב איך אן פון א קליינעם היסטאריישען איבערבליק. איך דערצעהל איהר פון דער חתונה ביי די אינדוסטן און די ענגיפטער, דערנאך געה איך אריבער אויף די שפעטערע צייטען; זאג איהר ארויס עטליכע געדאנקען פון שאפענהויער. מאשענקא הערט זיך צו זעהר אויפמערקזאם, נור פלוצים ברעכט זי מיך אונטער:

— ניקאלאס, טהו מיך א קוש! — מאכט זי.

איך בין צומישט, ווייס ניט, וואס איהר אויף דעם צו זאגען. זי ווידערהאלט נאך אמאל איהר פארדערונג. מען קען זיך ניט העלפען: מען מוז זיין העפליך! הויב איך זיך אויף און ליינ צו מיינע ליפען צו איהר לאנגען פנים און בעת דעם פיהל איך דאס זעלבע, וואס איך האב געפיהלט אין מיינע קינדער־יאהרען, ווען מען האט מיך איינמאל געצוואונגען א קוש צו טהאן מיין טויטע באבע'ן.

מיין קוש איז איהר וועניג, זי שפרינגט אויף און כאפט מיך ארום מיט היטץ, מיט פייער.

אין דיעזער צייט בעווייזט זיך אין דער טהיר פון דער אלטאנקע מאשענקא׳ס מאמא... זי מאכט א צושראקענעם פנים, זאגט צו עמיצען „ש־ש־ש!" און פערשווינדעט, ווי מעפיסטא, אונטער דר׳ערד.

א צומישטער און אן אויפגעבראכטער, קעהר איך זיך אום צוריק אהיים. איך טרעף דאָרט ווארענקא׳ס מאמע, וועלכע מיט טרערען אין די אויגען נעהמט ארום מיין מוטער, און מיין מוטער ווייגט אויף און זאגט:

— איך אליין האָב עס אויך געוואונשען!

דערנאָך — ווי געפעהלט עס אייך? נעהט צו צו מיר נאדעזשקא׳ס מאמא, נעהמט מיך ארום און מאכט:

— איהר זאלט געבענשט זיין פון גאָט! אָבער זעה, דו זאלסט זי ליעבען... געדענק, אז זי איז זיך מקריב פאר דיר...

און איצט מאכט מען מיר חתונה. אין דער צייט, ווען איך שרייב דיעזע צייליען, שטעהען איבער מיין קאָפ די שאפערס און טרייבען מיך אונטער. די דאזיגע מענשען האָבען נאָר קיין בעגריפ ניט פון מיין כאראקטער! איך בין דאָך אן אויפגערעגטער מענש און ווען איך ווער בייז, זאל נאָט אויסהיטען! דער טייפעל זאל דאָס נעהמען, איהר וועט שוין זעהן, וואָס שפעטער וועט זיין! צו פיהרען אונטער דער חופה אן אויפגערעגטען מענשען, איז דאָס, נאָך מיין מיינונג, אזוי נארישׁ, ווי ארייצושטעקען די האנד אין א שטייג פון א צורייצטען טיגער. מיר וועלען שוין זעהן, מיר וועלען שוין זעהן, וואָס שפעטער וועט זיין!

— —

איך בין פערהייראטעט. אלע גראטולירען מיך, און וואדענקא דריקט זיך אליין צו מיר און רעדט:

— פערשטעה דאָך, אז דו ביזט איצט מיינער, מיינער! זאָג־זשע, אז דו האָסט מיך ליעב! זאָג!

און דערביי וועדט די נאָז ביי איהר אויפגעלאָפען.

איך האָב זיך דערוואוסט פון די שאפערס, אז דער פערוואונדעטער אפיציער האָט זיך ארויסגעראטעוועט פון דעם חתונה־אונגליק דורך א קלוגען תירוץ: איינער פון די מוידען האָט ער צוגעשטעלט

א צייננים פון א דאקטאר, אז מחמת דער וואונד אין שלייף איז דער מוח ביי איהם אביסעל אנגעריהרט און דעריבער האט ער קיין רעכט ניט לויט'ן נעזעץ חתונה צו האבען. א בריליאנטענע אידעע! איך האב אויך נעקענט צושטעלען א צייגנים. איין פעטער מיינער איז געווען א גרויסער שיכור, דער צווייטער א צודלטער, ער האט אמאל אנגעטאן אנשטאט א היטעל א מופטע פון א דאמע אויפ'ן קאפ. מיין מוהמע האט נעשפיעלט אויף דער פיאנא און אז זי פלעגט זיך טרעפען מיט מאנס־פערזאנען, פלעגט זי זיי די צונג ארויסשטעלען. דערצו מיין העכסט אויפגערעגטער כאראקטער — איז אויך זעהר א פערדעכטיגער סימפ־טאם.

אבער ווארום פאלען ערשט אריין גוטע אידעען, וועז עס איז שוין צו שפעט? ווארום?

זומער געסט.

איבער דער פלאטפארמע פון זומער פלאץ האט ארומגעשפאצירט אהין און צוריק א יונג, ניט לאנג פערהיראטה פאאר'ל. ער האט זי גע־האלטען ארומגענומען ביי דער טאליע, זי האט זיך צערטליך געדריקט צו איהם און ביידע זיינען געווען גליקלאך. פון צווישען צוריסענע וואל־קענס האט געקוקט אויף זיי די לבנה און האט זיך געכמורעט: הפנים אז זי האט זיי מקנא געווען און איהר האט פערדראסען פאר איהר לאנגווויליגע און ניט נויטיגע מיידעלשע אונשולד. די אונבעוועגליכע לופט איז געווען אנגעזאפט מיט דעם גערוך פון פויגעל־מילך און עלסבעער־בוימער. ערגעץ וואו, פון דער אנדערער זייט אייזענבאהן־וועג, האט געשריען א פעלד־זשוק...

— ווי גוט, זעה סאשא, ווי גוט! — האט געזאגט די פרוי — ווירקליך, מען קען מיינען, אז דאס אלעס איז נור א שאהנער חלום דו גיב נור א קוק, ווי אנגענעהם און ליעבליך עס זעהט אוים דער וועל־דעל! ווי ליעב די סאלידע, שווייגעדיגע טעלעגראף־סלופעס! זיי בעלע־בען דעם לאנדשאפט און דערצעהלען, אז דארט, ערגעץ ווייט, זיינען דא מענשען... א ציוויליזאציאן... און זאג, סאשא, איז דיר דען ניט אנגענעהם, וועז דער ווינד פערטראגט צו דיין אויער דעם טומעל פון א געהענדיגען צוג?

— יא... אבער וואס פאר א הייסע הענד דו האסט! דאס איז דערפאר, וואס דו רעגסט זיך אויף, ווארים... וואס האט מען היינט געקאכט... ביי אונז צום אבענד־עסען?

— קאלטע זופ און א ציפליאניק... פאר אונז ביידען וועט זיין גענוג איין ציפליאניק'ל. דיר האט מען פון שטאדט געבראכט סארדינס און גערויכערטע פיש.

די לבנה, עפעס ווי זי וואלט טאבאק דערשמעקט... האט זיך בע־

האלטען הינטער א וואלקען. דאָס מענשליכע גליק האָט איהר איהר איינזאמקייט דערמאָנט, אָן איהר איינזאמע בעט הינטער וועלדער און טהאָלען...

— דער צוג געהט! — האָט געזאָגט וואריא — ווי גוט!

פון ווייטען האָבען זיך בעוויזען דריי ברענענדיגע אויגען. דער בעאמטער פון סטאנציאָן איז ארויס אויף דער פּלאטפאָרמע. אויף די רעלסען האָבען דאָ און דאָרט געגומען ווינקען סיגנאל־פייערלאָך.

— מיר וועלען בעגלייטען דעם צוג און געהן אהיים — האָט געזאָגט סאשא, און א ענגען געטאָן: — ווי גוט אונז ביידען לעבט זיך, וואריא, אזוי גוט, אז עס גלויבט זיך פשוט נישט!

די שוואַרצע סטראשידלע איז שטיל, אהן ערווייש צוגעקראָבען צו דער פּלאטפאָרמע און זיך אבגעשטעלט. אין די האלב בעלויכטענע פענסטער פון די וואגאנעס האָבען זיך בעוויזען פארשלאָפענע פּנים'ער, היט, אקסלען...

— אוי! אוי! — האָט זיך דערהערט פון איין וואגאָן — וואריא מיט'ן מאן איז ארויס אונז אנטקעגען! אָט זיינען זיי! וואַרענקא!... וואַרענקא! אך!

פון וואגאָן זיינען ארויסגעשפרונגען צוויי מיידלאָך און האָבען זיך אָנגעהאנגען וואריא'ן אויפ'ן האלז. הינטער זיי האָבען זיך בעוויזען א דיקע עלטערע דאמע און א מאָגערער הערר מיט קלייניע גרויע באקענבארדען, דערנאָך צוויי גימנאזיסטען בעלאָדען מיט פּעקלאָך, הינטער די גימנאזיסטען די גובערנאנטקע, הינטער דער גובערנאנטקע די באָבע.

—און אָט זיינען מיר, אָט זיינען מיר דאָ, מיין פרייַנד! — האָט אָנגעהויבען דער הערר מיט די באקענבארדען, דריקענדיג סאשא'ס האנד. — האָסט זיך שוין אודאי נישט געקענט דערווארטען, מסתמא געזידלט דעם אָנקעל, פארוואָס ער פאָהרט ניט! קאָליא, קאָסטיא, נינא, פיפא... אהער קינדער! טהוט א קוש אייער קאָזין סאשא! אלע, זיינען מיר געקומען צו דיר מיט דער נאנצער משפחה, אויף א טאָג דריי, פיער. איך האָף, מיר וועלען אייך ניט מאכען ענג. דו צערע־מאניע זיך נור נישט, איך בעט דיך.

דערזעהן דעם פעטער מיט דער משפחה, איז אויף דער יונגער פאָאר פאלק אָנגעפאלע א שרעק.

בעת דער פעטער האָט געערדט און זיך נעקושט האָט אין סאָ־שע׳ס געדאנקען נענומען שוועבען אזא מין בילד: ער און דאָס ווייב גיעבען אוועק די נעסט זייערע דריי צימערען, די קישענס, קאָלדרעס; די גערויכערטע פיש, סארדינס און די קאָלטע זופ ווערט אויפגענעסען אין איין הרף עין, די קאָזינס רייסען בלומען, פערגיסען טינט, באָלע־באָטשען... די מוהמע, זאָל נעזונד זיין, רעדט נאנצענע טעג פון איהר קרייגק (א וועהטאָג אונטער׳ן לעפעלע) און וועגען דעם, אז זי איז א נעבאָרענע בארָאנעסע פאן־פינטיק...

און סאשא האָט מיט האס נעקוקט אויף זיין יונג ווייבל און צו איהר נעשעפצעט אין דער שטיל:

— דאָס זיינען זיי צו דיר נעקומען... דער טייפעל זאָל זיי אלע צונעהמען!

— ניין, צו דיר! — האָט זי נעענטפערט א בלאסע, און אין איהר קול האָט זיך אויך נעהערט האס און כעס — דאָס זיינען דיינע קרובים, נישט מיינע!

און זיך אומנעקעהרט צו די נעסט, האָט זי נעזאָנט מיט א פריינד־ליכען שמייכל:

— איהר זייט ביי אונז זעהר אָנגענעמע נעסט!

פון הינטער׳ן וואָלקען איז ווידער ארויסגעשוואומען די לבנה. זי האָט, דאכט זיך, נעשמייכלט; איהר האָט מסתמא הנאה נעטהאָן, וואָס זי פערמאָגט נישט קיין קרובים.

און סאשא האָט זיך אָבגעקעהרט, אום צו בעהאלטען פון די נעסט זיין בייזען, פערצווייפלטען פנים און מיט א נעמאכטען, כלומרש׳ט פריינדליכען און הערצליכען קול, האָט ער נעזאָנט:

— איהר זייט אונז זעהר ווילקאָמען!... זעהר ווילקאָמען, טהיי־ערע נעסט!...

א רעטהזועלהאפטע נאטור.

א וואנאן פון ערשטען קלאס.

אויף א קאנאפע, בעשלאגען מיט דונקעל רויטען סאמעט, זיצט אנגעשפאַרט א יונגע שעהנע דאמע. א טהייערער פעכער מיט פרענז שארקעט אין איהר נערוועז צוזאמענגעדריקטער האנד; די פענסנע פאלט אלע וויילע ארונטער פון איהר שעהן נעזעל, די ברעשקע אויף איהר ברוסט הויבט זיך דא אויף און דא לאזט עס זיך ווידער אראב, אזוי וויא א קליין שיפעל צוויישען כוואליעס. זי איז אויפגערעגט...

אנטקעגען איהר אויף א קלייניר זאפע זיצט א בעאמטער א יונגער שרייבער אן אנפאנגער וועלכער דרוקט אין די שטאטס־צייטונגען זיינע קלייניע ערצעהלונגען אדער, ווי ער אליין רופט זיי אן, „נאוועלליען פון די הויכע פענסטער"...

ער קוקט איהר גליך אין פנים אריין, נעהמט איהר דורך מיט זיינע בליקען, ווי איינער, וואס פארשטעהט זיך אויף מענשען... ער בעאבאכטעט, שטודירט און לערנט דיעזע עקסצענטרישע, וואונדערליכע נאטור, פארשטעהט זי, בעגריפט זי און זי ווערט איהם קלאהר... איהר נשמה, איהר גאנצע פסיכאלאגיע איז ביי איהם אויפ'ן לאדאן.

— אה, איך פארשטעה אייך! — זאגט דער בעאמטער, קושענדיג איהר האנד נעבען דעם בראסליעט: — אייער צארטע, ווארעמע נשמה זוכט זיך אן אויסגאנג פון דיעזען מיש־מאש... יא! דער קאמפף איז א שרעקליכער, א משונה'דיגער, אבער דאך... פאלט ביי זיך נישט אראב! איהר ווט זיין די זיעגערין! יא, געווים!

— בעשרייבט מיך, וואלדעמאר! — זאגט די יונגע דאמע מיט אן אומעדינגען שמייכעל — מיין לעבען איז אזוי פול, אזוי פארשיעדענארטיג, אזוי בולט... און דאך — בין איך אונגליקליך! איך בין א

לײדענדע נאך דאסטאיעווסקי׳ס געשמאק... ווייזט פאר דער וועלט מיין נשמה, וואלדעמאר, ווייזט איהר דיעזע אָרימע נשמה! איהר זייט א פסיכאלאג. נאך קיין שעה איז ניט צוויפל צייט מיר זיצען צוזאמען אין וואגאן און רעדען, און איהר האָט מיך שוין פערשטאנען, האָט מיך אין גאנצען בעגריפען!

— רעדט, איך בעט אייך, רעדט, דערצעהלט!

— אלזא הערט־זשע! געבאָרען בין איך אין אָרימער בעאמטען־פאמיליע. דער פאָטער, א וואויליער יונג, א קלוגער, אָבער... בעאינפלוסט פון דעם גייסט פון זיין צייט, פון דער ארומיגער אומגעבונג... איהר פערשטעהט דאָך מסתמא, איך בעשולדיג, נישט מיין אָרימען פאָטער. ער האָט געטרונקען, געשפיעלט אין קאָרטען... געגומען כאבאר... און די מאמע... אָבער וואָס איז דאָ צו רעדען! די נויט, דער קאמפף פאר'ן שטיקעל ברויט, דאָס בעוואוסטזיין פון דער אייגענער נישטיגקייט... אך, צווינגט מיך נישט זיך אן דעם אלעמען צו דערמאָנען! איך האָב זיך געמוזט אליין דורכשלאָגען א וועג... די פארקריפעלטע ערציהונג אין אינסטיטוט, דאָס לעזען פון נאריישע ראמאנען, די טעות'ן פון דער יוגענד, די ערשטע שטילע ליעבע... און דער קאמפף מיט דער ארומיגער אומגעבונג? אך, ווי שרעקליך! און דאן די צווייפעל... די ליידען, דער אָנהויב פון ניט גלויבען אין לעבען, אין זיך אליין!... אך! איהר זייט א שרייבער און קענט אונז, פרויען. איהר וועט פערשטעהן... צום אונגליק, בין איך בעשאָנקען מיט א בריייטער נאטור... איך האָב געווארט אויף גליק און נאָך וואָס פאר א גליק! איך האָב געדורשט צו זיין א מענש! יא! א מענש זיין — אין דעם האָב איך געזוכט מיין גליק!...

— וואונדערבארע! — שטאמעלט דער שרייבער, קושענדיג איהר האנד נעבען בראסליעט: — ניט אייך קוש איך, איהר זעלטענע, וואונדערליכע, נור דאָס מענשליכע ליידען! איהר געדענקט ראסקאלניקאוו'ן? ער האָט אזוי געקושט.

— אָה, וואלדעמאר, צו־וואָס זאלען מיר זיך דאָ נארען? ווי יעדע אונגעווייליכע נאטור, האָב איך געמוזט האָבען לויב, רוהם, טומעל און גלאנץ... איך האָב געדורשט נאָך עפעס אונגעווייליכעס... ניט ווייבערשעס! און אט... אט... האָט זיך אויף מיין וועג אונ־

טערגערוקט א רייכער, אלטער גענעראל... פארשטעהט מיך גוט, וואל־דעמאר! דאס איז דאך נעווען אן אויפאפפערונג פון מיין זייט, דאס האט געהיסען זיך פון אלעם צו ענטזאגען, פארשטעהט דאך! איך האב אנדערש ניט געקענט האנדלען. איך האב רייך געמאכט מיין פא־מיליע, האב גענומען רייזען, גוטעם טהאן... און ווי האב איך געליטען, ווי אונערטרעגליך ניעדריג, העסליך זיינען פאר מיר געווען די אומ־ארמונגען פון דעם דאזיגען גענעראל, כאטש, מען מוז צוגעבען, אז אין זיין צייט האט ער זיך מוטהיג געשלאגען אויפ'ן שלאכט־פעלד. עס זיינען געווען מינוטען... שרעקליכע מינוטען! איין נעדאנק נור האט מיך געטרויסט, אז דער אלטער וועט היינט־מארגען אוועק־שטארבען און איך וועל אנהויבען לעבען, ווי איך האב פריהער גע־וואלט, איך וועל זיך אבגעבען צו א ליעבעגדען מענשען, וועל זיין גליק־ליך... און איך האב אזא מענשען, וואלדעמאר! נאט איז מיין עדות, אז איך האב!

די יונגע דאמע באווענט שטארק מיט'ן פעכער. איהר פנים נעהמט אן א ווייגענדיגען אויסדרוק.

— און אט איז דער אלטער געשטארבען... האט מיר פיעל־וועניג איבערגעלאזען, איך בין פריי, ווי א פויגעל. ערשט איצט קומט מיר אוים צו לעבען און גליקליך זיין... א יא, וואלדעמאר? דאס גליק קלאפט צו מיר אין פענסטער. מען דארף איהם נור ארויינלאזען, אבער... ניין! וואלדעמאר, הערט אוים, איך בעשוואר אייך! איצט ערשט איז נעקומען די צייט זיך אבצוגעבען דעם גליעבטען מענשען, וועלכען זיין חבר'טע, זיין העלפערקע, די טרעגערין פון זיינע אידעאלען, זיין גליקלאך... זיך אברוהען... אבער... ווי קלייגליך, העסליך און נא־ריש איז אלעם אויף אונזער וועלטעל! ווי ניעדערטרעכטיג איז אלעם, וואלדעמאר! איך בין אונגליקלאך! אונגליקלאך! אונגליקלאך! אויף מיין וועג שטעהט ווידער א שטערונג! און ווידער פיהל איך, אז מיין גליק איז פון מיר ווייט, ווייט! אך וויפיעל מאטערניש, וועלכען איהר זאלט נור וויסען! וויפיעל שרעקליכע ליידען!

— אבער וואס אזוינס? וואס האט זיך געשטעלט אייך אין וועג? איך בעט אייך, זאגט מיר! וואס איז עס אזוינס?

— א צווייטער רייכער אלטינקער...

דער צובראָכענער פעכער פארשטעלט דאָס שעהן פנים'ל. דער שרייבער שפּאַרט אונטער מיט'ן פויסט זיין קלוגען, טיעפזיניגען קאָפּ, זיפצט אָפּ און מיט דעם אויסזעהן פון א פסיכאָלאָג, וואָס וויים און פערשטעהט אלעס, פערטראכט ער זיך.

דער לאָקאָמאָטיוו פייפט און הוזשעט, פון דער פארגעהענדער זונן ווערען רויט די פּאַרהאַנגלאָך אויף די פענסטער...

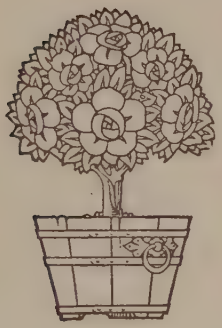

דער טויט פון א בעאמטען.

אין איין שהנעם אויף דער־נאכט, איז דער נאָך שעהנערער עק־זעקוטאָר, איוואן דמיטריטש טשערוויאקאָוו געזעסען אין טהעאטער אויף א שטול אין דער צווייטער רייהע און געקוקט אין בינאָקל, ווי מען שפיעלט „די גלאָקען פון קאַרנעוויל". ער האָט געקוקט און זיך נעפיהלט אויף דעם זיבעטען הימעל. אָבער פלוצים... אין מעשות טרעפט מען זעהר אָפט דעם דאָזיגען „אָבער פלוצים" די פערפאָסער זיינען געוועכט: דאָס לעבען איז אזוי פול מיט פלעצליכע פאסירונ־גען! אלזא, פלוצים האָט זיך זיין פנים צוקנייטשט, די אויגען פאר־דרעהט, דער אָטהעם פערכאָפט... ער האָט אָבגעקעהרט די אויגען פון בינאָקל, זיך איינגעבויגען און... אפטשיק!!! האָט, ווי איהר זעהט, א נים נעטהאָן. ניסען וועלט קיינעם אין ערגעץ נישט פאַרוועהרט. עס ניסען אי פויערים, אי פאָליציי־מאסטערס, און אמאָל אפילו גע־היימע שטאָטס־רעטהע. אלע ניסען. טשערוויאקאָוו האָט זיך גאָר ניט פארשעהמט, האָט זיך אָבגעווישט מיט א טיכעלע און, ווי עס פאסט פאר א העפליכען מענשען, האָט ער זיך ארומגעקוקט ארום: צו האָט ער נישט בעאונרוהיגט וועמען עס איז מיט זיין ניסען? נור דאָ איז איהם שוין אויסגעקומען פארשעהמט צו ווערען. ער האָט דערזעהן, ווי דער אלטינקער, וואָס איז געזעסען פאר איהם, אין דער ערשטער רייהע, האָט זיך פארזיכטיג אָבגעווישט זיין פליך און דעם האלז מיט א האנד־שוה און האָט עפעס געבורטשעט. אין דעם אלטען האָט טשער־וויאקאָוו דערקענט דעם שטאָטס־גענעראל בריושאלאָוו'ן, וועלכער האָט נעדיענט אין דעם דעפארטמענט פון אייזענבאהנען.

— איך האָב איהם פערשפריצט! — האָט א טראכט נעטהאָן טשערוויאקאָוו — עס איז אפילו ניט מיין אָבער - בעאמטער, א פרעמדער, נור פון דעסטוועגען פאסט נישט. מען דארף זיך ענטשול־דיגען.

טשערוויאקאוו האָט א הוסט געטהאן, האָט זיך אויסגעבויגט אין פאַראויס און האָט געזומען שעפטצען דעם געגנערס אויפ׳ן אויער:

— ענטשולדיגט מיר, אייער עקסעלענץ, איך האָב אייך פאַרשפריצט... איך האָב נישט וויל׳ענדיג...

— עס מאכט נישט. עס מאכט נישט...

אום גאָטעס ווילען, ענטשולדיגט. איך האָב דאָך... עס נישט געוואָלט!

— אך זיצט רוהיג, איך בעט אייך! לאָזט הערען!

טשערוויאקאוו איז צומישט געוואָרען, האָט נאריש א שמייכעל געטהאן און געזומען קוקען אויף דער ביהנע. ער האָט געקוקט, אָבער קיין שטאַרקע הנאה האָט ער שוין נישט געהאַט. איהם האָט געזומען מאַטערן די אונרוהיגקייט. אין צייט פון אנטראקט איז ער צוגעגאַנגען צו בריזשאַלאָוו׳ן, האָט זיך פֿרום איהם א ווייל׳ע פֿרומגעדרעהט און מיט פערשטיקטער מורא האָט ער ארויסגעשטאַמלט:

— איך האָב אייך פערשפריצט, עקסעלענץ... פערצייהט... איך בין דאָך נישט... איך האָב גאַרנישט געמיינט... איך...

— אך, הערט אויף.. איך האָב עס שוין פערגעסען און איהר רעדט אלץ וועגען דאָס אייגענע! — האָט נעזאָגט דער גענערס און האָט אונגעדולדיג א מאָך געטהאן מיט דער אונטערשטער ליפּ.

— ער האָט פאַרגעסען און זייגע אויגען זיינען ווי ביי א מערדער — האָט א טראכט געטהאן טשערוויאקאוו, קוקענדיג פערדעכטיג אויף דעם גענערס: — ער ווייל אפילו נישט רויידען. מען האָט איהם נוי־טיג געדארפט ערקלעהרען, אז איך האָב עס ניט געוואָלט, ניט געמיינט... אז דאָס איז א נאטור נעזעץ, אז ניט וועט ער דענקען, אז איך האָב נעוואָלט א שפּיי טהאן. וועט ער עס איצט ניט דענקען, וועט עס איהם מארגען איינפאַלען!..

נעקומען אהיים, האָט טשערוויאקאוו דערצעהלט דער ווייב וועי־נען זיין אומגעלומפערטקייט. דאָס ווייב, ווי איהם האָט זיך נעדאכט, האָט זיך זעהר לייכטזיניג פערהאַלטען צו דער נאנצער געשיכטע; זי האָט זיך נור דערשראָקען, און דערנאָך, וועז זי האָט זיך דער־וואוסט, אז בריזשאַלאָוו איז א „פרעמדער" האָט זי זיך אין נאנצען בערוהיגט.

— פונדעסטוועניגען נעה אריבער, ענטשולדיג זיך, — חאָט זי

געזאגט — ער וועט נאך מיינען, אז דו קענסט זיך נישט האלטען צווישען מענשען!

— אט דאס איז עס דאך טאקע! איך האב זיך ענטשולדיגט, און ער האט עפעס מאדנע... קיין איין רעכטען וואלט האט ער נישט געזאגט און עס איז איבערהויפט קיין צייט נישט געווען צו ריידען.

אויף דעם צווייטען טאג האט טשערוויאקאוו אנגעטהאן זיין נייעם פאראדנעם מונדיר, האט זיך ארומגעשאלען און איז אוועק צו בריזשאלאוו'ן זיך ערקלערען...

אריינגעקומען צום גענעראל אין עמפאנגס־צימער, האט ער דאלט דערזעהן א סך מענשען, וואס זיינען געקומען מיט פערשיעדענע בי־טעס, און צווישען זיי אויך דעם גענעראל אליין, וועלכער האט שוין אנגעהויבען אויפצונעהמען די וויזיטארס.

אויסגעפרעגט עטליכע מענשען, האט דער גענעראל אויפגעהויבען זייער אויגען אויף טשערוויאקאוו'ן.

— נעכטען אין טהעאטער, אויב איהר געדענקט, אייער עקסצ־לענץ — האט אנגעהויבען צו ערקלערען דער עקזעקוטאר — האב איך א נים געטהאן און... ניט וועגדיג אייך פערשפריצט... ענט־שולדיגט...

— וואס פאר א נארישקייטען... גאט וויים וואס! וואס פער־לאנגט איהר? — האט דער גענעראל זיך געוואנדעט צו דעם נעקסטען וויזיטאר.

— ער וויל גאר מיט מיר נישט רעדען! — האט א טראכט געטהאן טשערוויאקאוו, און איז בלאס געוואָרען: — ער איז, הייסט עס, גוט אין כעס... ניין, אזוי טאר מען נישט לאזען... איך מוז איהם ערקלערען...

וען דער גענעראל האט געענדיגט רעדען מיט'ן לעצטען וויזיטאר און האט שוין גענומען גהען צו זיך אין די וויטערע צימערען, האט טשערוויאקאוו געטהאן א טראט נאך איהם און גענומען שטאמ־לען:

— אייער עקסצלענץ! אויב איך וואג צו בעאונרוהיגען אייער עקסצלענץ, איז עס נור פון א געפיהל, מען קען זאגען, פון חרטה!... איך בין נישט שולדיג, איהר פארשטעהט דאך אליין, אז ניט אומיסטנע האב איך עס געטהאן!

דער געגנער׳ל האָט געמאכט א ווייגענדיגען פנים און א מאך געטהאָן מיט א האנד.

— איהר לאכט הפנים פון מיר, ווערטהער הערר! — האָט ער געזאגט, און איז פערשוואונדען הינטער דער טהיר.

— וואָס איז דאָ פאר א לאכען! — האָט א טראכט געטהאָן טשערוויאקאָוו — ווער לאכט? וועמען וועט עס גאָר איינפאל׳ען צו לאכען? א גענגער׳ל, דאכט זיך, און קען ניט פארשטעהן! אויב אזוי וועל׳ אויך זיך מעהר נישט ענטשולדיגען פאר אזא מענשען! זאל׳ איהם דער טייפל׳ נעהמען! איך וועל׳ איהם אנשרייבען א בריעף, אבער אליין געה איך צו איהם ניט מעהר! אויף מיין וואָרט, איך געה נישט!

אזוי האָט געטראכט טשערוויאקאָוו, נעהענדיג אהיים.

קיין בריעף צו׳ם גענגער׳ל האָט ער נישט אנגעשריעבען. ער האָט געטראכט און געטראכט און בשום אופן נישט געקענט אויסטראכטען, ווי צו שרייבען דעם דאזיגען בריעף.

אויף דעם צווייטען טאָג האָט ער ווידער געמוזט אליין נעהן ערקלערען.

— איך בין נעכטען געקומען בעאונרוהיגען אייער עקסצעלענץ — האָט ער גענומען שטאמלען, וועז דער גענגער׳ל האָט אויפגעהויבען אויף איהם זיינע פרעגענדיגע אויגען: — ניט אום צו לאכען, ווי איהר האָט גענאָגט. איך האָב זיך ענטשולדיגט דערפאר, וואָס ניסענדיג, האָב איך פארשפריצט אייער עקסצעלענץ... און לאכען האָב איך אפילו אין זינען ניט געהאט. האָב איך דען אזא העזה צו לאכען? וועז מיר זאל׳ען נעהמען לאכען, דאן וועט, הייסט עס, קיין שום אכטונג ניט זיין צו די העכערע בעאמטע... צו די העכערע פערזענל׳יכקייטען... דאן איז...

— ארויס פון דאנען! — האָט א געשריי געטהאָן דער גענגער׳ל, וועלכער איז פלוצים אזש בלוי געוואָרען און זיך גענומען טרייסל׳ען.

— וואָ־אָ־אָם? האָט שטיל׳ געפרעגט טשערוויאקאָוו און איז א טויטער געוואָרען פאר שרעק.

— ארויס פון דאנען! — האָט וויעדער געזאגט דער גענגער׳ל, טופענדיג מיט די פיס.

ביי טשערוויאקאָוו׳ן אין בויך האָט זיך עפעס אבגעריסען ער האָט

שוין מעהר נאָרנישט נעזעהן, גאָרנישט געהערט און געטומען געהן הינ־
טערווייַלעכץ צו דער טהיר, איז ארוים אויף דער גאַס און זיך צוועק
נעשלעפט... נעקומען מעכאַניש אהיים, האָט ער ניט אויסטהאָנדיג דעם
פּאַראַדנעם מונדיר, נעלענט זיך אויף דער זאָפע און... איז נעשטאָר־
בען.

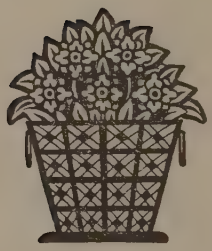

די מכשפה.

די נאכט איז צונעפאלען. דער דיאקאן סאוועלי ניקין איז געלעגען ביי זיך אין וועכטער־שטיבעל ביים קלויסטער אויף א גרויסער בעט און האט נישט געשלאפען, כאטש ער האט תמיד געהאט די געוועהנהייט אויפצושלאפען אין איין צייט מיט די היהנער.

פון איין עק קאלדרע, וועלכע איז צוזאמענגענעהט געוועזן פון פערשיעדענפארבינע שטיקלאך ציץ, האבען ארויסגעקוקט זיינע רויטע, הארטע האאר, פון דעם אנדער׳ן עק האבען ארויסגעסטארטשעט גרויסע, שוין לאנג ניט געוואשענע פיס. ער האט זיך צוגעהערט... זיין וועכטער־שטיבעל איז געשטאנען נעבען צוים און דאס איינציגע פענסטער׳ל זיינס איז ארויסגעקומען צום פעלד צו. און אין פעלד איז דארט אנגעגאנגען אן אמת׳ע מלחמה. עס איז שווער געווען צו פערשטעהן וואר עס האט דארט וועמען פון דער וועלט פערטריבען און צוליעב וועמענס מפלה עס האט זיך אין לופטען פארקאכט אזא קאשע. אבער לויט דעם אונאויפהערליכען, מורא׳דיגען טומעל האט מען געקענט פערשטעהן, אז עמעצער אין דער נאטור האלט גאנץ שמאל.

עפעס אמעכטיגע זיעגרישע קראפט האט זיך דארט געיאגט נאך עמעצען איבער׳ן פעלד, האט געבושעוועט אין וואלד און אויפ׳ן דאך פונ׳ם קלויסטער, האט בייז געקלאפט אין דעם פענסטער, האט געקהרט און גערישען און עטוואס בעזיגטעם האט גערעוועט און געווינט... דער רחמנות׳דיגער געווין האט זיך געהערט דא הינטער׳ן פענסטער, דא איבער דעם דאך און דא אין אויוועז. אין דעם דאזיגען וויינען האט געקלונגען ניט קיין הילף־געשריי, נור א אומעט, דאס בעוואוסטזיין, אז עס איז פארפאלען, נישטא קיין רעטונג...

די בערגלאך שנעע האבען זיך איבערגעצוינגען מיט א דינער חיטעל פון אייז; אויף זיי און אויף די בוימער האבען געציטערט טרעה־

רען, איבער די וועגען און שטעגלאך האבען זיך צוגאסען טונקעלע לו־זשעס פון בלאטע און צוגאנגענעם שנעע.

מיט איין ווארט, אין דרויסען האט דער פראסט געהאט אפגעלאזט און די ערד האט געטאיעט, אבער צוליעב דער פינסטערער נאכט, האט דער הימעל עס נישט געקענט זעהן און האט מיט אלע קרעפטען גע־שאטען אויף דער צוטאיעטער ערד נייע הויפענם שנעע. און דער וויכ האט געהוליעט, ווי א שיכור'ער... ער האט דעם שנעע ניט געלאזט זיך לייגען אויף דער ערד און האט איהם געדרעהט אין דער פינסטער ווי ער האט נור געוואלט.

גיקין האט זיך צוגעהערט צו דער דאזיגער מוזיק און האט זיך נעבלאזען. ער האט געוואוסט, אדער וועניגסטענם האט ער זיך אנגע־שטויסען, צו־וואס דער גאנצער עסק הינטער'ן פענסטער איז געמאכט געוואָרען און ווער דאס האט געמאכט.

— איך ווייס־יס! — האט ער נעמורמעלט, סטראשענדיג עמעצען אונטער דער קאלדרע מיט א פינגער: — איך ווייס אלץ!

ביים פענסטער אויף א קליין ביינקעל איז געזעסען זיין ווייב, ראאיסא ניליאוונא. א בלעכען לעמפעלע, וועלכעם איז געשטאנען אויף א צוויייטען ביינקעל, האט עפעם אזוי אונזיכער, ווי נישט גלויבענדיג און די אייגענע כוחות, געגאסען א קליין, שיטער, צוקענדיג שיין אויף איהרע בריייטע אקסלען, די שהנע פולע פארמען פון איהר קערפער און אויף איהר דיקען צאפ, וואס האט געגרייכט ביז דער ערד.

זי איז געזעסען און פון גראבען לייוועגר זעקלאך נעגייהט. איה־רע הענד האבען זיך פלינק באוועגט, נור דער גאנצער קערפער, דער אויסדרוק פון די אויגען, די ברעמען, די פעטע ליפען, דער ווייסער האלז זיינען געווען ארויינגעטהאן אין גאנצען אין דער איינטאניגער, מעכא־נישער ארבייט און עס האט זיך גערואכט, אז זיי שלאפען. נור ווען־נטי־וועז האט זיך אויפגעהויבען דעם קאפ, אום אויסצוגלייכען איהר פערמאטערטען נאקען, האט פון דער זייט געוואָרפען א בליק אויף דעם פענסטער, הינטער וועלכען עס האט געבושעוועט דער שטורם און דערנאך זיך ווידער איבערגעבויגט איבער דעם לייוועגר. איהר שהנער פנים מיט דעם פארריסען נעזעל און חן־גריבעלאך אויף די באקען האבען גאָרנישט ניט אויסגעדריקט, נישט קיין פערלאנג, נישט קיין

אומעט און נישט קיין פרייד. אָט אזוי דריקט אויך גאָר נישט אויס א שהנער פאָנטאן, וועו ער שלאָגט נישט.

נור אָט האָט זי געענדיגט איין זאך, האָט איהם א וואָרף געטהאָן אן א זייט און, א ציה געטהאָן זיך מיט הנאה, האָט זי אָנגעשטעלט איהר פערלאָשענעם אונבעוועגליכען בליק אויף דעם פענסטער...

אויף די שויבען האָבען געציטערט טרעהרען און שוואכינקע וויי־סינקע שנעלאך האָבען געשיינט. א שנעלע פאלט ארויף אויפ'ן שויב, גיט א קוק אויף דער דיאקאניכע און צוגעהט...

נעה, לעג זיך! — האָט א בורטשע געטהאָן דער דיאקאָן.

די דיאקאָניכע האָט געשוויגען. נור פלוצים האָבען זיך איהרע ברעמען גענומען באוועגען און אין די אויגען האָט זיך אָבגעשפיגעלט אויפמערקזאמקייט. סאוועלי, וועלכער האָט זי די נאנצע צייט בעאָב־אכטעט פון אונטער דער קאלדרע האָט ארויסגעשטעקט דעם קאָפ און געפרעגט:

— וואָס איז?

— נאָרנישט... דאכט זיך, עמעצער פאָהרט... — האָט שטיל געענטפערט די דיאקאָניכע.

מיט די הענד און די פיס האָט דער דיאקאָן פון זיך אראָבגעשלי־דערט די קאלדרע, האָט זיך געשטעלט אין בעט אויף די קניע און האָט טעמפ אָנגעקוקט דאָס ווייב.

דער בלייכער שיין פון דעם לעמפעלע האָט בעלייכטעט זיין האָ־אריג, געשטופעלט פנים און דעם צופאטעלטען, הארטען קאָפ.

— דו הערסט? — האָט געפרעגט דאָס ווייב.

דורך דעם איינטאָניגען יאָמער פונ'ם שטורם האָט ער דערהערט א שוואכען, דינעם קרעכץ, וואָס איז עהנליך געווען צו דעם הוזשען פון א קאָמאר, וועו ער וויל זיך זעצען אויף א באק און בייזערט זיך, פארוואָס מען שטערט איהם.

דאָס איז די פאָסט... — האָט ארויסגעבורטשעט סאוועלי און זיך געזעצט אויף די פיאטעס.

א דריי וויאָרסט פונ'ם קלויסטער איז געלענען דער פאָסט־וועג. וועו עס איז געווען א ווינד און עס האָט געבלאָזען פונ'ם גרויסען וועג אויף דעם קלויסטער, האָבען די איינוואָהנער פונ'ם וועכטער־שטיבעל געהערט דאָס קלינגען פון גלעקלאך.

— גאטעניו, האבען נאך מענשען א פערלאנג צו פאהרען אין אזא וועטער! — האט א זיפץ געטהאן די דיאקאניכע.

— דאס איז רעגיערונגס־זאך! וויל׳סט יא, וויל׳סט ניט, מוזט פאהרען...

דער קרעכץ האט זיך געהאלטען א וויילע אין דער לופטען און איז פערשטארבען.

— פארביי געפאהרען! — האט נעזאגט סאוועלי לייגענדיג זיך.

ער האט אבער נאך נישט צייט געהאט זיך צו צודעקען מיט דער קאלדרע, ווי צו זיין אויער האט זיך דערטראגען א העלער קלונג פון א גלעקל. דער דיאקאן האט אונרוהיג א קוק געטהאן אויף דער ווייב, איז ארבגעשפרונגען פון בעט און, שאקלענדיג זיך פון איין זייט אויף דער צווייטער, האט ער געמומען געהן ארום אויוועג.

דער גלעקל האט געקלונגען א וויילע און איז ווידער פערשטארבען, אזוי ווי ער וואלט זיך איבערגעריסען.

— עס הערט זיך נישט מעהר... — האט ארויסגעשטאמלט דער דיאקאן, האט זיך אבגעשטעלט און געמומען זשמורען די אויגען אויף דער ווייב.

נור אין דערוועלבער צייט האט דער ווינד א קלאפ געטהאן איבער דעם פענסטער און האט דערטראגען א דינעם קלינגענדיגען קרעכץ... סאוועלי איז בלייך געווארען, האט א הוסט געטהאן און ווידער גע־מומען שלייאפען איבער דער פאלאגע מיט די באַרווועסע פיס.

— די פאסט בלאנדזשעט! — האט ער געמומען כריפען, קרי־מענדיג זיך בייז אויף דער ווייב: — דו הערסט? די פאסט בלאנ־דזשעט!... איך... איך ווייס! שוין־זשע... מיינסטו... פאר־שטעה איך ניט? — האט ער געשטאמלט — איך ווייס אלץ, איינגע־זונקען זאלסטו ווערען!..

— וואס וויסטו? — האט שטיל געפרעגט די דיאקאניכע, ניט אבריייסענדיג די אויגען פונ׳ם פענסטער.

— אט דאס ווייס איך, אז דאס זיינען אלץ דיינע אויפטהועבצען, מכשפה! דיין ארבייט, איינגעזונקען זאלסטו ווערען! אי אט דער שטורם, אי דאס, וואס די פאסט בלאנזשעט... דאס האסטו אלץ אנ־געמאכט! דו!

— רעדסט פון היץ, גולם... — האָט רוהיג בעמערקט די דיא־קאניבע.

— איך האָב דאָס לאנג ביי דיר בעמערקט! ווי נור איך האָב חתונה געהאט, גלייך, דעם ערשטען טאָג, האָב איך שוין בעמערקט, אז ביי דיר איז הינטיש בלוט!..

— פוי! — האָט געזאגט ראאיסא, דריקענדיג מיט די אקסלען, און איבער'געצלם'ט זיך: — דו צלם זיך איבער, גולם אייגער!

— א מכשפה בלייבט א מכשפה — האָט ווייטער געדרעט סא־וועלי מיט א הייזעריגען, ווייגעדיגען קול און זיך פלינק געשנייצט די נאז און פאָלע פון זיין העמד — כאטש דו ביזט מיין ווייב, און כאטש דו שטאמסט פון גלחים, נור איך וועל אפילו אין מיין וודוי וועגען דיר אזוי זאגען, אפילו דעמאלט וועל איך זאגען, וואס פאר א סחורה דו ביזט... יא, ווי זשע־דען? גאטעניו אין הימעל, נעהם זיך פאר אונז אן און פארגיעב! פאר־א־יאהרען, אין דעם יום טוב פון נביא דניאל און די דריי בחורים איז געווען א שטורם, און — וואס איז גע־שעהן? דער בעל מלאכה איז פארפאהרען אהער זיך אנווארעמען... דערנאך, אין דעם טאָג פונ'ם גטליכען אלעקסעי, האָט אויפגעריסען דעם טייך און פארשלעפט אהער דעם אוריאדניק... א גאנצע נאכט איז ער דא אבגעזעסען, דער פערפלוכטער, און מיט דיר געשמועסט... און וועז ער איז אויף מארגען אין דער־פריה ארויס און איך האָב אויף איהם א קוק געטהאן, איז ביי איהם אונטער די אויגען געווען בלויע פאסען און די באקען איינגעצויגען! אהא! איך האָב געזעהן, נישקשה!.. שפעטער, אין אנדערע יום טובים איז צוויי מאל געווען א שטורם און ביידע מאל איז א יעגער אהער געקומען נעכטיגען.. איך האָב אלץ גע־זעהן, אז איינגעזונקען זאל ער ווערען! אלץ! אהא, ביזט ווידער גע־ווארען, ווי א ראק! אהא!

— דו האסט גארנישט ניט געזעהן...

— נו, יא! און היינטיגען ווינטער, פאר וויהנאכטען, וועז דער שנעע־שטורם האָט אנגעהאלטען טאָג און נאכט... געדענקסט? — דער שרייבער האָט פערלאָרען דעם וועג און עס האָט איהם אנגע־טראָגען אהער, דעם הונד... און אויף וועמען האסטו זיך דא גע־קוואפעט? פוי, אויף א שרייבערל! כדאי געווען צוליעב אזעלכען איבערקעהרען גאט'ס נאטור! אנמאכען אזא וועטער! א שטיק נאר־

נישט, א סמארקאטש, א קליינציקער, פון דער ערד נישט אבגעווא־
סען, די גאנצע מאָרדע אין פרישצעס, און די האלז א קרומע...
מילא, וואָלט ער כאָטש געווען א שהנער, אבער אזוי — פוי!
טייפעל!

דער דיאקאָן האָט אבגעצויגען דעם אטהעם, ארומגעווישט די
ליפען און זיך צוגעהערט. דער גלעקעל האָט זיך מעהר נישט געהערט,
אבער עם האָט א רים געטהאָן איבער'ן דאך דער ווינד און אין דער
פינסטערניש הינטער דעם פענסטער האָט וויערער נענומען קלינ־
גען.

— און אציגד אויך! — האָט ווייטער גערעדט סאוועלי — ניט
אומזיסט בלאָדושעט דאָרט די פּאָסט! שפּיי מיר אָן פולע אויגען,
אויב נישט דיך זוכט עם דאָרט די פּאָסט! נישקשה, דער שד וויים
שוין זיין ארבייט, א גוטער מיטהעלפער, איז ער! וועט דרעהען,
דרעהען און אהער פאָרדרעהען! איך וויי־יי־ם! איך זעה־ה! וועסט
שויו פון מיר נישט בעהאלטען, טייפעלשע חבר'טע, אויסגעלאסענע
חצופה דו! וויי דער שטורם האָט זיך נור אנגעהויבען, האָב איך גלייך
פערשטאנען, וואָס דו טראכסט זיך!

— אָט איז א גולם! — האָט א שמייכעל נעטהאָן די דיאקאָ־
ניצע — קומט אויס, היסט עס, נאָך דיין נאָרישען שכל, אז איך
מאָך אָן די זאוועראכעס?

— הם!.. דו מעגסט זיך לאכען — דו, צי נישט דו, אבי איך
באמערק: ווי נור אין דיר הויבט אָן צו שפּיעלען דאָס בלוט, גלייך
ווערט דאָס וועטער שלעכט, און ווי נור עס ווערט שלעכט דאָס וועֿ־
טער, גלייך פאָרשלעפט אהער דער שווארץ יאָהר א וועלכען ניט איז
משוגענעם. יערעס מאל קומט אזוי אויס! היסט עס, אלזא, אז
דו!...

אום נאָך מעהר זי צו איבערצייגען, האָט דער דיאקאָן צוגעלענט
א פינגער צום שטערן, פערמאכט דאָס לינקע אויג און ארויסגערעדט
מיט א זינגענדיגען קול:

— אָה, משוגעת! אָה, פעררעטהערישע אויסגעלאסענהייט!
וועז דו וואָלסט אויף אן אמת געווען א מענש און ניט קיין מכשפה,
וואָלסטו דעמאָלט א טראכט געטהאָן: אפשר זיינען גאָר יענע,
אי דער בעל מלאכה, אי דער יענער, אי דער שרייבער נאָר קיין מענ־

שען ניט, נור שדים, וואס האבען זיך פערשטעלט פאר אזוינע מענ־
שען! הא? וואלסטו דען דעמאלט אזוי ניט א טראכט נעטהאן?

— גוואלד, וואס פאר א נאר דו ביזט, סאוועלי! — האט א זיפץ
נעטהאן די דיאקאניכע, קוקענדיג מיט רחמנות אויף איהר מאן:
—וועז דער פאפא האט גלעבט אוז דא נעוואוינט, פלעגען צו איהם
קומען אהן א שיער מענשען, צו הויליען זיך פון קדחת: אי פון די
דערפער, אי פון די שטעדטלאך, אי פון די ארמענישע קוואַרטאלען
פלעגען מענשען צו אונז קומען, יעדען טאג, און קיינעם איז נאר
ניט איינגעפאלען, אז דאס געהען צו אונז שדים. און ביי דיר,
אז עמיצער פערפאהרט צו אונז אמאל אין א נאווינע וועז דאס וועז־
טער איז שלעכט, אנצו־וואַרעמען זיך, פאלט דיר איין באלד פער־
שיעדענע ווילדע נעראנקען.

זיין ווייב׳ס שכל׳דינע וועַרטער האבען נעריהרט סאוועליע׳ן.
ער האט צושפרייט די בארווויסע פיס, ארונטערגעלאזט דעם קאפ
און זיך פערטראכט. אין נאנצען איז ער נאך ניט נעווען זיכער; אז
זיין פרוי איז א מכשפה און דער אויפריכטיגער, רוהיגער טאן פון
זיין פרוי האט איהם נאר אין נאנצען צומישט. דאך, אז ער האט די
זאך נאך אמאל ארומגעטראכט, האט ער א שאקעל נעטהאן מיט׳ן
קאפ און נעזאגט:

— וואַרום עפעס קומען ניט אהער זיך וואַרעמען אלטע לייט,
אדער קאליקעס, פארוואס עפעס אלע מאל דוקא יונגע לייט...
פארוואס, הא? און וואלטען זיי כאטש נעקומען אהער זיך נור וואַ־
רעמען, זיי קומען דאך אבער אהער צוליעב עפעס אנדערש. ניין,
פרוי, כיטרער פון אייער ווייבערשען פאלק איז נאר קיין בעשע־
פענישע אויף דער וועלט ניטא! דאס הייסט, אמת׳ן שכל איז ביי
אייך טאקי דא וועניגער ווי ביי א קאץ, דערפאר אבער זייט איהר
כיטרע, אוי, זייט איהר כיטרע, אז איין גאט זאל פון אייך שומר
ומציל זיין! אט קלינגט די פאסט ווידער! ווי נור אין דרויסען האט
נעגומען דרעהען, אזוי גלייך האב איך שוין געוואוסט אלע דיינע נע־
דאנקען! דו האסט עס אנגע׳כישופ׳ט, מכשפה!...

— אבער וואס בינדסטו זיך צו מיר, אנשיקעניש דו? — האט
זי די נעדולד פערלאַרען — וואס האסטו זיך צוגעטשעפעט, קלעק דו?

— איך ווייל, דו זאלסט וויסען, אז אויב היינט... היינט ביי־

נאכט וועט עפעס זיך טרעפען... זאָלסטו וויסען, אז מאָרגען גאנץ פריה געה איך אריבער צום גלח ניקאדים און דערצעהל איהם אלעס. פאָטער־ניקאדים — וועל איך זאגען — אזוי און אזוי, מיין ווייב, זאָלט איהר מיר מוחל זיין, איז א מכשפה. וואָס הייסט א מכשפה? וועל איך איהם דערצעהלען די נאנצע מעשה. אָט אזוי איז די מעשה, פאָטער־ניקאדים... און אז אך און וועה וועט דיר דעמאָלט זיין, פרוי! ניט נור וועסטו בעקומען דיין שכר אויף יענער וועלט, אין גהינום, נור אויף דער וועלט וועט מען דיך אויך ניט שאנעווען! ניט אומזיסט זיינען וועגען אייך, פרויען, אנגעשריעבען געוואָרען תפלות!

פלוצים האָט מען אנגעקלאפט אינ'ם פענסטער און אזוי שטארק און ניט נעוועהנליך, אז סאָוועלי איז בלייך נעוואָרען און זיך ארונ־טערגעלאָזט אויף דער בעט פאר שרעק. זיין ווייב איז אויפגעשפרונ־גען און איז אויך בלייך נעוואָרען.

— האָט רחמנות, לאָזט אריין זיך אנווארעמען! — האָט זיך דערהערט א ציטערנדיגע באס־שטימע — מיר האָבען פערבלאנ־דושעט!

— ווער זייט איהר? — האָט די דיאקאניכע געפרעגט, מורא האָבענדיג א קוק צו טהאָן אויפ'ן פענסטער.

— די פאָסט! — האָט נעענטפערט א צווייטע שטימע.

— אָט איז דיר! — האָט א מאָך געטהאָן סאָוועלי מיט א האנד — איך האָב עס פריהער נעוואוסט. דיין כישוף האָט געהאָל־פען... איך בין נעווען נערעכט... הער אוים, דו וועסט שוין זעהן!

ער איז א פאָאר מאָל אונטערגעשפרונגען אויף דער בעט, האָט זיך א וואָרף נעטהאָן אויפ'ן פערינקע און, סאָפענדיג בייז, האָט ער זיך אומגעקעהרט מיט'ן פנים צו דער וואנד.

באָלד האָט איהם אן אָטהעם נעטהאָן אויפ'ן רוקען א קעלט. די טהיר האָט א סקריפע נעטהאָן, און אויפ'ן שוועל האָט זיך בעווי־זען א הויכע מענשישע נעשטאָלט, פערשאָטען פון קאָפ ביז די פיס מיט שנעע. א הינטער איהר האָט זיך בעוויזען א צווייטע, אויך אין נאנצען א פערשנעעטע.

— די פעק אויך אריינטראָגען? — האָט נעפרעגט די צווייטע נעשטאָלט מיט א הייזעריגען באס.

— וואָס דען? אין דרויסען זיי איבערלאָזען, וואָס?

און נעזאגט עס, האָט די ערשטע געשטאלט נענומען אָפּבינדען דעם באשליק פונ׳ם קאָפּ און, ניט האָבענדיג קיין נעדולד איהם אין גאנצען פונאנדערצוקניפּלען, האָט ער דעם באשליק ארונטערגעריסען פונ׳ם קאָפּ צוזאמען מיט׳ן היטעל און מיט כעם עס א שלייד׳ער נעטהאָן צו דער אויוון. דערנאָך האָט ער ארונטערגעוואָרפען פון זיך דעם אויבער־רָאק, איהם אויך א שלייד׳ער נעטהאָן אהין און, ניט בעגריסט זיך, האָט ער נענומען נעהן איבער׳ן שטוב הין און צוריק.

דאָס איז געווען א יונגער בלאָנדער פּאטשטאליאן אין אן אלטען, אָפּגעטראָגענעם רעקל און אין געלע, שמוציגע שטיוועל.

אָננעווארעמט זיך אביסעל פונ׳ם נעהן, האָט ער זיך אנידער־נעזעצט בייט טיש, אויסגעצויגען די שמוצינע שטיוועל צו די זעק און אונטערגעשפּארט מיט א פויסט דעם קאָפּ.

אויף זיין בלייך פּנים מיט רויטע פלעקען זיינען נאָך קענטיג עווען די שפורען פון די נור־וואָם דורכגעלעבטע וועהטאָגען און שרעק, וויסזעהענדיג בייז און אויסגעמוטשעט, מיט נאסע שנעלאָך אויף ־י ברעמען, וואָנצעם און רונד בערדעל, האָט דער פּאטשטאליאן אויסגעקוקט שעהן.

— א הינטיש לעבען — האָט ער א בורטשע נעטהאָן, קוקענדיג ארום זיך אויף די וועגד, אקוראט ווי איהם וואָלט זיך גאָר ניט נע־גלויבט, אז ער נעפינט זיך אין א וואָרעם הויז: — מיר זיינען שיעור נישט אומגעקומען! וועז ניט אייער פייער, וויים איך ניט, וואָס מיט אונז וואָלט פאסירט... און וויים דער טייפעל, וועז דאָס אלעס וועט א סוף נעהמען! עס נעהמט נאָר קיין סוף ניט צו דעם דאָזיגען הינטישען לעבען! וואו גענפינען מיר זיך? — האָט ער זיך פלוצים אונטערבראָכען, אומבייטענדיג דעם טאָן, און א קוק נעטהאָן אויף דער דיאקאָניכע.

—אין דעם גוט פון דעם נענעראל קאלינאָווסקי — האָט די דיא־קאָניכע גענענטפערט, האָט א ציטער נעטהאָן און איז רויט נעווא־רען.

— דו הערסט, סטעפאן? — האָט דער פּאטשטאליאן זיך א קעהר נעטהאָן צום פוהרמאן, וועלכער האָט זיך פערטשעפּעט אן דער טהיר מיט א גרויסען רימענעם פאָק אויפ׳ן רוקען: — מיר האָבען פערבלאָנדזשעט אין דעם גוט פון דעם נענעראל קאלינאָווסקי!

— יאָ... נאָנץ ווייט!

און ארויסגערעדט עס, האָט דער פוהרמאן נאָך ארויסגעלאָזט א הייזערינען קורצען זיפץ, איז ווידער ארויסגענאָנגען און האָט זיך באלד צוריקגעקעהרט מיט דעם פאָטשטאליאָנ׳ס שווערד אויף א בריטען רימען, וואָס מיט זיין פאָרמע איז עהנליך געווען צו דעם לאָנגען, פלאָכען שווערד, מיט וועלכען מען שטעלט פאָר געווענהנליך אויף די ביליגע בילדער יהודית׳ן נעבען האלאָפערנוס׳עס שלאָף־נעלעגער.

אויסגעלייגט די פעק ארום דער וואָגן, איז דער פוהרמאן ארויס אין פיהר־הויז, האָט זיך דאָרט אנידערגעזעצט און פערדויכערט א פיפקע.

— אפשר וועט איהר טהעע טרינקען ביי אונז? — האָט די דיא־קאָניכע געפרעגט.

—ווער האָט עס צייט פאר טהעע? — האָט זיך דער פאָטשטא־ליאָן אָנגעכמורעט — מען דארף גליך פאָהרען, אָנגעוואָרעמט זיך נור אָביסעלע, א ניט וועלען מיר נאָך דעם צוג פערשפעטיגען. א מי־נוט צעהן וועלען מיר דאָ ביי אייך זיין און דערנאָך פאָהרען. איהר וועט נור אזוי נוט זיין, אונז דעם וועג ווייזען...

— האָט גאָט אָנגעשיקט אביסעל א וועטער! — האָט די דיא־קאָניכע א זיפץ געטהאָן.

— יאָ־יאָ!.... און ווער זייט איהר?

— מיר? היגע, פוג׳ס קלויסטער... מיר זיינען פון גלח׳שען שטאָנד. אָט דאָרט ליעגט מיין מאן! סאָוועלי, שטעה־זשע אויף, קום בעגרים זיך! פריהער האָט דער קלויסטער נעהאָט זיין געמיינדע און זייט א יאָהר און א האלב איז אוים. כל זמן די פריצים האָבען דאָ נעוואוינט, זיינען מענשען נעווען, איז נעווען א געמיינדע, האָט עם עפעס אונז אריינגעטראָגען און מיר האָבען נעהאָט פון וואָס צו לע־בען. זייט אָבער די פריצים זיינען ארויסגעפאָהרען, איז אוים געמיינ־דע, די נאָהענטסטע דארף פון דאנען איז א וויאָרסט פינף! איצט איז מיין סאָוועלי אויסער דיענסט און... איז דאָ אנשטאָדט א וועג־טער. מען האָט איהם איבערגענעבען צו היטען דעם קלויסטער.

און באלד האָט דער פאָטשטאליאָן זיך דערוואוסט, אז וועג סא־וועלי וואָלט אריבערגעפאָהרען צו דער נענעראלשע און וואָלט ביי איהר נעבעטען א בריעף צום ארכירעי, וואָלט מען איהם נענעבען א

גוטע שטעלע ביי אנאנדער געמיינדע; צו דער ענערגעלשע פאהרט ער ניט דערפאר, ווייל ער פוילט זיך און האט מורא פאר מענשען.

— מיר זיינען פארט פון גלח׳שען שטאנד... האט צונעלייגט די דיאקאניכע.

— היינט פון וואם לעבט איהר? — האט דער פאטשטעליאן נעפרעגט.

— צום קלויסטער זיינען דא לאנקעם און גערטנער. מיר שניידען הייה און פערזייהען די גערטנער. מיר האבען אבער פון דעם זעהר וועניג — האט א זיפץ געטהאן די דיאקאניכע — דא איז דא א גלח פאטער ניקאדים, האט ער גרויסע אויגען, צוויי מאל א יאהר קומט ער אהער נאטעס־דיענסט האלטען, דעמאלט נעהמט ער ביי אונז אוועק כמעט אלעס. נישטא וועד זיך פאר אונז אננעהמען!

— דו לייגסט! — האט ארויסגעכריפען כאוועלי — דער פאטער ניקאדים איז א הייליגע נשמה, א שיין פאר׳ן קריסטענטהום, און אויב ער נעהמט, מסתמא קומט איהם!

— וואם פאר א בייזען מאן דו האסט! — האט א שמייכעל געטהאן דער פאטשטאליאן — ביזט שוין לאנג פערהיראטעט?

— שוין פיער יאהר. פריהער האט דא געדיענט אלס דיאקאן מיין פאפא און דערנאך, אז עס איז געקומען זיין צייט צו שטארבען, איז ער, אום צו פערזיכערען מיך, ארויבערגעפאהרען אין קאנסיסטאריע און געבעטען, מען זאל פאר מיר שיקען א חתן אן אונפערהיראטעטען דיאקאן. האב איך חתונה געהאט.

— אהא, הייסט עס, אז דו האסט מיט איין קלאפ געקראגען צוויי זאכען, אי א שטעלע, אי א ווייב! — האט דער פאטשטאליאן זיך אננערופען, קוקענדיג אויף סאוועליע׳ס רוקען.

סאוועלי האט אונגעדולדיג א דריגעווע געטהאן מיט א פוס אח זיך וויטער אוועקגערוקט צו דער וואנד צו.

דער פאטשטאליאן האט זיך אויפגעהויבען פונ׳ם ארט, א ציה געטהאן זיך און זיך געזעצט אויף א פאק. דערנאך האט ער א טראכט געטהאן, האט איבערגעטאפט מיט די הענד די פעק, איבערגעלייגט זיין שווערד אויף אנאנדער פלאץ און האט זיך אויסגעצויגען, ארונטערלאזענדיג איין פוס אויף דער פאדלאגע.

— א הינטיש לעבען... — האָט ער אַרויסגעמורמלט, פערליינט די הענד אהינטער'ן נאקען און צוגעמאכט די אויגען: — אפילו א טאָטער וואָלט איך אזא לעבען ניט געוואונשען.

באלד איז געוואָרען שטיל. עס האָט זיך נור געהערט דאָס כראָפען פון סאוועלי'ן און די טענער, וואָס דער אנשלאָפענער פאָטשטאָליאָן האָט דורך די ליפען אַרויסגעלאָזט, די טענער, גראָבע און לאנגע, וואָס האָבען געקלונגען „ק־ק־ק־ק....“

ציטענווייז האָט אין זיין האלז געסקריפעט עפעס א מין רעדעלע און איבער'ן פאָק האָט געשאָרקעט די אויפציטערענדיגע פוס.

סאוועלי האָט זיך נעגומען קעהרען אונטער דער קאָלדרע און האָט זיך לאַנגזאם אומגעקוקט. זיין ווייב איז געזעסען אויף איהר אָרט און, דריקענדיג איהרע באקען מיט די לאָדאָנעס, האָט זי געקוקט דעם פאָטשטאָליאָן נלייך אין פנים אריין. איהר בליק איז געווען אן אונרוהיגער, ווי ביי א צושראָקענעם מענשען.

— וואָס האָסטו דאָרט אויסגעלאָצט דיינע אוינען? — האָט סאוועלי ביים אַרויסגעשעפצעט.

— איז עס דיין דאגה? ליענ! — האָט געענטפערט די דיקאָניכע, ניט אָפּריסענדיג איהרע אויגען פון דעם בלאָנדען קאָפּ.

סאוועלי האָט טיף אָפּגעזיפצט און האָט מיט כעס זיך אומגעקעהרט צו דער וואנד.

אין א מינוט דריי אַרום האָט ער זיך ווידער נעגומען אונרוהיג וואַרפען אונטער דער קאָלדרע, האָט זיך אוועקגעשטעלט אין דער בעט אויף די קניע און, אנשפּאַרענדיג זיך מיט די עלענבויגענעם אן די קישענס, האָט ער קרום א קוק געטהאָן אויף זיין פרוי.

יענע האָט זיך ניט א ריהר געטהאָן און האָט אלץ נעקוקט אויפ'ן נאסט. איהרע באקען זיינען בלייך נעוואָרען און אין איהרע אויגען האָט געבלישצעט א מאדנער פייערל.

סאוועלי האָט א הוסט געטהאָן, איז אַרונטערגעקראָכען פון בעט אויפ'ן בויך, צוגענאנגען צו דעם פאָטשטאָליאָן און האָט צוגעדעקט זיין פנים מיט א טיכעל.

— צו־וואָס טהוסטו עס? — האָט זיין ווייב געפרענט.

— אום דאָס פייער פונ'ם לעמפּעל זאל איהם די אויגען ניט שנייידען.

— פערלעש דעם פייער אין נאנצען!

סאוועלי האָט מיט א חשד אָנגעקוקט זיין פרוי, האָט זיך א ציה געטהאָן מיט די ליפּען צום לעמפּעל, האָט זיך אָבער נלייך א כאַפּ נעטהאָן און א פּאַטש נעטהאָן מיט די הענד.

— נו ביזטו דען ניט כיטרע אזוי ווי א טייפּעל, הא? — האָט ער אויסגעשריען — נו, איז דען דאָ אויף דער וועלט נאָך אזא כיטרע בעשעפעניש, ווי דו?

— ווארט, ווארט, שטן מקטרוג דו — האָט זי ארויסגעשעפּטשעט מיט כעס — דו וועסט מיך שוין נעדענקען, ווארט!

און פערריכטענדיג אונטער זיך איהר זיץ, האָט זי ווידער נעזומען קוקען אויפ׳ן פּאַטשטאַליאָן.

עס האָט נישט אויסגעמאכט, וואָס דער פּנים איז צוגעדעקט נעווען. איהר האָט אינטערעסירט ניט נור זיין פּנים, נור זיין נאנצער אויסזעהן, די נייעקייט פון דעם דאָזיגען מאן. א ברוסט האָט ער נעהאט א בריייטע און א מעכטיגע, הענד שעהנע, עדעלע, און זיינע שלאנקע מוסקוליסטע פיס זיינען נעווען פיעל שעהנער און מענישער, ווי סאוועלי׳ס צוויי קלעצלאָך, נאָר קיין פערנלייך ניט.

— כאַטש איך בין א שטן מקטרוג — האָט ארויסגערעדט אין א וויילע ארום סאוועלי — פונדעסטוועניגן, זיי דארפען דאָ ניט שלאָפען... יאָ... זייער זאָך איז א רעניערונגס זאָך און מען וועט אונז בעשטראָפען, ווארום מיר האלטען זיי דאָ. וועז דו פיהרסט די פּאַסט, שלאָף נישט! העי דו! — האָט סאוועלי א נעשריי נעטהאָן אין פיהרהויז אריין — פוהרמאן.. ווי הייסטו דאָרט? איך וועל דיר דעם וועג וויייזען, שטעה אויף, שלאָף נישט מיט דער פּאַסט!

און דער צוקאָכטער סאוועלי איז צוגעלאָפען צום פּאַטשטאַליאָן און איהם א צופּ נעטהאָן פּאר׳ן ארבעל:

— העי, אייער וואויל-נעבורט! אויב פּאַהרען, דארף מען פּאַהרען, אויב ניט פּאַהרען, איז דאָס... פּאַסט ניט צו שלאָפען.

דער פּאַטשטאַליאָן איז אויפגעשפרונגען, האָט זיך נעזעצט, אומנעקוקט זיך ארום מיט פערשלאָפענע אויגען און זיך ווידער אוועקנעלייגט.

— און וועז וועט איהר פּאַהרען? — האָט סאוועלי נענומען קלאָפען מיט דער צונג, און נעצופּט איהם פּאר׳ן ארבעל: — עס

איז דאָך די פּאָסט, מען טאָר דאָך ניט פערשפּעטיגען? איך וועל אייך דעם וועג ווייזען, איהר הערט?

דער פּאָטשטאָליאָן האָט די אויגען געעפּענט. דערוואָרעמט און אָפּגעשוואכט פון דעם ערשטען זיסען שלאָף, נאָך אין גאַנצען ניט אויסגעטשוכעט, האָט ער דערזעהן, ווי אין א נעבעל, דעם ווייסען האָלז און דעם אויסגעגלאָצטען, פּוטערדיגען בליק פון דער דיאקאָניכע; ער האָט פערמאָכט די אויגען און א שמייכעל געטהאָן, אקוראט ווי דאָס אלעס וואָלט זיך איהם נע׳חלום׳ט.

— נו, ווי אזוי פּאָהרט מען אין אזא וועטער! — האָט ער דערהערט א ווייבען, פרויען קול — איהר וואָלט זיך בעסער אויסגעשלאָפען געזונטינקערהייט!

— און די פּאָסט? — האָט זיך אונרוהיג א כאַפּ געטהאָן סאָוועלי — ווער וועט די פּאָסט אָפּפיהרען? דו, הא?

דער פּאָטשטאָליאָן האָט ווידער די אויגען געעפּענט, האָט א קוק געטהאָן אויף די חן־גריבעלאָך ביי דער דיאקאָניכע אויפ׳ן פּנים, וואָס האָבען זיך באַווענגט, און ער האָט זיך דערמאָנט, וואו ער איז אויף דער וועלט און האָט פערשטאָנען סאָוועליע׳ן אויך. ביי דעם געדאַנק, אז ער וועט דאַרפען פאָהרען אין דער קאָלטער פינסטערניש, האָט ער דערפיהלט, ווי א קעלט איז איהם אריבער פון קאָפּ איבער׳ן גאַנצען קערפּער, און ער האָט זיך א קאָרטשע געטהאָן.

— א פינף מינוט קען מען נאָך א דרעמיל טהאָן — האָט ער געזאָגט — סיי־ווי־סיי האָבען מיר פערשפּעטיגט...

— און אפשר וועלען מיר נאָך קומען אין דער צייט — האָט זיך דערהערט דעם פוהרמאַנ׳ס קול פון פיהרהויז — עס קען נאָך זיין אויף אונזער גליק, זאָל זיך דער צוג היינט אויך האָבען פערשפּעטיגט.

דער פּאָטשטאָליאָן האָט זיך אויפגעהויבען, האָט זיך מיט הנאה א ציה געטהאָן און נענומען אָנטאָן דעם אויבער־ראָק.

דערזעהן, אז די נעסט גרייטען זיך צו אָפּצופּאָהרען, האָט סאָוועלי זיך אזש צוהירוֹשעט פאַר פרייד.

— העלף, וואָס שטעהסטו! — האָט א נעשריי געטהאָן צו איהם דער פוהרמאַן, אויפהויבענדיג פון דר׳ערד א פּאַק.

סאוועלי איז צוגעשפרונגען צו איהם און האט איהם געהאלפען ארויסטראגען פונ׳ם שטוב די פעק.

דער פאטשטאליאן האט נענומען פונאנדערקניפלען דעם בעשליק.

די דיאקאניצע האט פון איהם די אויגען ניט ארונטערגענומען, אקוראט ווי זי וואלט צו איהם אין דער נשמה געוואלט ארייגקריכען.

— איהר וואלט א גלעזעלע טהעע אויסגעטרונקען... — האט זי געזאגט.

— ביי מיר וואלט איהר געפועלט.. אבער איהר זעהט דאך... מען טראגט שוין די פעק ארויס...

— בלייבט! — האט זי ארויסגעשפצעט, ארונטערגעלאזט די אויגען און אנגעריהרט איהם פאר׳ן ארבעל.

דער פאטשטאליאן האט פונאנדערגעקניפעלט, ענדליך דעם באשליק — און אונטשלאסען איהם א וואַרף געטהאן איבער׳ן ארעם. איהם איז געווען אזוי וואַרעם צו שטעהן נעבען דער דיאקאניצע.

— וואם פאר א שעהנע האלז.. דו האסט...

און ער האט מיט צוויי פינגער זי אנגעריהרט ביים האלז.

דערזעהן, אז זי לאזט זיך, האט ער א גלעט געטהאן מיט דער אנד דעם האלז, די פלייצע...

— אהא, וואם פאר א...

—איהר וואלט זיך דא אפגעשטעלט... טהעע געטרונקען...

— וואו לייגסטו דאָרט? דו, פוכילע דו! — האט זיך דערהערט פונ׳ם הויף דעם פוהרמאנ׳ס שטימע — לייג צווישען.

— בלייבט דא... הערט, וואם פאר א שטורם איז אין דרויסען!

און דער פאטשטאליאן, נאך ניט אין גאנצען אויסגעטשוכעט פונ׳ם זיסען דרימעל, האט זיך פלוצים אנגעצונדען, א פערלאנג האט אין איהם ערוואכט, א פערלאנג, צוליעב וועלכען מען פערגעסט די פעק, די פאסט־צוגען און אלעם אויף דער וועלט... צושראקען, אקוראט ווי ער וואלט וועלען אנטלויפען, צו בעהאלטען זיך, האט ער זיך אומגעקוקט אויף דער טהיר, האט א כאפ געטהאן די דיאקאניצע

ביי דער טאליע און זיך איינגעבויגען איבער'ן לעמפעל, אום דאס סייער צו פערלעשען, ערשט אין פיהרהויז האבען זיך דערהערט שווע־רע טריט און אויפ'ן שוועל האט זיך בעוויזען דער פוהרמאן.. פון אהינטער דעם פוהרמאן'ס אקסעל האט ארויסגעקוקט סאוועלי.

דער פאטשטאליאן האט שנעל ארונטערגעלאזט די הענד און איז שטעהן געבליבען, ווי פערטראכט.

— פארטיג! — האט דער פוהרמאן געזאגט.

דער פאטשטאליאן איז נאך א ווייל געשטאנען, האט ענערגיש א שאקעל געטהאן מיט'ן קאפ, אזוי ווי אין נאנצען זיך אויסגעטשו־כעט, און איז אוועק נאכ'ן פוהרמאן. די דיאקאניצע איז געבליבען אליין.

— זעץ זיך, וויז אונז דעם וועג! — האט זי דערהערט.

פויל האט א חילף נעטהאן איין גלעקעלע, דערנאך א צווייטער און די הילכענדיגע טענער האבען זיך באלד געטראגען אלץ ווייטער און ווייטער פון איהר שטיבעל.

וועז זיי זיינען ביסלעכווייז פערשטארבען נעוואָרען אין דער ווי־טער ווייטקייט, האט די דיאקאניצע זיך א ריעס געטהאן פון איהר ארט און נערוועז נענומען לויפען איבער'ן שטוב פון איין ווינקעל אין דעם אנדערן.

אפריהער איז זי געווען בלייך, דערנאך איז זי אין נאנצען רייט נעוואָרען. איהר פנים האט אויסגעדריקט האס, איהר אטהעם האט נע־ציטערט, די אויגען האבען נעבלישצעט מיט א ווילדען בייזען פייערל און, ארומלויפענדיג איבער'ן שטוב, ווי א שטייג, איז זי עהנליך נע־ווען צו א טיגערין, וועלבע מען שרעקט מיט אן אנגעברענטען אי־זען.

אויף א רגע האט זי זיך אפגעשטעלט און א קוק געטהאן אויף איהר וואוינונג. כמעט א האלבען צימער האט פערנומען די בעט, וואס האט זיך נעצויגען פאזע וואנד און וועלכע איז בעשטאנען פון א שמוציגער פערינקע, גרויע הארטע קישענס, א קאלדרע און פון פער־שיעדענע אנדערע שמאטעס, וואס האבען גאר קיין נאמען ניט. די דאזיגע בעט האט אויסגעזעהן ווי עפעס א צופלאנטערטע, מיא.ט ע זאך, אהן שום פארמע, אהן שום פאסאן, כמעט ווי דאס, וואס זי

האָט אימער נעזעהן ביי סאָוועליע'ן אויפ'ן קאָפּ, בעת איהם האָט זיך פערגלוסט צו בעשמירען זיינע האָאר מיט אויל.

פון דער בעט צו דער טהיר, וואָס איז אַרוים צו דעם קאָלטען פיהרהויז, האָט זיך געצויגען א דונקעלע אויוועג מיט טאפּ און אויסגעאַנגענע שמאָטעס. אלעס, צוזאמען מיט סאָוועליע'ן, וואָס איז איצט געהאָט ניט געווען אין שטוב, האָט דאָרט אויסגעזעהן אזוי שמוציג, פערסמאָרקעט און פערוויכערט, אז עס איז נור געווען א הידוש, ווי עס קומט דאָרט, אין אזא אומגעבונג, א וויסער האָלז און אן עדעלע, צארטע הויט פון א פרויענצימער.

די דיאקאָניכע איז צוגעלאָפען צו דער בעט, האָט די הענד אויסגעשטרעקט, אקוראט ווי זי וואָלט בדועה געהאָט צוריסען און צופלי־קען דאָם אלעס, א תל פון דעם אלעס מאכען, נור דערנאָך, אזוי ווי זי וואָלט זיך דערשראָקען פון דער בעריהרונג מיט דעם דאָזיגען שמוץ, איז זי אָפּגעשפרונגען צוריק און גענומען ווידער לויפען איבער'ן שטוב...

שפּעטער אין א צוויי שטונדען, בעת סאָוועלי האָט זיך צוריקגע־קעהרט אהיים אן אויסגעמוטשעטער און א פערשאָטענער מיט שנעע, איז זי שוין גאָלעגען אן אויסגעטאָנענע אין בעט. די אויגען זיינען ביי איהר צוגעמאכט געווען, אָבער נאָך דעם צוקען פון איהר פּנים האָט ער פערשטאָנען, אז זי שלאָפט ניט.

אויפ'ן וועג אהיים איז ביי איהם געבליבען, ביז מארגען זי ניט צו טשעפּען און א וואָרט מיט איהר ניט אויסריידען, אָבער ער האָט זיך פאָרט ניט געקענט איינהאלטען, אום ניט צו געבען איהר א שטאָך.

— אומזיסט דיין כישוף געווען: אוועקגעפאָהרען! — האָט ער נעזאָגט און מיט צולהכעים געטהאָן א לאָך.

זי האָט געשווייגען, איהר קינבאק האָט נור א ציטער געטהאָן.

סאָוועלי האָט זיך לאַנגזאם אויסגעטאָן, איז אריבערגעקראָכען איבער איהר און האָט זיך אוועקגעלייגט צו דער וואנד.

— און מארגען וועל איך אלעס דערצעהלען דעם פאָטער ני־קאדים, זאל ער וויסען, וואָס פאר א וועג דו ביזט מיר — האָט ער ארויסגעמורמעלט און זיך צונויפגענדרעהט אונטער דער קאָלדרע.

די דיאקאָניכע האָט שנעל א קעהר געטהאָן צו איהם דעם פּנים און א בלישצע געטהאָן אויף איהם מיט די אויגען.

— נענוג אז דו האָסט דעם פּלאָץ — האָט זי געזאָגט — און א ווייב זוך זיך אויף אין וואלד! וואָס פאר א ווייב בין איך דיר? פּלאָצען זאָלסטו! אזא פערשלאָפענער שלים־מזל אויף מיין קאָפּ, זאָל מיר גאָט מוחל זיין!

— נו, נו, שלאָף... שלאָף!

— איך בין די אונגליקליכסטע פרוי אויף דער וועלט! — האָט זי זיך צויאָמערט — וועו ניט דו וואָלט איך אפשר חתונה געהאט מיט א סוחר אן אנשטענדיגען! וועו ניט דו, וואָלט איך איצט מיין מאן ליעב געהאט! פּאַרוואָס האָט דיך דער שנעע ניט פערשאָטען, פּאַרוואָס ביזטו דאָרט אויפ'ן וועג ניט פערפראָרען געוואָרען, מלאך המות מיינער!

לאנג האָט זי געווויינט. צום סוף האָט זי טיעף א זיפץ געטהאָן און איז אנשווויגען געוואָרען.

הינטער'ן פענסטער האָט דער שטורם נאָך אלץ געישעט. אין דער אויוועו, אינ'ם קוימען, הינטער אלע וועגד האָט עפּעס געווויינט און געיאָמערט, און סאָוועליו'ן האָט זיך געדאכט, אז דאָס וויינט און קלאָגט אינוועניג אין איהם און אין זיינע אויערען.

היינטיגע נאכט האָט איהם אין גאנצען איבערצייגט, אז זיין חשד, דאָס זיין ווייב איז א מכשפה, איז ניט געווען קיין פאלשער. זי איז א מכשפה. זי מיט איהר כשוף רופט עס ארויס די ווינטען, פער־שלעפט די פּאָסט־פערד אהער. און, צו זיין גרויסער צער, האָט די דאָ־זיגע געהיימע קראפט, דער דאָזיגער איבערנאטירליכער כישוף צו־געגעבען א בעזונדערען רייז, אן אונפערשטענדליכען רייז, דער פרוי, וואָס איז געלעגען נעבען איהם. ער האָט גאָר פריהער קיינמאָל ניט בעמערקט, ווי שעהן זי איז. דורך דעם געהיימען פּאָעטישען שלייער, וואָס זיין דומהייט האָט איבער איהר צושפרייט, האָט זי זיך איהם אויסגעוויזען עפּעס ווייסער, גלאָטער, ניט צוגענגליכער...

— מכשפה! — האָט ער זיך געקאָכט — פוי, מיאוסקייט!

און אין דערזעלבער צייט, דערוואָרט זיך, ביז זי איז רוהיג געוואָרען און האָט געזומען אָטהעמען גליך, האָט ער זיך צוגעריהרט

מיט א פינגער צו איהר נאקען... האָט נענומען איהר דיקען צאָפּ אין האַנד אריין. זי האָט ניט געהערט... דעמאָלט איז ער געוואָרען דרייס־טער און האָט איהר א גלעט געטהאָן דעם האלז.

— אַוועק! — האָט זי אויסגעשריען און איהם אזא קלאַפּ גע־נעבען מיט'ן עלענבויגען איבער'ן קרייץ, אז ער האָט דערזעהן פייער פאַר די אויגען.

דער וועהטאָג אינ'ם קרייץ איז באלד פאַראיבער, אָבער צו די מאַטערניסען איז נאָך לאַנג קיין סוף ניט געווען.

נערוון.

דמיטרי אָסיפאָוויטש וואקסין, אן ארכיטעקטאָר, האָט זיך אומ־געקערט פון שטאָדט צו זיך אהיים אויף דער זומער־וואָהנונג אונ־טער דעם פרישען אייגדרוק פון א ספּיריטואַליסטישען סעאַנס. אויס־געטהאָן זיך און אויף דעם אייגזאַמען געלעגער זיך שלאָפען געלענט (די מאַדאַם באַקסין איז אַוועקגעפאָהרען אין קלויסטער), האָט באַקסין ניט וויללענדיג געגומען זיך דערמאָהנען אָן אלץ, וואָס ער האָט ניט לאַנג געהערט און געזעהן.

קיין סעאַנס איז אייגענטליך נישט געווען, און דער אבענד איז אַוועק אין איינע שרעקליכע געשפּרעכען. איינע א פרייליין האָט, דיר נישט מיר נישט, פלוצים געגומען ריידען וועגען טרעפען פרעמדע מחשבות. פון מחשבות איז מען גאַנץ אונבעמערקט אריבערגעגאַנגען צו נייסטער, פון גייסטער צו געשפּענסטער, פון געשפּענסטער צו לע־בעדיג בעגראָבענע...

עפּעס א הערר האָט איבערגעלעזען א שרעקליכע ערצעהלונג וועגען א בר מנן, וואָס האָט זיך איבערגעקערט אין זיין קבר. וואקסין אליין האָט פערלאַנגט א טעצעלע און האָט געוויזען די פרייליינס, ווי אזוי צו אונטערהאלטען זיך מיט גייסטער. דערווייל האָט ער ארויס־גערופען זיין פעטער קלאַווּדי מיראַנאָוויטש און האָט איהם אין די געדאַנקען געפרעגט: „אפשר איז שוין צייט איבערצושרייבען דאָס הויז אויף דער וויבם נאָמען?" — אויף וואָס דער פעטער האָט גע־ענטפערט: „אין דער ריכטיגער צייט איז אלעס גוט".

— עס איז דאָ א סך געהיימניספולעס און... שרעקליכעס אין דער נאַטור... — האָט געטראַכט וואקסין, זיך לעגענדיג אונטער דער קאַלדרע. — ניט טויטע זיינען שרעקליך, נור די אונבעשטימט־קייט...

עס האָט געשלאָגען איינס א זייגער ביי נאכט.

וואקסין האָט זיך איבערגעקערט אויף דער אנדערער זייט און אויסגעקוקט פון אונטער דער קאָלדרע אויף דעם בלויען פייערל פון לעמפּל. דאָס פייער׳ס האָט געטוקט און קוים בעלויכטען דעם פעטער קלאָוודי מיראַנאָוויטש׳עס גרויסע בילד, וועלכעס איז געהאנגען אנטקעגען וואנד.

— און וואָס וואָלט זיין, וועז אין דער דאָזיגער האלב פינסטערניש, זאָל זיך פלוצים בעווייזען דעם פעטער׳ס שאטען? — איז דורכגעלאָפען ביי וואקסין׳ען אין קאָפּ — ניין, דאָס קען נישט זיין!

דאָס גלויבען אין געשפּענסטער איז א פאַראורטהייל, נור מענשען מיט א שוואכען נישט רייפען שכל גלויבען אין דעריין; פונדעסטוועגען האָט וואקסין ארויפגעצויגען די קאָלדרע איבער׳ן קאָפּ און וואָס שטייפער צוגעמאכט די אויגען.

פאר זיין פאנטאזיע האָט זיך פארבייגעטראָגען דער טויטער, וועלכער האָט זיך איבערגעקערט אין זיין קבר... האָבען געזומען שוועבען בילדער פון זיין געשטאַרבענער שוויגער, א געהאנגענעם חבר, א מיידל, וועלכע האָט זיך דערטרונקען...

וואקסין האָט געזומען טרייבען פונ׳ם קאָפּ די פינסטערע געדאנקען, נור וואָס שטארקער ער האָט זיי געטריבען, אלץ העלער און קלאָהרער זיינען געוואָרען די בילדער, אלץ שרעקליכער די געדאנקען. איהם איז מורא׳דיג געוואָרען.

— דער טייפל וויים דאָס... שרעקסט זיך עפעס, ווי א קליין קינד... נארישקייטען!

— טיק.. טיק.. טיק — האָט הינטער דער וואנד געקלאפט א זיינער.

דער וועכטער אויף דעם בית עולם נעבען קלויסטער האָט גענומען קלינגען. דער קלאנג איז געווען א לאנגזאמער, א טרויעריגער, האָט ארויסגעצויגען די נשמה... איבער וואקסינ׳ס נאקען און רוקען האָבען אזש געזומען לויפען מוראשקעס. איהם האָט זיך אויסגעווייזען, אז איבער זיין קאָפּ אמהעמט עמעצער זעהר שווער, עפעס אזוי ווי דער פעטער וואָלט פון ראָס ארויס און איבער דעם פלימעניק זיך אריבערגעבויגט...

וואקסין׳ען איז געוואָרען מורא׳דיג, ניט אויסצוהאלטען. פאר

שרעק האָט ער צוזאמענגעדריקט די צייהן און איינגעהאלטען דעם אָטהעם. צום סוף, וועו אין דעם אָפענעם פענסטער איז אריינגעפלויגען א מאיאוועו זשוק און געגומען הוזשען איבער זיין בעט, האָט ער שוין מעהר ניט געקענט אריבערטראָגען און האָט פערצוויפעלט א ציה געטהאָן דעם גלעקעל.

— דמיטרי אָסיפיטש, וואָס וואָלען זי? — האָט זיך אין א מינוט אָרום דערהערט הינטער דער טהיר דער גובערנאַנטקעם קול.

— אָך, דאָס זייט איהר, ראָזאליא קארלאָוונא? — האָט זיך דערפרעהט וואקסין — צו־וואָס בעאונרוהיגט איהר זיך? נאָוורילא האָט געקענט...

— נאָוורילא'ן האָט איהר אליין אָבגעלאָזען אין שטאָדט אריין, און גלאָפירא איז נאָך פארנאכט וואו־עס־איז אָוועקגענאַנגען... קיין נער איז אין דער היים נישטא... וואָס וואָלען זי דאָך?

— איך, מאמעלע מיינע, האָב וואָס געוואָלט זאָגען . . . אָט... אָבער קומט אריין, שעהמט זיך נישט! ביי מיר איז פינסטער...

אין שלאָף־צימער איז אריין ראָזאליא קארלאָוונא, א דיקע דייטשקע מיט רויטע באקען און האָט זיך אָבגעשטעלט אין א ערוואָרטענדער פאָזע.

— זעצט זיך, מאמעלע מיינע... די זאָך, ווי איהר זעהט, איז די... — וועגען וואָס פרעגט מען איהר? — האָט א טראכט געטהאָן וואקסין, קרימענדיג זיך אויף דעם פעטער'ס בילד, און פיהלענדיג, ווי עס ווערט איהם ביסלאכווייז רוהיגער אויף דער נשמה: — איך האָב אייגענטליך געוואָלט אייך בעטען, אָט וואָס... וועו עמעצער וועט מארגען געהן אין שטאָדט אריין, זאָלט איהר ניט פארגעסען איהם אָנזאָגען צו בריינגען... בריינגען... ער זאָל מיר בריינגען גילזען... אָבער זעצט זיך!

— גילזען? נוט! וואָס וואָלען זיך נאָך?

— איך ווייל?... נארנישט וויל איך, נור... אָבער איהר זעצט זיך צו! איך וועל נאָך עפעס אויסטראכטען..

—עס איז ניט אנשטענדיג פאר א מיידעל צו שטעהן אין א מאנס־בילשען צימער... איהר, דמיטרי אָסיפיטש, זייט, ווי איך זעה א שטיפער.. א אָבלאָכער... איך פארשטעה, נישקשה... צוליעב גילזען

וועקט מען ניט קיין מענשען אין מיטען נאכט... איך פערשטעה..

ראזאליא קארלאוונא האָט זיך אומגעקערט און איז ארויס.

פון דער אונטערהאלטונג מיט איהר, האָט זיך וואקסין געפיהלט אביסעל בערוהיגט און האָט זיך אצינד געשעהמט פאר זיין כאראקטערלאזיגקייט. ער האָט ארויפגעצויגען די קאלדרע אויפ׳ן קאפ און צוגעמאכט די אויגען.

א מינוט צעהן האָט ער זיך געפיהלט נישקשה׳דיג, נור דערנאך האָט איהם אין קאפ ווידער געמומען קריכען דער אונזין... ער האָט א שפיי געטהאן, אנגעטאפט די שוועבעלאך און, ניט עפענענדיג די אויגען, האָט ער אנגעצונדען א ליכט. דאָס האָט אבער אויך נישט געהאלפען. דעם צושראקענעם וואקסין׳ען האָט זיך אויסגעווייזען, אז עפעם עמעצער קוקט פון ווינקעל, און דער פעטער ווינקט מיט די אויגען.

— איך וועל איהר ווידער אנקלינגען, דער טייפעל זאל זי נעהמען... — האָט ער בעשלאסען — איך וועל איהר זאגען. אז איך בין קראנק... וועל בעטען טראפענס.

וואקסין האָט אנגעקלונגען. קיין ענטפער איז ניט געקומען. ער האָט נאך אמאל אנגעקלונגען און עפעם אזוי ווי אלם ענטפער אויף זיין קלונג, האָט מען געמומען קלינגען אויף דעם בית עולם.

א צושראקענער, פיהלענדיג א קעלט אין אלע זיינע ביינער האָט ער זיך א וואַרף געטהאן פונ׳ם שלאף־צימער און, צלם׳ענדיג זיך און זידלענדיג זיך פאר זיין כאראקטערלאזיגקייט, איז ער א בארוועסער, אין א הויל אונטערוועש, גלאפען צו דער גובערנאנטקע אין צימער אריין.

— ראזאליא קארלאוונא! — האָט ער געמומען רייד־ען מיט א ציטערדיגען קול, קלאפענדיג אין טיר: — ראזאליא קארלאוונא איהר... שלאפט? איך... בין... קראנק... טראפענס!

קיין ענטפער. ארום האָט געהערשט שטילקייט...

— איך בעט איך... איהר פערשטעהט? איך בעט! און צוואם פאסט דא די... איך פערשטעה נישט צוואם איהר מאכט אזא אנשטעל, איבערהויפט נאך, אז א מענש איז... קראנק?... ווירקליך, איהר זייט עפעם א מארנע... צירליך־מאנירליך. אין אייערע יאהרען...

— איך וועל דערצעהלען אייער ווייב... — האָט הינטער דער טהיר געמומען ריידען די דייטשע גובערנאנטקע אין א געבראָכענער רוסישער שפראך — לאָזט נישט רוהען אן אנשטענדיגער מיידעל... וועז איך בין געווען ביי דעם באראן אנציג און דער באראן האָט גע־וואָלט ביי דערנאכט קומען צו מיר נאך א שוועבעלע, האָב איך באלד פערשטאנען, וואָס פאר א שוועבעלע דאָס איז... און איך האָב דער־צעהלט דער בארָאנעסע... איך בין א אנשטענדיגע מיידעל...

— אוי וואָס פאר א שווארץ־יאָהר טויג מיר אייער אנשטענדיג־קייט? איך בין קראנק... און בעט טראָפענס. איהר פערשטעהט? איך בין קראנק!

— אייער ווייב איז אן עהרליכע, גוטע פרוי, און איהר דארפט זי ליעבען. יא, זי איז אן עדעלע דאמע! איך וויל ניט זיין איהר שונא!

— א נאר זייט איהר, אָט וואָס! איהר פארשטעהט? א בהמה!

וואקסין האָט זיך אנגעשפארט אן קליאמקע, האָט פארליינט די הענד, ווי א צלם, און געמומען וואַרטען, זיין שרעק זאל אריבער.

אומקעהרען זיך אין זיין צימער, וואו עס האָט געטוקט דאָס לעמ־פעל און ארויסגעקוקט פון ראָהם דער פעטער, איז ביי איהם קיין כחות נישט געווען, און שטעהן א הויליער אין אונטערוועש ביי דער גובערנאנטקעס טהיר איז אונטער אלע אומשטענדען געווען ניט גאָר אנגענעהם. וואָס זאל ער טהאָן? עס האָט געשלאָגען צוויי א זייגער און דער שרעק איז נאָך אלץ געווען גרויס און האָט איהם נישט אי־בערגעלאָזט...

אינ'ם קאָריאָר איז געווען פינסטער און פון יעדען ווינקעל האָט ארויסגעקוקט עטוואָס פינסטערעס, מוראדיגעס... וואקסין האָט זיך אומגעקעהרט מיט'ן פנים צו דער קליאמקע, אָבער באלד האָט זיך איהם אויסגעוויזען, אז עמעצער האָט איהם פון הינטער לייכט א ציה געטהאָן ביים העמד און איהם אנגעריהרט ביים אקסעל...

— דער טייפעל זאל דאָס נעהמען... ראָזאליא קארלאָוונא! קיין ענטפער.

וואקסין האָט אונזיכער געעפענט די טהיר און אריינגעקוקט אין צימער. די טוגענדהאפטע דייטשקע האָט רוהיג געשלאָפען. א קליין

נאכט־לעמפעלע האָט בעלויכטען די פּאַרמען פון איהר פּולען, געזונדען קערפּער.

וואקסין איז אריין אין צימער און זיך געזעצט אויף א געפּלאַכטענעם קופערט, וועלכער איז געשטאַנען נעבען דער טהיר. אין דער געגענווארט פון א שלאַפענדיגען, אָבער פּאַרט לעבעדיגען מענשען, האָט ער זיך געפיהלט לייכטער.

— זאָל זי שלאַפען, די דייטשקע... — האָט ער געטראכט — איך וועל ביי איהר זיצען אביסעל און ווען עס וועט טאָג ווערען, וועל איך ארויסגעהן... איצט וועלט פריה טאָג.

און וואַרטענדיג אויף טאָג, האָט זיך וואקסין צוזאמענגעדרעהט אויף דעם קופערט, האָט אונטערגעלעגט די האַנד אונטער׳ן קאָפּ און זיך פערטראכט.

— עס איז עפּעס א מאַדנע זאַך, פון דעסטוועגען, די נערוועז! א ענטוויקעלטער מענש, א דענקענדער און דאָך... דער טייפעל ווייס וואָס! פּאַר זיך אליין איז נישט שעהן...

אָבער צוהערענדיג זיך צום שטילען, רוהיגען אָטהעם פון רא־זאליא קאַרלאַוונא׳ן, האָט ער זיך שנעל אין נאַנצען בערוהיגט...

א זיינער זעקס אין דער־פריה האָט זיך וואקסינס ווייב אומגעקעהרט פון קלויסטער און ניט געפונען דעם מאַן אין שלאַף־צימער, איז זי שוועק צו דער גובערנאַנטקע בעטען ביי איהר קליינגעלד, אום צו בעצאָהלען דעם פוהרמאַן.

אריינגעקומען צו דער דייטשקע, האָט זי דערזעהן אזא מין בילד:

אויף דער צו־וואַרפענען בעט איז געלעגען צולענט ראזאליא קאַרלאַוונא א צוהיצטע און געשלאַפען. ניט ווייט פון איהר, צוזאמענגעדרעהט, ווי א בייגעל אויף א געפּלאַכטענעם קופערט, האָט געשמאַק עכראַפּעט איהר מאַן. ער איז געווען א באַרוועסער און אין הויף אונטערוועש.

וואָס עס האָט געזאָגט דאָס ווייב און וואָס פּאַר א נאַריש פּנים דער מאַן האָט געהאַט, וועז האָט זיך אויפגעכאַפּט, דאָס לאָז איך איבער פּאַר אַנדערע צו מאָהלען...

דאס איז געווען זי.

— דערצעהלט אונז עפעס, פיאטער איוואנאוויטש! — האבען די מוידען געזאגט.

דער קאלאנעל האט א דרעה געטהאן זיינע גרויע וואנצעס, א הוסט געטהאן און אנגעהויבען:

— דאס איז געווען אינ׳ם יאהר 1843, בעת אונזער רעגימענט איז געשטאנען הינטער׳ן שטערטעל שענסטאכאוו. איהר דארפט וויסען, מיינע פרייליינס, אז דער ווינטער איז אין יענעם יאהר געווען זעהר א בייזער; עס איז ניט אווענק א טאג, אז די סאלדאטען אויף דער וואך זאלען ניט האבען אפגעפראָרען די נעז, אדער אז דער שטורם זאל ניט האבען פערשאטען מיט שנעע די וועגען. דער בייזער פראסט האט נישט אפגעלאזט פון סוף אקטאבער ביז סאמע אפריל.

איך דארף אייך באמערקען, אז אין יענער צייט האב איך ניט אויסגעזעהן אזא אלטער, פעררויכערטער ציביק, ווי היינט, נור א העלד א יונג, בלוט און מילך, מיט איין וואָרט, א מאן א פארשוין. בין געווען א גרויסער פראנט, האב געשאטען מיט געלד אויף אלע זייטען און מיינע וואנצעס זיינען אזוי פערדרעהט געווען, פרעגט שוין נאָר נישט!

אין יענער צייט האב איך נור געדארפט מיט אן אויג א ווינק טהאן, א הילך טהאן מיט די שפאָרעס און א דרעה טהאן די וואנצעס, און פון דער שטאלצעסטער שעהנהייט וועלט באלד א געהאָרכזאמע לעמעלע אין מיינע הענד.

אויף פרויען בין איך געווען א גרויסער בעלן, נישט וועניגער ווי א שפין אויף פלייגען, און, וועז איך זאל אייך וועלען, מיינע פרייליינס, אויסרעכענען די אלע פויליש און אידיש מיידלאך, וואס האבען אמאלינע יאהרען זיך געהאנגען מיר אויפ׳ן האלז, פערזי־

כער איך אייך, אז אין דער מאטהעמאטיק וואלט ניט געסטאיעט אזוי פיעל ציפערען...

איך בין נעווען דער אדיוטאנט פון׳ם רעגימענט, האָב אויסגע־צייכענט געטאנצט א מאזורקע און בין פערהייראטעט געווען מיט זעהן א שעהן ווייבעלע, רוהען זאל זי אין פריעדען.

איהר קענט זיך גאָר ניט פאָרשטעלען, וואָס פאר א ביטערער יונג איך בין נעווען, פלאָם און פייער. אויב אינ׳ם שטעדטעל האָט פאסירט א שורע־מורע געשיכטעלע פון עפעס א לייבע, אויב עמיצער האָט אויסגעריסען די פאות ביי אידען, אדער געשלאָגען א פוילישען שליאכטיץ איבער דער מאָרדע — האָט מען שוין נעוואוסט, אז דאָס האָט דער אדיוטאנט וויווערטאוו געטהאָן.

אלס אדיוטאנט, איז מיר אויסגעקומען פיעל ארומצורייזען איבער די ארומיגע געגענדען. אמאל האָב איך געדארפט פאָהרען איינקויפען הייה און האָבער, אנאנדערסמאל האָב איך געדארפט פערקויפען צו די אידען און פריצים די פערבראקירטע פערד פון דעם רעגימענט און נאָך אפטער, מיינע פרייליינס, פלעג איך אוועקרייטען צו די פוילישע פאניענקעס אויף א ראנדע־וויאו, אדער צו די רייכע פריצים, מאכען א קערטעל...

און איינמאל — דאָס איז געווען ערב ווייהנאכטען — פאָהר איך פון שענסטאכאוו נאָך דער דארף שעווילקי, וואו איך האָב גע־דארפט עפעס האָבען. דאָס וועטער איז שרעקליך, איינפאך ניט אויס־צוהאלטען. דער פראָסט שניידט אזוי, אז די פערד אפילו קרעכצען און כריפען און פון מיר און מיין פוהרמאן וועלט אין וועניגער פון א האלב שעה צוויי אייז־רעהרלאָך...

מילא, דער פראָסט וויי דער פראָסט, מען פריהרט טאקי, אָבער מען קען פאָהרען, דעם וועג זעהט מען; אָבער שטעלט זיך פאָר, אז פלוצים טהוט אונז א כאפ אויפ׳ן מיטען וועג א שנעע־שטורם... א וויי־סער קיטעל האָט זיך גענומען דרעהען און טאנצען, ווי דער טייפעל פאר א גאטס־געבעט, א ווינד האָט גענומען קרעכצען און יאָמערן, אקוראט ווי מען וואלט ביי איהם דאָס ווייב צוגענומען, דער וועג איז פערשוואונדען...

אין איינע צעהן מינוט בין איך און דער פוהרמאן מיט די פערד אין גאנצען פערשאָטען מיט שנעע.

— אייער וואויל נעבורט, מיר האָבען דעם וועג פערלאָרען! — מאכט דער פוהרמאן.

— אך, דער טייפעל זאל עס נעהמען! האסטו ניט געקענט אכטונג געבען, גולם? נו, פאהר שוין גלייך, אפשר וועלען מיר זיך צושלעפען צו א הויז!

זיינען מיר געפאהרען און געפאהרען, געדרעהט זיך און געדרעהט זיך, אזוי ביז האלבע נאכט. צום סוף האבען זיך די פערד אפגעשטעלט נעבען טויער פון א גוט, וועלכע האט געהערט דעם גראף באיאדלאוו־סקי'ן, א רייכען פאליאק. פאליאקען און אידען זיינען פאר מיר, ווי כריין נאך א זאטען מיטאג, אבער איך מוז צוגעבען, אז די פוילישע פריצים זיינען א גאסט־פריינדליך פאלק און אז קיין פרוי אויף דער וועלט איז ניט אזוי היציג און זורעג, ווי א פוילישע פאניענקע...

מען האט אונז אריינגעלאזט... דער גראף באיאדלאווסקי אליין האט דעמאלט געוואוינט אין פאריז און אונז האט אויפגענומען זיין פערוואלטער, א פאליאק מיט'ן נאמען קאזימיר כאפצינסקי.

איך געדענק, עס איז קיין האלב שעה נישט פאראיבער, בין איך שוין געזעסען ביים פערוואלטער אין הויז, האב זיך גע'חן'דעלט מיט זיין ווייב, געטרונקען און אין קארטען געשפיעלט.

שפעטער, אז איך האב געוואונען אביסעל קליין־געלר און זיך אנגעשאסקעט, האב איך געזאגט, אז איך וויל שלאפען. ביים פערוואלטער אין הויז איז קיין פלאץ ניט געווען פאר מיר, האט מען מיר אפגענגעבען א צימער אין דעם גראף'ס פאלאץ.

— איהר האט ניט מורא פאר גייסטער? — האט זיך אנגערופען דער פערוואלטער, אריינפיהרענדיג מיך אין א קליין צימער, וואס האט ארויסגעקוקט אין א גרויסען, לעדיגען, קאלטען און פינסטערען זאל.

— זיינען דען דא פארען גייסטער? — האב איך געפרעגט, הערענדיג, ווי מיינע וועהרטער און טריט הילכען אף פערשטיקט אין דעם לעבעדיגען זאל.

— איך וויים ניט — האט זיך דער פאליאק צולאכט — אבער מיר דאכט זיך, אז דיעזער פלאץ איז דער בעסטער פאר שדים און גייסטער.

איך בין אפילו געווען גוט שיכור, דאך, מוז איך זיך מודה

זיין, אז פון זיינע ווערטער איז מיר נעווארען אביסעל קאלעמוטנע. טייפעל, איך וואלט ליעבערשט נעווארלט האבען אן עסק מיט הונדערט טשערקעסען, ווי מיט איין נייסט! נור העלפען האב איך זיך ניט געקענט, האב איך זיך אויסגעטאן און זיך נעלענט....

מיין ליכט האט קוים בעלייכטעט די וועגד, און אויף די וועגד, שטעלט זיך פאר, זיינען נאך נעהאנגען די בילדער פון דעם גראפ׳ס אור־עלטערען, איינם שרעקליכער פאר׳ן צווייטען, אלטע נעוועהר, געיעג־טראפעטען, און נאך אזוינע טייפעלשע מאכאראיקעס...

און שטיל איז דארט נעווען, ווי אין א קבר; נור פונ׳ם צווייטען זאל האט זיך נעהערט א שארשקען און גראבלען זיך פון מיין און א טרעסצען פונ׳ם צוטריקענטעם מעבעל.

און הינטער די פענסטער האט זיך נעטהאן חושך... דער ווינד האט עמיצען בעקלאגט, די בוימער האבען זיך נעבוינט מיט א גע־ווין און יאמער; עפעס, מסתמא א ריגעל פון א לאדען, האט געקלאפט און געקרעכצט איבער די ראהמען פון א פענסטער. דערצו בין איך נאך נעווען שיכור, דער קאפ האט נעדרעהט און צוזאמען מיט׳ן קאפ — די נאנצע וועלט... אז איך האב די אויגען צוגעמאכט, האט זיך מיר אויסגעוויזען, אז מיין בעט האט זיך נעטראגען איבער׳ן גאנ־צען הויז און געשפיעלט אין זשמורקעס מיט שרים און רוחות.

אום איך זאל זיך אזוי ניט שרעקען, האב איך די ערשטע זאך פערלאשען דאס ליכט, וואהרום לעדיגע צימערען זעהען ניט אוים אזוי מוראׄדיג אין דער פינסטער, ווי בעת זיי זיינען בעלייכטעט...

די דריי מוידען, וואס האבען זיך צוגעהערט צום קאלאנעל, האבען זיך צוגערוקט נעהענטער צום דערצעהלער און איינגענעסען זיך אין איהם מיט די אויגען.

— קורץ — האט דער קאלאנעל דערצעהלט ווייטער — איך האב בשום אופן ניט נעקענט איינשלאפען. דא האט זיך מיר נעדאכט, אז גנבים קריכען אין די פענסטער, דא — אז עמיצער שפּצעט און דא — אז עמיצער האט מיך אנגעריהרט ביים אקסעל, מיט איין וואהרט, מיר האבען זיך אויסגעדאכט פערשיעדענע נארישקייטען...

און פלוצים, שטעלט זיך נור פאר, אין מיטען דעם גאנצען מיש־מאש פון טענער, דערהער איך קלאר, ווי עמיצער שליאמפערט אין שטעק־שיך. איך הער זיך איין — און וואס דענקט איהר? — איך

הער, עמיצער געהט צו צו מיין טהיר, הוסט און עפענט זי אויף...
— ווער איז דאָרט? — פרעג איך און טהו זיך א זעץ אויף אויף דער בעט.

— איך... שרעק זיך ניט! — ענטפערט מיר א פרויען־קול.

איך האָב זיך א ווּאַרף געטהאָן צו דער טהיר... און גלייך האָב איך דערפיהלט, ווי צוויי פרויענ־הענטעלאָך, ווייכ־נקע, ווי פויגעל־פוך, האָבען זיך ארונטערגעלאָזט אויף מיינע אקסלען.

— איך ליעב דיך... דו ביזט ביי מיר טהייערער פונ'ם לעבען — האָט געזאָגט א מעלאָדישער פרויען־קול.

א הייסער אָטהעם האָט א בריה געטהאָן מיר דעם פנים... איך האָב פערגעסען וועגען די שדים און די גייסטער, וועגען דעם שנעע־שטורם און אלעם אויף דער וועלט, און האָב נעטהאָן א כאפ אָן א טאליע... און וואָס פאר א טאליע! אזוינע טאליעס קען די נאטור אויסארבייטען סיידען נור אויף ספעציעלע בעשטעלונגען, איינמאל אין צעהן יאָהר... אן עדעלע, ווי אן אויסנעשניצטע, א זודינע און א לייכטע, ווי דער אָטהעם פון אן עופהלע!

איך האָב ניט אויסגעהאלטען, האָב זי נעדריקט פעסט־פעסט אין מיינע ארעמס... אונזערע ליפען האָבען זיך צונויפגענאָסען אין איין לאנגען, ברענעדיגען קוש און... איך שווער איך ביי אלע פרויען אויף דער וועלט, אז דעם דאָזיגען קוש וועל איך נעדענקען ביז'ן קבר.

דער קאָלאָנעל איז אנשוויגען געוואָרען, אויסגעטרונקען א האלבע גלאָז וואסער און ווידער אָנגעהויבען מיט א שטילערען קול:

— אויף מאָרגען, בעת איך האָב א קוק נעטהאָן פונ'ם פענסטער, האָב איך דערזעהן, אז דער שנעע־שטורם איז נאָך שטארקער געוואָרען. דאָן בין איך פערבליבען נאָך א טאָג ביים פערוואלטער, האָב ווידער געטרונקען און אין קאָרטען געשפיעלט. ביינאכט האָב איך ווידער גענעכטיגט אין דעם לעדינען פלאץ און פונקט האלבע נאכט האָב איך ווידער ׳געדריקט די בעקאנטע טאליע.. יאָ, מיינע פרייליינס, ווען ניט די דאָזיגע ליעבע, וואלט איך פאר לאנגוויילינקייט גע'פנר'ט, צו איך וואלט זיך צו'שיכור'ט.

— און... וואָס ווייטער? — האָט געפרעגט איינע פון די פרייליינס מיט א קלאפענדיגען האָרצען פאר אונגעדולד און נייגעריגקייט.

— גאָר נישט. דערנאָך בין איך אוועקגעפאָהרען.
— אָבער... ווער איז געווען יענע פרוי? — האָבען די פריי־ליינס ניט גאָר דרייסט געפרעגט.
— איהר קענט ניט פערשטעהן, ווער?
— מען קען גאָר נישט פערשטעהן...
— דאָס איז מיין ווייב געווען!
אָלע דריי פריילייניס זיינען אויפגעשפרונגען, אזוי ווי עמיצער וואָלט זיי א בים געטהאָן.
— וואָס הייסט... ווי אזוי? — האָבען זיי געפרעגט.
— אך, מיין גאָט, וואָס פערשטעהט איהר דאָך ניט? — האָט דער קאָלאָנעל זיך אָנגערופען מיט פערדרוס אינ׳ם קול, און א דריק געטהאָן מיט די אקסלען: — איך האָב צו אייך, דאכט זיך, גערעדט אין א קלאָרער שפראך! איך בין געפאָהרען נאָך שעווע׳לקי מיט מיין ווייב... זי האָט גענעכטיגט אין א פערלאָזענעם פלאַץ, אין א צווייטען צימער... דאכט זיך, געגוג קלאָר!
— מ־מ־מ — האָבען זיך פערקרימט די פריילייניס, און האָבען ענטווישטע ארונטערגעלאָזט די הענד: — אָנגעהויבען האָט איהר שהן, און געענדיגט גאָט וויים ווי... אייער ווייב... ענטשולדיגט, דאָס איז אָבער אפילו ניט אינטערעסאַנט און ניט אויף א האָאָר קלוג...
— מערקווירדיג! און איהר וואָלט בעסער געווואָלט, אז זי זאָל זיין ניט מיין געזעצליכע פרוי, נור א פרעמדע? אך, פריילענס! אז איהר טראכט איצט אזוי, היינט וואָס וועט איהר שוין טהאָן שפעטער, וען איהר וועט האָבען גהיראטעט?
די פריילייניס האָבען זיך פערשהמט און זיינען אנשוויגען געווואָרען.. זיי האָבען זיך אָנגעבלאָזט, אָנגענכמורעט זיך און, ענטוישטע אין נאנצען, האָבען זיי געזומען געגעצען הויך אויפ׳ן קול...
ביים אבענד־ברויט האָבען זיי גאָר נישט געגעסען, געקייקעלט קייקעלאָך פונ׳ם ברויט און האָבען געשוויגען.
— ניין, עס איז אפילו... געוויסענלאָז! — האָט ניט אויסגעהאלטען איינע פון זיי — צו־וואָס האָט איהר עס גאָר דערצעהלט אין נאנצען? ... אזא סוף... א ווילדע געשיכטע, א נארישקייט!..
— איהר האָט אָנגעפאַנגען אזוי אינטערעסאַנט און... פלוצים

נאר נישט מיט גאר נישט... — האט צוגעלייגט א צווייטע — איהר האט זיך פון אונז אויסגעלאכט, און דאס אלעס.

— נו, נו, נו... איך האב געמאכט שפאס — האט געזאגט דער קאלאנעל — מיינע פריילינס, זייט ניט בייז, איך האב שפאס גע־מאכט. דאס איז געווען ניט מיין ווייב, נור דעם פערוואלטערס ווייב...

— יא?!....

די פריילינס זיינען מיט אמאל פרעהלאך געווארען, זייערע אויגעלאך האבען זיך אנגעצונדען... זיי האבען זיך אלע צוגערוקט נעהענטער צום קאלאנעל, איהם מכבד געווען מיט וויין און פערוואר־פען איהם מיט פראגען.

די לאנגוויילגקייט איז פערשוואונדען, דאס אבענד־ברויט איז אויך באלד פערשוואונדען, ווארום די פריילינס האבען זיך צוגע־כאפט צום עסען מיט גרויסען אפעטיט.

איבערגעואלצען.

דער פעלד־מעסטער סמירנאוו איז ארונטערגעקראכען אויף דער סטאנציאן „גנילישקי" ביז דעם פאַרווארקי וואהין ער איז אייגענטלעך געוואָרען, אפּצומעסטען די פעלד, האט ער געהאט צו פאהרען נאך א וויאַרסט דרייסיג־פערציג מיט'ן פוהר.

— זאגט מיר, איך בעט אייך — האט ער זיך געוועגדעט צו א זשאנדארם אויף דער סטאנציאן — וואו קריג איך דא פאסט־פערד?

— וואס? פאסט־פערד? פאר הונדערט וויאַרסט וועט איהר אין דער נעגענד ניט קריגען ניט נור פאסט־פערד, נור אפילו אזוי א פוהרל... וואהין דארפט איהר?

— אין דעם גוט פונ'ם גענעראל כאכאטאוו.

— אזוי? — האט דער זשאנדארם א גענעץ געטהאן — געהט אהין, דארט אויפ'ן הויף, הינטער דער סטאנציאן, קען מען אמאל געפינען א פויער, וואס פיהרט אפ פאסאזשירען.

דער פעלד־מעסטער האט א זיפץ געטהאן און אוועקגעשלעפט זיך הינטער דער סטאנציאן. דארט, נאך א לאנגער צייט זוכען און טענה'ן, און קוועלען זיך, האט ער געפונען א געזונדען פויער, מיט א בייזען און געשטופעלטען פנים, אין א צוריסענער סערמיאגע און טשאבאטעס.

— דער רוח וויים, וואס ביי דיר איז פאר א וואגען! — האט זיך פערקרימט דער פעלד־מעסטער, ארויסקריכענדיג אינ'ם וואגען: עס איז שווער צו זאגען, וואו ביי איהם איז דער פאַרענט און וואו דער הינטען...

— עס איז גאר ניט אזוי שווער — האט דער פויער געענטפערט — דארט, וואו עס איז דער שקאפע'ס עק, איז דער פארענט, און דארט, וואו עס זיצט אייער גנאד, איז דער הינטען...

די שקאפע איז נעווען א יונגע, נור א מאגערע, מיט צושפרייטע פים און אבגעבייסענע אויערען.

אז דער פוהרמאן האט זיך אונטערגעהויבען און זי א שמיץ געטהאן מיט דער בייטש, האט זי נור א שאקל געטהאן מיט׳ן קאפ, אז ער האט זי אויסגעזידלט און מכבד נעווען א צווייטען מאל מיט דער בייטש, האט דער וואגען א קוויטשע געטהאן און זיך נענומען טרייסלען, ווי אין א קרחת. נאך דעם דריטען מאל שמייסען האט זיך דער וואגען א שאקל געטהאן און ערשט נאכ׳ן פערטען האט זיך דער וואגען פונ׳ם ארט געריהרט.

— וועלען מיר זיך אזוי שלעפען דעם גאנצען וועג? — האט דער פעלד־מעסטער געפרעגט, פיהלענדיג, ווי עם טרייסלט איהם די נשמה ארויס, כאטש דער וואגען האט זיך קוים־וואס געשלעפט.

— מיר וועלען שוין קומ־מ־ען! — האט איהם בערוהיגט דער פויער — די שקאפקע איז א יונגינקע, א פלינקע... וואלט נור, זי זאל זיך אביסל פונאנדערלויפען, וועסטו זי דערנאך ניט קענען איינהאלטען... הע־יא־א, פערפלוכטע!

וען דער וואגען האט פערלאזען די סטאנציאן, איז שוין נעווען פארנאכט. רעכטס פון דעם פעלד־מעסטער האט זיך געצויגען א דונקעלע, פערפארענע פלאכע שטיק לאנד, אהן א ברעג און ענד... וען מען זאל איבער איהם פאהרען און פאהרען, וואלט מען אודאי אזוי געקענט דערפאהרען צו די שדים אויף א מאהלצייט. אויפ׳ן גאריזאנט, וואו דאס וויטע פלאכע שטיק לאנד האט זיך צונויפגענאסען מיט׳ן הימעל, האבען זיך פויל געלאשען די לעצטע שטראהלען פון דער קאלטער, פערגעהענדיגער יעסין־זונן... לינקס פונ׳ם וועג זיינען ארויסגעטראטען אין דעמערענדער לופט עפעס ווי בערגלאך, צי פאר־א־יאהרעדיגע קופעס היי, צי גאר דערפער. וואס אין פאר־אויס האט דער פעלד־מעסטער נישט געקענט זעהן, ווייל דעם פויער׳ס בריטער רוקען האט איהם פון דער זייט אלעס פערשטעלט. ארום איז געווען שטיל, אבער קאלט, פראסטיג.

— איז אבער דא א ווילדערניש! — האט געטראכט דער פעלד־מעסטער, אויפשטעלענדיג דעם קראגען פון זיין אויבער־ראק איבער די אויערען: — קיין סימן פון א וואוינונג, פון א לעבעדיגער זעעל. וען מען זאל חלילה, בעפאלען און בערויבען, וועט קיינער ניט הערען,

אפילו וואו די ביינער זיינען אהינגעקומען, וועט קיינער ניט וויסען... און דער פוהרמאן געפעהלט מיר אויך עפעס ניט... א רוקען אביסעל! אזא נאטור־קינד וועט מיט איין פינגער די נשמה פון דיר ארויסקלאפען! און די מארדע זייגע איז אויך עפעס א מארגע, ווי ביי א ווילדער חיה.

— הער אויס, מיין פרייגד — האט דער פעלד־מעסטער גערגט — ווי איז דיין נאמען?

— מיין נאמען? קלים.

— הער נור, קלים, איז ביי אייך דא עפעס רוהיג? ניט געפעהרליך? איך? איך מיין: מען שטיעפט ניט ביי אייך?

— רוהיג, גאט האט אונז ביז אהער אויסגעהיט... קיינער שטיעפט ניט.

— גוט, וואס מען שטיעפט ניט... פונדעסטוועגען האב איך — מאלע וואס עס קען זיך מאכען! — מיט זיך גענומען דריי פיסטאלעטען — האט א בלאף געטהאן דער פעלד־מעסטער — און מיט א פיסטאלעט, ברודערקע, צו שפיעלען זיך, קען מען כאפען א מיאוס'ען אפשניט. מיט צעהן רויבער קען איך פארטיג ווערען...

די נאכט איז צוגעפאלען. דער וואגען האט פלוצים א סקריפע געטהאן, גענומען קוויטשען און טרייסלען זיך און, אזוי ווי ניט ווילענדיג, פערקירעווט זיך לינקס.

— וואהין שלעפט ער מיך? — האט דער פעלד־מעסטער א טראכט געטהאן — געפאהרען אלץ גלייך און מיט אמאל לינקס... ער קען נאך מיך פערשלעפען ערגעץ און חלילה... עס פאסירען דאך אזויגע זאכען!...

— הער נור — האט ער זיך געוועגדעט צום פויער — דו זאגסט, הייסט עס, אז דא איז ניט געפעהרליך?.. א שאד... איך האב זעהר ליעב צו שלאגען זיך מיט מערדער... אויפ'ן אויסזעהן בין איך, דאכט זיך, א מאגערער, א פגר, און כוחות האב איך, וויפיעל אן אקס... איינמאל זיינען מיר בעפאלען דריי מערדער... וואס מיינסטו? אייגעם האב איך אזא רייב געגעבען מיט דער האנד, אז... אז ער האט די נשמה אויסגעשפייט... און די צוויי אנדערע זיינען פערשטיקט געווארען אין סיביר אויף קאטארגע... און פון וואנען נעהמט זיך ביי מיר אזא כוח, וויים איך ניט... איך קען א נעהם טהאן מיט איין

חאנד אזא גבור, למשל, ווי דיך, און... און צוברעכען איהם, ווי א שפּענדעלע.

קלים האָט זיך אומגעקוקט אויף דעם פעלד־מעסטער, געגומען פינטלען מיט'ן גאנצען פנים און א שמיץ געטהאָן די שקאפע.

— יאָ, ברודערקע — האָט דער פעלד־מעסטער גערעדט וויטער — זאָל גאָט אויסהיטען פון אנצוהויבען זיך מיט מיר. אויסער וואָס דער מערדער וועט בלייבען אהן הענד און פיס, וועט מען איהם נאָך פערשיקען אויף קאטאָרגע אויך... וואָרום אלע ריכטער און די גאנצע פּאָליציי קענען מיך. איך בין א נויטיגער מענש, איינער פון דער רע־גיערונג... איך פּאָהר מיט דיר, און „נאטשאלסטוופ" וויים פון דעם, גיט אכטונג, אז מיר זאָל קיין בייז ניט געשעהן... אומעדום איבער'ן וועג זיינען היכטער די בושעם פערדעקט אוריאדניקעם און אנדערע... ה־ה־א־ל־לט! — האָט פלוצים אויפגעהויבען א גוואלד דער פעלד־מעסטער — וואָהין ביזטו פערפאָהרען? וואָהין שלעפּסטו מיך?

— איהר זעהט דען ניט? דאָס איז א וואלד!

— טאקי א וואלד... — האָט דער פעלד־מעסטער א טראכט גע־טהאָן — און איך האָב זיך דערשראָקען! מען דארף איהם אָבער ניט ארויסווייזען, אז איך שרעק זיך... ער האָט שוין בעמערקט, אז איך האָב מורא. וואָרום קוקט ער זיך אום אויף מיר אזוי אָפט? מסתמא טראכט ער שוין ארום, ווי אזוי... פריהער איז ער געפּאָהרען אזוי שטיל, קוים זיך געשלעפּט, און איצט פליהט ער, יאָגט זיך!...

— הער נור, קלים, וואָרום יאָגסטו אזוי די שקאפע?

— איך יאָג זי ניט, זי האָט זיך אליין צויאָגט... אז זי צויאָגט זיך אמאָל, וועט מען זי בשום אופן שוין ניט איינהאלטען... זי אליין איז אויך ניט צופריעדען, וואָס זי האָט אזוינע פיס.

— דו לייגסט, ברודער! איך זעה, אז דו לייגסט! איך ראטה דיר אָבער ניט אזוי צו טרייבען די קליאטשע. האלט זי איין... דו הערסט? האלט זי איין!

— צו־וואָס?

— צו־וואָס?... ווייל איך ערוואָרט פיער פריינד פון דער סטאנ־ציאָן... איך ווייל, זיי זאלען מיך דעריאָגען... זיי האָבען מיר פערשפּרא־כען, אז זיי וועלען מיך דעריאָגען אין דעם וואלד... צוזאמען מיט זיי וועט זיין פרעהליכער צו פאָהרען... געזונדע חברה־לייט, גבורים, און

יעדער פון זיי האָט ביי זיך א פיסטאָלעט... וואָס קוקסטו אזוי אויף מיר? און וואָס רוקסטו זיך ארום, ווי אויף נאָדלען? הא? איך, ברודערקע, בין דאָס... ברודערקע... ניטאָ וואָס צו זעהן אויף מיר... איך האָב א נאָז ווי אלע... סיידען די פיסטאָלעטען מיינע... זעהסטו, זיי איז גראָד כדאי צו זעהן.. אז דו ווילסט, קען איך זיי ארויסנעהמען און... ווייזען דיר... ווילסט, הא?...

דער פעלד־מעסטער האָט געמאכט א מינע, אזוי ווי ער וואָלט זיך נעגראָבען אין זיינע קעשענעס, און פלוצים האָט פאסירט עטוואָס, וואָס ער האָט ביי זיין פייגהייט נאָר ניט ערוואַרטעט: קלים האָט זיך ארויסגעקוליעט פונ׳ם וואָגען און איז אויף אלע פיער אנטלאָפען צוויי־שען די געריכטע בוימער.

— גוואלד! — האָט ער געמומען שרייען — גוואלד! נעהם צו אלעס: אי די שקאפע, אי דעם וואָגען, נור מיך אליין לאָז לעבען! גוואָ־אלד!

עס האָבען זיך דערהערט שנעלע, לויפענדיגע טריט, א טרעפצען פון טרוקענע צווייגען — און עס איז שטיל געוואָרען... דער פעלד־מעסטער, וואָס האָט זיך אויף אזא סוף ניט געריכט, האָט די ערשטע זאך אָפגעשטעלט דעם פערד, פעריכט דעם זיץ אונטער זיך אויפ׳ן וואָגען און געמומען טראכטען.

— אנטלאָפען... האָט זיך דערשראָקען, דער נאר.. נו, וואָס טהוט מען איצט? פאָהרען אליין קען איך ניט: ערשטענס, וויים איך ניט דעם וועג און, צווייטענס, קען מען אויסטראכטען, אז איך האָב ביי איהם די שקאפע גע׳ננב׳עט... וואָס טהוט מען?...

— קלים! קלים! — האָט ער געמומען רופען.

— קלים! — האָט אָפגעהילכט די עכא.

פון דעם נעדאנק, אז ער וועט אזוי מוזען אָפזיצען א גאנצע נאכט אינ׳ם פינסטערען וואלד אין אזא קעלט און נור הערען דעם וואיען פון די וועלף, די עכא און דעם סאָפען פון דער מאָגערער שקאפע, איז דעם פעלד־מעסטער מורא׳דיג געוואָרען.

— קלימושקע! — האָט ער געמומען שרייען — טהויערינקער! וואו ביזטו, קלימושקא?

א שעה צוויי האָט דער פעלד־מעסטער אזוי געשריען און נערו־פען, ערשט, וועז ער איז גוט הייזעריג געוואָרען און ביי זיך שוין

נעפועל'ט איבערצונעכטיגען אינ'ם וואל'ה, האָט א שוואך ווינטעל'ע דערטראָגען צו איהם עמיצעג'ס א קרעכץ.

— קלים! דאָס ביזטו, ל'יעבינקער? קום פאָהרען!

— וועסט מיך הרג...ענען!... — האָט זיך דערהערט קלים'ס קול.

— איך האָב שפאָס געמאכט, ל'יעבינקער! זאל מיר גאָט אזוי העלפען, ווי איך האָב שפאָס געמאכט! איך האָב ביי זיך ניט קיין פיסטאל'עטען, דאָס האָב איך פאר שרעק אויסגעטראכט! האָב רחמנות, קום פאָהרען! איך פריר!

קלים האָט מסתמא פערשטאנען, אז א ריכטיגער גזלן וואל'ט שוין ל'אנג פערשוואונדען מיט דער שקאפע און דעם וואגען, און ער איז ארויסגעגאנגען פון צווישען די בוימער און איז ניט־דרייסט צוגענאנגען צו זיין פאסאזשיר.

— נו, וואָס, בהמה, האָסטו זיך דערשראָקען? איך... איך האָב שפאָס געמאכט און דו האָסט זיך דערשראָקען... זעץ זיך!

— וועך ווייס דיך, פריץ'ל! — האָט קלים ארויסגעשטאמעל'ט, ארויפקריכענדיג אויפ'ן וואגען: — וועז איך זאל פריהער וויסען, וואל איך פאר הונדערט רובל אפילו ניט געפיהרט. איך בין שיער נישט געשטאָרבען פאר שרעק...

קלים האָט א שמיץ געטהאָן די שקאפע. דער וואגען האָט זיך א טרייסעל' נעטהאָן. קלים האָט א שמיץ געטהאָן א צווייטען מאל, דער וואגען האָט זיך א קעהר געטהאָן. ערשט נאָך דעם פערטען מאל שמייסען, האָט זיך דער וואגען פונ'ם אָרט געריהרט. דער פעל'ד־מעס־טער האָט אויפגעשטעל'ט דעם קראָגען איבער די אויערען און זיך פערטראכט. מעהר האָט ער זיך שוין ניט געשראָקען.

איבעריגע מענשען.

עס איז א זייגער זיעבען פארנאכט אין מאנאט יוני.

פון דער סטאנציאן „כילקאווא" אויף דעם וועג צו די זומער־פלעטצער, שלעפט זיך אן עולם זומער געסט, וועלכע האבען נור־וואס פערלאזען די וואגאנען, דאס זיינען מיהרסטענס פאמיליען־פא־טערס, אנגעלאדענע מיט פעקלאך, פארטפעל'ן און וויבערשע שאכט־לאך. קוקען זיי אלע אוים מיער, הונגעריג און בייז, עפעס אזוי ווי נישט פאר זיי וואלט געשיינט די זונן און געגרינט דאס גראז.

צוויישען דעם דאזיגען עולם שלעפט זיך אויף פאוועל מאטוע־יאיטש זאיקין, א געריכטס־בעאמטער, א הויכער, איינגעהויקערטער מענש, אין א בילינען אנצוג מיט א קאקארדע אויף דעם אבגעקראכ־נעם היטעל. ער איז פערשוויצט, רויט און אנגעכמורעט.

— איהר פאהרט דען אלע טאג ארוים אויף דעם זומער־פלאץ?

— וועגדעט זיך צו איהם א זומער־גאסט אין רויטע הויזען.

— ניין, ניט יעדען טאג — ענטפערט זאיקין מיט פערדרום — דאס ווייב און דער זוהן וואהנען דא שטענדיג, און איך קום צו פאה־רען א פאאר מאל אין וואך. עס איז נישטא קיין צייט צו פאהרען יע־דען טאג און עס קאסט צו טהייער.

— יא, אמת טאקא, עס קאסט צו טהייער — זיפצען די רויטע הויזען — פון שטאדט צום וואקזאל קען מען ניט געהן צופוס, מוז מען נעהמען א דראזשקע, דערנאך א בילעט קאסט צוויי און פערציג קאפיקעס... היינט ווילט זיך קויפען א צייטונג, א גלעזעל בראנפען, מען איז דאך מעהר נישט, ווי א לעבעדיגער מענש... דאס אלץ איז, דאכט זיך נור א קליינע, גראשעדיגע הוצאה — און אז דו קוקסט זיך ארום, קלייבט זיך פאר'ן זומער אן א צווייי הונדערט רובעל.

עס איז אפילו אמת, אויפ'ן שוים פון דער נאטור מוז קאסטען טהייע־

רער, איך וועל זיך ניט שפּאַרען... ס'איז א אידיליע און צוויי־טער, אָבער ביי דעם געהאלט, וואָס מיר טשינאָווניקעס, בעאמטע הייסט עס, קריענען, איז יערע קאָפּיקע אן אויסגערעכענטע. וועסט אויסבריינגען איין קאָפּיקע אונפּאַרזיכטיג, וועסטו דערנאָך נישט שלאָפען א נאנצע נאכט... יא, אזוי איז דאָס... איך, ווערטהער הערר האָב נישט די עהרע צו וויסען אייער נאָמען און פאמיליע, איך קריעג געגווינ צוויי טויזענד רובל א יאָהר, בעזיץ דעם טיטול פון א שטאַ־אטס־ראטה, און טאבאק רויכער איך פון צווייטען סאָרט, און האָב נישט קיין איבעריגען רובל זיך צו קויפען וויפי־וואסער, וואָס די דאָקטוירים האָבען מיר פערשריבען געגען לעבער־שטיינער.

— עס איז בכלל פאסקודנע — האָט געזאָגט זאיקין נאָך א קליינעם שטיל־שווייגען — איך, מיין הערר, מיין, אז דאָס לעבען אין זומער־פלעצער האָבען אויסגעטראכט שדים און ווייבער. די שדים האָבען אין דיעזען פאל אזוי געהאנדעלט אוים בייזקייט און די ווי־בער אוים לייכטזינניקייט. ביי גאָט, דאָס איז דאָך נישט קיין לעבען נור עפעס א קאטאָרגע, א גהינום! עס שטיקט, היים, דעם אָטהעם שוועך אָבצויהען, און דו וואלגערסט זיך ארום פון איין אָרט אויף דעם צווייטען, ווי א זינדיגע נשמה, און קענסט זיך בשום אופן קיין אָרט נישט געפינען. דאָרט, אין שטאָדט, איז נישטא קיין מעבעל, ניט קיין דיענסט אלעס האָט מען צוגענומען אויף דעם זומער־פלאץ... קאָרמעסט זיך, דער טייפעל ווייס מיט וואָס, טרינקסט קיין טהעע ניט, ווייל עס איז נישטא, ווער עס זאל דעם סאמאָווער שטעלען, וואשט זיך יעצט, ווי עס בעדארף צו זיין און קומסטו אהער, אין דעם דאָזיגען שוים פון דער נאטור, טא געה, זיי מוחל, צופום, אין שטויב, אין היץ... פוי! איהר זייט פערהיראטעט?

— יאָ... דרייי קינדערלאָך — זיפצען אָב די רויטע הויזען.

— אין אלגעמיין איז העסליך... עס איז איינפאך א וואונדער, וואָס מיר לעבען נאָך...

אויפ'ן סוף קומען די זומער־גענסט צו צו זייערע הייזער. זאיקין זענענט זיך אָב מיט די רויטע הויזען און גההט צווענ צו זיך אויפ'ן זומער־פלאץ.

אין דער־היים טרעפט ער א טויטע שטילקייט. עס הערט זיך נור, ווי עס זשוזשען די קאָמאָרעס, און עס בעט זיך רחמים א פליעג, וואָס

איז אריינגעפאלען צו א שפּין אויף מיטאג. די פענסטער זיינען פער־האנגען מיט קיסעינע פארהאנגלאך, דורך וועלכע עס רויטלען זיך די פארוועלקטע בלומען פון די גראניום וואזענעס. אויף די הילצערנע ניט־געפארבטע וועגט דרימלען פליעגען. אין פיהר־הויז, אין קיך, אין עס־צימער — איז נישטא קיין לעבעדיגער מענש.

אינ׳ם צימער, וועלכער איז אי א זאל, אי א נאסט־צימער, טרעפט זאיקין זיין זוהן, פעטיא, א קליין זעקס־יאהריג אינגעל. פע־טיא זיצט בייס טיש, סאפעט אין דער הויך, און אויסציהענדיג די אונטערשטע ליפ, שניידט ער אויס מיט א שער פון א קארט דעם אונ־טער רייץ.

— אה, דאס ביזסטו, פאפא! — זאגט ער, ניט אומקעהרענדיג זיך: — גוטען אבענד!

— גוטען אבענד.. און וואו איז די מאמע?

— די מאמע? זי איז אוועקגעפאהרען מיט אלנא קירילאוונא אויף דער פראבע שפּיעלען טהעאטער. איבער־מארגען וועלען זיי הא־בען א פארשטעלונג. מיך וועט מען אויך נעהמען... און דו וועסט נעהן?

— הם!... איז וועז־זשע וועט זי צוריק קומען?

— זי האט נעזאגט, אז זי וועט קומען אין אבענד.

— און וואו איז נאטאליע?

— נאטאליען האט די מאמע גענומען מיט זיך, זי זאל איהר העלפען זיך אנטהאן אין צייט פון דער פארשטעלונג, און אקולינא איז צוועק אין וואלד נאך שוועמלאך. פאפא, פארוואס איז דאס, וועז די קאמארעס בייסען זיך, וועלען ביי זיי די בייכלאך רויט?

— איך ווייס נישט... מסתמא פון דעם, וואס זיי זויגען בלוט. איז, הייסט עס, קיינער אין דער היים נישטא?

— קיינער נישט. נור איך אליין בין אין דער היים.

זאיקין זעצט זיך אויף א פאטיעל און מיט טעמפּע אויגען קוקט ער ווייל אין פענסטער.

— וואר וועט אונז דערלאנגען מיטאג עסען? — פרעגט ער.

— קיין מיטאג האט מען היינט נישט געקאכט, פאפא! די מאמע האט געמיינט, אז דו וועסט היינט נישט קומען און זי האט

ניט נעהייסען קאכען קיין מיטאג. זי מיט אלגא קירילאוונא׳ן וועלען עסען מיטאג אויף די פראבעס.

— א שעהנעם דאנק, און וואם האסטו געגעסען?

— איך האב נעגעסען מילך. מען האט פאר מיר געקויפט פאר זעקס קאפיקעס מילך. פאפא, און צו־וואם זויגען די קאמארעס בלוט?

זאיקין פיהלט פלוצים, אז עפעס זעהר שווערעס קייקעלט זיך צו צו זיין לעבער, און נעהמט עס זויגען. ער פיהלט זיך בעליידיגט, איז בייז און איהם ווערט אזוי ביטער אויפ׳ן הארצען, אז ער אטהעמט שווער און טרייסעלט זיך; עס ווילט זיך איהם אויפשפרינגען, א שליידער טהאן אן פאדלאגע מיט עפעס שווערעס און זידלען זיך מיט די ערגסטע ווערטער... דא אבער דערמאנט ער זיך, אז די דאקטוירים האבען איהם שטרענג פערבאטען אויפצורעגען זיך, שטעהט ער אויף און, פערשטיקענדיג אין זיך דעם כעס, הויבט ער אן אונטערפייפען פון די „הוגענאטען".

— פאפא, דו קענסט שפיעלען טהעאטער? — הערט ער פעטיא׳ס קול.

— אך, קריך ניט צו מיר מיט די נארישע פראגען! — בייזערט זיך זאיקין — האט זיך צוגעטשעפעט, ווי א קלעק! דו ביזט שוין זעקס יאהר אלט און ביזט נאך אלץ אזוי נאריש, ווי מיט דריי יאהר צוריק... נארישער, צולאזענער יונג! צו־וואם, למשל, פיהרסו איבער אט די קארטען? ווי וואגסטו זיי איבערצופיהרען?

— דאם איז ניט דיינע קארטען — זאגט פעטיא, אומקעהרענדיג זיך: — נאטאליא האט מיר זיי געגעבען.

— דו לייגסט! לייגסט, שלעכטער יונג! — קאכט זיך זאיקין אלץ מעהר און מעהר — דו זאגסט אימער ליגען! שמייסען האט מען דיך געדארפט, אזא שווין! איך ווע׳ל דיר די אויערען אויסרייסען!

פעטיא שפרינגט אויף, ציהט אוים די האלז און קוקט אן דעם רויטען, צארנדיגען פנים פונ׳ם פאטער. פון אנהויב פינטלען זיינע נרויסע אויגען, דערנאך פארציהען זיי זיך מיט א פייכטקייט און דעם אינגעל׳ס פנים פארקרימט זיך.

— נאך וואם זידלסטו זיך? — קוויטשעט פעטיא — וואם האסט זיך צוגעטשעפעט צו מיר, גולם? איך ריהר קיינעם ניט אן,

שטיף ניט, פאלג זיך, און דו... בייזערסט זיך! נו, פארוואס זידעלסטו מיך?

דער איינגעל רעדט מיט איבערצייגונג און ווייכט אזוי ביטער, אז זאיקין'ען נעהמט פערדריסען.

— און טאקע אין דער אמת'ן, וואס וויל איך פון איהם? טראכט ער.

— נו, גענוג... גענוג — זאגט ער, אננעהמענדיג דעם איינגעל פאר א אקסעל: — איך בין שולדיג, פעטיוכא... ענטשולדיג. דו ביזט ביי מיר א קלוגינקער, א וואויליגקער, איך האב דיך ליעב.

פעטיא ווישט אב די אויגען מיט דעם ארבעל, זעצט זיך מיט א זיפץ אויף דעם פריהערדיגען ארט און נעהמט אויסשניידען א דאמע.

זאיקין געהט אוועק צו זיך און קאבינעט. ער ציהט זיך אויס אויף דער זאפע און, אונטערגעליינט די הענד הינטער דעם קאפ, פערטראכט ער זיך.

דעם איינגעל'ס פריהערדיגע טרעהרען האבען ווייכער געמאכט זיין כעם, און פון ליעבער איז אויך ביסלעכווייז אבגעגאנגען. עס לאזען זיך נור פיהלען די מיעדקייט און דער הונגער.

— פאפא! — הערט זאיקין הינטער דער טהיר — וווייזען דיר מיין קאלקציאן פון אינסעקטען?

— ווייז!

פעטיא קומט אריין אין קאבינעט און דערלאנגט דעם פאטער א לאנג, גרין קעסטעל.

נאך נישט צוטראגענדיג עס צום אויער, הערט זאיקין א פערצווייפעלטען זשוזשען און א גראבלען פון לאפקעס אן די וועגטלאך פונ'ם קעסטעל. אויפגעהויבען דעם דעקעל, דערזעהט ער א גאנצע מאסע שמעטערלינגען, זשוקעס און פליגען, צוגעשפיליעטע צום דעק פון קעסטעל מיט שפיליקעס. אלע, מיט דער אויסנאהם פון צוויי־דריי שמעטערלינגען, לעבען נאך און בעווענען זיך.

— און אט דאס קליין גראז־פליגעל לעבט נאך אלין! — וואונדערט זיך פעטיא — נעכטען אין דער פריה האט מען עס געכאפט, און עס איז נאך ביז איצט נישט געשטארבען!

— ווער האט עס דיך אויסגעלערנט זיי אזוי צו מוטשען? — פרעגט זאיקין.

— אלגא קירילאוונא.

— אלגא קירילאוונא אליין האט מען בעראפט, אט אזוי מו־טשען! — זאגט זאיקין מיט עקעל. — נעהם עס צו פון דאנען! עס איז א שאנד אזוי צו מאטערן לעבעדיגע זאכען!

— מיין גאט, ווי העלליך ער ווערט ערצויגען — טראכט ער נאך פעטיא׳ס אוועקגאנג.

אצינד האט שוין פאוועל מאטוויעאיטש פארגעסען אן זיין מיער־קייט און הונגער און טראכט נור פון זיין אינגעל׳ס צוקונפט.

הינטער די פענסטער ווערט דערווייטע אלץ דונקעלער און דונ־קעלער... עס הערט זיך, ווי קאמפאניעס זומער־געסט קעהרען זיך אום אהיים פון פארנאכטיגען באדען זיך.

עמעצער שטעלט זיך אב נעבען אפענעם פענסטער פון עס־צימער און שרייט: „דארפט איהר שוועמלאך?" שרייט און, ניט קריגענדיג קיין ענטפער, שליאפעט ער מיט באוועגט פים ווייטער...

נור אט, ווען די פארנאכטיגע שאטענס ווערען אלץ געדיכטער אזוי, אז די בלומען הינטער דעם פארהאנגעל פערליערען זייערע פאר־מען און דורך די פענסטער הויבט אן צו ציהען א קיהלע, ביינאכטיגע פרישקייט, דאן ערשט עפענט זיך די מהיר פון פיר־הויז מיט א טומל, עס הערען זיך שנעלע טריט, רייד־ערי, געלעכטער...

— מאמא! — נעהמט קוויטשען פעטיא.

זאיקין קוקט ארוים פונ׳ם קאבינעט און דערזעהט זיין ווייב נאדעזשדא סטעפאנאוונא׳ן א געזונטע, א ראזעווע, ווי אימער... מיט איהר איז אלגא קירילאוונא, א פערטריקענטע בלאנדינקע מיט גרויסע זימער שפרינקלאך, און עפעם צוויי אונבעקאנטע מענער. איינער פון זיי איז א יונגער, א לאנגער מיט א רויטען, געקרויזטען קאפ, דער צוויייטען — א ניידריגער, מיט בריייטע פלייצעס, מיט א געגאלטער, אקטיאר־סקער פיזיאנאמיע, און א בלויליכער, קרומער מאדע.

— נאטאליא, שטעל דעם סאמאוואר! — שרייט נאדעזשדא סטעפאנאוונא, רוישענדיג הויך מיט איהר קלייד: — מען זאגט, פאוועל מאטוויאיטש איז געקומען? פאוועל, וואו ביזטו? גוטען אבענד, פאוועל! — זאגט זי, אריינלויפענדיג אין קאבינעט און שווער אטהעמענדיג: — דו ביזט טאקע געקומען? עס פרעהט מיך זעהר... מיט מיר זיינען געקומען צופאהרען צוויי פון אונזערע טהעאטער־

ליעבהאבער... קום, איך וועל דיך פארשטעלען... אט דער, דער לענ־
נערער, איז קאראמיסלאוו... ער זינגט זעהר שעהן, און דער צווייטער,
אט דער קלייניגקער... איז א נעוויסער סמערקאלאוו, אן אמת'ער אק־
טיאר. לעזט נרויסארטיג. אוי־ך, בין איך מיעד! נור־וואס האבען
מיר נעמאכט פראבע... עס נעהט פארטרעפליך! מיר שטעלען אויף
„דעם קוואדראנט מיט'ן פויק" און „זי ווארט אויף איהם"... איבער־
מארגען ביינאכט איז די פארשטעלונג...

— צו־וואס האסטו זיי נעבראכט? — פרעגט זאיקין.

— עס איז זעהר נוטיג, פאפעלע! נאך דעם טהעע דארף מען
איבערגעהן די ראלען, איבערזינגען עטוואס... איך מיט קאראמיס־
לאוו'ן וועלען זינגען א דועט.. יא, איך קען נאך פארגעסען! שיק,
טייבעלע מיינס, נאטאליע'ן, זאל ברענגען סערדינס, קעז, שנאפס און
נאך עפעס עס איז. זיי וועלען שוין דא, מסתמא, עסען וועטשערע
אויך... אוי, בין איך מיעד!..

—הם!.. איך האב קיין נעלד נישט!

— מען קען נישט, פאפעלע! עס איז ניט אנגענעהם! צווינג
מיך ניט, איך זאל זיך דארפען שעהמען.

אין א האלב שעה ארום שיקט מען נאטאליע'ן אווק נאך בראנ־
פען און צו־בייסען; זאיקין, האט זיך אנגעטרונקען מיט טהעע און
אויפגעגעסען א נאנצען פראנצויזישען ברויט, נעהט אווק אין שלאף־
צימער און לענט זיך אין דער בעט, און נאדעושדא סטעפאנאוונא
מיט איהרע נעסט, טומלענדיג און לאכענדיג, נעהמען זיך איבער־
חזר'ן זייערע ראלען.

א לאנגע צייט הערט פאווע מאטוויעאיטש, ווי עם לעזט אונ־
טער דער נאז קאראמיסלאוו און די אקטיארסקע אויסגעשרייען פון
סמערקאלאוו'ן... נאך דעם לעזען פאלגט א לאנגער גע־שפרעך, וועל־
כער ווערט איבערגעריסען מיט א קוויטשענדיגען געלעכטער פון אלגא
קיריללאוונא'ן.

סמערקאלאוו, אלס אן אמת'ער אקטיאר, ערקלעהרט מיט א
בריסטקייט און נרויס היץ די ראלען...

ווייטער קומט א דועט און נאך דעם דועט דאס קלימפערן פון
נעשיר... זאיקין הערט דורך דעם שלאף, ווי מען רעדט איין סמערקא־
לאוו'ן, ער זאל פארלעזען „די זינדערין", און ווי יענער, נעמאכט אבי־

סעל אן אנשטעל אין זיך געלאזט בעטען, הויבט אן דעקלאמירען.

ער שיפעט, קלאפט זיך אין ברוסט, ווײנט, און לאכט מיט א הייזעריגער באס־שטים... זאיקין פארקרימט זיך און בעהאלט דעם קאפ הינטער דער דעקע.

— איהר האט צו נעהן ווײט און עס איז פינסטער — הערט ער אין א שעה ארום נארעזשדא סטעפאנאוונא׳ס קול — פארוואס זאלט איהר נישט בלייבען דא נעכטיגען? קאראמיסלאוו וועט זיך ליי־גען דא, אינ׳ם נאסט־צימער, אויף דער זאפע, און איהר, סמערקאלאוו, אויף פעטיא׳ס בעטעל... פעטיא׳ן קען מען לייגען צום מאן אין קא־בינעט... ווירקליך, בלייבט דא!

צום סוף, וועז דער זייגער שלאגט צוויי, ווערט אלעס שטיל.. עס עפענט זיך די טהיר אין שלאף־צימער און עס בעווייזט זיך נא־דעזשדא סטעפאנאוונא.

— פאוועל, דו שלאפסט? — שעפצעט זי.

— ניין, וואס איז?

— נעה, טהייערער מיינער, צו זיך אין קאבינעט, לעג זיך דארט־אויף דער זאפע, און דא, אויף דיין בעט, וועל איך אוועקלייגען אלגא קירילאוונא׳ן. נעה, ליעבינקער! איך וואלט זי נעלעגט אין קאבינעט, האט זי אבער מורא צו שלאפען אליין... נו, שטעה־זשע אויף!

זאיקין הויבט זיך אויף, וואנרפט ארויף אויף זיך א כאלאט און, נענומען א קישען, שלעפט ער זיך אוועק אין קאבינעט... טאפענדיג אין דער פינסטער, קומט ער צו זיין דיוואן, צינדט אן א שוועבעלע און דערזעהט... אויף דער זאפע ליעגט פעטיא. דער איננעל שלאפט נישט, און קוקט מיט גרויסע אויגען אויף דער שוועבעלע.

— פאפא, פארוואס שלאפען דאס די קאמארען ניט בייגאכט?

— פרעגט ער.

— דערפאר... דערפאר — בורטשעט זאיקין: — דערפאר, ווייל מיר ביידע זיינען דא איבערייגע.. אפילו שלאפען איז ניטא וואו!

— פאפא, און פארוואס איז אויף אלגא קירילאוונא׳ס פנים פאראן אזוי פיעל זומער־שפרינקלאך?

— אך, טשעפע זיך אפ! האסט מיר דערעסען!

— נעטראכט א ווייל, טהוט זיך זאיקין אן און נעהט ארוים אין דרויסען, אבפרישען זיך... ער קוקט אויף דעם גרויען, פריה־מארגענ־

דיגען הימעל, אויף די אונבעוועגליכע וואלקענס, הערט דעם פויל־ען געשריי פון פארשלאפענעם פעלד־זשוק און הויבט אן טרויטען וועגען דעם מארגענדיגען טאג, וועו ער וועט קומען אין שטאדט אריין און וועט צוריק קעהרענדיג זיך פונ'ם געריכט, זיך א וואלף טהאן שלאפען...

פון הינטער א ווינקעל בעווייזט זיך פלוצים א מענשליכע גע־שטאלט.

— א וועכטער, מסתמא — טראכט זאיקין.

אבער, איינקוקענדיג זיך בעסער און צוקומענדיג נעהענטער, דערקענט ער אין דער געשטאלט דעם נעכטיגען זומער־גאסט אין די רויטע הויזען.

— איהר שלאפט נישט? — פרעגט ער.

— ניין, עס שלאפט זיך עפעס נישט... זיפצען די רויטע הויזען — איך קוויק זיך מיט דער נאטור... צו מיר, דארפט איהר וויסען, איז מיט דעם ביינאכטיגען צוג געקומען א טהייערער גאסט... מיין ווייבס מאמע... מיט איהר זיינען אויך געקומען מיינע פלימעניצעס... אויסגעצייכענטע מיידלאך... מיך פרעהט זעהר, געווים, כאטש... עס איז זעהר פייבט! און איהר קוויקט זיך אויך מיט דער נאטור?

— יא — ברילט זאיקין — איך אויך... שעף לופט און קוויק זיך... ווייסט איהר אפשר, צו איז דא פאראן וואו עס איז נאהענט א שענק, אדער א טראקטיר'ל?

די רויטע הויזען הויבען אויף די אויגען צום הימעל און פער־טראכטען זיך טיעפזיניג.

דער שלעכטער אינגעל.

איוואן איוואניטש לאפקין, א גאנץ שהנער יונגער מאן, און אננא סעמענאוונא זאמבליצקאיא, א יונג מיידעל מיט א פעררישען נעזעל, האבען זיך אראבגעלאזען פון געדרעהטען ברעג און האבען זיך אוועקגעזעצט אויף א ביינקעל. דאס ביינקעל איז געשטאנען ביים סאמע וואסער צווישען די געדיכטע קוסטעס פון יונגע וואסער־פלאנצען. א וואונדער שהנער פלאץ! האט איהר זיך דא אוועקגעזעצט, זייט איהר בעהאלטען פון דער גאנצער וועלט — עס זעהען אייך נור די פיש און די וואסער שפינען, וועלכע לויפען איבער'ן וואסער, שנעל, פייל־פון בויגען. די יונגע מענשען האבען געהאט מיט זיך אודעם, קלייע זעקעלאך, גלעזלאך מיט וועריס און אלע אנדערע זאכען, וואס זיינען נויטיג פאר פיש־כאפען.

אוועקגעזעצט זיך, האבען זיי גלייך פארצויגען זייערע אודעם און זיך פארנומען מיט כאפען פיש.

— מיך פרעהט, וואס ענדליך, זיינען מיר אליין — האט אנגעהויבען לאפקין, ארומקוקענדיג זיך:— איך האב אייך צו זאגען זעהר פיעל, אננא סעמענאוונא.. זעהר פיעל... וועז איך האב דערזעהן אייך צום ערשטען מאל... ביי אייך פיקעט דארט... האב איך דאן ערשט פערשטאנען צו־וואס איך לעב, האב פערשטאנען, וואו עס געפינט זיך מיין אידעאל, צו וועלכען איך דארף ווידמען מיין עהרליכען, ארבייטזאמען לעבען.. דארט מוז הפנים זיין נאר א גרויסע... עם פיקעט... דערזעהענדיג אייך, האב איך זיך פערליעבט צום ערשטען מאל, פארליעבט ליידענשאפטליך!... וואלט אוים, ציהט נאך נישט... זאל עס בעסער נאך אביסעל פיקען... זאגט מיר מיין טהייערע, איך באשוואר אייך, קען איך ערוואלטען פון אייך... אצינד שלעפט!...

אננא סעמענאָוונא האָט אויפגעהויבען די האַנד אין דער הויך, האָט א ריס געטהאָן די אודע און א נעשריי געטהאָן. אין לופטען האָט א בליסטשע נעטהאָן א זילבער־נרינע פישעלע.

— מיין נאָט, אן אָקון! אוי, אוי... שנעל! ער וועט זיך נאָך אָפרייסען!

דער אָקון האָט זיך אָבגעריסען פון האַטשיק, האָט נענומען שפרינגען איבער די נראָז צו זיין היימישען טייכעל און... פליוך אין וואַסער אריין!

יאָנענדיג זיך נאָך דעם פישעל, האָט לאָפקין אנשטאָט דעם פישעל צופעליג נעכאַפט אננא סעמענאָוונא'ס האַנד און זי צוגעדריקט צו זיינע ליפען... יענע האָט א ציה נעטהאָן די האַנד צוריק, עס איז אָבער שוין געווען צושפעט, די ליפען האָבען זיך צופעליג צוזאַמענגענאָסען אין א קוש... ארויסגעקומען איז דאָס נאַנץ אונערוואַרטעט, עפעס נאָר פון זיך אליין. נאָך דעם ערשטען קוש איז געקומען א צווייטער, דערנאָך שבועות און פערזיכערונגען אין ליעבע... גליקליכע מינוטען! אָבער, אין אונזער לעבען אויף דער ערד איז נישטאָ קיין פאָלשטענדיגעס גליק. דאָס גליק טראָגט געווענליך סם אין זיך אליין, אָדער עס וועלט פער'סם'ט מיט עפעס פון אויסענוועניג. אזוי האָט אויך פאַסירט היינטיגעם מאָל. וועז די יונגע מענשען האָבען זיך נעקושט, האָט זיך פלוצים דערהערט א געלעכטער. זיי האָבען א קוק געטהאָן אויף דעם טייך און זיינע טויטע געבליבען: אין וואַסער ביז דעם נאַרטעל איז געשטאַנען א נאַקעטער אינגעל. דאָס איז געווען קאָליא א גימנאַזיסט, אננא סעמענאָוונא'ס א ברודער. ער איז געשטאַנען אין וואַסער, נעקוקט אויף די יונגע לייט און כיטרע געשמייכעלט.

— אזוי, אזוי.. איהר קושט זיך נאָר? — האָט ער געזאָגט — גוט, גוט! איך'ל זאָגען דער מאַמע'ן.

— איך האָף, אז איהר, ווי אן אנשטענדיגער מענש... — האָט געזומען שטאַמלען לאָפקין, רויט ווערענדיג: — נאָכצושפּיאָנירען איז ניט שעהן, און נעהן פער'מסר'ן איז נידעריג, נעמיין און העסליך... איך דענק, אז איהר, אלס עהרליכער, אנשטענדיגער מענש...

— גיט א רובעל, דאָן וועל איך נישט אויסזאָגען! — האָט נעזאָגט דער אנשטענדיגער מענש — אז ניט זאָג איך אויס.

לאפקין האָט ארויסגענומען פון קעשענע א רובעל און עס דער־לאנגט קאָליא׳ן.

יענער האָט צוזאמענגעדריקט דעם רובעל אין נאסען פויסט, האָט א פייף נעטהאן און איז אוועקגעשוואומען.

היינטיגען מאָל האָבען די יונגע לייט זיך שוין מעהר נישט געקושט.

אויפ׳ן צווייטען טאָג האָט לאפקין געבראכט פון שטאָדט פאר קאָליא׳ן פארב און א פילקע און די שוועסטער האָט איהם געשענקט אלע איהרע קעסטעלאָך פון פילען. שפעטער האָט מען איהם נאָך גע־מוזט שענקען די שפאָנקעס מיט די הינטישע מארדעטשקעס.

דעם שלעכטען אינגעל איז קענטיג דער עסק שטארק געפעלען געוואָרען, אום צו קריגען נאָך מעהר, האָט ער זיי אָנגעהויבען נאָכ־צוקוקען. וואו נור אננא סעמענאָוונא מיט לאפקין׳ען, דאָרט איז ער אויך דאָ. אויף קיין איין אייניציגע מינוט האָט ער זיי נישט געלאָזט אליין.

— פערדאָרבענער יונג! — האָט געסקריעט מיט די צייהן לאפ־קין — אזוי קליין און איז שוין אזא גרויסער לומפ! וואָס וועט פון איהם שפעטער ווערען?!

דעם נאָנצען מאָנאָט יוני האָט קאָליא ניט געלאָזט רוהען די אָרימע פערליבטע. ער האָט תמיד געסטראשעט מיט א מסירה, האָט זיי נאָכגעקוקט און געפאָדערט פרעזענטען; און אלעם איז איהם געווען וועניג, צום סוף, האָט ער גאָר געזומען רריידען וועגען א טאשען־זייגערל. און וואָס האָט מען זיך געקענט העלפען? מען האָט איהם געמוזט צוזאָגען א זייגערל.

עפעס איין מאָל צו מיטאָג, וען מען האָט דערלאָנגט קאפע, האָט ער זיך פלוצים צולאָכט, האָט א ווינק געטהאן מיט איין אויג און גע־פרעגט ביי לאפקין׳ען:

— זאָגען? אה?

לאפקין איז שרעקליך רויט געוואָרען און געזומען קייען זיין סערוועטקע אנשטאָט דעם קוכען.

אננא סעמענאָוונא איז אויפגעשפרונגען פון טיש און איז אנט־לאפען צו זיך אין צימער.

אין אָט אזא מין לאָגע האָבען זיך געפונען די יונגע לייט ביז

ענדע אויגוסט, ביז דעם דאזיגען טאג, וועז לאפקין האט ענדליך נעמאכט אננא סעמענאוונא א פארשלאג. אך, וואם פאר א גליקליכער טאג דאם איז געווען! דורכגערעדט זיך מיט דער כלה׳ס עלטערן און נעקראגען זייער הסכמה, איז לאפקין פריהער פון אלץ אוועקגעלאפען אין גארטען און געטומען זוכען קאליא׳ן. געפונען איהם, האט ער זיך שיער ניט צו־ווייגט פאר פרייד און האט אנגעכאפט דעם שלעכטען אינגעל פאר אן אויער. עס איז געקומען צולויפען אננא סעמענאוונא, וועלכע האט אויך געזוכט קאליא׳ן און איהם אנגעכאפט פאר׳ן צוויי־טען אויער. און מען האט געראדפט זעהן, וואם פאר א גענוס, הנאה עס איז געלעגען אויף די פנים׳ער פון ביידע פערליעבטע, וועז קאליא האט געוויינט און זיך ביי זיי געבעטען:

— ליעבינקע, טהייערינקע, טייבעלאך מיינע, איך וועל שוין מעהר נישט ריידען! אי, אי, פערצייהט מיר!

און שפעטער האבען זיי ביידע זיך מודה געווען, אז די גאנצע צייט, וואם זיי זיינען פערליעבט געווען איינער אין אנדערן, האבען זיי נאך קיין מאל ניט געפיהלט אזא גליק, אזא אונגעהויערע פרייד, וו אין יענע מינוטען, וועז זיי האבען אנגעריסען דעם שלעכטען אינגעל די אויערען.

א מעשה מיט א שוהל־אינגעל.

קלייבענדיג זיך צו געהן אויפ'ן עקזאמען פון דער גריבישער שפראך האָט וואניא אטעפּליעוו איבערגעקושט אלע הייליגע בילדער. אין בויך האָט זיך ביי איהם געדרעהט, אונטער'ן הארצען האָט געבלאזען א קעלט און דאָס הארץ אליין האָט געקלאפט און איז פארשטאָרבען פאר שרעק פאר דער אונגעוויסהייט. וואָס אזוינס וועט איהם אויספאלען הייבט? א צוויי, צו א דריי? א מאל זעקס איז ער צוגעגאנגען צו דער מאמען נאָך איהר ברכה, און אוועקגעהענדיג פון דער היים, האָט ער געבעטען די מוהמען, זי זאל פאר איהם נאָט בעטען.

געהענדיג אין גימנאזיע, האָט ער דערלאנגט אן אָרימאן צוויי קאָפּיקעס, רעכענענדיג, אז די דאזיגע צוויי קאָפּיקעס וועלען אויסקויפען זיין ניט קאָנען און, אז דערפאר וועט נאָט געבען און איהם וועלען ניט אריינפאלען קיין שוערע, פערדרעהטע וועלטער.

אומגעקעהרט האָט ער זיך פון גימנאזיע שפעט, א זייגער פינף, געקומען און שטיל, אהן גערויש, זיך געלעגט. זיין מאָגערער פנים איז געווען בלאָס. ארום די רויט־פערווויינטע אויגען האָבען זיך אוועקגעלעגט פאסען.

— נו, וואָס? ווי האָסטו אויסגעמאכט? וויפיעל געקראָגען?

— האָט געפרעגט די מאמא, צוגעהענדיג צו זיין בעט.

וואניא האָט גענומען פינטלען מיט די אויגען, האָט פארקרימט דעם מויל אן א זייט און זיך צו־ווייגט.

די מוטער איז בלאָס געוואָרען, בריט געפענט דאָס מויל און א פאטש געטהאָן מיט די הענד. די הויזלאָך, וואָס זי האָט פארריכט זיינען ארויסגעפאלען פון איהרע הענד.

— וואָס־זשע וויינסטו? נישט אויסגעהאלטען, מסתמא? — האָט זי געפרעגט.

— דורכ... נעפאלען... א צוויי נעקראָנען...

— איך האָב עס אָבער נעוואוסט!.. דאָס האַרץ האָט מיר נע־זאָגט! — האָט נענומען ריידען די מאמע — אָך, גאָטוניו! שטייץ דו האָסט נישט אויסגעהאלטען? פארוואָס? אויף וועלכען נענע־שטאַנד?

—אין גריכיש... איך, מאמינקע.. מען האָט ביי מיר נעפרענט ווי איז „פערא" אין דער צוקונפט, און איך... אנשטאָט צו זאָגען אִיסאָמאי, האָב נעזאָגט „אָפסאָמא", דערנאָך... דערנאָך... האָט דער לעהרער ארטאקסערסאָוו מיר נעשטעלט נאָך עטליכע פראָגען און איך האָב ניט ווילענדיג זיי צומישט... איך האָב א טעות נעהאַט... האָט ער נענומען און מיר נעשטעלט א צוויי... אן אונגליקליכער... א אונ־גליקליכער מענש בין איך... די נאנצע נאכט האָב איך ג'חזר'ט... די נאנצענע וואָך בין איך פיער אזייגער בייגאכט אויפנעשטאנען'...

— ניין, נישט דו, נור איך בין אן אונגליקליכע, צולאָזענער אינ־נעל דו! איך בין נעבאָך א אונגליקליכע! א דאר שפענדעל האָסטו פון מיר נעמאכט, אונגליק מיינער, פערפאלגער מיינער, בייזע אנשי־קענעש, דו! איך צאָהל פאר דיר, פאר אזא שטיק צרה, בויג דעם רוקען אין דרייען, מאטער זיך, און מען קען זאגען, לייג דעם לעבען אוועק, און וואָס פאר א נחת האָב איך פון דיר? ווי לערנסטו זיך?

— איך... איך לערן זיך די נאנצע נאכט... איהר האָט אליין נע־זעהן...

— איך האָב ביי גאָט אויף זיך דעם טויט נעבעטען, הערט ער מיך נישט, די זינדערין... פלאגעניש מיינע! ביי לייטען קינדער, ווי קינדער, אָבער ביי מיר איז איין־אויניגער — און קיין טאלק איז פון איהם נישטא, קיין וועג נישט. וואָס זאל איך מיט דיר טהאָן? דיך שלאָגען? איך וואלט נעשלאָגען, אָבער וואו נעהמט מען כוחות דערצו? גאָטוניו, וואו נעהמט מען כוחות?

די מאמא האָט פארשטעלט דעם פנים מיט א פאלע פון איהר יאקעל און זיך צוקלאָגט. וואניא האָט זיך נענומען דרעהען פאר וועה־טאָג און אומעט און צוגעשפארט זיין שטערן צום וואנט. עס איז אריין די מוהמע.

— נו, אָט... די האַרץ מיינע האָט מיר גליך נעזאָגט... האָט זי

געגומען רויידען, פּאַרשטעהענדיג גלייך, וואָס דאָ טהוט זיך אוֹן א פּאָטש טהאָנדיג מיט די הענד: — א גאַנצען פּריה־מאָרגען איז נע־ווען אזא אומעט... נו, נו, טראַכט איך, עס וועט שוין קומען עפּעס א צרה... אוֹן, אָט איז טאַקע אזוי ארויסגעקומען...

— מערדער מיינער, בלוט־זויגער! — האָט ארויסגערעדט די מאַמע.

— וואָס־זשע זידעלסטו איהם? — האָט זיך אויף איהר ארויפ־געוואָרפען די מוהמע, שלעפּענדיג נערוועז פון קאָפּ א טיכעל פון קאָפּע־קאָליר: — אז ניט איז ער שולדיג? דו אליין ביזט שולדיג! דו! נו, זאָג אליין צו־וואָס האָט דיר געפּאַסט איהם אריינגעבען אין גימנא־זיע? וואָס ביזטו עפּעס פּאַר א יחסן'טע? עס ווילט זיך אייך וועלען פּריצים? ניט אנדערש... נו, אודאי, געווים, ניט אנדערש, מען כאַפּט גלייך אוֹן מאַכט אייך פּאַר פּריצים! אז איהר וואָלט אָבער געטהאָן, ווי איך האָב אייך געזאָגט, איהר וואָלט איהם בעסער אריינגעגעבען צו א סוחר, מסחור זיך לערנען... אין א קאַנטאָר, ווי מיין קוזיא... אָט קוזיא קריעגט פינף הונדערט רובל א יאָהר. פינף הונדערט רו־בל — א קליניגקייט? האָסט זיך פּארמוטשעט, אוֹן דעם אינגל פּאַרמוטשעט מיט דיין בילדען איהם, זאָל די ווייסענשאַפּט דיינע דאָרט קיין קיום ניט האָבען. א מאָגערינקער נעבאַך, הוסט... גיעב נור א קוק: דרייצעהן יאָהר איז איהם דאָך שוין אוֹן אויסזעהן זעהט ער אויס, ווי א צעהן־יאָהריגער.

— ניין, נאַסטענקא, ניין, טהייערינקע! איך האָב איהם ניט גענוג געשלאָגען, אָט־ט דעם בלוט־זויגער מיינעם! קלעפּ האָט מען איהם געדארפט געבען, אָט וואָס! אוי, אוי, אוי... יעזואיט, מאַהאַמעט, בלוט־זויגער מיינער! — האָט זי זיך א וואָרף געטהאָן אויף דעם זוהן, — שמייסען האָט מען דיך געדארפט, אָבער איך האָב קיין קרעפ־טען ניט. מען האָט אָבער מיר געזאָגט פריהער, וועז ער איז נאָך גע־ווען א קליניגקער: „שלאָג, הרג'ע"... איך, זינדערין האָב נישט געפּאָלגט. אוֹן אָט מוטשע איך זיך אציגנד. וואָרט אויס! איך וועל זיך מיט דיר אָברעכענען! וואָרט! וואָ, ט...

די מאַמא האָט איהם א סטראַשע געטהאָן מיט'ן נאַסען פּויסט אוֹן איז ווייגענדיג אוועק צו איהר קוואַרטיראַנט אין צימער.

איהר קוואַרטיראַנט, יעווטיכי קוזמיטש קופּאַראָסאָוו, איז נעזעסען ביי זיך נעבען טיש און נעלעזען א בוך, וועלכעם לערענט אויס טאַנצען אָהן א לעהרער. יעווטיכי קוזמיטש, דאַרפט איהר וויסען, איז א מענש א קלוגער און א גענילדעטער. ער רעדט דורך דער נאָז, וואַשט זיך מיט אזא מין זייף, פון וועלכען עס שמעקט מיט עפּעס אזוינס, וואָס מאַכט אלעמען אין שטוב ניסען. אין די טעג פון פּאָסט, עסט ער פלייש און זוכט זיך א גענילדעטע כלה, צוליעב דעם אלעמען וועדט ער פאַרעכענט פאר דעם סאַמע גענילדעסטען קוואַרטיראַנט. זינגען זינגט ער מיט א טענאָר שטים.

— טאַטעלע מיינער! — האָט זיך צו איהם געוענדעט די מאַמע, באַניסענדיג זיך מיט טרערען — זייט אזוי עדעל הערציג, שמייסט אָפּ מיינעם... טהוט מיר די טובה! ער האָט דאָך נישט אויסגעהאַלטען, וועה איז מיר! איהר וועט עס גלויבען, ער האָט נישט אויסגעהאַלטען! איך קען איהם נישט בעשטראָפען. איבער מיין שוואַכען געזונד... שמייסט איהר איהם אָפּ אנשטאָדט מיר, זייט אזוי גוט און ערעדלהארציג, יעווטיכי קוזמיטש! האָט אינזעהענים מיט א קראַנקער פרוי!...

קופּאַראָסאָוו האָט זיך אָנגעכמורעט און האָט דורך די נאָזלעכער ארויסגעלאָזען א טיעפען זיפץ. ער האָט א טראַכט געטהאָן, האָט א קלאָפּ געטהאָן מיט די פינגער איבער'ן טיש און נאָך אמאל א זיפץ טהאָנדיג, איז ער אוועק צו וואַניא'ן.

— אייך לערנט מען! — האָט ער אָנגעהויבען — מען בילדעט אייך, מען ווייזט אייך, אזוי צו זאָגען, א וועג, איהר, אונאַרנקבאַרער יונגער מאן! און איהר, וואָס?

ער האָט לאַנג גערעדט, געהאַלטען א גאַנצע רעדע. האָט דערמאָנט וועגען וויסענשאפט, וועגען ליכטיגקייט און פינסטערניש.

— יאָ, אזוי איז דאָס, יונגער מאן!

און געענדיגט זיין רעדע, האָט ער פון זיך אראָבגענומען דעם רימען און א ציה געטהאָן וואַניא'ן פאר א האנד.

— מיט אזא, ווי איהר זייט, קען מען אנדערש נישט: — האָט ער געזאָגט.

וואַניא האָט זיך שטום אייגנעבוינען, האָט אריינגעזוקט זיין

קאפ צווישען יענעם׳ס קניע. זיינע רויטע, אויסגעשטארצטע אויע־
רען האבען זיך געגומען באוועגען איבער קופאראוו׳ס נייע הויזען
מיט די ברוינע לאמפאסען...

וואניא האט ניט ארויסגעלאזט קיין איין פיפס. דעם זעלבען
אבענד איז אויף דעם פאמיליען־ראטה בעשלאסען געווארען צו מאכען
איהם פאר א סוחר און איהם אבגעבען אין א קאנטאר.

א שריפטשטעלער.

אין דעם הינטערשטען צימער פון יערשאקאוו׳ס טהעאטער־מאגאזין איז ביי א הויכען שרייב־טיש געזעסען דער סוחר יערשאקאוו אליין, נאך גאר א יונגערמאן, געקליידעט לויט דער לעצטער מאדע, נור מיט א פערוואקסען פנים, אויף וועלכען עס זיינען שטארק קענטיג געווען שפורען פון א שטורמדיגען לעבען.

נאך זיין געצוקטען און נעדרעהדעלטען האנדשריפט און נאך דעם פיינ־שמעקענדיגען רויך פון זיין סיגאר האט מען געקענט זיך אנשטויסען, אז די אייראפייאישע ציוויליזאציאן איז איהם חלילה ניט פרעמד. נאך מעהר האט זיך ארויסגעוויזען, אז ער איז א קילטור־רעלער מענש, בשעת פונ׳ם מאגאזין איז אריינגעקומען א אינגעל אין געמעלדעט:

— דער שריפטשטעלער איז געקומען!

— אה!... רוף איהם אריין. זאג איהם, אז זיינע קאלאשען זאל ער אויפטהאן אינ׳ם מאגאזין.

אין א ווייל ארום איז אין צימער אריינגעקומען מיט שטילע טריט א גרויער פליכעוואטער אלטינקער אין א געלען אפגעקראכצ־נעם ראק, מיט א רויטען פערפראַרענעם פנים און מיט א מינע פון שוואכקייט און ניט־זיכערקייט, וועלכע מען קען זעהן ביי מענשען, וואס שיכור׳ן שטענדיג.

— איך האב די עהרע... — האט יערשאקאוו זיך אנגערופען, ניט אומקוקענדיג זיך אויף איהם: — וואס עפעס גוטס, הערר היינים?

יערשאקאוו האט צומישט די ווערטער „זשעני" און „היינע" און ביי איהם האבען זיי זיך צונויפגענאסען אין איין ווארט „היינים", און מיט דעם נאמען האט ער אלע מאל גערופען דעם אלטינקען.

— אט, איך האב געבראכט, וואס איהר האט ביי מיר באשטעלט
— האט דער אלטינקער געענטפערט — שוין פארטיג...
— אזוי גיך?...
— אין דריי טעג, זאכאר סעמיאניטש, קען מען אנשרייבען א ראמאן און ניט נור א רעקלאמע. פאר א רעקלאמע איז איין שטונדע גענוג.
— אזוי? הייגט וואלרום דינגט איהר זיך מיט מיר אזוי פיעל, אקוראט ווי איהר וואלט א גאנצען יאהר אויף דעם געדארפט ארבייטען. נו, ווייזט אקארשט, וואס איהר האט דארט פערפאסט?
היינים האט ארויסגעשלעפט פון קעשענע עטליכע צוקנייטשטע בעשריבענע מיט א בליייפעדער בויגעלאך פאפיר און איז צוגעגאנגען צום שרייב־טיש.
— ביי מיר איז נאך ניט אין גאנצען אויסגעארבייט... די ערשטע קאפיע — האט ער געזאגט — איך וועל פאר אייך פארלעזען און איהר הערט זיך צו מיט קאפ. טאמער א פעהלער, ווייזט אן. עס וואלט נאר קיין וואונדער ניט געווען, וען איך זאל מאכען א פעהלער. וועט איהר גלויבען, זאכאר סעמיאניטש? פאר דריי מאנאזינען האב איך פערפאסט רעקלאמען אויף איין קלאפ... פון אזא ארבייט וואלט זיך אפילו ביי שעקספיר'ן אליין פערדרעהט דער קאפ!
היינים האט אנגעטאן בריללען, פערריסען די ברעמען און גענומען לעזען מיט א טרויעריגען קול און אזוי ווי ער וואלט דעקלאמיגט:
— „דער סעזאן פון 86-1885 יאהר. דער צושטעלער פון כינעזישע טהעען אין אלע שטעדט פון אייראפייאישען און אזיאטישען רוסלאנד און אין אויסלאנד ז. ס. יערשאקאוו. די פירמע עקזעסטירט זיין 1804 יאהר".
דאס איז נור די אייניייטונג, פערשטעהט איהר מיך, וועט זיין געדרוקט מיט אן ארנאמענט ארום... איך האב אויסגעטראכט פאר אייך א שהנעם ארנאמענט, זאכאר סעמיאניטש: א לייב, וואס האלט צוויישען זיינע צייהן א לירע... איצט לעזען מיר ווייטער:
— „צוויי וועדטער צו אונזערע קונדען: געהרטע העררען! ניט די פאליטישע פאסירונגען פון דער לעצטער צייט, ניט דער גלייכגילטיגער אינדיפערנטיזם, וואס דרינגט אריין אלץ מעהר און מעהר אין אלע שיכטען פון אונזער געזעלשאפט, ניט די פערטריקעניש פון

דער טייך וואלגא, פון וועלכער עס איז ניט לאנג געוועדט נעווארען אין דעם בעסטען טהייל פון אונזער פרעסס — נאר נישט שרעקט אונז אפ. דער לאנגיאהריגער עקזיסטענץ פון אונזער פירמע און די סימפאטיען, וואס מיר האבען זיך פערשאפט, ניט אונז די מענליכקייט אייניצוהאלטען פעסט דעם באדען און ניט צו ענדערען אונזער אלטע אייניגעפארענטע סיסטעמא, סיי אין אונזערע בעציהונגען צו די אייגענטהימער פון די טהעפאלאנטאציעס און סיי אין אונזערע בעציהונגען צו אונזערע קונדען. אונזער מאטטא איז נעוונ בעווואוסט. עס דריקט זיך אויס אין די דריי, פיעל בעדייטענדע ווערטער: עהרליכקייט, בילליג און פראסט!!!"

— נוט! זעהר נוט! — האט איהם איבערגעשלאגען יערשאקאוו, אונטערשפרינגענדיג אויף זיין שטול: — איך האב עס נאר ניט ערווארטעט, איהר זאלט אזוי ממזריש פערפאסען. ממזריש! נור אט וואס, ליעבער פרייונד... מען דארף, ווי עס איז, נאך אביסעל פערדרעהען, דונקעלער מאכען די געשיכטע, עפעס אזוי, פערשטעהט איהר מיך, עפעס א קונסט מאכען, א פערדרעהעניש... אט, צום ביישפיעל, מיר שרייבען דא, אז די פירמע האט נור־וואס בעקומען א פארטיע פרישען טהעע, וואס־מען האט ארא־פגענומען פון די פלאנטאציעס הייניטינען פריהלינג... אזוי? דארף מען נאך צו דעם צוגעבען, אז דאס דאזיגע טהעע ליענט שוין ביי אונז אויפ'ן לאגער העכער דריי יאהר... איהר פערשטעהט? עס דארף אזוי אויסקומען, אז דאס זעלבע טהעע אי עס ליענט ביי אונז אויפ'ן לאגער העכער דריי יאהר, אי מיר האבען עס ערשט אריינגעקראגען...

— איך פערשטעה... דאס פובליקום וועט אבער ניט בעמערקען דעם ווידערשפרוך. פון אנפאנג וועלען מיר אנשרייבען, אז דעם טהעע האבען מיר נור וואס אריינגעקראגען, און אם ענד וועלען מיר אזוי זאגען: „אזוי ווי מיר האבען אנגעגרייט א סך סארטען טהעען פון פריהער וואס מיר אליין האבען פאר זיי געצאהלט די אלטע בילליגע פרייזען, זיינען מיר דערפאר אימשטאנד צו פערקויפען זיי צו אונזערע קונדען אויף דעם אלטען בילליגען פרייז. אויף דער צווייטער זייט וועלען זיין אויסגעשטעלט די פרייזען. דא וועט מען אויך קענען מאכען שהנע ארנאמענטען. אונטער זיי מיט גרויסע ווערטער: „די פרייזליסטע פון די בעסטע סארטען אויסגעוועהלטען ארמאטישען, פו־

טשאנעם, קיכאטינעם און בייכאווען טהעע, פריש פון די פלאנטאציעם..."

ווייטער:

„מיר מאכען אויפמערקזאם די לייעהאבער פון ליאסינעם טהעע, ווי צום ביישפיעל, פון דער „כינעזישער עמבלעם אדער די קנאה פון די קאנקורענטען", אז דיעזער סארט קאסט 3 רובל מיט 50 קאפיקעם. פון דעם בלומען־טהעע רעקאמענדירען מיר בעזאנדערם די „באגדיכאנער ראזע" 2 רובל און די „אויגען פון דער כינעזערין" — 1 רובל מיט 80 קאפיקעם".

ווייטער מכוח א פרעמיאום:

„די מייסטע פון אונזערע קאנקורענטען פערנארען דעם עולם מיט פרעזענטען אלערליי, וואם זיי גיבען זייערע קונדען. מיר פון אונזער זייט פראטעסטירען געגען אזא מין בעטרוג און מיר גיבען אונזערע קונדען ניט אלס פרעמיאום, נור אומזיסט אלע זאכען, מיט וועלכע אונזערע קאנקורענטען זוכען צו פערנארען די קונדען. יעדער, איינער, וואס וועט ביי אונז קויפען פאר 50 רובל סחורה, קען ביי אונז קריגען אומזיסט איינע פון די פאלגענדע פינף זאכען: א טהעע־קאן פון ענגלישען מעטאל, הונדערט וויזיט־קארטלעך, דעם פלאן פון דער שטאדט מאסקווע, א צוקערניצע מיט א נאקעטער כינעזערין און א בוך מיט'ן נאמען: „דער חתן איז פערוואונדעט אדער א כלה אונטער א מולטער", אן ערצעהלונג פון דעם פרעהליכען שטיפער".

געענדיגט לעזען און אויסגעבעסערט אין מאנכע שטעלען, האט היינים שנעל איבערגעשריעבען די רעקלאמע אויף ריין און האט זי דערלאנגט יערשאקאוו'ן.

א קורצע ווייל האבען זיי ביידע נאכדעם געשוויגען. ביידע האבען זיך דערפיהלט עפעם ניט אנגענעהם, אזוי ווי זיי וואלטען אפגעטהאן עפעם א מיאוס'ע זאך.

— וועט איהר מיר גלייך בעצאהלען פאר מיין ארבייט אדער שפעטער? האט היינים א פרעג געטהאן ניט דרייסט.

— ווי איהר ווילט, פונמיינטוועגען שוין... — האט יערשאקאוו געענטפערט און צוגעלייגט, דוצענדיג איהם: — גלה אין מאגאזין און נעהם זיך דארט וואס דו ווילסט אויף פינף רובל און א האלב.

— איהר וואָלט מיר בעסער בעצאָהלט מיט מזומנים, זאכאר סעמיאָניטש.

— איך האָלט ניט פון דער מאָדע צו צאָהלען מיט מזומ'נע געלד. איך צאָהל אַלעמען מיט טהעע און צוקער: אי דיר, אי די זינ־גער פון דער קירכע, אי דעם הויז־וועכטער. אזוי איז וועניגער שיברות.

— קען מען דען פערגלייכען, זאכאר סעמיאָניטש, מיין אַרבייט צו דעם הויז־וועכטער'ס אָדער צו די זינגערם? מיין אַרבייט איז קאָפּ־אַרבייט.

— וואָס פאר אַן אַרבייט! אַוועקגעוואָרפן זיך און אָנגעשריעבען, א גוואַלדיגע מעשה! קענסט דען עסען דיין שרייבען צו טרינקען?... וויים איך, וועלכע א שפיי! אפילו קיין רובל ניט וועלט.

— הם!... ווי איהר רעדט עם וועגען שרייבען! — האָט זיך היינים בעלייזיגט — מען קען עס ניט עסען און ניט טרינקען! און דאָס פאַרשטעהט איהר ניט, אז וועז איך האָב פערפאסט אָט די דאָ־זיגע רעקלאָמע, האָט אפשר מיין נשמה געליטען גרויסע יסורים. שרייבסט און פיהלט, אז דו בעטריגסט גאַנץ רוסלאַנד. זאכאר סעמ־יאָניטש, בעצאָהלט מיר מיין געלד!

— אוי דו האָסט מיר דערעסען, ברודערל. שטעהסטו צו, ווי א קלעק. פע ניט שעהן!

— נו, גוט. איך וועל דאַרט נעהמען מעהל־צוקער. אייערע אָנגע־שטעלטע וועלען ביי מיר איהם נאָכדעם אָפּקויפען צוריק פאר אכט קאָפּיקעס א פונט. נו, וועל איך פערלירען ביי דעם מסחור פערציג קאָפּיקעס, וואָס קען איך העלפען? נו, זייט מיר נעזונד!

היינים האָט זיך א קעהר געטהאָן, געוואָלט ארויסגעהן. אָבער אין טהיר האָט ער זיך אָפּגעשטעלט, טיעף א זיפץ געטהאָן און ארויס־גערעדט מיט א טרויעריגען קול:

— רוסלאַנד בעטריג איך! נאַנץ רוסלאַנד! מיין אייגענעם פאָטערלאַנד בעטריג איך פאר א שטיקעלע ברויט! עך!

און ער איז ארויסגענאַנגען.

יערשאקאָוו האָט פעררויכערט א האוואנע סיגאר און אין זיין צימער האָט נאָך שטאַרקער גענומען שמעקען מיט'ן קולטורעלען מען־שען...

אן אונגעוועהנליכער מענש.

פאר דער טהיר פון דער אקושערקע מאריא פעטראָוונא קאָשקינא, אן אלטע מיידעל, שטעלט זיך אָב א הויכער הערר אין א צילינדערהוט און אין א שינעל מיט א קאפישאָן. אין דער יעסענדיגער דונקעלהייט קען מען ניט אונטערשיידען ניט דעם פנים און ניט די הענד, אָבער אין דעם אופ'ן, ווי אזוי ער הוסט אונטער און ווי ער ציהט דעם גלעקעל, שפירט זיך א ערנסטקייט, זיכערקייט און עפעס אזוינס, וואָס רופט ארויס דרך ארץ.

נאָכ'ן דריטען קלונג עפענט זיך די טהיר, און עס בעווייזט זיך מאריא פעטראָוונא אליין. זי איז אָנגעטהאָן אין א ווייסען אונטערקלייד מיט א מענער־ראָק איבער די אקסלען. א קליין לעמפעלע מיט א גרינעם קאלפאק וואָס זי האלט אין די הענד, וואַרפט א גרינליכען שיין אויף איהר פארשלאָפענעם, מיט זומער־שפרינקלאָך פנים, אויף דער האלז מיט בלויע אָדערען און אויף די שיטערע, געלבליכע האָאָר, וואָס קריכען ארויס פון אונטער'ן טשעפיק.

— קען איך זעהן די אקושערקע? — פרעגט דער הערר.

— איך בין די אקושערקע. וואָס פערלאַנגט איהר?

דער הערר געהט אריין אין פיהרהויז, און מאריא פעטראָוונא דערזעהט פאר זיך א הויכען, שלאנקען מאנספערשוין, שוין ניט קיין יונגען, אָבער מיט א שהנעם, שטרענגען פנים און געריכטע באקענבארדען.

— איך בין דער אסעסאָר קיריאקאָוו — מאכט ער — געקומען בין איך איהר רופען צו מיין ווייב. אָבער איך בעט אייך, מאכט עס וואָס גיכער.

— גוט... — ענטפערט די אקושערקע — איך וועל זיך גלייך אָנטהאָן, און איהר זייט אזוי גוט און וואַרט אויף מיר א ווייל אין זאל.

קיריאקאוו נעהמט פון זיך ארונטער דעם שינעל און געהט אריין אין זאל.

דער גרינער שיין פונ'ם לעמפעלע פאלט בלאס אויף די ביליגע מעבל אין די פארלאטעטע טשעכאלען, אויף די פארדארטע בלומען און די פענסטער־גרושישמשען, וואו עס פלעכט זיך פלוישז.... עס הערט זיך דער גרויך פון זשאראניום־בלומען און פון קארבאל. דער קליינער וואנט־זייגער קלאפט ניט־דרייסט, עפעס אזוי ווי ער וואלט זיך געשעהמט פאר דעם פרעמדען מאנספארשונין.

— איך בין פארטיג! — זאגט מאריא פעטראוונא, אריינקומענדיג אין פינף מינוט ארום אין זאל, שוין אין גאנצען אנגעטהאן, ארומגעוואשען, פריש און מונטער: — קומט לאמיר פאהרען!

— יא, מען דארף זיך צואיילען... — רופט זיך אן קיריאקאוו — אבער זאגט מיר אקארשט, וואס איך וועל ביי אייך פרעגען: וויפיעל וועט איהר נעהמען פאר אייער טרחה?

— איך וויים אליין ניט... — שמייכעלט צומישט מאריא פעטראוונא — אט, וויפיעל איהר וועט געבען...

— ניין, דאס האב איך פיינט — מאכט קיריאקאוו, קוקענדיג קאלט און אונבוועגליך אויף דער אקושערקע: — א וואגרט איז טהייערער פון גאלד. איך דארף ניט אייער'ס, איהר דארפט ניט מיינ'ס. אום אויסצומיידען שפעטערדינג טענות, איז בעסער מיר זאלען אפרירער מושה ווערען.

— כ'לעבען, איך וויים ניט... קיין בעשטימטער פרייז איז ניטא.

—איך ארבייט אליין און בין געוואהנט צו שעצען פרעמדע ארבייט. אונגערעכטיגקייטען האב איך ניט ליעב. פאר מיר וועט זיין גראדע אזוי אונאנגענעהם, וועז איך וועל אייך ניט דערצאהלען, ווי וועז איהר וועט ביי מיר נעהמען איבעריגע און דערפאר באשטעה איך אויף דעם, אז איהר זאלט מיר זאגען אייער פרייז.

— עס זיינען דא פערשיעדענע פרייזען!

— הם!... אויב איהר קענט זיך ניט בעשליסען מיר צו זאגען, וועל איך דאן אליין מוזען בעשטימען א פרייז. אלזא, איך קען אייך געבען צוויי רובל.

— וואס רעדט איהר ,גאט איז מיט אייך! — זאגט מאריא

פעטראונא, רויט ווערענדיג, און טהוט זיך א כאפ צוריק: — אוידער צו נעהמען צוויי רובעל, וועל איך שוין בעסער געהן גאר אומזיסט. אלזא, אויב איהר ווילט, פאר פינף רובעל...

— צוויי רובעל און מעהר ניט א קאפיקע... אייערס דארף איך ניט, אבער מיינס וועל איך אויך קיינעם אומזיסט ניט געבען...

— טהוט זיך ווי איהר פארשטעהט, נור פאר צוויי רובעל וועל איך ניט פאהרען...

— נאכ'ן געזעץ נאך האט איהר אבער קיין רעכט ניט זיך אבצוזאנען.

— איך זאג זיך ניט אב. איכ'ל מיט אייך פאהרען אומזיסט.

— אומזיסט ווילּ איך ניט. יעדע ארבייט מוז בעצאהלט ווערען. איך ארבייט אליין און פערשטעה עס גאנץ גוט...

— פאר צוויי רובעל פאהר איך ניט... ערקלעהרט גוטמוטהיג מאריא פעטראונא — סיידען איהר ווילט אומזיסט...

— אויב אזוי טהוט מיר לייד, וואס איך האב אייך אומזיסט בעאונרוהיגט... גוט נאכט!...

— ס'ארא מאדנער איהר זייט... — זאגט די אקושערקע, בעגלייטענדיג קיריאקאוו'ן אין פיהרהויז — אויב אייך ווילט זיך שוין דוקא אזוי ארבדינגען ביי מיר, טא זאל שוין מיינס אריבערגעהן. איך פאהר מיט אייך פאר דריי רובעל.

קיריאקאוו שטעלט זיך אב א פארכמורעטער און טראכט נאנצע צוויי מינוטען, קוקענדיג אנגעשטרענגט אויף דער פאדלאגע, דערנאך רערט ער ארוים ענטשלאסען „ניין!" און נעהט ארוים אויף דער נאס.

א פארוואונדערטע און צומישטע פארמאכט די אקושערקע נאך איהם די טהיר און נעהט צוריק צו זיך אין שלאף־צימער.

עס נעהט ניט אוועק קיין האלבע שעה און עס דערהערט זיך ווידער א קלונג; זי הויבט זיך אויף און דערזעהט אין פיהרהויז דעם זעלביגען קיריאקאוו'ן.

— א שענע ארדנונג איז ביי אונז! — רעדט ער בייז — ניט אין אפטהעק, ניט די פאליסלייט און ניט הויז־וועכטער וויסען, וואו עס געפינען זיך די אקושערקעס. פרעגט אן אדרעס, קיינער וויים נישט... אויף אזא אופ'ן בין איך נעצוואונגען אנצונעהמען אייערע

פאַרערונגען. איך וועל אייך געבען דריי רובעל, אָבער... איך זאָג אייך פאַראוים, ווי איך זאָג עס צו אלעמען, וועט עס טהוט פאר מיר וועלכע עס איז ארבייט, איך בעדינג זיך מיט אייך אפריהער אום איהר זאלט צו מיר שפעטער ביים פונאנדערצאהלען זיך ניט האָבען קיין טענות, ניט בעטען אויף טהעע און אזוי ווייטער. יערערער דארף זיך קריגען זיינס!...

מאריא פעטראוונא האָט זיך ניט לאנג צוגעהערט צו זיינע רייד, זי האָט געפיהלט, אז ער האָט איהר דערעסטען; אז ער איז איהר מיאום געוואָרען און זיינע קאלטע, אויסגערעכענטע ווערטער האָבען זיך איהר גלייגט, ווי שטיינער אויפ׳ן הארצען.

זי האָט זיך אָנגעטאָן און איז מיט איהם ארוים אין גאס.

אין דער לופטען איז שטיל, קאלט און אזוי פארכמארעט, אז אפילו די פייערלאך פון די לאנטערנעס זעהען זיך קוים. אונטער די פים פייפט די בלאָטע, די נאסקייט. די אקושערקא קוקט זיך ארום און זעהט ניט קיין דראָזשקע...

— ס׳איז מסתמא ניט ווייט? — פרעגט זי.

— ניט ווייט, ניט ווייט — ענטפערט ער מיט פערדרום אין קול.

זיי געהען פארבי איין גאס, א צווייטע, א דריטע... קיריאקאוו טרעט פאראוים און אפילו אין זיין ארט געהן שפירט זיך א ערנסטקייט, א זיכערקייט.

— וואָס פאר א מיאום וועטער! — וועגדעט זיך צו איהם די אקושערקע.

ער אָבער שווייגט און סטארעט זיך צו געהן איבער די גלאָטע שטיינער, אום ניט איבערצופיהרען זיינע קאלאשען. צום סוף, נאכדעם ווי זיי זיינען אבגענאנגען א גאנץ לאנגען מהלך, איז די אקושערקע אריין אין א פיהר־הויז; פון דאנען האָט זיך געזעהן א גרויסער אנשטענדיג־צוגעקליבענער זאל... אין די צימערען און אפילו אין שלאָף־צימער, וואו די געווינערין איז געלעגען איז ניט געווען קיין לעבעדיגער מענש... ניט קיין קרובים און ניט קיין עלטערע פרויען, וועלכע פילען געווהנליך אן דאָם הויז אין אזא פאל, האָבען זיך דא ניט געזעהען. נאר איין קעכין מיט א טעמפען, דערשראָקענעם פנים

פליהט ארום איבער׳ן שטוב, ווי א משוגענע .עס הערען זיך הויכע, פארצווייפעלטע קרעכצען...

עס גענהט אוועק דריי שטונדען.

מאריא פעטראוונא זיצט ביי דער געווינערינ׳ס בעט און רעדט וועגען עפעס אין דער שטיל. ביידע פרויען האבען זיך דערווייל שוין באקענט, האבען פערשטאנען איינס דאם אנדערע, האבען זיך אויס־גערעדט דאם הארץ און זיך גוט אנגעזיפצט...

— איהר טהארט ניט ריידען! — זאגט די אקושערקע און הערט ניט אויף צו שיטען מיט פראגען.

נור, אט עפענט זיך די טהיר, און אין שלאף־צימער קומט אריין שטיל און ערנסט קיריאקאוו אליין.

ער זיצט זיך אויף א שטול און גלעט זיך די באקען־באדרען. עס ווערט שטיל... מאריא פעטראוונא קוקט ניט דרייסט אויף זיין שוהנעם, אבער קאלטען, הילצערנעם פנים, און ווארט, אז ער זאל אנהויבען ריידען. ער אבער זיצט שטיל, שוויגט איינגעשפארט און טראכט וועגען עפעס.

זיך ניט קענענדיג דערוואַרטען, בעשליסט די אקושערקע אליין צו פארפיהרען א געשפרעך און הויבט אן מיט דער פראזע, וואס מען זאגט געווענליך ביי אלע קינד־בעטען.

— נו, אט איז, גאט צו דאנקען, מיט איין מענשען מעהר אויף דער וועלט!

— יא, ס׳איז זעהר אנגענעהם — ענטפערט קיריאקאוו מיט דעם זעלביגען הילצערנעם אויסדרוק אויף זיין פנים: — כאטש פון דער אנדערער זייט, אום צו האבען איבעריגע קינדער, מוז מען אויך האבען איבעריגע גלח. א קינד ווערט ניט געבאַרען אויף דער וועלט א זאטער און א באקליידטער...

ביי דער געווינערין אויפ׳ן פנים בעווייזט זיך א פארשולדיגטער אויסדרוק, עפעס אזוי, ווי זי וואלט געבראכט אויף דער וועלט א לעבעדיג באשעפעניש אהן זיין ערלויבנים, אדער גלאט אזוי זיך, צו־ליעב א פוסטען קאפריז...

קיריאקאוו הויבט זיך אויף מיט א זיפץ און גענהט אן ערנסטער ארוים פונ׳ם צימער.

— וואס פאר א מאדנער מענש, אייערער איז... — רופט זיך

אן די אקושערקא צו דער קינד־בעטאריו — עפעס אזא שטרענגער, טהוט אפילו קיין שמייכעל ניט...

און די געווינערין נעהמט דערצעהלען פון איהר לעבען, פון איהר דאליע: פון שטענדיג אן איז איהרער שוין אזא... ער איז עהרליך, גערעכט, אויסגערעכענט, איינגעהאלטען, שפארזאם, אבער אויף אזא אופן, אז פראסטע מענשען ווערט דערפון ענג און שווער... מיט די קרובים קומט ער ניט אוים, איז מיט זיי אלעמען צוקריענט; די דיענסט האלט זיך מעהר ווי איין מאנאט ניט איין; קיין בעקאנטע זיינען ניטא... און זי, דאם ווייב הייסט עס, מיט די קינדער לעבען אין אייביגער ציטערנעש פאר יעדען טריט זיינעם. ער שלאגט זיך חלילה ניט, שרייט ניט, גוטע מעלות האט ער א סך מעהר, ווי חסרונות, נור פון דעסטוועגען, וועו ער גענהט אויפ פון שטוב, פיהלען זיך אלע נעזונדער און בעסער. פארוואס דאם איז אזוי קען די געווינערין אליין ניט פארשטעהן...

— מען דארף גוט אויסריינינגען די שיסלען און זיי אוועקשטעלען אין שפייכלער—זאגט קיריאקאוו, ארריינקומענדיג וויערער אין שלאפציממער:— די פלעשלאך דארף מען אויך בעהאלטען: זיי וועלען צוניץ קומען...

דאם, וואם ער זאגט, איז גאנץ פראסט און איינפאך, אבער די אקושערקא פיהלט, אז זי וועט עפעס אזוי ווי צומישט. זי הויבט אן מורא צו האבען פאר איהם און טהוט זיך א טרייסעל יעדעם מאל; וואם זי דערהערט זיינע טריט.

אין דער פריה, וועו זי קלייבט זיך שוין אוועקצוגעהן, זעהט זי, ווי אין עס־צימער ביים טיש זיצט זיך קיריאקאוו׳ס קלייגער זוהן, א בלאסער, קורץ־געשאפענער גימנאזיסט און טרינקט טהעע... אנטקעגען איהם שטעהט קיריאקאוו און רעדט מיט זיין קאלטען, לאנגזאמען קול:

— דו קענסט עסען, טא קען זשע ארבייטען אויך. אט, האסטו א שלונג געטהאן, האסט אבער ניט בארעכענט, אז אט דער דאזיגער שלונג קאסט געלד און אויף געלד מוז מען הארוועון שווער און בייטער. דו עס און טראכט!...

די אקושערקא קוקט אויף דעם איינגעלים בלאסען, טעמפען פנים און איהר דאכט זיך, אז אפילו די לופט קען ניט פארטראגען דעם

מאדנעם מענשען, און אז אט באלד־באלד וועלען די וועגט איינפאלען, ניט קענענדיג אויסהאלטען זיין אנוועזנהייט... אויסער זיך פאר שרעק, מיט א געפיהל פון האס צו איהם, כאפט מאריא פעטראוונא איהרע זיבען זאכען און לאזט זיך געהן שנעל, שנעל פון דאנען...

אבגעגאנגען א העלפט וועג, דערמאנט זי זיך, אז זי האט פאר־געסען אבצונעהמען איהרע דריי רובעל, זי שטעלט זיך אב, טראכט א ווייל, טהוט דאן א מאך מיט'ן האנד און געהט אוועק ווייטער...

דער קרומער שפיגעל.

איך און מיין פרוי זיינען אריין אין סאלאן. דאָרט האָט געשמעקט מיט מאָך און פייכטקייט. מיליאָנען שצורעם און מיז האָבען זיך א שאָט געטהאָן אויף אלע זייטען, בעת מיר האָבען בעלייכטעט די וועגד, וואָס האָבען נישט אָנגעזעהן קיין ליכט אין פערלויף פון א גאַנצען יאָהרהונדערט.

אז מיר האָבען פערמאַכט די טהיר הינטער זיך, האָט א ווינד א הויך געטהאָן און געגומען שאָרשען איבער די פאַפּירען, וואָס זיינען דאָרט געלעגען גאַנצע בערג אין די ווינקלאָך. דער שיין איז געפאלען אויף די דאָזיגע פאַפּירען און מיר האָבען געזעהן אן אלט־פרענקישע האַנדשריפט און בילדער פון מיטעל־יאָהרהונדערט.

די צייט האָט אוועקגעלייקט איהר געלע פּאַרב אויף די וועגד, אויף וועלכע עס זיינען געהאַנגען די בילדער פון די אור־עלטערען.

די אור־עלטערען האָבען געקוקט מיט גדלות און בייז, אקוראט ווי זיי וואָלטען זאָגען געוואלט:

— שמייסען וואָלט מען דיך געדארפט, ברודערקע!

אונזערע טריט האָבען אָפּגעהילכט איבער׳ן הויז. אויף מיין הוסט האָט זיך אָפּגערופען אן עכא, דאָס זעלבע עכא, וואָס האָט אמאל אָפּגעענטפערט מיינע אור־עלטערען...

און דער ווינד האָט געוואַיעט און געקרעכצט. אינ׳ם קוימען פון דעם קאַמין האָט עפעס עמיצער געווויינט און אין דעם דאָזיגען געוויין האָט זיך געהערט א ביטערע פערצווייפלונג. גרויסע רעגען־טראָפענס האָבען געקלאַפט אין די דונקעלע, פינסטערע פענסטער, און זייער קלאַפען האָט אָנגעוואַרפען אזא אומעט.

— אָה, אור־עלטערען, אור־עלטערען! — האָב איך געזאָגט מיט א זיפץ — אז איך וואָלט א שרייבער געווען, וואָס פאר א לאַנגען רא־מאן וואָלט איך געקענט אָנשרייבען, קוקענדיג אויף זייערע פּאַרטרע־

טען. יעדער פון זיי, די דאָזיגע גרייזען, איז דאָך אמאל יונג געווען און ביי יעדען, צו ביי יעדערער פון זיי, איז געווען א ראַמאַן... און נאָך וואָס פאר א ראַמאַן! צום ביישפיעל, קוק נור אָן אָט די דאָזיגע אלטינקע, מיין עלטער־באָבע׳ן. פון אָט דער דאָזיגער מיאוס׳ער העס־ליכער פרוי דערצעהלט מען זעהר אָן אינטערעסאַנטע געשיכטע. דו זעהסט — האָב איך געפרעגט ביי מיין ווייב — דו זעהסט יענעם שפיגעל, וואָס העננט אינ׳ם ווינקעל?

און איך האָב אָנגעוויזען אויף א גרויסען שפיגעל אין א שוואַר־צען בראַנזענעם ראַהם, וואָס איז געהאַנגען נעבען פֿאַרטרעט פון מיין עלטער־באָבע׳ן.

— דער דאָזיגער שפיגעל בעוויצט א כישוף־מאַכט, און ער איז מיין עלטער־באָבע׳ס אונגליק געווען. זי האָט פאר איהם בעצאָהלט אן אייגענם מיט גלד און זיך מיט איהם ניט צושיידט ביז׳ן סאַמע טויט. טאָג און נאַכט האָט זי געקוקט אין איהם נאָכאַנאַנד אָהן אויפ־הער, האָט געקוקט אין איהם אפילו בשעת זי האָט געגעסען, געטרונ־קען. בשעת זי האָט זיך שלאָפען גלייגט, האָט זי איהם מיט זיך אין בעט גענומען און פאר׳ן טויט האָט זי געבעטען, מען זאל איהם אינ׳ם קבר צוזאַמען מיט איהר בעגראָבען. מען האָט איהר פערלאַנג ניט אויסגעפיהרט, מחמת דער שפיגעל איז אין קבר ניט אריינגעקראָכען.

— זי איז דען געווען א קאָקעטקע? — האָט מיין ווייב געפרעגט.

— מסתמא. אָבער וואָרום איז איהר אזוי געפאהלען געווען דוקא דער דאָזיגער שפיגעל? זי האָט דאָך געהאַט פיעל אַנדערע, בעסערע שפיגלען ווי דער דאָזיגער? מיין ליעבע, עס מוז אין דרינען שטעקען עפעס א מורא׳דיגער סוד. ניט אַנדערש. א מעשה פון די אל־טע צייטען דערצעהלט, אז אינ׳ם שפיגעל זיצט א שר, און מיין על־טער־באָבע האָט געהאַט א בעזונדערע שוואכקייט צו שרים. נאַטירליך, דאָס איז א נאַרישקייט, אָבער זיכער איז, אז דער שפיגעל אינ׳ם שוואַרצען בראַנזענעם ראַהם בעזיצט עפעס א געהיימע מאַכט.

איך האָב אָפגעווישט פונ׳ם שפיגעל דעם שטויב, א קוק גע־טהאָן אין איהם און זיך הויך אויפ׳ן קול צולאַכט. אויף מיין געלעכ־טער האָט זיך דומפּף אָפגערופען אן עכא. דער שפיגעל איז געווען א קרומער און מיין פרצוף האָט ער צוקרימט אויף אלע זייטען: די נאָז איז געלעגען אויף דער לינקער באק און די מאַרדע האָט זיך צו־

טהיילט אויף צווייען און פערדרעהט זיך אויף א זייט.

— א מאָדנער געשמאַק איז געווען ביי מיין עלטער־באָבע'ן! — האָב איך זיך אָנגערופען.

מיין ווייב איז נישט־דרייסט צוגענאַנגען צום שפיענגל, אויך א קוק געטהאָן אין איהם — און גלייך האָט פאָסירט עטוואָס שרעקלי־כעס. זי איז בלייך געוואָרען, האָט זיך גענומען טרייסלען מיט אלע גליעדער און א געשריי געטהאָן. דער לייכטער איז ארויסגעפאלען ביי איהר פון די הענד, האָט זיך צוועקגעקייקעלט איבער דער פּאַרלאָגע און דאָס ליכט איז פאַרלאָשען געוואָרען. א חושך האָט אונז ארומגע־מען. גלייך האָב איך דערהערט א פאל אָן פּאַרלאָגע פון עפעם שווערעם; דאָס איז מיין ווייב אין חלשות געפאלען.

דער ווינד האָט אָנגעהויבען קרעכצען נאָך רחמנות'דיגער, די שצורעם האָבען זיך גענומען ארומיאָגען און אין די פּאפּירען־קופּעם האָבען זיך די מייז גענומען גראָבען און אין א ווייל ארום, אז פון א פענסטער האָט זיך אָבגעריסען א ריעגל און איז געפאלען אויף דער ערד מיט א בריאזג, האָבען זיך ביי מיר די האָאָר אויפגעשטעלט פּאר שרעק.

אינ'ם פענסטער האָט זיך בעוויזען די לבנה...

איך האָב א כאַפּ געטהאָן דאָס ווייב, ארומגענומען און זי ארויס־געטראָגען פון מיין אור־עלטערע'ס הויז.

ערשט אויפ'ן צווייטען טאָג פּארנאכט איז זי געקומען צו זיך.

— דעם שפיענגל! גיט מיר אהער דעם שפיענגל! — האָט זי געזאָגט, קומענדיג צו זיך: — וואו איז דער שפיענגל?

א גאנצע וואָך נאָכדעם האָט זי ניט געגעסען, ניט געטרונקען, ניט געשלאָפען, און אלץ געבעטען דעם שפיענגל. זי האָט געיאָמערט, די האָאָר אויף זיך געריסען, ארומגעוואָרפען זיך, און, צום סוף, אז דער דאָקטאָר האָט ערקלערט, אז זי קען שטאַרבען פון דעם, וואָס מען ברענגט איהר ניט דעם שפיענגל, אז איהר לאָגע איז זעהר געפעהר־ליך, האָב איך גובר געווען אין זיך די מורא, האָב זיך ארונטערגע־לאָזט אין דעם פינסטערען סאלאָן און געבראכט פון דאָרט מיין על־טער־באָבע'ס שפיענגל. דערזעהן איהם, האָט זי זיך צולאכט פּאר גליק, דערנאָך האָט זי איהם א כאַפּ געטהאָן, א קוש געטהאָן און זיך איינגע־געסען אין איהם מיט די אויגען.

זייט דעמאלט זיינען שוין צעהן יאהר אוועק, און זי קוקט נאך אלץ אינ׳ם שפיעגעל און קען זיך פון איהם ניט אפריסען אפילו אויף א רגע.

— שוין־זשע בין איך דאס אליין? — מורמלט זי, און צוזאמען מיט א רויטער כוואליע פלאמט אויף איהר פנים אן אויסדרוק פון גליק און התפעלות: — יא, דאס בין איך! אלע און אלעס ליי־גען, אויסער דעם דאזיגען שפיעגעל! לייט ליגען, מיין מאן לייגט! אה, וועז איך וואלט זיך פריהער געזעהן, וועז איך וואלט פריהער גע־וואוסט, ווי איך זעה אוים אויף אן אמת, וואלט איך ניט געהיראטעט מיט דעם דאזיגען מענשען! ער איז מיך ניט ווערט! ביי מיינע פים דארפען ליגען די שעהנסטע, די עדעלסטע ריטערס!...

איינמאל, שטעהענדיג הינטער מיין ווייב, האב איך נישט ווילענ־דיג א קוק געטהאן אינ׳ם שפיעגעל און—איך האב ענטדעקט א מורא׳־דיגען סוד. אינ׳ם שפיעגעל האב איך דערזעהן א פרויענצימער, פון כישוף און רייז, וואס אוא שעהנהייט האב איך נאך אויף מיין לעבען ניט געטראפען. דאס איז געווען א אמת׳ער וואונדער פון דער נא־טור, די הארמאניע פון שעהנהייט, פראכט און ליעבע. אבער וואס טהוט זיך דא? וואס האט דא פאסירט? וואהרום עפעס האט מיין מיאוס, אומגעלומפערט ווייב אויסגעזעהן אזוי שעהן אינ׳ם שפיעגעל? וואה־רום?

דערפאר, ווייל דער קרומער שפיעגעל האט צוקרימט דעם מיאוס׳ן פנים פון מיין ווייב אויף אלע זייטען, און פון דעם דאזיגען איבערשטע־לען פון די פערשיעדענע שטריכען אויף איהר פנים, איז ער געוואהרן רייצענד. פון דעם מינוט אויף א מינוט האט זיך בעקומען פליוס.

און איצט זיצען מיר ביידע, איך און מיין ווייב, פאר׳ן שפיעגעל און קוקען אין איהם: מיין נאז קריכט אויף דער לינקער באק, מיין מארדע האט זיך אויף צוויייען צוטהיילט און זיך פערדרעהט אויף א זייט, אבער דערפאר איז מיין ווייב׳ס פנים רייצענד — און א משוגענע ווילדע ליידענשאפט בעהערשט מיך.

— כא! כא! כא! — לאך איך ווילד.

און מיין ווייב שעפצעט, קוים וואס מען הערט:

— ווי שעהן איך בין!

א פאמיליען־פאטער.

געווען־ליך טרעפט עס נאך א שלימזל'דיגער נאכט אין קארטען, צו נאך א גאנצער נאכט שיכור'ן, בעת עס צושפיעלט זיך ביי איהם דער מאגנע־קאטאר, דעמאלט כאפט זיך אויף סטעפאן סטעפאניטש זשילין אין זעהר א שלעכטען מוטה.

ער זעהט דעמאלט אוים זויער, פערקרימט און צוקראכען; זיין דארער פנים דריקט אוים א מין אונצופריעדענהייט, אזוי ווי ער וואלט זיך עפעם געפיהלט בעליידיגט, צו עם וואלט איהם פון עפעם געעקעלט. ער טהוט זיך אן לאנגזאם, לאנגזאם טרינקט ער זיין ווישי־וואסער און הויבט אן צו גענהן איבער אלע צימערן.

— איך וואלט וועלען וויסען, וואם פאר א שוואריע־יאהר דרעהט זיך דא ארום און לאזט אפען די טהירען? — בורטשעט ער מיט כעס, טוליעט זיך איין פעכטער אין זיין שלאף־ראק און שפייט הויך אויפ'ן קול: — בעהאלט דאם פאפיער, וואם וואלגערט זיך עס ארום? מען האלט צוואנציג דיענסטען, און ארדנונג איז דא נאך וועניגער, ווי אין א קרעטשמע. ווער האט דארט אנגעקלונגען? שלעפט אהער דער טיפעל?

— די באבע אנפיסא געהט אהער, די וואם האט ביי מיר צונע־נומען אונזער פעדען — ענטפערט זיין פרוי.

— שלעפען זיך אהער... אומזיסטע פרעסער!...

— עס איז שווער דיך צו פערשטהן, סטעפאן סטעפאניטש — מאכט זיין פרוי — דו אליין האסט דאך זי איינגעלאדען, און איצט שרייסטו!...

— איך שריי ניט, איך רייד. דו וואלסט בעסער עפעם געטהאן, איידער צו זיצען אזוי מיט צונויפגעלייגטע הענד און זיך מיט מיר ארומרייסען! אזוינע פרויען פערשטעה איך ניט, ביי מיין עהרע

שוועך איך! איך פערשטע־ה נ־ניט! ווי קענען זיי אָפּזיצען נאָנצענע טעג, ניט א קלאָפּטהאָנדיג א פינגער אָן א פינגער? דער מאָן אַרבייט, שלעפּט דעם יאָך ווי אַן אָקס, ווי אַן עזל־זע־על, און דאָס ווייב, די בעגלייטערין פון זיין לעבען, זיצט זיך, ווי א קוקלע, טהוט ניט א קלאָפּ א פינגער אָן א פינגער און וואַרט נור אויף א געלעגענהייט, ווי צו פערפיהרען פּאַר לאַנגווייליגקייט א קריעג מיט איהר מאַן! מאַמע־לע, עס איז שוין צייט אַוועקצוואַרפען אָט די דאָזיגע קינדערשע נאַרישקייטען, וואָס דו האָסט נאָך פון אינסטיטוט! דו ביזט שוין ניט מעהר קיין אינסטיטוטקע, דו ביזט שוין ניט מעהר קיין פריילין, דו ביזט א מאַמע, א ווייב!.. דו קעהרסט אָפּ דעם קאָפּ? אהא! דיר איז הפּנים ניט אנגענעהם צו הערען דעם ביטערען אמת?...

— מערקווירדיג, וואָס דעם ביטערען אמת זאָגסטו נור, וועז דער מאָנען איז ביי דיר ניט אין אָרדנונג — רופט זיך אַן דאָס ווייב.

— נו, נו, קריעג זיך מיט מיר, קריעג זיך!... זי הויבט שוין אָן!...

— דו ביזט נעכטען געווען הינטער דער שטאָדט? אָדער האָסט ערגעץ געשפּיעלט?

— און אפילו אז יאָ? איך דאַרף ביי וועמען פרעגען? איך דאַרף וועמען אָפּגעבען רעכנונג? איך פערשפּיעל מיין געלד, מיין אייגען געלד! דאָס געלד, וואָס איך אליין גיעב אויס, און וואָס אלע אין דעם הויז גיעבען אויס, איז מיינס! איהר הערט? מיינס!...

און אזוי ווייטער, אלץ אין אזא טאָן און אויף אזא שטייגער.

אין אזא צייט איז סטעפּאַניטש זעהר אויסגערעכענט, טוגענדהאפט, שטרענג און גערעכט. ביים וואַרמעם, בעת ער זיצט מיט זיין הויז־געזינד ביים טיש, הויבט ער אָן קורם כל פון דעם סוף. א זוף געטהאָן איין לעפעל, פערקרימט ער זיך פּלוצים און עסט ניט מעהר.

— דער טיפעל ווייס וואָס דאָס איז — בורטשעט ער — איך וועל מוזען געהן עסען אין א רעסטאָראַן.

— וואָס איז — וואַרט זיין פרוי אונרוהיג — דער סוף איז ניט גוט?...

— מען דארף האָבען א חזיר'שען געשמאַק, צו עסען אָט דאָס שוואַרצע יוך!... איבערגעוואלצען, שמעקט מיט שמאַטע... וואָנ־

צען עפעס אנשטאדט ציבילקעס... פשוט ניט אויסצוהאלטען! אנפיסא איוואנאוונא — טהוט ער זיך א קעהר צו דער באבע׳ן, וואס איז נעקומען צו גאסט: — שטיקער גאלר גיעב איך יעדען טאג אויף עסען, זיך אליין פערגין איך ניט דאס לעבען, און אט מיט וואס מען שפייזט דיך! זיי ווילען מסתמא, איך זאל וואהרפען מיין שטעלע און זאל זיך אליין אוועקשטעלען אין קיך קאבען...

— דער סוף איז היינט נאנץ גוט... — רופט זיך אן ניט נאר דרייסט די גובערנאנטין.

— יא? איהר מיינט אזוי? — מאכט זשילין — און זשמורעט מיט כעס זיינע אויגען אויף איהר: — נו, יא, יעדער האט זיך זיין געשמאק. אין אלגעמיין מוז איך אייך זאגען, וואהרואהא וואסילייעוונא, אז אין אונזערע געשמאקען אונטערשיידען מיר זיך זעהר און זעהר שטארק. אייך, צום ביישפיעל, געפעהלט, ווי אזוי אט דער יונגאטש פיהרט זיך אויף (זשילין האט מיט א טראגישער בעוועגונג אנגעוויזען אויף זיין אינגעל פעדען), איהר זייט נתפעל פון זיינע מאניערען, און איך... איך בין אויפגעבראכט, ענטריסטעט, יא־א!...

פעדע, א זיעבענ־יאהריג אינגעל, מיט א בליק, קרענקליך פנים׳ל, הערט אויף צו עסען און לאזט ארונטער די אויגען. זיין פנים׳ל ווערט נאך בלאסער.

— יא, איהר זייט נתפעל פון איהם און איך בין אויפגעבראכט... ווער פון אונז ביידען איז גערעכט, ווייס איך ניט, איך דענק אבער, אז איך, זיין לייבליכער פאטער, קען בעסער מיין אייגען קינד, ווי איהר. זעהט נור, ווי ער זיצט! זיצען אזוי גוט־ערצויגענע קינדער, הא? וואהרום זיצסטו ניט ווי א מענש!

פעדע פערריסט ארויף זיין מאדרע און ציהט אוים דעם האלז, און עס דאכט זיך איהם, אז אזוי וועט ער זיצען, ווי א מענש. זיינע אויגען פערליפען מיט טרערען.

— עס!... האלט דאס לעפעל, ווי א מענש!... וואהרט, וואהרט, איך וועל זיך צו דיר א נעהם טהאן, יונגאטש דו!... ווייך ניט! קוק אויף מיר גלייך!...

פעדע סטארעט זיך צו קוקען גלייך אויף זיין פאטער, אבער דאס פנים׳ל זיינס ציטערט און פון די אויגען טהוען א שפריץ טרערען.

— א־א־א... דו ווייסט נאך? אליין ביזטו שולדיג און ווייסט

נאך? מארש, געה שטעל זיך אין קונע, שרץ!...

— אבער... לאז איהם אפריהער אפעסען — נעהמט זיך אן די מאמע פאר פערע׳ן.

— ניטא קיין עסען! אזוינע מנולים, אזוינע שרצים פערדיענען ניט, מען זאל זיי געבען עסען!

פערע, מיט א פערקרימט פנים׳ל און אויפציטערענדיג מיט׳ן גאנצען קערפער׳ל, קריכט ארונטער פון דעם שטוהל און שטעלט זיך אוועק אין אווינקעל.

— ווארט, דאס איז נאך גאר נישט — רעדט ווייטער דער פאטער — דו וועסט שוין ביי מיר קריגען! אויב קיינער ווי׳ל דיך ניט ערציהען, ווי׳ל איך אליין זיך א נעהם טהאן צו דיין ערציהונג. איך קען זיך דען עפעם אנדערש העלפען?... דו וועסט שוין ביי מיר ווערען א מענש!... ביי מיר, ברודערקע, וועסטו שוין ניט שטיפען און ביים טיש וועסטו ביי מיר ניט ווייגען!... חמור דו! א מענש דארף עפעם טהאן! פערשטעהסט? מען מוז עפעם טהאן! דיין פאפא ארבייט, דארפסטו אויך ארבייטען! קיינער טאר ניט עסען אומזיסט קיין ברויט, קיינער ניט! מען מוז זיין א מענש! א מע־נ־ש!..

— אום גאטעם ווילען, זאל שוין זיין גענוג — בעט זיך ביי איהם דאס ווייב אויף פראנצויזיש — כאטש פאר פרעמדע מענשען פער־צאפ אונז ניט דאס בלוט... די אלטע האט אלץ געהערט, און איצט וועט די גאנצע שטאדט מיט דעם קלינגען!...

— איך האב ניט מורא פאר פרעמדע מענשען — ענטפערט זשילין אויף רוסיש — אנפיסא איוואנאוונא זעהט אויך, אז איך בין געראטען. דו מיינסט, אז איך דארף זיין צופריעדען מיט דעם יונגאטש? דו ווייסט, וויפיל׳ל ער קאסט מיך אפ? דו, שרץ דו! דו, יונגאטש דו, דו ווייסט, וויפיל׳ל דו קאסט מיך אפ? אדער אפשר מיינסטו גאר, אז איך מאך דאס געלד אליין, אז איך קריג עס אומזיסט? ריטשע ניט! שווייג! דו הערסט, וואס איך רייד צו דיר, אדער ניט? צו וועמען רייד איך! זעה נור, איך וועל איהם די הויט באלד צושינדען!

פערע יאמערט הויך אויפ׳ן קול.

— עס איז ניט מעגליך מעהר אויסצוהאלטען! — רופט זיך אן זיין מוטער, שטעהט אויף פונ׳ם טיש און טהוט א וואנד די

סאלפעטקע: — ער לאזט קיינמאל ניט רוהיג אפעסטן! אט וואו דיין ברויט שטעהט ביי מיר, אט וואו!

זי ווייזט מיט א האנד אויפ'ן האלז, לייגט צו דאס טיכעל צו די אויגען און געהט ארויס פונ'ם עס־צימער.

— האט זיך בעלעידיגט — בורטשעט זשילין און שמייכעלט איבערגעוואלד — זעהר ערעל ערצויגען... אזוי איז עס, אנפיסא אי־וואנאוונא, היינטיגע צייטען האט מען פיינד צו הערען דעם אמת, און מיר זיינען נאך שולדיג!

א שווייגען. אזוי געהן פערביי עטליכע מינוטען. זשילין קוקט אריין אין די טעלער אויפ'ן טיש און באמערקט, אז צום סוף האט זיך קיינער ניט צוגעריהרט, טהוט ער טיעף א זיפץ און עסט זיך איין מיט די אויגען אין דעם צופלאמט, אויפגערעגט פנים פון דער גובער־נאנטין.

— ווארום עסט איהר ניט, ווארוואראַ וואסילייעווונא — מאכט ער — איהר האט זיך אויך בעלעידיגט? נו, אודאי! דער אמת נע־פעהלט קיינעם ניט... איהר מוזט מיר אבער ענטשולדיגען, אזא נא־טור האב איך שוין, פאלש שמייכלען יענעם קען איך ניט. איך וועל דעם אמת זאגען אפילו מיין אייגענעם פאטער...

ער האט ווידער א זיפץ געטהאן.

— איך זעה אבער, אז מיין אנוועזנהייט איז דא ניט אנגענעהם. מען רעדט ניט אוים א וואָרט, מען עסט ניט, וועז איך בין דערביי.... מילא! איהר וואלט מיר געזאגט, אז איך זאל אוועקגעהן פונ'ם טיש, וואלט איך אוועקגעגאנגען!... איך געה אבער!...

זשילין הויבט זיך אויף און מיט ווירדע לאזט ער זיך געהן צו דער טהיר. פערביגעגנדיג פערביי דעם ווייגענדיגען פעדע'ן, שטעלט ער זיך אפ.

— נאך די אלע געשיכטען, וואס זיינען דא פארגעקומען, זייט איהר פון היינט אן א פרייער מענש! — וועגדעט ער זיך צו זיין אינ־געל, איהר'צענדיג איהם: — אין אייער ערציהונג וועל איך זיך שוין מעהר ניט אריינמישען! ניט מיין זאך! ענטשולדיגט מיר, וואס איך, אלס פאטער, מיינענדיג עהרליך און אויפריכטיג אייער טובה, האב געוואגט צו בעאונרוהיגען אייך און אייערע ערציהערינס. אבער מעהר

ניט! פון היינט אן בין איך פאר אייער שיקזאל מעהר ניט פעראנט־וואָרטלעך!...

פעדע קוויטשעט און יאמערט נאך העכער. זשילין טהוט זיך א קעהר מיט ווירדע צו דער טהיר און געהט אַוועק צו זיך אין שלאָף־צימער.

אויסגעשלאָפען זיך נאך וואַרעמעס, הויבט אן זשילין צו פיהלען נעוויסענס־ביסע. עס מוטשעט איהם דאָס געוויסען פאר דאָס ווייב, פאר דאָס אינגעל, פאר אנפיסא איוואַנאוונא און, ווען ער דערמאָנט זיך גוט אן אלעס, וואָס איז פאָרגעקומען בייס טיש, ווערט איהם מוראַ׳דיג. אָבער די אויגען־לייבע ביי איהם איז אזוי גרויס, אז ביי איהם כאפט ניט קיין קראפט צו מודה זיין זיך אין זיינע פעהלערען, און ער בלאָזט זיך ווייטער און בורטשעט...

אויפגעכאפט זיך אויף מאָרגען אין דער־פריה, פיהלט ער זיך גאָר אנאנדער מענש, פרעהלאך און לעבעדיג, געהט זיך איינוואשען און פייפט זיך דערביי אונטער פרעהלאך.

ער קומט אריין אין עס־צימער טרינקען קאפע, טרעפט ער דאָרט פעדע׳ן.

דאָס אינגעל, דערזעהען איהם, הויבט זיך אויף און קוקט אויף איהם צושראָקען.

— גו, וואָס מאכט איהר, יונגערמאן? — וועגדעט זיך צו איהם זשילין מיט א פרעהלאך קול און זעצט זיך ביים טיש: — איז עפעס דא נייעס ביי אייך, יונגערמאן? דו לעבסט, הא? גו, קוס אהער, חברה־מאן, טהו א קוש דיין פאפא׳ן.

פעדע, א בלאסער, מיט אן ערנסט פנים, געהט צו צום פאטער און ריהרט זיך צו מיט זיינע ציטערנדיגע ליפען צו זיין באק. נאָכדעם געהט ער צוריק און זעצט זיך אנידער שווייגענדיג אויף זיין אָרט.

א גוטער סוף.

אין איינעם פון זיינע לעדיגע טעג, איז ביי דעם אבער־קאנדוק־טאר סטיטשקין געזעסען ליובאוו גריגאריעוונא, א סאלידע דאמע פון א יאהר פערציג, וועלכע האט זיך בעשעפטיגט מיט שרכניש און נאך א סך אנדערע זאכען, וועגען וועלכע מען רעדט געווענליך נאר אין דער שטיל.

סטיטשקין, אביסעלע אן אונרוהיגער, נור אן ערנסטער א שטרענגער און געזעצטער, ווי אימער, איז ארומגענאנגען איבער׳ן צימער, גע־רויכערט א סיגאר און גערעדט:

— עס פרעהט מיך זהער מיט אייך בעקאנט צו ווערן. סעמען איוואנאוויטש האט אייך פאר מיר רעקאמענדירט אלס א פערזאן, וואס קען מיר ארויסהעלפען אין א קיצעלדיגער און זהער וויכטיגער פראגע, אן וועלכער עס וועגדעט זיך דאס גליק פון מיין לעבען. איך, ליובאוו גריגאריעווגא, בין שוין 52 יאהר אלט, דאס איז אזא צייט אלטער, אין וועלכער א סך אנדערע מענשען האבען שוין ערוואקסענע קינדער. א שטעלע האב איך א זיכערע. קיין פערמעגען האב איך אפילו נישט קיין גרויסען, אבער פון דעסטוועגען קען ארום מיר לעבען א גאליעבטעם וועזען און קינדער, ס׳הייסט, איך קען זיי עסען געבען. צווישען אונז זאל עס בלייבען, איך האב א ביסעל גאלד אין באנק אויך, וועלכע איך האב צונויפגעקליבען צוליעב מיין איינגעהאלטענעם ארט לעבען. א מענש בין איך א געזעצטער און א ניכטערער, א לעבען פיהר איך א גרינדליכען, ווי עס בעדארף צו זיין, אזוי, אז מיט א סך זאכען קען איך דינען אלס ביישפיעל פאר אנדערע. עס פעהלט מיר נור איין זאך — אן אייגען ווינקעל און א פריינדין אין לעבען... מיין לע־בען פיהר איך אב, ווי עפעס א וואנדערנדער וועגגער, פון איין ארט אויף דעם אנדערען, אהן שום פערגניגען, און מיט וועמען זיך מיישב

זיין האָב איך נישט און, אז עס טרעפט, איך בין קראנק איז נישטאָ וואר עס זאָל מיר א לעפעלע וואסער דערלאנגען און אזוי ווייטער. אויסער דעם, ליובאָוו גריגאָריעוונא, האָט א פערהייראטער מאן שטענדיג מעהר פּנים, מעהר וואָרדע אין דער געזעלשאפט, ווי א אונפערהייראטער... איך בין א מענש פון געביליעטען קלאָס, מיט געלד, אבער אז מען זאָל אויף מיר א קוק טהאָן אט אזוי, פון א ריכטיגען שטאנדפונקט, איז וואר בין איך דאן? אן אלטער בחור, פונקט אזוי ווי עפעס א גיסטליכער, א פאָפּ. און דערפאר טאקע וואָלט איך זעהר וועלען א שידוך טהאָן מיט... עס הייסט... איך מיין, חתונה האָבען מיט עפעס א ווירדינער פערזאָן.

— דאָס איז א גוטע זאך! — האָט א זיפץ געטהאָן די שרכנ'טע.

— א מענש בין איך א עלענדער און דאָ אין דער היגער שטאָדט קען איך קיינעם נישט. וואָהין זאָל איך געהן און צוזוועמען זיך וועגדען, וועו אלע מענשען זיינען פאר מיר אונבעוואוסטע, פרעמדע? אט פארוואָס זיינען פאר מיר אונבעוואוסטע, פרעמדע? אט פארוואָס סעמען איוואאוויטש האָט מיר געראטהען זיך צוזוועגדען צו אזא פערזאָן, וועלכע איז אין דיעזען פאך א ספעציאליסטקע און פון דעם ארומטראכטען דאָס גליק פון מענשען האָט זי זיך געמאכט איהר, פראָפעסיאָן. און דערפאר, ליובאָוו גריגאָריעוונא, בעט איך אייך זעהר דרינגענד, אז איהר זאָלט זיך מטריח זיין און אויסזוכען פאר מיר מיין באשערטע. איהר קענט אלע כלות פון שטאָדט און אייך וועט זיין גרינג מיר צו העלפען זיך צו עפעס דערשלאָגען.

— דאָס קען מען...

— טרינקט, איך בעט אייך זעהר...

מיט א געווהנטער בעווענונג, האָט די שרכנ'טע צוגעטראָגען דאָס גלעזעל צום מויל, האָט אויסגעטרונקען און זיך אפילו נישט א קרים געטהאָן.

— דאָס קען מען — האָט זי וויעדערהאָלט — און וואָס פאר א כלה, ניקאָלאי ניקאָלאיטש, ווילט איהר האָבען?

— איך? אָט ווי מיין מזל־זאך, נור פון דעסטוועגען איז ביי יעדען בעזונדער פאראן זיין אייגענער געשמאק. אייגער האָט ליעב ברונעטקעס, אן אנדערער בלאָנדינקעס.

— זעהט איהר, ליובאוו גריגאריעוונא... — האָט געזאָגט סטיטשקין, זיך אָבזיפצענדיג: — איך בין א מענש א געשטעלטער און מיט א כאראקטער. ביי מיר שפיעלט שענקייט און די אויסערליכע זייט אין אלגעמיין א צווייטע ראָלע, וויל איהר וויסט דאָך אליין, פון פנים טרינקט מען קיין וואסער נישט און מיט א שהנער וויב האָט מען א סך זארג. איך רעכען מיר אזוי, אז אין דער פרוי, איז די הויפט זאך נישט דאָס, וואָס איז פון אויבען, נור דאָס וואָס געפינט זיך אינעוועניג, דאָס היסט, אז זי זאל האָבען א נשמה און אלע איבער־ריגע מעלות. טרינקט, איך בעט אייך זעהר... נו, געווים, אודאי, עס איז זעהר אנגענעהם, וועז דאָס וויב איז אזא... אָט איך מיין א פולינקע, א רונדינקע... אָבער פאר זייער ביידענם גליק איז נישט דאָס וויכטיג; די הויפט זאך איז — שכל. אייגענטלאך איז אין דער פרוי קיין שכל אויך נישט נויטיג, וויל צוליעב דעם שכל וועט זי האָבען פון זיך א הויכע מיינונג און וועט זיך איינריידען גאָט וויים וואָס פאר אידעאלען. אָהן בילדונג קען מען היינטיגע צייטען נישט אויסקומען, דאָס איז טאקע אמת, אָבער בילדונג איז דאָ א פערשיע־דענע. עס איז אנגענעהם, וועז דאָס וויב האקט דאָרט אי אויף פראנצויזיש און אויף דייטש און אויף אלע אנדערע לשונות, עס איז אנגענעהם, מען קען נישט זאגען; אָבער וואָס האָט מען פון דעם, וועז זי, א שטייגער למשל, קען דיר נישט איינעהען לאָמיר זאגען א קנעפעל? איך בין פון דעם געבילדעטען קלאס, מיט דעם פירסט קאניטעלין בין איך, מען קען זאגען, אלץ איינם, ווי מיט אייך, נור איך האָב א איינפאכען כאראקטער. איך דארף א מיידעל זאל זיין וואָס פראסטער. וויכטיגער פון אלץ איז, אז זי זאל מיך שעצען און פיהלען, אז איך האָב זי גליקליך געמאכט.

— נו, פון דעם רעדט מען ניט, דאָס פערשטעהט זיך.

— נו, און אצינד וועגען געפיהל־זאכען... קיין רייכע דארף איך נישט... איך וועל זיך נישט ערלויבען אזא געמיינהייט, חתונה האָבען צוליעב נעלד. איך וויל, אז זי זאל עס פיהלען. אָבער פארקערט נערעדט אָרימע דארף איך אויך נישט. א מענש בין איך אפילו מיט מיטלען און כאטש חתונה האָב איך נישט צוליעב געלד אינטערעסען נור אויס ליעבע, פון דעסטוועגען קען איך נישט נעהמען קיין אָרימע

כלה, ווייל, איהר ווייסט דאָך אליין, אַצינד איז אויך אַלעס אזא יקרות און עס וועלען זיין קינדער...

— מען קען מיט נדן אויך אויסזוכען — האָט געזאָגט די שדכנ'טע.

— טרינקט, איך בעט אייך זעהר...

א מינוט פינף האָבען ביידע געשוויגען. די שדכנ'טע האָט א זיפץ געטהאָן, פון דער זייט א קוק געטהאָן אויף דעם קאָנדוקטאָר און גע־פרעגט:

— נו, טאָטעלע מיינער, א ווייב איז א ווייב, אָבער דערווייל־ע... דאַרפט איהר נישט עפעס בחור'שע סחורה? ... עס איז פאַראַן זעהר גוטע סחורה. איינע איז א פראַנצויזקע און די אַנדערע א גריכין. זעהר טהייערע...

דער קאָנדוקטאָר האָט א טראַכט געטהאָן און געזאָגט:

— ניין, איך דאַנק אייך. זעהענדיג פון אייער זייט אזא געטרייע איבערגעבענקייט, ערלויבט מיר צו פרעגען: וויפיעל וועט איהר נעהמען פאַר אייער טרחה, וועגען א כלה מיין אייך?...

— איך דאַרף נישט פיעל. איהר וועט געבען א פינף און צוואַנצי־גער, שטאָף אויף א קליד, ווי עס פיהרט זיך געווענליך, און א דאַנק אייך דערפאַר... און פאַר דעם נדן, פערשטעהט זיך, בעזונ־דער, דאָס איז שוין גאָר אַן אַנדער רעכענונג.

סטיטשקין האָט פאַרלייגט די הענד אויף דער ברוסט און געגנ־מען שווייגענדיג טראַכטען. געטראַכט א ווייל, האָט ער א זיפץ גע־טהאָן און געזאָגט:

— דאָס איז זעהר טהייער...

— עס איז גאָר נישט טהייער, עס הויבט זיך גאָר נישט אָן, נ־קאָלאי ניקאָלאיטש! אָט, פריהער, וען עס זיינען געווען א סך חתונות, האָט מען געגומען ביליגער, אָבער היינטיגע צייטען אומשטיינס גע־זאָגט — וואָס זיינען אונזערע פערדיענסטען? וען דו פערדיענסט אין דעם מאָנאַט פון פאַסטען צייט צווויי פינף און צוואַנציגער, דאַנקסט דו גאָט. און דאָס, טאָטעלע מיינער, פערדיענט מען אויך נישט פון חתונות.

סטיטשקין האָט מיט פערוואונדערונג א קוק געטהאָן אויף דער שדחן'טע און א קוועטש געטהאָן מיט די פלייצעס.

— הם !... איז דען צווויי פינף און צוואַנציגער נישט גענוג ? — האָט ער געפרעגט.

— אודאי נישט גענוג ! פריהערדיגע צייטען האָבען מיר א סך מעהר פערדיענט, עס פלעגט טרעפען, אז מיר זאלען כאָפען אריבער א הונדערטער.

— הם ! ... איך האָב בשום אופן נישט ערוואַרט, אז מיט אזעל־כע געשעפטען זאל מען קענען פערדיענען אזא גרויסע סומע געלד. פופציג רובל ! נישט יעדער מאן קען אזוי פיעל פערדיענען ! טרינקט, איך בעט אייך זעהר...

די שדכנ'טע האָט אויסגעטרונקען און זיך נישט א קרים געטהאָן. סטיטשקין האָט זי שווייגענדיג ארומגעקוקט פון קאָפ ביז די פיס און געזאָגט :

— פופציג רובל ... דאָס הייסט, זעקס הונדערט רובל א יאָהר.. טרינקט, איך בעט אייך זעהר... וויסט איהר, מיט אזעלכע דיווידענ־דען, ליובאָוו גריגאָריעוונא, האָט איהר געקענט טהאָן זעהר א פיינעם שידוך...

— איך ? — האָט זיך צולאַכט די שדכנ'טע — איך בין שוין צו אלט...

— עס הויבט זיך נאָר נישט אָן... א קאָמפלעקציע איז ביי אייך אזא... א ריכטיגע... און דאָס פנים, א וויסער, א פולער און אזוי וויטער.

די שדכנ'טע האָט זיך פארשעהמט. סטיטשקין האָט זיך אויך פערשעהמט און זיך געזעצט נעבען איהר.

— איהר קענט נאָך זעהר געפעלען — האָט ער געזאָגט — וועז עס זאל זיך אייך מאכען א געזעצטער, ערנסטער, שפּאַרזאמער מאן דאן מיט זיין געהאלט און אייערע פערדיענסטען קענט איהר איהם זעהר און זעהר געפעהלען און קענט זיך אבלעבען, ווי א פאָאר טויב־בעלעך...

— נאָט וויים, וואָס איהר רערט, ניקאָלאי ניקאָלאיטש...

— פּאַרוואָס עפּעס? איך מיין נאָר נישט...

עס האָט אייננעטראָטען א שווייגען. סטיטשקין האָט געזומען סמאָרקען אין דער הויך, און די שדכנ'טע האָט זיך פּאַררויטיגט און, קוקענדיג אויף איהם מיט שעהמעוודיגע אויגען, האָט זי געפרעגט:

— און וויפיעל קריגט איהר, ניקאָלאַי ניקאָלאַיטש?

— איך? פינף אונ זיבעציג רובל, אויסער פּרעזענטען... אויסער דעם האָבען מיר נאָך אַן איינאַהמע פון סטערינאָווע ליכט און האָזען.

— איהר פּאַרנעהמט זיך מיט נעיעג?

— ניין. האָזען רופען זיך ביי אונז אַן די פּאַסאָזשירען, וועלכע פּאָהרען אָהן בילעטען.

עס איז אוועק נאָך א מינוט אין שווייגען. סטיטשקין האָט זיך אויפגעהויבען און אין גרויס אויפרעגונג געזומען ארומגעהן איבער'ן צימער.

— קיין יונג ווייבעלע דארף איך נישט — האָט ער געזאָגט — איך בין א מענש אַן עלטערער און איך דארף אזא, וואָס וועלכע... אָט אזא, למשל, ווי איהר... א געזעצטע, א סאָלידע... און מיט אזא מין סאָרט קאָמפּלעקציע, ווי אייערע...

— עך, גאָט וויים, וואָס איהר רעדט... — האָט זיך געשמאָלצען די שדכנ'טע און מיט א טיכעל פערדעקט איהר פורפור-רויטען פּנים.

— וואָס איז דאָ פּאַראַן לאַנג צו טראַכטען? איהר זייט מיר צום הארצען און מיט אייערע מעלות זייט איהר פּאַר מיר פונקט די פּאַסענדע פּערזאָן. א מענש בין איך א געזעצטער, א ניכטערער און אויב איך געפעהל אייך, דאן... וואָס דארף מען בעסער? ערלויבט מיר אייך מאַכען א פּאַרשלאַג!

די שדכנ'טע האָט פערגאָסען עטליכע טרעהרען, האָט זיך צוגעלאַכט און אלם א סימן, אז זי ווילליגט איין, האָט זי געמאַכט מיט סטיטשקין'ען לחיים.

— נו, אלזאָ — האָט געזאָגט דער גליקליכער אָבער-קאָנדוקטאָר:

— אצינד, ערלויבט מיר אייך צו ערקלעהרען, ווי איך פערלאַנג, איהר

זאלט זיך אויפפיהרען און וועגען דעם ארט לעבען... איך בין א מענש א שטרענגער, א סאלידער, א נעזעצטער, אלץ פערשטעה איך עדעל און גוט און פערלאנג, אז מיין וויב זאל אויך זיין א שטרענגע און זאל פערשטעהן, אז פאר איהר בין איך א וואהלטהעטער און דער ערשטער מענש.

ער האט זיך געזעצט און, אבגעזיפצט שווער, האט ער נענומען ערקלעהרען דער כלה זיין בליק אויף דעם פאמיליען־לעבען און אויף א וויבם פליכטען.

אין באָד.

1.

— עי, דו, באשעפענישׂ! — האָט א געשריי געטהאָן א דיקער וויים־לייביגער הערר, דערזעהענדיג אין טומאָן א הויכען, דארען מענ־שען מיט א שיטער בערדעל און א מעשענעם צלם אויף דער ברוסט. — גיעב אונטער פּאַרע!

— איך, אייער וואָהלגעבאָרען — בין נישט קיין בעדער, איך בין א צירולניק, יאָ. אונטערגעבען פּאַרע איז נישט מיין זאַך. אָט בלוט־זויגענדע באַנקעס, אז איהר וועט וועלען, קען איך אייך שטע־לען!

דער דיקער הערר האָט זיך א גלעט געטהאָן איבער די רויטע זייטען, א טראַכט געטהאָן און געזאָגט:

— באַנקעס? דאָס קען נישט שאַדען, שטעל!.. אייל־ען זיך האָב איך נישט צו־וואָס.

דער צירולניק איז אַוועקגעלאָפען — אין פיהרהויז פון באָד נאָך זיין אינסטרומענט, און אין א וואָסערע פינף מינוט ארום זיינען שוין אויף דער ברוסט און רוקען פון דעם דיקען הערר געשטאַנען א שטיק צעהן באַנקעס.

— איך געדענק אייך, אייער וואָהלגעבאָרען — האָט אָנגעהויבען דער צירולניק, שטעלענדיג איהם די עלפּטע באַנקע: — פּאַראַטאָגען שבת האָט איהר זיך ביי אונז געוואשען און איך האָב אייך נאָך דע־מאָלט אויסגעשניטען די היהנער אויגען, די מאזאָלעס. איך בין דער צירולניק מיכאיל־אָ... געדענקט איהר?.. אָט, דעמאָלט האָט איהר דאָס מיך אויסגעפרענט וועגען כלות.

— אהא... איז וואָס הערט זיך עפּעס?

— אָט, גאָרנישט... איך פאסט אצינד, טהו תשובה און עס איז א זינד צו בעשולדיגען וועמען, אייער וואהלגעבאָרען, נור איך קען זיך פאָרט נישט איינהאלטען און מוז אייך אויסדרוקען מיין געוויסענ־האפטע מיינונג. זאל מיך גאָט ניט שטראָפען פאר מיינע רייד, נור כלות זיינען היינטיגע צייטען אלץ אזעלכע נארישע, אונזיניגע... פריהער האָט א כלה געוואלט פאר א מאן א מענשען, וועלכער איז א ערנסטער, א סאָלידער, א שטרענגער מיט א קאפיטאל, וואָס פער־שטעהט אלץ, וואָס האָט אין זיין הארצען גאָט און די רעליגיאָן, און די היינטיגע כלה קוואפעט זיך אויף בילדונג. גיעב איהר א געבילדע־טען, נישט אנדערש, אבער א בעאמטען אדער עמעצען פון סוחרישען שטאנד, טהאָר מען איהר גאָר נישט וויזען — זי וועט אייך אוים־לאכען! בילדונג איז דאָ אלערהאנד... אן אנדער געבילדעטער וועט זיך טאקע דערדיענען צו א הויכען ראנג, און אן אנדערער וועט אב־לעבען זיין לעבען אלם א שרייבער'ל און וועט שטארבען אין פרעמדע תכריכים. וועניג זיינען אצינד פאראן אזעלכע? אָט, אהער, צו אונז געהט איינער... א געבילדעטער. פון די טעלעגראפיסטען... א מענש כלו בילדונג, קען אויסטראכטען דעפעשען, און וואשען וואשט ער זיך אהן זייף. א רחמנות צו קוקען!

— אָרעם, אבער עהרליך! — האָט זיך פון דעם אויבערשטען פאל דערטראָגען א הייזעריגער באס — מיט אזעלכע מענשען דארף מען שטאלצירען. בילדונג פעראיניגט מיט אריסקייט זאגט עדות אויף די הויכע טוגענדען פון א גרויסער נשמה. גראבער יונג!

מיכאילא האָט קרום א קוק געטהאן אויפ'ן אויבערשטען פאל... דאָרט איז געזעסען און זיך געשמיסען מיט א בעזים איבער'ן בויך א מאגערער מענש ביי וועמען די ביינער האבען ארויסגעסטארטשעט איבער דעם גאנצען לייב, הויל הויט און ביינער. זיין פנים האָט מען נישט געקענט זעהען, וויל ער איז אין גאנצען פארשטעלט נעווען מיט די נאסע, לאנגע, צושאָטענע האָאר. עס האבען זיך נור געזעהען צוויי אויגען, וועלכע זיינען אנגעשטעלט געווען אויף מיכאילא'ן פול מיט כעס און פעראכטונג.

— דאָס איז אויך אייגער פון די דאָזיגע... פון די מיט די לאנגע האָאר! — האָט א וויגק געטהאן מיט אן אויג מיכאילא — מיט אי־דעען... א שרעק, וויפיעל עס זיינען פאראן זייערע חברה! מען קען

זיי אלעמען נאָרנישט אויסכאפען... זעה, ווי ער האָט זיך דאָס דאָרט צולייגט, א „שקילעט!" (ער האָט געמיינט סקעלעט) יעדער עהרליכער געשפּרעך איז איהם מיאוס, פונקט ווי אן אונריינעם מענשען ווייה־רויך. האָט זיך איינגעשטעלט פאר בילדונג! אָט אזעלכע־א, האָט די היינט־וועלטיגע כלה ליעב! פונקט אָט אזעלכע, אייער וואהל־געבאָרען! שוין־זשע איז דאָס נישט העסליך? יעסען־צייט רופט מיך צו זיך איינע א מיידעל, א פּאָפּ'ס א טאכטער. — געפּין — זאָגט זי מיר — מישעל — אין פּריוואט הייזער רופט מען מיך מישעל, ווייל איך פּריזיר די דאמען — געפּין מיר, מישעל, זאָגט זי — א חתן, אָבער ער זאָל זיין פון די שריפשטעלער.

אויף איהר גליק האָב איך גראָד געהאט איינעם, אזעלכען... ער איז געגאנגען צו פאָרפירייי יעמעליאניטש'ען אין טראקטיר און האָט אלץ געסטראשעט, אז ער וועט אריינשטעלען אין צייטונג.

זאָל צו איהם צוקומען א מענש פערלאנגען געלד פאר'ן בראנפען, וואָס ער האָט אויסגעטרונקען, גיט איהם מיינער גליך איבער'ן אויער...

— וואָס? איך זאָל צאָהלען געלד? ווייסטו כאָטש וואר איך בין? און ווייסטו, אז איך קען אריינשטעלען אין די צייטונגען, און דו ביזט דאָן א פערפאלענער? —

אליין איז ער א פּאסקודנער, אן אָבגעריסענער. געמומען האָב איך איהם מיט דעם פּאָפּ'ס געלד, האָב איהם געוויזען דער פריילינס בילד און דערנאָך איהם אהין אוועקגעפירט. אן אנצוג'ל האָב איך פאר איהם געקראָגען אויף פראקאט... מיינט איהר עס איז עפּעס ארויסגעקומען? עס הויבט זיך גאָר נישט אָן... ער איז דער פריילין נישט געפעלען! — אויף זיין פּנים, זאָגט זי — איז נישטאָ געגונג מעלאנכאָליע. — זי ווייס אליין נישט, וואָס פאר א רוח זי וואָלט געוואָלט!

— דאָס איז א פערלוימרונג געגען דער פּרעסע! — האָט זיך דערהערט דער הייזעריגער באס אלץ פון דעם אייגענעם פּאָל — פּאסקודניאק!

— וואר, איך בין דאָס א פּאסקודניאק? הם!... ס'איז אייער גליק, מיין הערר, וואָס איך פּאסט היינטיגע וואָך, אנית וואָלט איך אייך פּאר'ן „פּאסקודניאק" געזאָגט אזא וואָרט... איהר זייט, מסתמא, אויך פון די שריפשטעלער?

— איך בין אפילו נישט קיין שריפטשטעלער, אָבער דו זאָלסט נישט וואָגען צו רעדען וועגען דעם, וואָס דו פערשטעהסט נישט. שריפטשטעלער זיינען אין רוסלאַנד געווען א סך, אויך אזעלכע, וואָס האָבען נוצען געבראַכט. זיי האָבען אויפגעקלעהרט די וועלט און פאר דאָס דאָזיגע אויפטהועצ מוזען מיר זיך פערהאַלטען צו זיי נישט מיט זלזולים און זידלעריען נור מיט כבוד. איך מיין דאָ די וועלטליכע שרייבער אזוי גוט ווי די רעליגיעזע.

— רעליגיעזע פערזאָנען וועלען זיך מיט אזעלכע זאכען נישט פערנעהמען.

— אזא גראַבער מוח, ווי דיינער, קען דאָס נישט באַנעהמען. דמיטרי ראָסטאָווסקי, איננאקענטי פון כערסאָן, פילאַרעט פון מאָסקווע און די איבעריגע בישאָפ'ען פון דער קירכע האָבען מיט זייערע וועלק גענוג בייגעטראָגען צו דער אויפקלעהרונג.

מיכאילאָ האָט קרום א קוק געטהאָן אויף זיי געגנער, האָט א דרעה געטהאָן מיט דעם קאָפ און א הוקע געטהאָן.

— נו, דאָ זייט איהר מיר שוין אביסעל, מיין הערר, עפעס אביסעל... ווי רופט מען עס... — האָט ער געבורדטשעט, א קראַץ טהאָנדיג זיך אין פאטילניצע: — עפעס צו שכל'דיג... נישט אומזיסט זיינען אייערע האָאר אויך אָט אזעלכע. נישט אומזיסט! מיר פערשטעהען דאָס אלעס אויסגעצייכענט און וועלען אייך באלד ווייזען, וואָס איהר זייט פאר א מענש. זאלען די באנקעלאך אויף אייך שטעהען א ווילינקע, אייער וואהלגעבאָרען, און איך וועל גלייך... איך'ל דאָ נור ארונטערגעהן.

מיכאילאָ, ארויפציהענדיג אויפ'ן וועג זיינע נאסע הויזען און, שלעפענדיג הילכיג מיט זיינע באַרוועסע פים, איז ער ארויס אין פיהר־הויז.

— באלד וועט פון באָד ארויסגעהן איינער מיט לאנגע האָאר — האָט ער זיך געוועגדעט צו א יונג, וועלכער איז דאָ געשטאנען ביי א טישעל און פערקויפט זייף: — זאלסטו, אָט וואָס... גיעב אויף איהם אכטונג. ער פערפיהרט דאָס פאלק... מיט אידעען... דו וואלסט א לאָף טהאָן און בריינגען נאזאר זאכאריטש'ען...

— דו זאָג די אינגלאך.

— באלד וועט דאָ ארויסקומען אויפֿער מיט לאנגע האָאָר — האָט ענומען שפּאַצירן מיכאילאָ, זיך וועגדענדיג צו די אינגלאָך, וועלכע זיינען געשטאַנען נעבען די קלויזער: — ער פערפיהרט דאָס פּאָלק. גיט אויף איהם אַכטונג, און טהוט א לאָף צו דער בעל הבית'טע, זי זאָל שיקען נאָך נאָזאָר זאכאריטש'ען, זאָל ער ער מאכען א פּראָטאָקאָל. ער רעדט עפּעס אזעלכע מאָדנע רייד... מיט אידעען...

— וואָס איז דאָס פּאָר אזעלכער מיט לאנגע האָאָר? — האָבען זיך א כאַפּ געטהאָן די אינגלאָך — דאָ האָט זיך קיינער פון די דאָזיגע נישט אויסגעטהאָן. אין גאַנצען האָבען זיך אויסגעטהאָן זעקס פּארשוין. אָט דאָ־אָ צוויי טאַטאַרען, דאָ איינער א הערר, דאָ צוויי סוחרים, דאָ דער דיאקאָן... און מעהר קיינער נישט... דו האָסט הפּנים דעם פּאָטער דיאקאָן אָנגענומען פּאָר איינעם מיט לאנגע האָאָר?

— דאָס איז א ליגען, שדים! איך וויים, וואָס איך רעד!

מיכאילאָ האָט א קוק געטהאָן אויף דעם דיאקאָנס קלויזער, האָט א טאַפּ געטהאָן זיין פּריסטערשען ראָק און א דריק געטהאָן מיט די פּלייצעס... איבער זיין פּנים האָט זיך צוגאָסען אן אויסדרוק פון ספּקות און אונענטשלאָסענהייט.

— און ווי זעהט ער אוים?

— א מאָנערינקער אזא, א וויייסינקער... א בערדעל גאָר־נאָר א קליינס... האָלט אין איין הוסטען.

— הם!... — האָט א בורטשע געטהאָן מיכאילאָ — הם!... דאָס האָב איך, היייסט עס, נעבעלען אויף א גייסטליכע פּערזאָן... אָט איז א זינד! אוי, וואָס פּאָר א זינד! און איך פּאַסט נאָך, טהו תשובה... שלעכט ברידערלאָך! ווי אזוי וועל איך דאָס אצינד זיך מתודה זיין נאָכדעם, ווי איך האָב בעליידיגט א גייסטליכע פּערזאָן, א הייליגען מענשען? גאָטוניו, זיי מיר מוחל פּאָר מיינע זינד! איך וועל געהן בעטען מחילה...

מיכאילאָ האָט זיך א קראַץ געטהאָן אין פּאָטילניצע און געמאַכט אן אומעטיג פּנים, איז ער צוריק אין באָד אריין. דער פּאָטער דיאקאָן איז שוין אויף דעם אויבערשטען פּאָל נישט געווען. ער איז געשטאַנען אונטען ביי די צאַפּענס און, שטאַרק צושפּרייט די פּיס, האָט ער זיך אָנגעגאָסען וואַסער אין א שייקע.

— פאָטער דיאקאָן! — האָט זיך מיכאילאָ געוועגדעט צו איהם מיט א ווייגענדיגען קול — זייט מיר מוחל, אום גאָטעס ווילען!

— פאַר וואָס איז דאָס?

מיכאילאָ האָט א טיעפען זיפץ געטהאָן און זיך א נויג טהאָנדיג דעם דיאקאָן צו די פיס, האָט ער געענטפערט:

— דערפאר, וואָס איך האָב געוואָגט צו טראכטען, אז ביי אייך אין קאָפּ זיינען פאַראן אידעען!

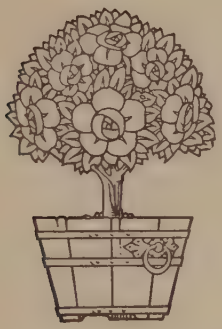

אין באָד.

2.

— איך וואונדער זיך, וואָס אייער טאָכטער, אזא גרויסע פּאר־שוין און אזא סטאטשטשנע מיידעל, האָט נאָך ביז אהער נישט חתונה געהאט! — האָט געזאָגט ניקאדים יעגאָריטש פּאָטיטשקין, ארויפ־קריכענדיג אויפ'ן אויבערשטען פּאָל.

ניקאדים יעגאָריטש איז געווען נאקעט, אזוי ווי יעדער נאקעטער מענש, נור אויף זיין פּליכעוואטען קאָפּ האָט ער געטראָגען א היטעלע. מורא האָבענדיג, אז די היץ זאָל איהם נישט א שפּאר טהאָן אין קאָפּ, אדער ער זאָל נאָר נישט קריגען קיין אפּאָפּלעקסיע, האָט ער זיך שטענדיג געפּאָרעט אין א היטעל. זיין פּרייַנד מאקאר טאראסיטש פּיעשקאָוו, א קליינער אלטינקער, מיט דינע, בלויע פּיסלאָך, האָט אלס ענטפּער אויף זיין פּראָגע, נור א דריק געטהאָן מיט די פּלייצעס און געזאָגט:

— זי האָט נאָך דערפּאר נישט חתונה געהאט, ווייל נאָט האָט מיר נישט בעשערט מיט קיין ריכטיגען כאראקטער. א שטילער בין איך און א רוהיגער, קיין פּליעג אויפ'ן וואנד קען איך נישט אנריהרען, ניקאדים יעגאָריטש, און מיט גוטסקייט און שטילקייט קען מען היינטיגע צייטען גאָרנישט מאכען. דער היינטיגער חתן איז א שלעכטער נפש און מען דארף זיך מיט איהם בעגעהן, ווי מיט אזעלכען.

— וואָס הייסט עפּעס א שלעכטער נפש? פון וואָס פּאר א שטאנדפּונקט מיינט איהר דאָס?

— איך מיין, דער היינטיגער חתן איז א צולאָזענער יאהר... דארף מען איהם האָבען, מוז מען זיין צו איהם שטרענג, ניקאדים יעגאָריטש. שלעפּען איהם אין געריכט, מכבד זיין איהם איבער דער מאָרדע, רופען א פּאָליציי־מאן קען אויך נישט שאדען. אָט אזוי

דארף מען מיט זיי האנדלען! א שלעכט פאלק זיינען זיי, די חתנים!... א נישטיג פאלק!...

די חברים האבען זיך אויסגעצויגען איינער נעבען אנדערן אויף דעם אויבערשטען פאל און גענומען ארבייטען מיט די בעזימער.

— א פוסטער, א נישטיגער... — האט ווייטער גערעדט מאקאר טאראסיטש — איך האב זיך גענוג אנגעלייטען פון זיי, פון די הפקר־יונגען... וואלט איך געהאט עפעס א ריכטיגען כאראקטער, וואלט מיין דאשא שוין לאנג געווען פערהייראטה און זי וואלט געבארען קינדערלאך. יא, יא... אלטע מוידען, טהייערינקער מיינער, זיינען איצט דא צווישען ווייבער אודאי העלפט אויף העלפט, גוטע פופציג פראצענט זיינען זיי פארען זייערע... און איהר מוזט האבען אין זינען, ניקאדים יענאריטש, אז יעדע פון די דאזיגע מוידען האט אין איהרע יונגע יאהרען געהאט חתנים. היינט, פארוואס־זשע, פרעגט זיך, האבען זיי נישט חתונה געהאט? איבער וועלכער אורזאך? אט טאקי נור דערפאר, ווייל די עלטערן האבען איהם, דעם חתן, הייסט עס, נישט געקענט איינהאלטען, האבען איהם געלאזט ארויסדרעהען זיך.

— דאס איז אמת.

— דער מאנספארשוין היינטיגער איז א צולאזענער, א נארישער, א פרייד־ענקער. וואס ער זאל נישט טהאן, וויל ער האבען נוצען. ער וועט דיר קיין איין איינציגען טריט נישט טהאן אומזיסט. דו ווילסט איהם פערשאפען פערגענגיגען און ער פערלאנגט פון דיר נעלד דערפאר. נו, און חתונה האט ער אויך נישט אהן הינטער־געדאנקען. אז שוין חתונה האבען, טא וויל איך נעלד, א סך נעלד!... וואלט עס נאך אלץ געווען נישקשה: מילא, זאל זיין אזוי — פרעס, ווער דערווארגען, נעהם מיין נעלד, אבער האב זשע חתונה מיט מיין קינד, טהו שוין די גרויסע נעפעלינקייט! איז אבער ניין, עס הויבט זיך נאר נישט אן!... עס טרעפט, אז מיט נעלד לייידט מען זיך אויס נענוג צרות און ענוים. אנאנדערער שרכנט זיך און שרכנט זיך, און ווי נור עס דערגעהט צו דעם הויפט עיקר, צו דער חופה הייסט עס, מאכט מיינער א ויברח, פארקירעוועט די האליבאבלעס און האידא, אוועק צו אן אנדערער שרכנן זיך!... א חתן, דארפסטו וויסען, איז גוט צו זיין, עס איז פשוט א פערגעניגען. מען גיט גוט אבצועסען, אנטרינקען זיך

און נעלר לייהט מען איהם אויך — היינט וואָס פעהלט אזא לעבען? נו, איז ער זיך א חתן ביז אויף דער עלטער, ביז׳ן טויט אריין — און חתונה האָבען דארף ער אויך נישט. האָט שוין א פליך איבער׳ן גאנצען קאָפּ, איז גרוי ווי א טויב, די קניע בויגען זיך אונטער, און ער איז נאָך אלץ א חתן...

עס טרעפען אויך אזעלכע, וואָס האָבען נישט חתונה צוליעב זייער נאָרישקייט... א נאָרישער מענש וויים אליין נישט, וואָס ער וויל; נו, קלייבט ער: די איז איהם נישט גוט, אן אנדערע איז איהם נישט שענהן. ער געהט און געהט, שדכנט זיך און שדכנט זיך און פלוצים, פון העלער הויט, שפּארט ער זיך איין, ווי א פערד: „איך קען נישט — זאָגט ער — און וויל נישט!" אָט, לאָמיר, למשל, נעהמען קאטאוואסאָוו׳ן, מיין דאשא׳ס ערשטען חתן... ער איז געווען א לעהרער אין אגימנאזיום, האָט אפילו געהאט א ראנג פון א טיטולאר־ראטה... אלע וויסענשאפטען האָט ער געקענט, פראנצויזיש, דייטש... מאטעמאטיקע, און צום סוף איז אויסגעקומען, אז ער איז א פערד בצורת אדם, א גולם און דאָס אלעס. איהר שלאָפט, ניקאָדים יענאריטש?

— ניין, וואָס זאל איך עפעס שלאָפען? דאָס האָב איך אזוי, פון פערגעניגען וועגען די אויגען פערמאכט.

— נו, אָט... האָט דער דאָזיגער מענש געמוסען זיך דרעהען ארום דאשא׳ן און דאשא, דארפט איהר וויסען, איז דעמאלט נאָך אפילו קיין צוואנציג יאָהר נישט אלט געווען. זי איז געווען א מיידעל אויפ׳ן וואנדער. א פרישע פרעפּעטשקע! פול, ברייט, דיק, מיט פלייצעס, מיט... מיט אלע מיידעלשע מעלות. דער שטאאטס־ראטה ציצעראנאוו — ער דיענט אין דעם דעפּארטאמענט פון גייסטליכע ענינים — איז אויף די קניע געקראכען, אז זי זאל ווערען ביי איהם א גובערנאנטקע — האָט זיך ענטזאנט, האָט נישט געוואלט, אלזא, האָט קאטאוואסאוו אנגעהויבען צו אונז אריינצוקומען. קומט יעדען טאג, זיצט אוועק ביז האלבע נאכט און רעדט אלץ מיט איהר וועגען פערשיעדענע וויסענשאפטען און טיעפע ענינים. טראָגט איהר ביכלאך, הערט, ווי זי שפּיעלט מוזיק... ער ציהט אבער אלץ צו די ביכלאך... מיין דאשא איז אבער א געלערענטע, די ביכלאך דארף זי אין גאנצען אויף כפּרות, זי קען שוין גענוג, און ער דרעהט איהר

אלץ א קאפ — דאס לעז, יענעס לעז; ס׳האט איהר דערעסען ביז׳ן טויט. איך זעה, ער האט זי ליעב. און זי איז זיך גלאט אזוי. — „ער געפעלט מיר נישט, פאפא, דערפאר — זאגט זי— ווייל ער איז נישט קיין מיליטער־מאן". מילא, זאל זיין נישט קיין מיליטער־מאן, איז אויך רעכט. א טיטול האט ער, אליין איז ער א אנשטענדיגער, א זאטער, א ניכטערער — וואס זאל מען דא נעהן א סך קלייבען? ער האט זיך געשדכנט, האבען מיר געגעבען אונזער ברכה... וועגען נדן האט ער אפילו נישט דערמאהנט. שוויגט, ווי א שטומער... ווי ער וואלט גאר קיין מענש נישט געווען, נור עפעס א גייסט, א רוח אהן פלייש און בלוט, קען אהן נדן אויך אויסקומען. מען האט בעשטימט דעם טאג פון דער חופה און וואס מיינט איהר? הא? דריי טעג פאר דער חתונה קומט צו מיר אין קראם אריין דער אייגענער קאטא־וואסאוו. די אויגען זיינע זייגען רויט, דאס פנים בלייך, צושראקען, און אין גאנצען טרייסעלט ער זיך.

— וואס פערלאנגט איהר? — פרעג איך.

— ענטשולדיגט — זאגט ער — מאקאר טאראסיטש, איך קען מיט דאריא מאקאראוונא נישט הייראטהען. איך — זאגט ער — האב א טעות געהאט. איך — זאגט ער — קוקענדיג אויף איהר בלי־הענדע יוגענד און נאאיוויטעט, האב ערווארטעט צו געפינען אין איהר א באדען, פרישקייט, א ווארימע נשמה — זאגט ער — און זי איז נישט דאס. זי האט זיך שוין ערווארבען אזעלכע סימפאטיעס. זי איז געוויגט — זאגט ער — צו פוסטע זאכען, וויים נישט פון קיין ארבייט, מיט דער מאמע מילך האט זי דאס אין זיך שוין איינגע־זויגען... איך געדענק נישט, וואס ער האט געזאגט, זי האט דארטען איינגעזויגען... ער רעדט צו מיר אזוי און אליין ווייניט ער מיט ביטערע טרעהרען.

— און איך? איך, טהייערינקער מיינער, האב איהם נור גוט אויסגעזידעלט און איהם אבגעלאזט. איך בין אפילו נישט געגאנגען אין גאריכט, נישט איך האב איהם פערקלאגט פאר זיינע פארגעזעצטע, און נישט איהם בארעדט איבער דער שטאדט.

וואלט איך געגאנגען אין גאריכט, נישקשה, ער וואלט זיך שוין דאן דערשראקען פאר דעם בזיון און וואלט חתונה געהאט. די פאר־געזעצטע וואלטען מסתמא נישט געקוקט אויף דעם, וואס זי האט דער־

טען איינגעזויגען... האָסט זיך אַרומגעפיהרט מיט א מויד, איהר פערדרעהט דעם קאָפּ, טאָ האָב מיט איהר חתונה!...

— דער סוחר, אָט, קליאָקין, — האָסט געהערט פון איהם? כאָטש ער איז א פויער, פון דעסטוועגען האָסטו געדארפט זעהן, וואָס פאַר א שטוקע ער האָט אָבגעשפּיעלט... ביי איהם האָט זיך א חתן אויך געגומען בריקען, האָט בעמערקט, אז דער נדן איז נישט גאָר, ווי עס געהער צו זיין... האָט ער, קליאָקין, הייסט עס, איהם פאַר־שלעפט אין שפּייכלער, צוגעשלאָסען די טהיר, אַרויסגענומען פון קע־שענע א גרויסען רעוואָלווער, א געלאָדענעם מיט ריכטיגע קוילען, און זאָגט: „שוועך זיך — זאָגט ער — פאַר גאָט, אז דו וועסט מיט איהר חתונה האָבען אז ניט — זאָגט ער — דער׳הרג׳ע איך דיך די מינוט, דו לומפּ אַיינער! די מינוט!" — און מיין בחור׳ל האָט זיך טאַקע דערשראָקען, האָט געגעבען א שבועה און טאַקע חתונה געהאַט אויך. אָט, זעהט איהר, און איך וואָלט עס נישט געקענט טהאָן. אפילו שלאָ־גען זיך וואָלט איך אויך נישט געקענט, ניט נור שיסען... מיין דא־שע׳ן האָט דערזעהן א כאָכל, א בעאַמטער פון קאָנסיסטאָריאום, ברוזדענקא. אויך פון דעפּארטאַמענט פאַר גייסטיגע ענינים, האָט זי דערזעהן און זיך פערליבט. געהט איהר נאָך, א רויטער, ווי א ראַק, שטאַמעלט עפּעס אזעלכע מאָדנע ווערטער און פון מויל שלאָגט איהם אזש א פּאַרע... ביי טאָג זיצט ער ביי אונז און ביי נאַכט געהט אונ־טער די פענסטער ארום. דאַשע׳ן איז ער אויך געפּעלען. זיינע אויגען — זאָגט זי — זיינען זעהר שעהנע. אין זיי — זאָגט זי — איז דא פייער און די נאַכט, די פינסטערע... און דער כאָכל איז געגאַנגען, געגאַנגען, ביז ער האָט א פּאַרשלאָג געמאַכט. דאַשא האָט איהם גע־געבען איהר צושטימונג מיט פרייד, מען קען זאָגען, מיט בעגייסטע־רונג. „איך פערשטעה — זאָגט זי — פאַפּא, אז ער איז נישט קיין מיליטער־מאַן, אָבער ער איז א בעאַמטער פון אזא דעפּארטאַמענט, וואָס איז כמעט אלץ איינס ווי ער וואָלט א מיליטער־מאַן געווען, און דערפאַר האָב איך איהם זעהר ליעב!" וואָס וויים, דאַכט זיך, א מיי־דעל, און זי קלייבט שוין היינטיגע צייטען אויך אויס.

אלזאָ, דער כאָכל האָט בעקוקט די גארדעראָבע האָט זיך מיט מיר געדונגען אביסעל פאר׳ן נדן און האָט נור מיט דער נאָז א דרעה געטהאָן — ער איז אויף אלץ מרוצה, נור די חתונה זאָל זיין וואָס

פריהער; נור אין דעם טאָג, וואָס האָט געזאָלט זיין די חופה, האָט ער א קוק געטהאָן אויף די געסט און זיך געכאפט פאר'ן קאָפּ. — „טאטעלאָך — זאָגט ער — וויפיעל קרובים זיי האָבען! איך דארף נישט! איך ווילּ נישט! איך קען נישט!" און ער האָט זיך צולאָזט, און ער האָט זיך צושריען... איך טענה מיט איהם אזוי אי אזוי... „אייער וואהלגעבאָרען" — זאָג איך — „ביזט פון זינען אראָב, צו־וואָס? עס איז דאָך נאָך מעהר כבוד, וועז עס זיינען פאראן א סך קרובים!" און ער טענה'ט אלץ: ניין! ניין! ער ווילּ נישט! האָט געכאפט דאָס היטעל און זעהסט איהם עפעס? אזוי האָב איך איהם שוין אָנגעזעהען!...

עס איז געווען נאָך אן אנדער פאל. עס האָט זיך געשרכנט צו מיין דאשא'ן דער האלץ־הענדלער אליאליאיעוו. ער האָט זיך אין איהר פערליעבט פאר איהר שכל און גוטע אויפפיהרונג... נו, און דאשא האָט איהם אויך געליעבט. זיין ערנסטער כאראקטער איז איהר געפעהלען. ער איז ווירקליך א גוטער, אנשטענדיגער מענש. ער האָט נעמאכט א פאָרשלאָג און אלץ אויף אזא שטרענגען אופן. ער האָט אי־בערגעקוקט די נאנצע אויסשטייער, יעדעם ברעקלץ, יעדעם פיצלץ, אלץ קופערטען האָט ער איבערגעראָיעט, מאטרענא'ן האָט ער גוט אויסגעזידלט, פארוואָס יענע האָט נישט איינגעהיט א סאלאָפּ פון מאיל. און מיר האָט ער אויך צוגעשטעלט א פולע ליסטע פון זיין איי־גענטהום. מיט איין וואָרט, אן אנשטענדיגער מענש, עס איז א זינד צו זאָגען אויף איהם א שלעכט וואָרט. דעם אמת נעזאָגט, איז ער מיר זעהר שטארק געפעלען. נעדונגען האָט ער זיך מיט מיר צוויי מאָנאטען נאָכאנאנד. איך גיעב איהם אכט טויזענד, און ער בעט אכט טויזענד פינף הונדערט. מיר האָבען זיך נעדונגען און נעדונגען; עס פלעגט טרעפען, מיר זעצען זיך טהעע טרינקען, האָבען אויסגעטרונקען צו פופצעהן גלאָז און האלטען זיך נאָך אלץ אין איין דינגען. איך האָב איהם שוין ארויפגעווארפען נאָך צוויי הונדערטער — און ער לאָזט אלץ נישט אין! און אזוי זיינען מיר זיך צוגאנגען איבער דריי הונ־דערט רובל. ער איז אוועק און האָט נעבאָך ביטער געווויינט... ער האָט צו שטארק ליעב געהאט דאשא'ן.

אצינד זידל איך זיך אליין, איך בין א זינדיגער מענש, וואָס איז דאָס צו רעדען? איך האָב איהם נעראַרפט אָבנעבען די דריי הונ־

דערט רובעל אָדער אָנשרעקען איהם, מיט פּאָרשוואַרצען די אויגען איבער דער נאָנצער שטאָדט, אָדער איהם פּאַרפיהרען אין א פּינסטער חדר'ל און אריינפּאָהרען איהם אזוי גוט איבער דער מאָרדע. איך האָב פּאַרזעהן, איך זעה איצט אליין איין, אז איך האָב פּאַרזעהן, האָב איהם איינגעלאָזען אומזיסט און אומנישט. מען קען זיך גאָרנישט העלפען, ניקאדים יענאָריטש: דער כאראקטער מיינער איז א צו־ווייבער!...

— יאָ, א שטיל־ער זייט איהר זעהר. דאָס איז אמת. נו, איך'ל נעהן, עס איז צייט... דער קאָפּ איז מיר אביסעל שוואר געוואָ־רען...

ניקאדים יענאָריטש האָט זיך צום לעצטען מאל א שמיץ געטהאָן מיט'ן בעזים און איז אראָבגעקראָכען אונטען.

מאקאר טאראסיטש האָט א זיפּץ געטהאָן און נאָך מיט מעהר חשק נענומען ארבייטען מיט'ן בעזים.

דאם לעזען.

עפעם איין מאל איז אין דעם קאבינעט פון אונזער פארגעזעצטען איוואן פעטראוויטש סימיפאטאלאוו געזעסען דער דירעקטאר פון אונזער טהעאטער גאלאמידאוו און האט מיט איהם גערעדט וועגען דאם שפיעלען און וועגען דער שעהנהייט פון אונזערע אקטריסעס.

— איך בין מיט אייך נישט אינפערשטאנדען — האט גערעדט איוואן פעטראוויטש, אונטערשרייבענדיג פאפירען: — סאפיא יוריעוונא איז א שטארקער, א אריגינעלער טאלענט! זי איז אזא ליעבע, אזא גראציעזע... אזא רייצענדע...

איוואן פעטראוויטש האט געוואלט וויטער רעדען, נור פאר גרויס בעגייסטערונג, האט ער נישט געקענט ארויסברייננען קיין איין וואָרט און האט נור זעהר א ברייטען און זיסען שמייכעל געטהאן, און פון דעם דאזיגען שמייכעל, האט דער דירעקטאר, אויף איהם קוקענדיג, דערפיהלט א זיסקייט אין מויל.

— מיר געפעהלט אין איהר... ד־א־אם... די אויפרעגונג און דאם ציטערען פון דער יונגער ברוסט, וועז זי לעזט די מאנאלאגען... עס האלט זיך אין איין בעווענען, רק זי היצט זיך! אין יענעם מאמענט, זאגט איהר אין מיין נאמען, בין איך בערייט... אויף אלעם!

— זייט אזוי גוט, עקסעלענץ, און שרייבט אונטער אן ענטבער אויף דעם ווי עס פערהאלט זיך די כערסאנער פאליציי אנטקעגען...

סעמיפאטאלאוו האט אויפגעהויבען זיין שמייכלענדיג פנים און דערזעהן פאר זיך דעם בעאמטען מערדיאיעוו. מערדיאיעוו איז געשטאנען פאר איהם און, אויפוטשענדיג די אויגען, האט ער איהם אונטערגעטראגען א פאפיער צום אונטערשרייבען. סעמיפאטאלאוו האט זיך א קרים געטהאן: די פראזע האט איבערגעריסען די פאעזיע אויף דעם הויפט אינטערעסאנטען פלאץ.

— דאָס האָט איהר נעקענט אָבלענען אויף שפּעטער — האָט ער געזאָגט — איהר זעהט דאָך, אז איך רעד מיט א מענשען! שרעקליך, וואָס פאר אן אונערצויגענעם, גראָבעם פּאָלק! אָט האָט איהר, הערר גאָלאָמידאָוו... איהר האָט געזאָגט, אז ביי אונז זיינען שוין מעהר נישט פּאראן נאָגאָל׳ס טיפּען... אָט, איז אייך! מיט וואָס איז ער נישט קיין טיפּ?.. אן אָנגעבלאָזענער, די עלענבויגענעם צוריסען, א קרומער... קאָמט זיך קיין מאָל נישט... היינט טהוט א קוק, ווי ער שרייבט? וויים דער טייפעל, וואָס דאָס איז! שרייבט עם הארץ׳דיג, אָהן א זינען... ווי א שוסטער! אָט, טהוט אָקאָרשט א קוק!

— יא־א... האָט אויסגעברומט גאָלאָמידאָוו, א קוק טהאָנדיג אויף דאָס פּאָפּיר — איהר, הערר מערדיאיעוו, לעזט, הפּנים, וועניג.

— ניין, מיין ליעבינקער, אזוי קען עס נישט געהן! — האָט ווייטער גערעדט דער פּאָרגעזעצטער — איך שעהם זיך פּאר אייך!... איהר וואָלט כאָטש ביכער, געלעזען צו וואָס...

— דאָס לעזען ביכער האָט א גרויסע בעדייטונג! — האָט גענאָגט גאָלאָמידאָוו און אָהן אן אורזאך א זיפץ געטהאָן — זעהר א גרויסע! איהר לעזט און וועט גלייך הערזעהן, ווי שנעל עס וועט זיך ענדערען אייער נאנצע וועלט־אנשויאונג. און ביכער קענט איהר קריגען וואו איהר ווילט. ביי מיר, למשל... איך׳ל אייך מיט פערגעניגען געבען. אפילו מאָרגען קען איך אייך צופיהרען, אויב איהר ווילט.

— בעראנקט, מיין ליעבענקער! — האָט גענאָגט סעמיפאָטאָלאָוו.

מערדיאיעוו האָט זיך אומגעלומפּערט פערנייגט, האָט בעוועגט מיט די ליפּען און איז ארויס.

אויף דעם צווייטען טאָג איז צו אונז אין דעפּארטאמענט גע־קומען צו פאָהרען גאָלאָמידאָוו מיט א בינטעל ביכער.

פון דעם דאָזיגען מאָמענט הויבט זיך אָן די געשיכטע. די שפּע־טערדיגע דורות וועלען קיין מאָל נישט מוהל זיין סעמיפאָטאָלאָוו׳ען כאָר זיין לייכטזיניגע האנדלונג! נאָר א יונגען מאן, וואָלט מען עס נאָך אפשר געקענט מוהל זיין, אָבער דעם ערפאָהרענעם ווירקליכען סטאָטס־ראָטה — קיין מאָל אין לעבען נישט!

גלייך, ווי סעמיפאטאלאוו איז געקומען צופאהרען, איז מערדיא־יעוו גערופען געוואָרען אין קאבינעט.

— נאט, אָט לעזט, מיין ליעבענקער! — האָט נעזאָגט סעמי־פאטאלאוו, דערלאנגענדיג איהם א בוך: — לעזט עס אויפמערק־זאם.

מערדיאיעוו האָט מיט ציטערענדע הענד גענומען דאָס בוך און איז ארויס פון קאבינעט. ער איז נעווען בלייך. זיינע קרומע אויגלאך זיינען אונרוהיג ארומגעלאָפען און, ווי עס האָט זיך נעראכט, נעזוכט הילף ביי די ארומינע זאכען.

מיר האָבען ביי איהם גענומען דאָס בוך און עס פאָרזיכטיג בעקוקט.

דאָס בוך איז נעווען „גראף מאָנטע קריסטאָ".

— אנטקעגען זיין ווילען קענסטו נישט נעהן! — האָט נעזאָגט מיט א זיפץ אונזער אלטער בוכהאלטער פראָקאָר סעמעניטש בו־דילגא — סטארע זיך, ווי עס איז, שטרייכג זיך אן... לעז זיך צו בי־סינקעס, און דערנאָך, וועט גאָט געבען, ער וועט פערגעסען, דאן וועסטו קענען וואָרפען. דו נור שרעק זיך נישט... און די הויפט זאך — נישט טהו זיך אריין.... לעז און נישט טהו זיך אריין אין דער דאָזי־גער נאָרישקייט.

מערדיאיעוו האָט איינגעוויקעלט דאָס בוך אין פאפיער און זיך נעזעצט שרייבען. אָבער היינטיגס מאל האָט זיך איהם נאָרנישט נע־שריבען. די הענד האָבען ביי איהם נעציטערט און די קרומע אויגען זיינע זיינען ארומגעלאָפען אויף פערשיעדענע זייטען: איינס אין באלקען, דאָס אנדערע אין טינטער. אויף דעם צווייטען טאָג איז ער נעקומען צו דער ארבייט א פערווויינטער.

— פיער מאל האָב איך אנגעהויבען לעזען — האָט נעזאָגט — און קען בשום אופן קיין טאלק נישט דערגעהן... עפעס אזעלכע אויס־לענדער...

אין פינף טעג ארום, ווען סעמיפאטאלאוו איז פארביגענאנגען פארביי די טישען, האָט ער זיך אָבגעשטעלט פאר מערדיאיעוו'ן און נעפרעגט:

— נו, וואָס הערט זיך? איהר האָט נעלעזען דעם בוך?

— נעלעזען, עקסעלענץ.

— וועגען וואס האט איהר דאַרטען געלעזען? אנו, דערצעהלט אקאַרשט, מיין ליעבינקער!

מערדיאיעוו האט אויפגעהויבען דעם קאָפ אין דער הויך און גענומען בעווענען מיט די ליפען.

— איך האָב פערגעסען, עקסעלענץ... — האט ער געזאָגט אין א מינוט ארום.

— הייסט עס, אז איהר האט נישט געלעזען, אדער... ע־ע־ע... איהר האט געלעזען נישט אויפמערקזאם! ווי אן אווטאָמאט! אזוי נעהט עס נישט! איהר לעזט איבער נאָך א מאל! מיינע העררען, איך רעקאָמענדיר אייך אין אלגעמיין, זייט אזוי גוט און לעזט! אלע זאלט איהר לעזען! נעהמט ביי מיר אויף דעם פענסטער ביכער און לעזט. פּאראמאנאוו, נעהט, נעהמט זיך א בוך! פּאדכאדצעוו, נעהט איהר אויך, מיין ליעבינקער! סמירנאָוו, — איהר אויך! נעהט אלע, מיינע העררען, איך בעט אייך!

אלע זיינען אוועק און זיך נענומען צו ביכער. נור איין בודילקא האט נעהאט די חוצפה אויסצודרריקען א פּראַטעסט. ער האט א מאל נעטהאָן מיט די הענד, א שאקל נעטהאָן מיט׳ן קאָפ און נעזאָגט:

— נו, אויף מיר האט קיין פּראיבעל נישט, עקסעלענץ... איך וועל זיך שוין בעסער אין גאנצען אבזאגען פון דיענסט... איך וויים גאנץ גוט, וואס פון די דאזיגע קריטיקען און פערפאסונגען קומט ארויס. ביי מיר אין הויז האָב איך נעהערט, ווי מיין עלטערער אייניקעל רופט צוליעב דיזעלבע ביכלאך זיין אייגענע מאמע בהמה, איז ניט פרום געווארען צוליעב די דאזיגע בעכלאך. מיך ענטשולדיגט, איך בעט אייך.

— איהר פערשטעהט גאַרנישט — האט נעזאגט סעמיפאטאלאוו, וועלכער האט נעווענהנליך פאַרגעבען דעם אלטען אלע זיינען גראב־קייטען.

אבער סעמיפאטאלאוו האט א טעות נעהאט: דער אלטער האט אלעם פערשטאנען.

גלייך אין א וואך ארום האבען מיר שוין דערזעהן די פּעולה פון דעם דאזיגען לייענען. פּאדכאדצעוו, וועלכער האט נעלעזען דעם צוויי־טען טהייל פונ׳ם „אייביגען אידען" האט אנגערופען בודילדא׳ן „יע־זואיט". סמירנאוו האט אנגעהויבען צו קומען אין דיענסט נישט גאר קיין ניכטערער. נור אויף קיינעם האט דאם לייענען נישט נעווירקט

אזוי שטארק, ווי אויף מערדיאיעוו׳ן. ער איז געוואָרען מאָגער, אייגעצויגען און געגומען טרינקען.

— פּראָכאָר סעמעניטש! — האָט ער זיך געבעטען ביי בודילדא׳ן — איך וועל פאר אייך אייביג גאָט בעטען! טהוט א בעט זיין עקסעלענץ, ער זאָל מיר ענטשולדיגען... איך קען נישט לייענען. איך לייען טאָג און נאכט, שלאָף נישט, עס נישט... דאָס ווייב מיינס איז שוין פארמוטשעט געוואָרען לעזענדיג פאר מיר אין דער הויך, נור זאָל מיך גאָט דער׳הרג׳ענען דאָ אויף דעם אָרט, אויב איך פערשטעה כאָטש איין וואָרט! האָט רחמנות, טהוט מיר א טובה!

בודילדא האָט זיך עטלעכע מאָל געמאכט הארץ און איבערגערעדט מיט סעמיפּאטאלאוו׳ן, נור יענער האָט א מאָך געטהאָן מיט די הענד און, ארומשפּאציערענדיג איבער׳ן דעפּארטמענט צוזאמען מיט גאלאָשמידאוו׳ן, האָט ער אלעמען אויפגעוואָרפען זייער אונויסענהייט.

אזוי זיינען אוועק מאָנאטען און געענדיגט האָט זיך די דאָזיגע געשיכטע אויף א זעהר טרויעריגען אופן.

איין מאָל, קומענדיג אין דיענסט, האָט מערדיאיעוו, אנשטאָדט זיך צו זעצען ביים טיש, זיך געשטעלט אין מיטען צימער אויף די קניע, זיך צו־וויינט און געזאָגט:

— זייט מיר מוחל, פרומע מענשען דערפאר, וואָס איך מאָך פאלשע געלד!

דערנאָך איז ער אריין אין קאביענעט און זיך שטעלענדיג פאר סעמיפּאטאלאוו׳ן אויף די קניע, האָט ער געזאָגט:

— זייט מיר מוחל, עקסעלענץ: נעכטען האָב איך א קליין קינד אין ברונים אריינגעוואָרפען!

ער האָט זיך א קלאָפּ געטהאָן מיט דעם שטערן אָן פאָל און געגומען כליפען...

— וואָס טהוט זיך דא? וואָס הייסט עס? — האָט זיך פערוואונדערט סעמיפּאטאלאוו.

— דאָס הייסט, עקסעלענץ — האָט געזאָגט בודילדא מיט טרעהרען אין די אויגען, ארויסטרעטענדיג אין פּאָראוים: דאָס הייסט, אז ער איז פון זינען ארונטער! ביי איהם האָט זיך דער מוח געריהרט! אָט וואָס אייער גאלאמידקא האָט אנגעמאכט מיט זיינע ביכער! גאָט זעהט אלעם, עקסעלענץ. און אויב אייך געפעלען נישט די דאָזיגע

רייד מיינע, דאן קאט איהר מיך ענטלאסען, קענט מיר אבזאגען. בעסער שטארבען פאר הונגער, ווי אויף דער עלטער צו זעהען אזעלכע זאכען!

סעמיפאטאלאוו איז בלויך געוואָרען און דורכגעגאנגען זיך פון איין ווינקעל אין אנדערען.

— מען זאל מעהר אהער נישט צולאזען גאלאמידאוו׳ן! — האט ער געזאגט מיט א הייזעריגען קול — און איהר, מיינע העררען, בערוהיגט זיך. איך זעה איצט איין מיין טעות. א דאנק, אלטער!

און פון יענער צייט אן, האט ביי אונז מעהר נאָרנישט פאסירט. מערדיאיעוו איז געזונד געוואָרען, נור נישט אין גאנצען. און נאך ביז היינטיגען טאג, דערזעהענדיג א בוך, נעהמט איהם טרויסלען און ער קעהרט אפ דעם קאפ...

דער ערשטער ליעבהאבער.

יעווגעני אלעקסעיאיטש פּאדושארָאוו, אן אקטיאר, וואָס האָט געשפּיעלט די ראָלען פון ערשטע ליעבהאָבער, א שלאנקער, גראציעזער, מיט א רונדען פּנים און מיט זעלאָך אונטער די אויגען, איז געקומען שפּיעלען אויף א סעזאָן אין איינע פון די שטעדט פון זידרוסלאנד.

קומענדיג אהין, האָט ער די ערשטע זאך געזוכט זיך צו בעקענען מיט אייניגע פון די בכבודיגע פאמיליעס אין יענער שטאָדט.

— יאָ, סיניאָר! — האָט ער אָפט גערעדט, וויגענדיג גראציעז מיט א פוס און ארויסווייזענדיג זיינע רויטע זאָקען: — אן ארטיסט איז מחויב צו ווירקען אויף די מאָסען אי דירעקט אי אינדירעקט; דאָס ערשטע קען עררייכט ווערען, דיענענדיג דער קונסט, פון דער ביהנע ארונטער, און דאָס צווייטע — דורך מאכען בעקאנטשאפטען מיט די איינוואָהנער. עהרענוואָרט, איך פערשטעה ניט, ווארום זאָל אונזערער א מענש אן אקטיאָר אויסמיידען די בעקאנשאפט מיט בכבודיגע פאמיליעס? ווארום? שוין נישט רייד־ענדיג וועגען די אנגענעהמע צייט, וואָס מען קען פערברענגען אין אזוינע הייזער, וועגען די מאָהלצייטען, די נעבורטסטעג, דיזשור־פיקסען, קען עס בכלל האָבען א גרויסען מאָראָלישען אינפלוס אויף דער גענעלשאפט. שוין־זשע איז נישט אנגענעהם דער גערַאנק, אז דו האָסט דאָרט ערגעץ פערוואָרפען א ליכטיגען פונק אין עמיצנ׳ס א גראָבען מוח? הויַנט די טיפען! די פרויען! מיין גאָט, וואָס פאר א פרויען! דער קאָפּ דרעהט זיך! פערבלאָנדושעסט אמאָל אין א הויז פון א סוחר. אין די פערבאָטענע חדרים, קלייבסט זיך אויס א פּאָמעראָנצעלע, דעם פרישסטען, דעם רויטסטען, און ווייסט פון א לעבען אויף דער וועלט. עהרענוואָרט! צווישען די אנדערע, האָט ער זיך אויך בעקענט אין יענער זיד־

ליכער שטאדט מיט דער בכבודיגער פאמיליע פון דעם פאבריקאנט זיבאיעוו. היינט, אז ער דערמאנט זיך אן דער דאזיגער בעקאנט־שאפט, קרימט ער זיך פערעכטליך, זשמורעט מיט די אויגען און צופט נערוועז זיין קויטעלע.

איינמאל — דאם איז געווען ביי זיבאיעוו׳ן אויפ׳ן נעבורטס־טאג — איז דער אקטיאר געזעסען אין נאסט־צימער צווישען זיינע נייע בעקאנטע און האט, ווי געווענליך, געפלוידערט.

ארום איהם אויף די פאטעלען און אויף דער זאפע זיינען געזע־סען „טיפען" און האבען מיט פערגעניגען זיך צוגעהערט צו זיינע מעשיות; פון א צווייטען צימער האט זיך נעהערט א פרויען־געלעכ־טער און די טענער פון פארנאכטיגען טהעט־טרינקען...

פערליבט א פוס אויף א פוס, פערטרינקענדיג יעדע פראזע זיינע מיט טהעע און ראם און זוכענדיג צו געבען זיין פנים א גליכנילטיגען אויסדרוק, האט ער דערצעהלט וועגען זיינע ערפאלגען אויף דער ביהנע.

איך בין א פראווינציעלער אקטיאר — האט ער נערעדט מיט א נעפעלליגען שמייכעל אויף די ליפען — איך האב אבער אויך נע־שפיעלט אין די הויפט שטעדט... אגב וועל איך אייך דערצעהלען א פאל, וואס כאראקטערעזירט שטארק די נייסטיגע שטימונג פון אונ־זער צייט. אין מאסקווע אויף מיין בענעפיס האט די יוגענד מיר אונ־טערנעטראגען אזוי פיעל לארבער קראנצען, אז, איך שוואר ביי אלעם, וואס מיר איז הייליג, איך האב נישט געוואוסט, וואו זיי אהינצוטהאן! עהרענווארט! שפעטער, אין א צייט פון נויטה, האב איך די לארבער בלעטער אוועקגעטראגען אין א קרעמעל און... טרעפט, פיעל דאס האט געוואויגען? צוויי פוד און אכט פונט! כא! כא! דאס געלד איז מיר דאן זעהר צוניץ געקומען. בכלל, זיינען די ארטיסטען גאנץ אפט אין נויטה. היינט האב איך הונדערטער, טויזענדער און מארגען גאר נישט... היינט איז קיין שטיקעל ברויט נישטא און מארגען אויסטרעם און סארדעלען...

די געסט האבען סטאטעשנע געזופט פון זייערע גלעזער און זיך צוגעהערט. דער צופריעדענער בעל הבית פונ׳ם הויז, וועלענדיג צו־פריעדענשטעלען דעם געביליעטען און אינטערעסאנטען גאסט זיינעם, האט איהם אויך פארגעשטעלט פאר זיינעם א וויטען קרוב, וואס איז

געקומען צופאהרען צו איהם צו גאסט, פאר פאוועל איגנאטיעוויטש קלימאוו׳ן, א פערציג יאהריגער מאן, מיט היבשען פלייש אויף זיך, אין א לאנגען ראק און זעהר ברייטע תחתונים.

— איך רעקאמענדיר! — האט געזאגט זיבאיעוו, פאדשטעלענדיג קלימאוו׳ן: — א ליעבהאבער פון טהעאטערס, האט אמאל אליין געשפיעלט. א גוטס־בעזיצער פון טולא!

פאדזשארוו און קלימאוו האבען זיך צוערשט. צום גרויסען פערגניגען פון זיי ביידען, האט זיך ארויסגעוויזען, אז דער טולאער גוטס־בעזיצער האט געהאט געוואהנט אין דער זעלבער שטאדט, וואו אונזער ערשטער ליעבהאבער האט אמאל צוויי סעזאנען כסדר געשפיעלט אויף דער ביהנע. זיי האבען גענומען רעידען וועגען יענער שטאדט, וועגען בעקאנטע, וועגען טהעאטער...

— ווייסט איהר, יענע שטאדט געפעהלט מיר זעהר — האט געזאגט דער ערשטער ליעבהאבער, ווייזענדיג זיינע רויטע זאקען: — וואס פאר א טראטוארס, וואס פאר א רייצענדער גארטען... און וואס פאר א געזעלשאפט! א פראכטפאלע געזעלשאפט!

— יאָ, א פראכטפאלע געזעלשאפט! — האט דער גוטס־בעזיצער מסכים געווען.

— א האנדעל־שטאדט, אבער א גאנץ אינטעליגענטע... צום ביישפיעל, ע־ע־ע... דער דירעקטאר פון דער גימנאזיאום, דער פראקוראר... די אפיציערען... דער איספראווניק איז אויך א גאנץ נישקשה׳דיגער מענש... א מענש, וואס די פראנצויזען רופען, אנשאנטע. און די פרויען! אלאך, וואס פאר א פרויען!

— יא, די פרויען... ווירקליך...

— אפשר בין איך פאדטייאיש! ווייל אין יענער שטאדט האט מיר זעהר געגליקט אין דער הינזיכט פון אמורעוון, פון ליעבע, הייסט עס! איך וואלט געקענט א צעהנדליג ראמאנען אנשרייבען. צום ביישפיעל, מיר זאלען כאטש נעהמען אזא מין ראמאנטשיק... איך האב געוואהנט אויף יענארעווער גאס, אין דעם זעלבען הויז, וואו עס גענפינט זיך די קאזנאטשייסטוואָ (דער שאץ־קאמער).

— אין דעם רויטען, דעם ניט געשקאטורעווטען?

— יאָ, יאָ... אין דעם ניט געשקאטורעווטען. אין שכנות מיט

דעם דאָזיגען הויז איז געשטאַנען קאָשצעיעוו'ס הויז און דאָרט האָט געוואָהנט די שטאָדטישע שעהנהייט וואריענקא...

— איהר מיינט וואראָוואראָ ניקאָלאיעוונא'ן? — האָט קלימאָוו זיך א כאַפּ געטהאָן און געמומען שטראָהלען פּאר פערגעניגען: — ווירקליך, א שעהנהייט... די ערשטע אין דער שטאָדט.

— די ערשטע אין דער שטאָדט! א קלאָסישער פּראָפּיל... גרויסע, שוואַרצע אויגען און א צאָפּ ביז'ן גאָרטעל! זי האָט מיך דערזעהן אין האָמלעט... שרייבט מיר א בריעף אלא פּושקינ'ס טאַטיאנע... פערשטעהט זיך, איך ענטפער...

פּאָדזשאָראָוו האָט זיך אומגעקוקט און, פערזיכערט זיך, אז אינ'ם גאַסט־צימער זיינען נישטאָ קיין פרויען, האָט ער פערגלאָצט די אויגען, מרה'שחורה'דיג א שמייכעל געטהאָן און ארויסגעלאָזט א טיעפען זיפץ.

— איך קום אמאָל אהיים נאָך א פּאָרשטעלונג — האָט ער ענטמען שעפּצען — טרעף איך זי אין מיין צימער. זיצט דאָרט אויף דער זאָפע. הויבען זיך אָן טרעהרען, ערקלעהרונגען אין ליעבע... קושען... אָה, יענע נאכט איז נעווען א וואונדערבאָרע, א הערליכע! אונזער ראָמאן האָט זיך נאכדעם געצויגען נאָך א פּאָאָר מאָנאטען, אבער נאָך אמאָל אזא נאכט האָבען מיר שוין נישט דורכגעלעבט! עהרענוואָרט!

— זייט אזוי גוט... וואָם מיינט איהר? — האָט קלימאָוו גענומען שטאמלען, וועראנדיג רויט, ווי פייער, און אויסשיראנדיג די אויגען אויפ'ן אקטיאָר: — איך קען זעהר גוט וואַרווארא ניקאָלאיעוונא'ן... זי איז מיין פּלימעניצע!

פּאָדזשאָראָוו איז צומישט געווארען און האָט אויך אויסגעשיירעט די אויגען.

— וואָם מיינט איהר? — האָט גערעדט קלימאָוו, צופיהרענדיג מיט די הענד: — שטייטש, וואָם הייסט?... איך קען דאָם מיידעל... אוו... אוו... שטייטש?...

— איך בעדויער זעהר, וואָם עם איז אזוי אויסגעקומען... — האָט דער אקטיאָר גענומען מורמלען, אויפהויבענדיג זיך פונ'ם אָרט און רייבענדיג מיט'ן קלייעם פינגער די לינקע אויג: — כאַטש... נאָטירליך, איהר ווי אָן אנקעל...

די גאסט, וואָם האָבען ביז אהער אויסגעהערט דעם אקטיאָר מיט

פערגעניגען און איהם זייער שמייכלען בעלוינט, זיינען צומישט געוואָרען און די אויגען ארונטערגעלאָזט.

— ניין, איהר זייט שוין אזוי פריינדליך, מיין הערר, און נעהמט אייערע וועדטער צוריק... — האָט געזאָגט קלימאָוו, שטאַרק צומישט: — איך בעט אייך!

— אויב איהר פיהלט זיך בעליידיגט פון דעם, איז... ע־ע־ע... בין איך גרייט! — האָט געענטפערט דער אקטיאָר, מאכענדיג מיט דער האַנד אן אונבעשטימטען זשעסט.

— זייט זיך מודה, אז איהר האָט געזאָגט נישט די וואָהרהייט.

— איך? ניין... ע־ע־ע... איך האָב נישט געלייגט, אָבער... איך בעדויער זעהר, וואָס איך האָב זיך ארויסגערעדט... און איבערהויפט... איך פערשטעה נישט דעם דאָזיגען טאָן אייערען!

קלימאָוו האָט שווייגענדיג געגומען געהן פון איין ווינקעל אין דעם אנדערען, אזוי ווי פערטראַכט. זיין דיקער, פליישיגער פנים האָט איצט געהאַט דעם קאָליר פון צינטער און אויפ'ן האלז זיינען די אָדערען אויפגעשוואָלען. דורכנעגאנגען זיך אזוי א פאָאָר מינוט, איז ער צוגעטראָטען צום אקטיאָר און געזאָגט מיט א וווייגענדיגען קול:

— ניין, זייט שוין אזוי פריינדליך און גיט צו, אז איהר האָט א ליגען געזאָגט מכוח וואָרענקא'ן! טהוט א טובה!

— מערקווירדיג! — האָט דער אקטיאָר א דריק געטהאָן מיט די אקסלען, שמייכלענדיג געצוואונגען און שאָקלענדיג מיט'ן פוס: — דאָס איז... דאָס איז זאָגאָר א בעליידיגונג פאר מיר!

— ווילט איהר, הייסט עס, נישט צוגעבען?..

— איך פערשטעה נישט!

— איהר ווילט נישט? אויב אזוי ענטשולדיגט... בין איך געצוואונגען צו געבראָכען אנדערע, נישט קיין גאנץ אנגענעהמע מיטלען... מיין הערר, אָדער איך בעליידיג אייך גלייך, אָדער... אויב איהר זייט אן אנשטענדיגער מענש, רוף איך אייך ארויס אויף א דועל... מיר וועלען זיך שיסען!

— גאנץ רעכט! — האָט געענטפערט דער ערשטער ליעבהאָבער מיט א פערעפענטליכער מינע — איך נעהם אָן!

די צוטומעלטע געסט און דער בעל הבית, נישט וויסענדיג וואָס

צו טהאָן, האָבען אָפּגעשלעפט קלימאָוו'ן אָן א זייט און איהם געגומען בעטען, ער זאָל נישט מאכען קיין סקאנדאל. אין די טהירען האָבען זיך בעווייזען פרויען מיט פערוואונדערטע פנים'ער...

דער ערשטער ליעבהאָבער האָט זיך א דרעה געטהאָן, א שאָקעל געטהאָן מיט'ן פוס און מיט אזא אויסדרוק, אז ער קען, כלומרשט, נישט פערטליבען אין א הויז, וואו מען בעלידינט איהם, האָט ער זיין הוט געגומען און נישט געזעגענט זיך מיט קיינעם, איז ער אוועק.

געהענדיג אהיים, האָט ער דעם גאנצען וועג פערעכטליך נעשמייכעלט און געדריקט מיט די אקסלען; אָבער אז ער איז געקומען צו זיך אין האָטעל און האָט זיך אויסגעצויגען אויף דער זאָפע, איז ער געוואָרען שטארק אונרוהיג.

— דער טייפעל זאָל איהם נעהמען! — האָט ער געטראכט — דער דועל איז קיין אונגליק נישט, ער וועט מיך נישט דער'הרג'ענען, אָבער עס וועט זיין זעהר מיאוס, ווען די חברים וועלען וועגען דעם זיך דערוויסען, זיי ווייסען אודאי, אז די גאנצע מעשה איז נישט געשטוי־גען און נישט געפלויגען. העסליך! מיין נאָמען וועט ווערען צו שאנד און צו שפּאָט איבער גאנץ רוסלאנד...

פאָדושארָוו האָט א קלעהר געטהאָן אהער און אהין, אנגערוי־כערט זיך און, אום צו בערוהיגען זיך, איז ער ארויסגעגאנגען אויף דער גאס.

— מען האָט זיך געדארפט מיט איהם דורכריידען. מיט דעם ליי— האָט ער געטראכט — אריינקלאפען איהם אין דעם נארישען מוח, אז ער איז א גולם, א פרא אדם... אז איך האָב גאָר ניט מורא....

דער ערשטער ליעבהאָבער איז שטעהן געבליבען פאר זיבאיעוו'ס הויז און א קוק געטהאָן אויף די פענסטער. הינטער די קיסעענע פאָר־האנגען האָבען נאָך געברענט פייערען און געשטאלטען האָבען זיך בעוועגט.

— איך וועל אָפּווארטען! — האָט דער אקטיאָר בעשלאָסען.

עס איז געווען פינסטער און קאלט. ווי דורך א זיפ, האָט גערע־גענט א מיאוסער, יעסין־רעגענדעל...

פאָדושארָוו האָט זיך אנגעשפּארט אָן א פאָנאר־סלופ און זיך אין גאנצען אָפּגענעבען זיינע אונרוהיגע געפיהלען.

ער איז דורכגענעצט און אויסגעמאטערט געוואָרען.

ארום צוויי נאָך האַלבער נאכט האָבען פון זיבאיעוו'ס הויז גענומען ארויסגעהן די געסט. צוליעצט האָט זיך בעוויזען אין די טהירען דער טולער גוטס־בעזיצער. ער האָט ארויסגעלאָזט א זיפץ אויף דער גאנצער גאס און געגומען סקראָבען מיט זיינע שווערע קאלאָשען אין בער'ן טראָטואר.

— זייט אזוי גוט! — האָט איהם אָנגעיאָגט דער ערשטער לייעבהאָבער — בלויז אויף איין מינוט.

קלימאוו האָט זיך אָפגעשטעלט. דער אקטיאָר האָט א שמייכעל געטהאָן, א קנייטש געטהאָן זיך און אָנגעהויבען צו שטאמלען:

— איך... איך... בין זיך מודה... אז איך האָב געזאָגט א ליגען...

— ניין, איהר זייט אזוי גוט, און זייט זיך מודה עפענטליך — האָט געזאָגט קלימאוו און איז ווידער רויט געוואָרען, ווי פייער: — איך וויל די דאָזיגע געשיכטע אזוי נישט איבערלאָזען.

— אָבער איך ענטשולדיג זיך דאָך! איך בעט אייך... איהר פערשטעהט?... איך בעט אייך, וויל, איהר מוזט עס אויך צוגעבען, דער דועל וועט ארויסרופען פערשיעדענע רייד־ערייען, און איך בין אויף א שטעלע... ביי מיר זיינען פאראן חברים, קענען מיינען גאָט וויים וואָס...

דער ערשטער לייעבהאָבער האָט זיך געסטארעט צו שמייכלען, וויי־זען א גליכגילטיגע מינע, האַלטען זיך רוהיג, גלייך, ער האָט עם אָבער נישט געקענט. זיין קול האָט געציטערט, די אויגען האָבען שולדיג געפינטעלט און דעם קאָפ האָט געצויגען ארונטער, ארונטער... לאנג־לאנג האָט ער עפעם געשטאמעלט.

קלימאוו האָט איהם אויסגעהערט, א קלעהר געטהאָן און ארויס־געלאָזט א טיעפען זיפץ.

— מילא, זאל בלייבען אזוי! — האָט ער געזאָגט — נאָט וועט שוין אייך מוחל זיין. נור א צווייטען מאל זאלט איהר ניט לייגען, יונגערמאן. קיין זאך ערניידריגט נישט אזוי א מענשען, ווי לייגען... יאָ־אָ! איהר זייט יונג, האָט בילדונג געקראָגען...

דער טולער גוטס־בעזיצער האָט איהם מיט א פאטערליכען טאָן אויסגע'מוסר'ט, און דער ערשטער לייעבהאָבער האָט זיך צוגעהערט

און פרײנדליך געשמייכעלט... אז יענער האָט געענדיגט, האָט ער אויס־
געשצירעט די צייהן, פערניגט זיך און מיט א פערשולדיגטען גאנג,
קאָרטשענדיג זיך מיט'ן גאנצען קערפער, איז ער אוועק צו זיך אין
האָטעל.

און אין א האלבע שעה שפעטער האָט ער זיך שוין געפיהלט אוי־
סער געפאהר און איז ווידער געווען גוט אויפגעלייגט.

רוהיג און צופריעדען, וואָס ער האָט גוט אָפּגעשניטען פון דער
דאָזינער געשיכטע, האָט ער זיך איבערגעדענקט מיט דער קאָלדרע און
איז באלד איינגעשלאָפען און האָט געשמאַק געשלאָפען ביז אויף
מאָרגען צעהן אין דער פריה.

די פאסירונג.

נאנץ אין דער־פריה, דורך די אייז־קוויטען, וואס בעדעקען די שויבען פון די פענסטער, שלאגט זיך דורך אין קינדער־שטוב אריין א העלער שיין פון דער זונן.

וואניא, א אינגעל, א יאהר זעקס אלט, אן אפגעשאלענער, מיט א נאז, וואס איז עהנליך צו א קנעפעל, און זיין שוועסטער נינא, א פיער־יאהריגע מיידעלע, מיט א געקרויזטען קאפ, א פוליקע, א קלייגעוויקסיגע, כאפען זיך אויף און קוקען בייז איינער אויפ׳ן אנ־דערען דורך די שטאכעטען פון זייערע בעטלאך.

— או־או־או, אונפערשעהמטע! — בורטשעט די ניאנקע — אנשטענדיגע מענשען האבען שוין לאנג טהעא אפגעטרונקען, און איהר קענט נאך אלץ די אויגען נישט אויפרייסען...

די שטראהלען פון דער זונן שפיעלען זיך פרעהלאך אויפ׳ן טע־פיך, אויף די וועגה, אויפ׳ן שוים ביי דער ניאנקע און אקוראט ווי זיי וואלטען זיך שפיעלען גערופען מיט זיי, אבער די קינדער בעמערקען זיי נישט. זיי האבען זיך אויפגעכאפט אויפ׳ן „לינקען זייט". נינא שטעלט אן די ליפען, מאכט א זויערע מינע און ציהט:

— טהע־ע־ע! ניאנקע, טהע־ע־ע!

וואניא קנייטשעט דעם שטערען און טראכט: צו־וואס זיך עפעס צוטשעפען, אום ער זאל זיך קענען צושרייען. ער האט שוין געמומען פינטלען מיט די אויגען, דעם מויל שוין געהאט געעפענט, נור אין ריעזער צייט דערהערט זיך פונ׳ם גאסט־צימער דער מאמע׳ס קול:

— ניט פערגעסט צו געבען היינט מילך דער קאץ, זי האט זיך געקעצעלט!

וואניא און נינא ציהען אויס די פנים׳לאך און קוקען אן איינער דעם אנדערען פערוואונדערט, דערנאך שרייען זיי אוים ביידע אויף

איינמאָל, שפּרינגען ארויס פון די בעטלאָך און מיט א קוויטשעריי און געפּילדער לאָזען זיי זיך לויפען באַרוועסע אין איינע העמדלאָך אין קיך אריין.

— די קאַץ האָט זיך געקעצלט! — שרייען זיי — די קאַץ האָט זיך געקעצלט!

אין דער קיך אונטער דער באַנק שטעהט א קאַסטען, דער זעלבער, אין וועלכען סטעפּאַן שלעפּט קויזען, בעת ער הייצט די אוועזען. פונ'ם קאַסטען קוקט ארויס די קאַץ. איהר גרויע פּרצוף דריקט אויס א מורא'דיגע מיערקייט, די גרינע אויגען מיט שמאָלע שוואַרץ־אַפּעלס קוקען סענטימענטאל... נאָך דעם פּרצוף איהרען קען מען זעהן, אז צו איהר פּולען גליק פעהלט בלויז אינ'ם קאַסטען די אַנוועזנהייט פון „איהם", דעם טאַטען פון איהרע קינדער, וועמען זי האָט זיך אזוי אין גאַנצען אָפּגענעבען! עס ווילט זיך איהר א מיאוקע טהאָן, עפּענט פונאַנדער ברייט דעם מויל, אָבער פון איהר האַלז רייסט זיך נור ארויס א העשען, א סאָפּען... עס הערט זיך דאָס פּישצען פון די קעצלאָך.

די קינדער זעצען זיך אַנידער ארום קאַסטען און, נישט א ריהר צוהאַנדיג מיט קיין אבר, קוקען זיי אויף דער קאַץ און האַלטען איין דעם אַטהעם... זיי זיינען פערוואונדערט, איבערראַשט און הערען נאָר ניט, ווי עס בורטשעט די ניאַנקע, וואָס איז זיי נאָכגעלאָפּען. אין די אויגען פון בייד קינדער לייכטעט און שטראַהלט די אויפריכטיגסטע פרייד.

אין דער ערציהונג און אינ'ם לעבען פון קינדער שפּיעלען הויזחיות א ניצליכע, וואויל־טהוענדע ראָלע. ווער פון אונז געדענקט נישט די שטאַרקע, אָבער גרויסמוטהיגע הינט, די פויגלען, וואָס שטאַרבען אין צוואַנג, די דומע, אָבער שטאַלצע ענדיקעס, די פריינדליכע אַלטקעץ, וואָס פלעגען אונז מוחל זיין פאַר די גרויסע יסורים, וואָס מיר — פלעגען זיי פערשאַפען וועגען ארויפטרעטען אויפ'ן עק. מיר דאַכט זיך זאָגאר אמאָל, אז די געדולד, די איבערגעבענהייט און די פריינדליכקייט פון אונזערע הויז־חיות וווירקען פיעל שטאַרקער און וואויל־טהוענדער אויף דעם פערשטאַנד פונ'ם קינד, איידער די אַלע לאַנגע בעלערענדע רעדעס פון דעם טרוקענעם און בליבען גובערנאַנט, אָדער די נעבעלדיגע רייד פון דער גובערנאַנטין, וועלכע סטאַרעט זיך צו

ערקלעהרען די קינדער,אז וואסער איז צונויפגעשטעלט פון זויער־שטאף און וואסער־שטאף.

— וואם פאר א פיטשינקע! — מאכט נינא, גלאצט אויס די אויגען און צולאכט זיך פרעהלאך: — עהנליך צו מייזעלאך.

— איינס, צוויי, דריי — צעהלט וואניא — דריי קעצעלאך. מיר איינס, דיר איינס און נאך פאר עמיצען איינס.

— מוררם... מוררם... — מיאוקעט די קינדפעטאַרין, גע־שמייכעלט פון דער אויפמערקזאמקייט, וואם מען שענקט איהר: — מוררם.

זאט אַנגעקוקט זיך אויף די קעצעלאך, נעהמען זיי די קינדער ארויס פון אונטער דער קאַץ און קאַרטשען זיי אין די הענד, דערנאך, נישט בעפריעדיגט פון דעם, לייגען זיי אריין די קעצעלאך אין די פאַ־לעס פון די העמדער און לאַזען זיך לויפען איבער די צימערן.

— מאמא, די קאַץ האַט זיך נעקעצעלט! — שרייען זיי.

די מאמע זיצט דעמאַלט אינ'ם גאסט־צימער מיט עפעס אן אונבעקאַנטען הערר. דערזעהן די קינדער, ניט ארומגעוואשענע, ניט אַנגעטאַנענע, מיט פערריסענע העמדלאך, פערשעהמט זי זיך און מאכט שטארנגע אויגען.

— לאַזט ארונטער די העמדער, אונפערשעהמטע איהר! — זאגט זי — און געהט גלייך ארויס, א ניט וועלט איך אייך בעשטראַ־פען.

אַבער די קינדער בעמערקען נישט דער מאמע'ס סטראשונקעס און נישט די אַנוועזנהייט פון א פרעמדען מענשען. זיי לאַזען ארונ־טער די קעצעלאך אויפ'ן טעפיך און קוויטשען, און לויארמען. נעבען זיי גיהט ארום די קינדפעטאַרין און מיאוקעט רחמנות'דיג.

און אין א ווייל ארום, אז מען שלעפט אוועק די קינדער צו זיי אין צימער, מען טהוט זיי אַן, מען שטעלט זיי אוועק נאַט בעטען און מען דערלאַנגט זיי טהעע, זיינען זיי די גאנצע צייט פול מיט איין גע־דאנק, מיט איין פערלאַנג, וואם גיכער צו בעפריען זיך פון די דאַזיגע פראַזאַאישע פפליכטען און ווידער לויפען אין די קיך אריין.

די געווהנליכע בעשעפטיגונגען און שפיעלעריייען טרעטען אַף אין הינטער גרונד.

די קעצעלאך מיט זייער קומען אויף דער וועלט פערדונקלען

אלעס, זיינען א לעבעריג שטיק נייעס, א טאגעס־פראגע. אז מען זאל וואניא׳ן אדער ניכא׳ן פארלייגען פאר יעדעם קעצעלע צו פוד קאנ־פעקטען, אדער צו טויזענד צעהן־קאפיקענע, וואלטען זיי זיכער אויף אזא מסחור נישט אנגענאנגען. ביז׳ן סאמע וואכמעס, נישט קוקענדיג אויף דעם בייזערען זיך פון דער ניאנקע און דער קעכין, זיצען זיי אין דער קיך נעבען דעם קאסטען און זיינען פערנומען מיט די קעצעלאך, זייערע פנים׳ער זיינען ערנסט, פערטהאן און פערזארגט. נישט בלויז וועגען די נעגענווארט אליין פון די קעצעלאך זארגען זיי זיך, נור וועגען זייער צוקונפט אויך. זיי האבען בעשלאסען, אז איין קעצעלע וועט בלייבען אין דער־היים נעבען דער אלטער קאץ, אום צו זיין איהר טרייסט אויף די עלטערע יאהרען. א צווייטע וועט פאהרען אויף דער זומער־וואהנונג און די דריטע וועט לעבען אינ׳ם קעלער, וואו עס זיינען פארען א סך שצורעס.

— אבער וואהרום קוקען זיי ניט? — וואונדערט זיך ניכא — זיי האבען בלינדע אויגען, ווי בעטלערס.

און וואניא איז שטארק אונרוהיג פון דער דאזיגער פראגע. ער פרובט עפענען א קעצעלע די אויגען, מאטערט זיך לאנג און סאפעט, אבער די אפעראציאן גלינגט איהם נישט. נישט וועניג בעאונרוהיגט איהם נאך דאס, וואס די קעצעלאך ריהרען זיך נישט צו נישט צו דעם מילך און נישט צו דעם פלייש, וואס ער שטעלט פאר זיי. אלעס, וואס ער לייגט צוועק פאר זייערע מארדעטשקעס, עסט אויף די גרויע מאמע.

— לאמיר אויסבויען הייזלאך פאר די קעצלאך — לייגט פאר וואניא — זיי וועלען וואוינען אין בעזונדערע הייזלאך און די קעץ וועט צו זיי נעהן צו נאסט...

אין יעדען ווינקל פון דער קיך ווערען אוועקגעשטעלט קערב־לאך פון היט. מען בעזעצט אין זיי די קעצעלאך. אבער עס ווייזט זיך ארויס, אז עס איז נאך צו פריה אזא צוטהיילען פון דער פאמיליע: די קאץ מיט אן אויסדרוק פון נעבעט אויף איהר פרצוף נעהט ארום די אלע קערבלאך און שלעפט צונויף איהרע קינדער אויפ׳ן פריהערדיגען פלאץ.

— די קאץ איז זייער מוטער — באמערקט וואניא — און ווער איז דער פאטער?

— יאָ, וועד איז דער פאָטער? — זאָגט איהם נאָך נינא.

— זיי טאָרען ניט זיין אָהן א פאָטער.

וואַניא און נינא טראכטען לאַנג, וועד עס זאָל זיין דער פאָטער פון די קעצעלאָך און סוף כל סוף בליבט ביי זיי ביידען, אז דער פאָטער זאָל זיין א גרויסער, דונקעל־רויטער פערד, מיט אן אָפּגערי־סענעם עק, וואָס וואָלגערט זיך אין דער קלייט אונטער די טרעפ צווי־שען אנדערן בראָך. מען ברענגט איהם צושלעפען פון דער קלייט און מען שטעלט איהם אוועק נעבען דעם קעסטעל.

— זעה־זשע סטראשען זיי איהם — שטעה דאָ און גיעב אכטונג, אז די קעצעלאָך זאָלען זיך אויפּפיהרען ארטיג.

דאָס אלעס וועדט גערעדט און געטהאָן מיט זעהר ערנסטע מינעס. אויסער דעם קעסטעל מיט די קעצעלאָך עקזיסטירט מעהר נאָר נישט אויף דער וועלט פאַר וואַניא'ן און נינא'ן. זייער פרייד איז אָהן א ברעג, אָהן א גרענעץ. אָבער זיי מוזען, נעביך, איבערלעבען יסורים אויך.

א קורצע צייט פאַר וואַרימעם זיצט וואַניא ביי פאָפּא'ן אינ'ם קאָבינעט און קוקט פערטרויעט אויפ'ן טיש. נעבען דער לאָמפּ אויפ'ן הערבאָווען פאָפּיר צאָפּעלט זיך א קעצעלע. וואַניא קוקט, ווי זי צאָפּעלט זיך און פורקעט איהר אין מאָרדעטשקע דאָ מיט א בלייפּע־דער און דאָ מיט א שוועבעלע... פלוצים וואקסט ארויס, ווי פון דער ערד, דער פאָפּא.

— וואָס איז דאָס? — הערט וואַניא זיין בייזען קול.

— דאָס איז... דאָס איז א קעצעלע, פאָפּא...

— איך וועל דיר באַלד ווייזען א קעצעלע! זעה, וואָס דו האָסט געטהאָן, דו טויגעניכטס! דו האָסט מיר דאָס גאַנצע פאָפּיער פער־שמוצט!

און צו וואַניא'ס גרויס וואונדער, פרעהט זיך נאָר ניט פאָפּא מיט די קעצעלאָך און, אנשטאָדט דעם, רייסט ער נאָך אָן וואַניא'ן פאר'ן אויער און שרייט:

— סטעפּאַן, נעהם צו פון דאַנען די דאָזיגע שווייגערי!.

ביים וואַרמעם איז ווידער א סקאַנדאַל... ביים צווייטען נעריכט

דערהערען אלע ביים טיש פלוצים א פיסקעריי. קוקען זיי זיך ארום, זוכען, וואָס פיסקעט עס, און געפינען ביי נינא'ן אונטער'ן שירצעל א קעצעלע.

— נינא, גלייך אוועק פונ'ם טיש! — בייזערט זיך דער פאָטער — און גלייך אריינגעוואָרפען די קעצעלאָך אין צעבער! די דאָזיגע שווייגערייַ זאל אינ'ם שטוב נישט זיין!...

וואניא און נינא זיינען מורא'דיג צושראָקען, דער טויט אינ'ם צעבער מיט'ן שמוציגען וואסער, אויסער וואָס אזא טויט איז שרעק־ליך, וועט אוועקרויבען ביי דער קאַץ און ביי דעם הילצערנעם פערד זייערע קינדער, וועט איבערלאָזען א ליידיג קעסטעל און וועט חרוב מאכען אלע פלענער פון דער צוקונפט, פון יענער שהנער צוקונפט, וועו איין קעצעלע וועט זיין די טרייסט פון איהר אלטער מאמע'ן, די צווייטע וועט וואוינען אויף דער זומער־וואוינונג. און די דריטע וועט כאפען שצורעס אינ'ם קעלער...

די קינדער הויבען אָן צו ווייגען און בעטען פאר דאָס לעבען פון די קעצעלאָך. דער פאָטער וועדט מרוצה, אָבער נור מיט דער בעדינ־גונג, אז די קינדער זאלען זיך נישט דערוועגען צו גענהן מעהר אין קיך אריין צו די קעצעלאָך.

נאָך וואַרעמעם בלאָנקען ארום וואניא און נינא איבער אלע צי־מערען און קענען זיך קיין ארט נישט געפינען. דער פערבאָט צו גענהן אין קיך אריין האָט זיי אין אָן אומעט אריינגעוואָרפען. זיי זאָגען זיך אָפ פון נאשערייען, זיינען נערוועז און ענטפערען גראָב דער מוטער.

פארנאכט, בעת עס קומט דער פעטער פעטרושא, פיהרען זיי איהם אָפ אָן א זייט און קלאָגען זיך פאר איהם אויף זייער פאָטער, וואָס האָט געוואָלט די קעצעלאָך דערטרינקען אינ'ם צעבער.

— פעטער־פעטרושא — בעטען זיי זיך ביי איהם — זאָג מאמא'ן, אז זי זאל דאָס קעסטעלע מיט די קעצעלאָך אוועקשטעלען אין קינדער־שטוב. זאָ־אָג!

— שוין גוט, שוין גוט! — וועהרט זיך אָפ פון זיי דער פעטער — איך'ל שוין זאָגען.

דער פעטער פעטרושא קומט נעוועהנלעך ניט אליין. צוזאמען

מיט איהם קומט נארא אויף, א גרויסער, שוואַרצער הונד פון דעניעשער אפשטאמונג, מיט ארונטערגעלאזטע אויערן און מיט אן עק, וואס איז האַרט, ווי א שטאק.

דער דאזיגער הונד איז א שווייגענדיגער, א שטרענגער און פול מיט אייגענער גדלות. אויף די קינדער קוקט ער זיך נישט אום און, פערבייגענדיג זיי, קלאפט ער זיי מיט זיין האַרטען עק, ווי איבער די שטוהלען. די קינדער האסען איהם, קענען איהם ממש נישט אנזעהן, אבער דאס מאל, צוליעב פראקטישע נוצען, דערשטיקען זיי אין זיך דעם האס צו איהם.

— ווייסט וואס, ניגא? — מאכט וואניא, אנשטעלענדיג אויף איהר גרויסע אויגען: — אנשטאדט דעם פערד זאל נארא זיין זייער פאטער! דער פערד איז א גע׳פנר׳טער און ער איז דאך א לעבערעדיגער.

דעם גאנצען אבענד וואַרטען זיי אויף יענער מינוט, וועז דער פאפא וועט זיך אנידערזעצען שפיעלען אין קארטען, דעמאלט וועט מען נארא׳ן קענען אריינפיהרען אין קיך אונבעמערקטערהייט...

צום סוף האבען זיי זיך דערווארט: דער פאפא האט זיך געזעצט שפיעלען אין קארטען, די מאמא איז געווען פערנומען מיט׳ן סאמאווער שטעלען און האט ארויסגעלאזט די קינדער פון דער אויג... דער גליקליכער מאמענט איז געקומען.

— קום! — שעפצעט וואניא צו זיין שוועסטער.

אבער אין דיעזער צייט קומט אריין סטעפאן מיט א געלעכטער און זאגט:

— פריציטע, נארא האט די קעצעלאך אויפגעפרעסען!

ניגא און וואניא ווערען בלייך און קוקען מיט שרעק אויף סטעפאן׳ען.

— ווי גאט לעבט... — לאכט דער לאקעי — איז צוגענאגען צום קאסטען און אויפגעפרעסען.

די קינדער ווייזט זיך אויס, אז אלע, אלע, ווער עס איז נור פאראן אינ׳ם הויז, וועלען אויפגעריצט ווערען און זיך ארויפוואַרפען אויף דעם מערדער נארא׳ן. אבער זיי אלע בלייבען זיצען רוהיג אויף

זייערע ערטער, וואונדערען זיך נור איבער דעם אפעטיט פונ'ם גרויסען הונד.

פאפּא און מאמא לאכען... נערא געהט ארום טיש, דרעהט מיט'ן עק און בעלעקט זיך מיט א צופריעדענער מינע...

די קאץ בלויז אליין איז אונרוהיג. מיט אן אויסגעצויגענעם עק געהט זי איבער די צימערען, קוקט פערדעכטיג אויף די מענשען און מיאוקעט רחמנות'דיג.

— קינדער, עס איז שוין צעהן דער זייגער! שוין צייט צו שלאָפען! — שרייט די מאמא.

וואניא און נינא ליינען זיך שלאָפען, וויינען און לאנג, לאנג טראכטען זיי וועגען דער בעולה'טער קאץ און וועגען דעם שלעכטען און פרעכען נערא'ן, וועלכען מען האָט אפילו נישט בעשטראָפט.

דער פּאסאזשיר פון דעם ערשטען קלאס

דער פּאסאזשיר פון'ם ערשטען קלאס, וועלכער האָט נור וואָס אָפּגענעסען מיטאָג אויפ'ן וואָקזאל און איז געווען אביסעלע בגלופין, האָט זיך צוגעשפּאַרט אויף דער סאמעטענער זאָפע, זיעס זיך א ציה געטהאָן און גענומען דרימלען.

געדרימעלט האָט ער ניט מעהר ווי א פּינף מינוט, דערנאָך האָט ער זיך א כאַפּ געטהאָן, אָנגעקוקט זיין שכן, וואָס איז געזעסען איהם געגענאיבער, מיט פּוטערדיגע אויגען, האָט א שמייכעל געטהאָן און געזאָגט:

— מיין זעליגער פּאָטער, זכר לברכה, האָט ליעב געהאָט, באלד נאָך וואַרעמעם זאָלען איהם וווייבער די פּיאָטעם קראַצען. איך בין אין איהם גערָאָטען, מיט דעם אונטערשייד נור, וואָס אנשטאָט די פּיאָטעם האָב איך נאָך וואַרעמעם ליעב צו קראַצען די צונג און די נע־הירען. איך, זינדיגער מענש, האָב ליעב צו פּלוידערען אויף א זאָטען מאָגען. וועט איהר מיר ערלויבען אביסעלע א פּלוידער צו טהאָן מיט אייך?

— מיט פּערגעניגען — האָט געענטפערט דער שכן.

— נאָך א גוטען מיטאָג איז פּאר מיר נענוג די מינדעסטע נע־לעגענהייט, אום אין מיין מוח זאָלען אָנהויבען צו קריכען די טיעפּסטע געדאנקען. צום ביישפּיעל, אָט האָבען מיר מיט אייך ערשט געזעהן ביים בופעט צוויי יונגע לייט און איהר האָט געהערט, ווי איינער פון זיי האָט גראָטולירט דעם צווייטען מיט פּאָפּולאריטעט. „איך גראָטולירע אייך — זאָגט ער — איהר זייט שוין א פּאָפּולערע פערזענליכקייט, איהר פּאנגט שוין אָן צו ערווערבען פּאר זיך רוהם".

הפּנים זיי זיינען אקטיאָרען, אָדער צייטונגס־שרייבערלאָך. אָבער ניט זיי אינטערעסירען מיך. וואָס מיך אינטערעסירט איז די

פראגע: וואס איינענטליך דארף מען פערשטעהן אונטער דעם וואָרט ר ו ה ם אדער פ א פ ו ל א ר י ט ע ט? וואס איז אייער מיי־נונג? לויט פושקין'ען איז רוהם א העלע לאטע אויף א בגד א שמא־טע, מיר אלע קוקען אזוי אויף דעם, ווי פושקין, דאס הייסט מעהר אדער וועניגער סוביעקטיוו, אבער ביז אהער האט נאך קיינער ניט געגעבען קיין קלארע, לאגישע דעפינאציאן פאר דעם דאזיגען וואָרט. איך וואלט א סך געגעבען, וועז עמיצער זאל מיר קלאהר ערקלעהרען, וואס רוהם איז.

— וואס געהט עם איך אזוי אן?

— פערשטעהט איהר מיך, וועז מיר זאלען קלאהר וויסען, וואס אזוינס רוהם איז, קען זיין, אז מיר וואלטען דאן אויך געווואוסט, ווי מען קומט צו דעם — האט געענטפערט דער פאסאזשיר פונ'ם ערשטען קלאס נאך א קורצען טראכטען — איך מוז אייך באמערקען, מיין הערר, אז וועז איך בין געווען אינגער, האב איך מיט אלע סטרונעס פון מיין נשמה זיך געריסען צו רוהם. ערשטענס, בין איך פון פראפע־סיאן אן אינזשיניער. האב שוין אויסגעבויט אין רוסלאנד א פאר צעהנדליג פראכטפולע בריקען, האב אין דריי שטעדט דורכגעפיהרט וואסער־לייטונגען, געארבייט אין רוסלאנד, אין ענגלאנד, אין בעלגיען.. צווייטענס, האב איך א סך ספעציעלע אבהאנדלונגען געשריעבען וועגען דעם, וואס האט א שייכות מיט מיין פראפעסיאן. דריטענס, מיין הערר, האב איך פון קינדווייז אן געהאט א שוואכקייט צו כעמיע; פערנעה־מענדיג זיך אין מיין פרייער צייט מיט דער דאזיגער וויסענשאפט, האב איך אויסגעפונען מיטלען, ווי אזוי ארויסצוקריגען מאנכע ארגא־נישע זויער־שטאפען, און דערפאר קענט איהר מיין נאמען טרעפען אין אלע אויסלענדישע לעהר־ביכער איבער כעמיע. איך וועל אייך ניט נעהמען אויסרעכענען די אלע פערדיענסטען מיינע, די גאנצע אר־בייט, וואס איך האב אויפגעטהאן, איך וועל אייך בלויז זאגען, אז איך האב א סך מעהר אויפגעטהאן, ווי מאנכע בעריהמטהייטען. און דער רעזולטאט? אט, ווי איהר זעהט, איך בין שוין אלט, קלייב זיך צו פגר'ן, און בעווואוסט בין איך פונקט אזוי פיעל, ווי אן יענער שווארצער הונד, וואס לויפט דארט איבער דעם אייזענ־באהן־וועג.

— וואס קענט איהר וויסען? אפשר זייט איהר יא בעריהמט?

— הם! ... אט מיר וועלען טאקי באלד זעהן ... זאגט מיר, האט איהר שוין אמאל נעהערט די פאמיליע קריקונאוו?

דער שכן האט פערריסען די אויגען צום סופיט, א טראכט נע־טהאן און זיך צוליאכט.

— ניין, ניט נעהערט ... — האט ער נעזאגט.

— דאס איז מיין פאמיליע. איהר זייט א מענש אן אינטעליגענ־טער און אן עלטערער, און איהר האט קיינמאל ניט נעהערט וועגען מיר — איז עס ניט א קלאהרער בעווייז! הפנים, יאנענדיג זיך נאך רוהם, שטרעבענדיג צו וועלען בעוואוסט, פאפולער, האב איך נישט נעטהאן דאס, וואס מען האט נעדארפט. איך האב נישט אנגעוועגדעט די ריכטיגע מיטלען און, וועלענדיג אנכאפען דעם רוהם פאר'ן עק, ביז איך צו איהם צוגענאנגען ניט פון דעם ריכטיגען זייט...

— וואס פאר א ריכטיגע מיטלען מיינט איהר?

— וויים זיי דער רוח! איהר וועט זאגען: טאלענט? זשעניא־ליטעט? ניט נעווענליכע פעהיגקייטען? א טעות, מיין הערר... אין איין צייט מיט מיר האבען נעלעבט און קאריערעס נעמאכט מענשען אין פערגליך צו מיר אונפעהיגע, נישטיגע און זאגאר פאסקודנינקע. ניט נעקראכען, האבען מיט זייערע טאלענטען ניט נעבלישצעט און נאך רוהם זיך נישט נעיאגט, און קוק זיי אן! זייערע נעמען וועלען אפט דערמאנט אין די צייטונגען און אין די נעשפרעכען! אויב אייך האט ניט דערעסען צו הערען, וועל איך עס אייך ערקלעהרען מיט א ביישפיעל.

— פאר עטליכע יאהרען האב איך נעבויט א בריק אין דער שטאדט ק. איך דארף אייך זאגען, אז קיין מעהר טויטע שטאדט ווי די דאזיגע, איז גאר אויף דער וועלט נישטא. וועז ניט די ווייבער און די קארטען, וואלט איך אפשר פון זינען דארט ארונטער. מילא, דאס איז א געשיכטע, וואס איז פערביי. אוים לאנגוויליגקייט האב איך זיך דארט נאהענט בעפריינדעט מיט א זינגערין. דער רוח וויים זי, אלע זיינען פון איהר נתפעל געווען, פון דער דאזיגער זינגערין, און נאך מיין מיינונג איז זי געווען — ווי זאל איך אייך זאגען? — א גאנץ געווענליכע, דורכשניטליכע מיידעל, וואס אזוינע זיינען פארען אי־בערגענוג. א פוסטע מיידעל, א קאפריזנע, א גייציגע און דערצו נאך א נאר. זי האט א סך געגעסען, א סך געטרונקען, געשלאפען ביז פינף

פארנאכט און מעהר, דאכט זיך, גאר נישט. מען האָט זי געהאלטען פאר אן אויסגעלאסענע — דאָס איז געווען איהר פראָפעסיאָן — אָבער אז מען האָט געוואָלט זיך אויסדריקען וועגען איהר ליטעראריש, האָט מען געזאגט: די אקטריסע, די זינגערין. פריהער בין איך געווען א פערברענטער טהעאטראל, דערפאר פלעג איך שטארק אויפגעבראכט ווערען, אז איך פלעג דערהערען, אז מען רופט זי אקטריסע. צו רופען זיך אקטריסע אדער אפילו זינגערין האָט זי קיין שום רעכט ניט געהאט. דאָס איז געווען א בעשעפעניש אָהן א פונק פון טאלענט, אָהן א ברעקעל פון נעפיהל, מען קען זאָגען, א שטיק רחמנות'דיגער גאר נישט.

אויף ווי ווייט איך פערשטעה נעזאגט, האָט זי געזונגען מורא'דיג שלעכט, פשוט חלוש'ערינ, איהר גאנצע „קונסט" איז בעשטאנען אין דעם, וואָס זי האָט געדרינגעווען, ווען מען האָט געדארפט, מיט'ן פוס און זיך ניט געשעהמט אריינצולאָזען מענער צו איהר אין גארדעראָבע־צימער.

וואָדעווילען, האָט זי, געווהנליך, אויסגעווהלט איבערזעצטע, פעפערדינג, מיט נעזאנג און אזוינע, אין וועלכע זי האָט געקענט ערשיינען פאר'ן פובליקום אין א מענערשען אנצוג. מיט איין וואָרט, א שטיק חלשות! אָבער הערט ווייטער. איך געדענק עס, ווי היינט וואָלט עס געווען. מען האָט געדארפט דעם בריק עפענען פאר'ן פובליקום. מען האָט איהם געעפענט פייערליך. מען האָט אָפגעהאלטען א נאָטעס־דיענסט, רעדעס זיינען געווען, טעלעגראמען און אזוי ווייטער. איך אליין האָב זיך אלץ ארומגערעהט ארום מיין קינד, ארום מיין וועלק, און האָב אלץ מורא געהאט, דאָס הארץ זאָל ביי מיר נישט פלאצען פאר אויפרעגונג. דאָס איז געווען מיין וועלק! שוין אן אלטע געשיכטע און איך קען זיך ערלויבען צו זיין ניט אזוי בעשיידען, און דערפאר וועל איך אייך זאָגען, אז דער בריק איז ביי מיר ארויסגעקומען א קונסט־שטיק! נישט קיין בריק, נור א בילד, איין שטיק בעגייסטערונג! היינט זייט נישט אויפגערעגט, ווען די גאנצע שטאָדט איז אויף דער ערעפענונג.

— נו, — האָב איך געטראכט — איצט וועט דאָס גאנצע פובליקום אויף מיר קוקען, אלע אויגען וועלען מיך זוכען, וואו בעהאלט מען זיך?

אָבער, מיין הערר, אומזיסט בין איך אזוי אונרוהיג געווען. אויסער

די אפיציעלע פערזענליכקייטען, האָט קיינער זיך אפילו אויף מיר נישט אומגעקוקט. האָבען זיך פערקליעבען אויפ׳ן ברעג, קוקען, ווי גולם׳ס אויפ׳ן בריק און וועגען יענעם, וואָס האָט בעשאפען דעם בריק, טהוען זיי אפילו נישט א טראכט. און זייט דעמאָלט, כאפט זיי דער טויפעל, האָב איך אָנגעהויבען צו האסען אונזער געהרטעם פובליקום. אָבער הערט ווייטער. פּלוצים איז געוואָרען א נערודער צוויישען דעם פובליקום: שו־שו־שו... פנים׳ער האָבען גענומען שטראהלען, אקעלען — בעווענען...

— הפנים, מען האָט מיך בעמערקט — האָב איך א טראכט געטהאָן. אָבער ווייס איך וואָס! איך זעה, דורכ׳ן עולם קווועטשט זיך דורך מיין זינגערין און נאָך איהר א גאנצע מחנה שארלאטאנעס. און די אויגען פונ׳ם גאנצען עולם זיינען געווענדעט אהין, און טויזענדער ליפּען שפּאנען: „דאָס איז די און די... רייצענד! נעטליך־שהען!"

דא האָט מען מיך אויך בעמערקט... עפּעס צוויי קונדסים, הפנים דאָרטיגע ליעבהאָבער פון דער קונסט אויף דער ביהנע, האָבען בעמערקענדיג מיך, זיך איבערגעקוקט און נענומען שפּאנען:

— דאָס איז איהר נעליעבטער!

ווי געפּעהלט עס אייך? איינער א מאן אין א צילינדער־הוט און מיט א לאנג־ניט־געגאָלטער מאָרדע האָט א לאנגע צייט, שטעהענדיג נעבען מיר, געהויבען דא אין פוס, דא דעם אנדער׳ן דערנאָך האָט ער זיך געוואנדעט צו מיר מיט ווערטער:

— ווייסט איהר, ווער יענע דאמע איז, וואָס געהט דאָרט אויפ׳ן ברעג? דאָס איז די און די... איהר שטימע איז נישט איין קריטיק, דערפאר אָבער ווייס זי אויסגעצייכענט, ווי די שטימע צו געברויכען!

— קענט איהר מיר ניט זאָגען — האָב איך א פרעג געטהאָן ביי דעם מאן אין צילינדער־הוט — ווער האָט אויסגעבויט דעם דאָזיגען בריק?

— כ׳לעבען, איך ווייס ניט! — האָט געענטפערט די צילינדערהוט — עפּעס אן אינזשיניער!

— און ווער — פרעג איך — האָט ביי אייך דא דעם קלויסטער אויפגעבויט?

— און דאָס קען איך אויך נישט זאָגען.

ווייטער האָב איך ביי דער ציליגדער־הוט געפרעגט, וועמען האלט מען אין דער שטאָדט ק. פאר דעם בעסטען פּעראָגאָג, וועמען פאר דעם בעסטען ארכיטעקט, און אויף אלע די דאָזיגע פראָגען האָב איך פון דער ציליגדער־הוט געקראָגען איין ענטפער:

— איך ווייס נישט. קען איך נישט זאָגען.

— זאָגט מיר, איך בעט אייך — האָב איך צום סוף געפרעגט — און מיט וועמען לעבט די דאָזיגע זינגערין?

— מיט עפעס אן אינזשיניער קריקונאָוו׳ן — האָט די ציליגדער־הוט באלד געענטפערט.

נו, ווי געפעהלט עס אייך, מיין הערר?... אָבער הערט ווייטער... אויף מאָרגען נאָך דער ערעפענונג פונ׳ם בריק כאָפּ איך זיך צו דער שטאָדטישער צייטונג און זוך עפעס וועגען זיך, וועגען דעם, וועלכער האָט אויפגעבויט דעם בריק. א לאנגע צייט טראָגען זיך מיינע אויגען איבער די אלע פיער זייטען פון דער צייטונג און ענדליך — געפונען! הוררא! איך הויב אָן צו לעזען: „נעבטען ביי א שעהנעם וועטער, אין דער אָנוועזנהייט פון זיין עקסעלענץ דעם גובערנאָטאָר און אנדערע רעגיערונגס־בעאמטע, האָט א גרויסער שטאָדטישער עולם געפייערט די ערעפענונג פון דעם נייעם בריק און אזוי ווייטער". דאָס דאָזיגע שטיקעל נייעס האָט זיך אזוי געענדיגט: „צווישען אנדערע איז אויף דער ערעפענונג געווען אויך אונזער בעלעבטע און טאלאנטפאלע ארטיסטין פרייליז זאָ און זאָ. פערשטעהט זיך, אז איהר ערשיינען האָט געמאכט א פוראָר. די קינסטלערין, איז געווען אָנגעטאָן און אזוי ווייטער". וועגען מיר אליין קיין וואָרט נישט, קיין האלב וואָרט! ווי נישט וויכטיג דאָס איז, אָבער אין יענער מינוט האָט עס מיך אזוי געקרענקט, אז איך האָב זיך צו־ווייטנט!

בערוהיגט האָב איך זיך מיט דעם, אז די פראָווינץ איז דום, ניט אימשטאנד אָפּצושעצען, דעריבער איז נאָריש צו פערלאָנגען פון איהר אנערקענונג; אז בעריהמט קען מען וועלען נור אין די אינטלעקטועלע צענטרם, אין די הויפּט שטעדט. אגב איז אין יענער צייט געלעגען אין פּעטערסבורג איינע פון מיינע ארבייטען, וואָס איך האָב אריינגעשיקט אויף א קאָנקורס. עס האָט זיך דערנעהערט דער בעשטימטער טאָג פונ׳ם קאָנקורס.

— איך האָב זיך אָבגעזעגענט מיט דער שטאָדט ק. און בין אוועק־
געפאָהרען אין פּעטערסבורג. פון ק. ביז פּעטערבורג איז א היבשער
וועג און, אום אז מיר זאָל נישט זיין אומעטיג, האָב איך נענומען א
בעזונדער קופּע און אויך ... די זינגערין. מיר זיינען נעפאָהרען און
אויפ'ן גאנצען וועג האָבען מיר נעגעסען, שאמפּאניער געטרונקען און,
טראלאלא! געלעבט א גוטען טאג ... און אָט זיינען מיר שוין אין
פּעטערסבורג, אין דעם אינטעלעקטועלען צענטר. אָנגעקומען אהין
בין איך אין דעם טאג פונ'ם קאנקורס און האָב דאָס פערנעניגען גע־
האט, מיין הערר, צו פייערען א זיעג: מיין ארבייט איז בעהרט נע־
וואָרען מיט דער ערשטער פּרעמיאום. הוראַ!

אויף מאָרגען נעה איך אויף נעווסקי פּראָספּעקט און גיעב מיר
אוים גאנצע זיעבציג קאָפּיקעס אויף צייטונגען. איך קום צו זיך אין
האָטעל, לייג זיך מיר אוועק אויף דער זאָפע און טהו זיך מיר א נעהם
צו די צייטונגען, און בעת דעם ציטער איך פאר אויפרענונג.

קוק איך דורך איין צייטונג — נאָר נישט! א צווייטע — קיין
וואָרט נישט! צום סוף, אין דער פערטער צייטונג שטוים איך זיך אָן
אויף אזא מעלדונג:

„נעכטען איז אָנגעקומען קיין פּעטערסבורג מיט'ן שנעל־צוג די
בעוואוסטע פּראָווינציאָנעלע ארטיסטין פריילין זאָ און זאָ. מיט פער־
געניגען מעלדען מיר, אז דער זיר־קלימאט האָט זעהר גוט געווירקט
אויף אונזער בעקאנטע; איהר פּראכטפאָלער ארטיסטישער אויסזע־
הען..." וואָס ווייטער געדענק איך נישט! פיעל ניעדרינער אונ־
טער דער דאָזיגער מעלדונג מיט קלייניקען פּעטיט איז אָפּגעדרוקט
געווען: „נעכטען אויף אזא און אזא קאנקורס האָט דער אינזשיניער
הער זאָ און זאָ בעקומען די ערשטע פּרעמיאום". און דאָס אלעם!
אויסער דעם, האָט מען נאָך מיין פאמיליע אין דער דאָזיגער מעלדונג
פערדרעהט: אנשטאָט קריקונאָוו האָט מען אָנגענעבען קירקונאָוו. אָט
איז אייך דער אינטעלעקטועלער צענטר. אָבער דאָס איז נאָך נישט
אלעם...

אין א מאָנאָט ארום, בעת איך האָב פערלאָזען פּעטערסבורג,
האָבען אלע צייטונגען שוין נעהאָט געצימבעלט אָהן אויפהער וועגען
„אונזער נעטליכער, הויך־טאלענטירטער" און מיין גלייעבטע האָט מען
אין די צייטונגען נעהרט ווי טאקי עפעס גאָר רעכטס...

עטלעכע יאָהר שפּעטער בין איך געווען אין מאָסקווע. דער אבערהויפּט פון דער מאָסקווער דומע האָט מיך אהין איינגעלאדען דורך א פּערזענלעכען בריעף וועגען אזא ענין, וואָס מיט דעם אינטערעסירען זיך אלע צייטונגען און גאנץ מאָסקווע שוין העכער הונדערט יאָהר.

צווישען אנדערם האָב איך פּאַרגעלעזען אין איינעם פון די מוזיאומס פּינף עפּענטלעכע לעקציעס פּאר א וואָהלטהעטיגען צוועק. דאָס, דאכט זיך, איז נענוג, אז מען זאל בעוואוסט ווערען דער שטאָדט כאָטש אויף דריי טעג, ניט אמת? אָבער, א נעכטיגער טאָג! קיין מאָסקווער צייטונג האָט וועגען מיר נישט דערמאָנט אפילו מיט איין וואָרט! וועגען שרפות, וועגען דער אָפּערעטקע, וועגען שיכור׳ע העגדלער — וועגען אלעס שרייבען זיי, אָבער וועגען מיין ענין, וועגען מיין פּראָיעקט, וועגען מיינע לעקציעס — קיין אות ניט...

פּאָהר איך אויפ׳ן טראָמוואי... דאָרט איז געפאָקט: אי דאמען זיינען דאָרט, אי אָפּיציערען, אי סטודענטען, אי סטודענטקעס — צו פּאָאר פון יעדען מין.

— מען זאָגט, אז די דומע האָט איינגעלאדען אן אינזשיניער וועגען אזא און אזא ענין! — וועגד איך זיך צו מיין שכן אומיסטנע הויך, כדי אלע זאלען מיך הערען: — איהר וויסט ניט, ווי דער אינזשיניער הייסט?

דער שכן האָט א שאקעל געטהאָן מיט׳ן קאָפּ: ניין. די איבריגע אינ׳ם טראָמוואי האָבען מיך אָנגעקוקט און אין זייערע אלעמענם בלי־קען האָב איך איבערגעלעזען: „איך וויים ניט".

— מען זאָגט, אז עמיצער לעזט פּאָר לעקציעס אין דעם און דעם מוזייאום — שטעה איך צו צו אנדערע. וועלענדיג פערבינדען א געשפּרעך: — מען זאָגט, אז די לעקציעס זיינען זעהר אינטערעסאנט!

קיינער האָט מיט׳ן קאָפּ נישט א מאָל געטהאָן. הפנים, נישט אלע האָבען געהערט וועגען די דאָזיגע לעקציעס, און די דאָמען האָבען אפילו נישט געוואוסט, אז עס איז פּאראן אזא מוזייאום. אָבער דאָס איז נאָך ניט אלעס. שטעלט זיך פּאָר, מיין הערר, דער גאנצער עולם אינ׳ם טראָמוואי שפּרינגט אויף פּלוצים פון די ערטער און טהוט זיך א וואָרף צו די פענסטער. וואָס איז? וואָס האָט פּאסירט?

—זעהט, זעהט!—האָט מיך אָנגעהויבען צו פּורקען מיין שכן—

איהר זעהט יענעם ברונעט, וואס זעצט זיך אויף דער דראושקע? דאס איז דער בעוואוסטער לויפער קינג!

און דער גאנצער עולם האט גענומען ריידען מיט בעניימטערונג וועגען די לויפערס, וואס האבען צו יענער צייט אינטערעסירט די מוחות אין מאסקווע.

איך האב אויך געקענט ברענגען נאך א סך ביישפיעלען, איך רעכען אבער, אז די דאזיגע זיינען אויך גענוג.

איצט וועל איך פרובען צוגעבען, אז וועגען זיך האב איך א טעות, אז איך אליין בין נור א בעריהמער, אהן א פונק טאלענט, אבער איך וואלט אויך געקענט אנווייזען אויף א סך מענשען אין מיין צייט, אויף מערקווירדיגע מענשען לויט זייערע טאלענטען און לויט זייער ליבע צו דער ארבייט, וועלכע זיינען געשטארבען אונאנערקענטע. די אלע רוסישע ים־רייזענדע, כעמיקער, פיזיקער, מעכאניקער, לאנד־ארבייטער — וואר קען זיי ביי אונז? זיינען אונזערע אינטעליגענטע מאסען בעקאנט די רוסישע מאהלערס. די סקולפטארען, די ליטעראטען? מאנכער אלטער ליטעראריישער כלב מיט טאלענט שלאגט אפ די שוועלען פון רעדאקציאנען אין פערלויף פון גאנצע דריי און דרייסיג יאהר, שרייבט אן גאנצע בערג פאפיער, איז א צוואנציג מאל פער־קלאגט פאר רכילות, און דאך קען ער נישט מאכען איין טראט ווייטער פון זיין מוראווייניק! רופט מיר אן כאטש איין קאריפעי פון דער רוסי־שער ליטעראטור, וואס זאל וועלן בעוואוסט פריהער, איידער עס האט ניט אפגעקלונגען איבער דער וועלט, אז ער איז דער׳הרג׳עט גע־וואלען אויף א דועל, צו אז ער איז פון מוח ארונטער, צו אז ער איז פערשיקט געווארען אויף קאטארגע, צו גאר אז ער שפיעלט ניט עהרליך אין קארטען.

דער פאסאזשיר פונ׳ם ערשטען קלאס האט זיך אזוי הינגערי־סען, אז ער האט ארויסגעלאזט פונ׳ם מויל דעם סיגאר און ער האט זיך אויפגעהויבען.

— יא — האט ער גערעדט וווייטער צוריצט — און אין פארא־לעל אזוינע מענשען וועל איך אייך אנווייזען אויף הונדערטע פער־שיעדענע קליניצקע זינגערינס, אקראבאטען און אנדערע לצים, וואס פון זיי האבען געהערט אפילו עופהלאך אין די וויגען, יא־א!

די טהיר האט א סקריפע געטהאן, א ווינד־צונג האט זיך אריינ־

געריסען, און אין וואָגאָן איז אריין א נייע פערזאָן מיט א בייזען אויסזעהען, אין א פּעלערינע, אין א ציליגדערהוט און אין בלויע ברי־לען. די פערזאָן האָט זיך אומגעקוקט אויף די פּלעצער, אָנגעכמורעט זיך און איז אַוועק ווייטער.

— ווייסט איהר, ווער דאָס איז? — האָט זיך דער דערהערט א ניט־דרייסטער שעפּצען פון א ווייטען ווינקעל פונ׳ם וואָגאָן — דאָס איז נ. נ., דער בעריהמטער טולער שולער, וועלכער איז אָנגעקלאָגט פון א׳ער באַנק.

— אָט האָט איהר עס! — האָט זיך צולאכט דער פּאַסאַזשיר פונ׳ם ערשטען קלאַס — דעם טולער שולער קען ער, און טהוט איהם אקארשט א פרעג, אויב ער קען סעמיראדסקי׳ן, טשאיקאָווסקי׳ן, אָדער דעם פילאָזאָף סאָלאָוויאָוו׳ן, וועט ער אייך מיט זיין גראָבען קאָפּ א שאָקעל טהאָן... שווייגערייי!

א קורצער שווייגען.

—ערלויבט מיר צו שטעלען אייך אויף א פראָגע — האָט ניט דרייסט א הוסט געטהאָן זיין שכן, וואָס איז געזעסען געגען איהם — איז אייך בעוואוסט דער נאָמען פושקאָוו?

— פושקאָוו? הם!... פושקאָוו... ניין, איך האָב קיינמאָל פון אזא נאָמען נישט געהערט!

— דאָס איז מיין נאָמען... — האָט דער שכן דערויסגערעדט פערשעהמט — הייסט עס, איהר האָט נישט געהערט? און איך בין שוין זייט פינף און דרייסיג יאָהר פּראָפעסאָר אין איינעם פון די רוסי־שע אוניווערסיטעטען... א מיטגליעד פון דער אקאדעמיע פון ווייסע־שאפט... ניט איינמאָל געדרוקט מיינע אָפּהאַנדלונגען...

דער פּאַסאַזשיר פונ׳ם ערשטען קלאַס און זיין שכן האָבען זיך איבערגעקוקט און געגומען לאַכען אויפ׳ן קול.

אונפארזיכטיגקייט

פעטער פעטראוויטש סטריזשין, דער זעלבער, ביי וועמען מען האט פאר־א־יאהרען גע׳גנב׳עט א פאָאר קאלאשען, האט צוויי אוהר נאך האלבער נאכט זיך צוריקגעקהרט אהיים פון א מזל טוב.

אום נישט אויפצוואוועקען די שטוביגע, האט ער זיך שטיל פונאנ־דערגעטאן אינ׳ם פאר־צימער און מיט אן איינגעהאלטענעם אטהעם, טרעטענדיג אויף די שפיץ־פינגער, האט ער זיך אריינגע׳גנב׳עט צו זיך אין שלאף־צימער, און נישט אנצינדענדיג קיין ליכט, האט ער זיך גענומען פארבערייטען צום שלאף.

סטריזשין איז א מענש מיט א תם׳עוואטען פנים. פיהרט א ניכ־טערען און נארמאלען לעבען, לעזט נור פרומע מוסר־ביכלאך, נור אויפ׳ן מזל טוב פאר שמחה, וואס ליובאוו ספירדאנאוונא האט בשלום איהר קינד געבאָרען, האט ער זיך ערלויבט אויסצוטרינקען פיער גלעז־לאך שנאפס און א גלאז ווין, וואס האט געהאט א טעם פון און ריצענ־אויל. די הייסע משקאות זיינען ווי ים־וואסער אדער רוהם: וואס מעהר מען טרינקט, אלץ שטארקער דורשט זיך...

און איצט פונאנדערטהאנדיג זיך, האט זיך סטריזשין׳ען שטארק פערוואלט אויסטרינקען.

— ביי דאשענקא׳ן אינ׳ם אלמער שטעהט דאכט זיך, א פלאש בראנפען — האט ער א טראכט געטהאן — דאָרט, אינ׳ם ווינקעל, דאכט זיך... אז איך וועל אויסטרינקען איין גלעזעלע, וועט זי נישט בעמערקען.

נאך א קורצען ישוב הדעת האט ער גובר געווען זיין מורא און איז צוגענאנגען צום אלמער.

געפענט פאמעליכעל די טהיר פונ׳ם אלמער, האט ער אנגענאפט אינ׳ם ווינקעל רעכטס א פלאש און א גלעזעלע אנגענאסען, צוועקנע־

שטעלט די פלאש אויפ׳ן אָרט, דערנאָך האָט ער זיך איבערגע׳צלם׳ט און אויסגעטרונקען.

און דאָס האָט געטראָפען עטוואָס וואונדערליכעס: א מורא׳דיגע קראפט, אזוי ווי א באמבע, האָט סטרויזשינ׳ען א שלייפער געטהאָן פונ׳ם אלמער צום קופערט. פאר די אויגען האָט איהם א פינקעל געטהאָן, עס האָט איהם גענומען שטיקען און איבער׳ן קערפער איז ביי איהם דורכגעלאָפען אזא שוידער, אזוי ווי ער וואָלט אריינגעפאלען אין א זומפּף, פול מיט פיאווקעס. עס האָט זיך איהם אויסגעוויזען, אז אנשטאָרט שנאפּס האָט ער ארונטערגעשלונגען א שטיקעל דינאמיט, וואָס האָט אויפגעריסען זיין קערפער, די הויז און דאָס גאנצע געסעל... קאָפּ, הענד, פיס — אלעס האָט זיך אָפּגעריסען און איז אוועקגעלאָפען העט ערגעץ צום טייפעל, אין דער לופּטען....

א מינוט דריי איז ער גאלגענען אויפ׳ן קופערט אונבעוועגליך מיט א פערשטאָרבענעם אָטהעם, דערנאָך האָט ער זיך אויפגעהויבען און ביי זיך געפרעגט:

— וואו בין איך?

אז ער איז צו זיך געקומען, האָט ער די ערשטע זאך דערפיהלט א שטארקען גערוך פון קעראָסין.

— טאטעלאָך מיינע, אנשטאָרט שנאפּס האָב איך קעראָסין אויסגעטרונקען! — איז ער פערציטערט געוואָרען.

פון דעם געראנק, אז ער האָט זיך פערגיפטעט, האָט איהם גענומען וואָרפען אין קעלט און אין היטץ. אז ער איז פערגיפטעט איז איהם קלאָהר געוואָרען אויסער פון דעם גערוך אינ׳ם צימער, נאָך פון דעם ברענען אינ׳ם מויל, פון די פונקען פאר די אויגען, פון דעם גלעקער־קלאנג אין די אויערען און פון דעם שטעכען אינ׳ם בויך.

פיהלענדיג, אז ער שטארבט, און ניט וועלענדיג זיך טרייסטען מיט אומזיסטע האָפנונגען, האָט ער געוואָלט זיך אָפּזעגענען מיט זיינע נאָהענטע און איז אוועק צו דאשענקא׳ן אין שלאָף־צימער. (ער איז געווען אן אלמן און אלם ווירטהין פאר זיין הויז האָט ער געהאלטען זיין קרובה דאשענקא, אן אלטע מויד).

— דאשענקא — האָט ער געזאָגט מיט א ווייגעדיגען קול, וועו

ער איז אריין צו איהר אין שלאָף־צימער: — טהייערע דאשענקא!

עפּעס האָט זיך דאָרט געגומען קעהרען אין דער־פּינסטערניש און ארויסגעלאָזט א טיעפען זיפץ.

— דאשענקא!

— הא? וואָס? — האָט שנעל זיך אָנגערופען א פרויען־קול — איהר זייט עס, פּעטער פּעטראָוויטש? שוין צוריקגעקעהרט זיך? נו, וואָס? ווי האָט מען דער מיידעלע א נאָמען געגעבען? ווער איז געווען די קוואטערקע?

— די קוואטערקע איז געווען נאטאליא אנדרעיעוונא, און דער קוואטער איז געווען פּאוועל איוואניטש... איך... איך... דאשענקא, איך שטאַרב, דאכט זיך. און דער עופה'לע האָט מען א נאָמען געגעבען אלימפּיאדע, א נאָמען נאָך זייער וואָהלטהעטערין... איך... איך, דאשענקא, האָב אויסגעטרונקען קעראָסין.

— וואָס הייסט? מען האָט דען דאָרט דערלאנגט קעראָסין?

— איך וועל אייך דעם אמת זאָגען, איך האָב געוואָלט, נישט אָנפרענדיג זיך ביי אייך, אויסטרינקען א גלעזעלע שנאפּס, און... האָט מיך גאָט דערפאר בעשטראָפט: נישט וויעלענדיג האָב איך אין דער־פּינסטער אויסגעטרונקען קעראָסין... וואָס טהוט מען?

דערהערט, אז מען האָט אָהן איהר ערלויבניש געעפענט דעם אלמער, האָט זי זיך א צאפּעל געטהאָן. זי האָט שנעל אָנגעצונדען א ליכט, ארונטערגעשפּרונגען פון דער בעט און אין איין העמד, א דארע, א געשפּרינקעלטע, האָט זי אוועקגעשליאפּעט מיט באָרפּיסע פּים צום אלמער.

— ווער האָט עס אייך ערלויבט? — האָט זי געפרעגט שטרענג, א קוק טהאָנדיג אינ'ם אלמער: — האָט מען די שנאפּס דען אוועקגעשטעלט פּאר אייך?

— איך... איך, דאשענקא, האָב געטרונקען נישט קיין שנאפּס, נור קעראָסין... — האָט ארויסגעמורמלט סטריזשין, אפּווישענדיג א קאלטען שוויים.

— און וואָס קריכט איהר עפּעס צום קעראָסין? איז עס אייער זאָך? איז עס פּאר אייך אוועקגעשטעלט? הא? וווייסט איהר באָטש ווי בראנד־טהייער איז היינט קעראָסין? וווייסט איהר, הא?

— טהייערע דאשענקא — האָט ער אריסגעקרעכצט — דאָ איז א פראָגע פון לעבן און טויט, און איהר רעדט נאָר וועגן נעלד!

— האָט זיך אָנגע׳שיכור׳ט און רוקט זיין נאָז איז אלמער! — האָט דאשענקא א געשריי געטהאָן און מיט כעס פערקלאפט די טהיר־לאך פונ׳ם אלמער: — אה, באנדיטן, פיינינגער! וווי איך קום אָפּ, קיין מינוט רוה סיי בייטאָג, סיי ביינאכט! גזלנים, הרג, נפשות, עס זאָל אייך אזוי גרינג זיין צו לעבן אויף יענער וועלט! מאָרגען פאָהר איך אוועק פון דאנען! איך בין א מיידעל און איך ערלויב אייך נישט צו שטעהן פאָר מיר אין איין אונטערוועש! און וואָגט נישט צו קו־קען אויף מיר, בעת איך בין נישט אָנגעטאָן!

און זי האָט צולאָזט איהר ציננגלע, צולאָזט און צולאָזט...

וויסענדיג, אז די איינגע׳רוגז׳טע דאשענקא׳ן קען מען נישט איינגעהמען נישט מיט גוטען און נישט מיט בייזען, נישט מיט שבועות און אפילו נישט מיט שיסען פון פושקעס, האָט סטריזשין א מאָך געטהאָן מיט א האנד, אָנגעטהאָן זיך און איז אוועק זוכען א דאקטאָר. אָבער א דאקטאָר געפינט מען נור דאן לייכט, וען מען דארף איהם נישט. דורכגעלאָפען א דריי גאסען, אָנגעקלונגען א פינף מאָל ביי איין דאקטאָר, א זיעבען מאָל ביי א צווייטען איז סטריזשין אוועקגעלאָפען אין אפטהעק: אפשר וועט דער אפטהעקער העל־פען.

נאָך א לאנגען וואַרטען איז ארויסגעגאנגען צו איהם א קלייני־צינקער, דונקעלער אפטהעקער מיט א געקרויזטען קאָפּ, א פערשלאָ־פענער, אין א שלאָף־ראָק און מיט אזא ערענסטען און קלוגען פנים, אזש עס האָט אָנגענומען א מורא.

— וואָס פערלאנגט איהר? — האָט ער געפרעגט מיט אזא טאָן, מיט וועלכע עס קענען נור ריידען קלוגע און סאָלידע אפטהעקערס פונ׳ם אידישען גלויבען.

— אום גאָטעס ווילען... איך בעט אייך! — האָט סטריזשין ארויסגערעדט אָהן אָטהעם — גיעט מיר וואָס ניט־איז... איך האָב צופעליג איצט אויסגעטרונקען קראָסין! איך שטאַרב!

— איך בעט אייך נישט אויפצורעגען זיך און ענטפערען מיר אויף די פראָגען, וואָס איך וועל אייך שטעלען. דער פאקט, וואָס איהר

זייט אויפגערעגט, גיט מיר ניט מעגליכקייט אייך צו פערשטעהן. איהר האָט אויסגעטרונקען קעראָסין? יאָ־אָ?

— יאָ, קעראָסין! ראטעוועט, איך בעט אייך!

דער אפטהייקער איז מיט אַן ערנסטער מינע צוגענאַנגען צום פערקויף־טיש, האָט געעפענט א בוך און זיך פערטיעפט אין לעזען. איבערגעלעזען א צוויי בלעטער, האָט ער א דריק געטהאָן מיט איין אקסעל, מיט'ן צווייטען, געמאכט א קרומע מינע און, א טראכט גע־טאָן, איז ער ארוים אין הינטערשטען חדר. דער זיינער האָט אין דיעזער צייט געשלאָגען פיער. און פונקט א פערטעל צו פינף האָט זיך דער אפטהייקער צוריקגעקעהרט פונ'ם הינטערשטען חדר מיט א צווייטען בוך און זיך ווידער פערטיעפט אין לעזען.

— הם! — האָט ער געזאָגט, ווי פערוואונדערט: — דער פאקט אליין, וואָס איהר פיהלט זיך שלעכט, בעווייזט, אז איהר דארפט זיך וועגדען צו א דאָקטאָר און נישט צו אַן אפטהעקער.

— אָבער איך בין שוין געווען ביי דאָקטוירים! האָב געקלונגען און געקלונגען, קיינער האָט אָבער נישט געענטפערט.

— הם!... אונז, די אפטהעקערס האלט איהר הפנים נישט פאר מענשען, רייסט אונז אויף פונ'ם שלאָף אפילו אום פיער בייר־נאכט. יעדער הונד, יעדע קאַץ האָט רוה... איהר ווילט נישט פער־שטעהן, איהר מיינט, אז מיר זיינען ניט מענשען, אז אונזערע נער־וון זיינען פון שטריק.

סטריזשין האָט איהם אויסגעהערט, א זיפץ געטהאָן און איז אוועק אהיים.

— הפנים, אז עס איז מיר באשערט צו שטאַרבען! — האָט ער געטראכט.

און אינ'ם מויל ביי איהם האָט געברענט און געשמעקט מיט קע־ראָסין, אינ'ם בויך האָט געשניטען און אין די אויערן האָט געהילכט: בום! בום! יעדע מינוט האָט זיך איהם געדאכט, אז ער שטאַרבט שוין, אָט אז זיין הארץ קלאפט שוין נישט מעהר...

אהיים געקומען, האָט ער אויף גיך אָנגעשריבען: „איך בעט ניט צו בעשולדיגען קיינעם אין מיין טויט", דערנאָך האָט ער גע־זאגט א גאַטעס־געבעט, זיך געלייגט אין זיין בעט און זיך איבער־געדעקט איבער'ן קאָפּ.

ביז אין דער־פריה האָט ער נישט געשלאָפען און געוואָרט אויפ'ן טויט און די גאנצע צייט האָט זיך איהם געדאכט, ווי זיין קבר ווערט בערעקט מיט יונגען גרינס און ווי איבער איהם זינגען פייגעלאך...

און אין דער פריה איז ער געזעסען אויף דער בעט און גערעדט צו דאשענקא'ן:

—ווער עס פיהרט א נאָרמאלען און אנשטענדיגען לעבען, שוועס־טערקע, יענעם וועט אפילו קיין גיעפט אויך נישט נעהמען. נעהם מיך אלס ביישפיעל. געשטאנען שוין מיט ביידע פים אויף יענער וועלט, געשטאָרבען, געליטען יסורים, און איצט גאָר נישט. אינ'ם מויל איז נור אביסעלע צוברענט און אין האלז שטיקט אביסעלע, אָבער דער גאנצער גוף, א דאנק דעם אויבערשטען... און ווארום? ווייל איך פיהר אן אנשטענדיגען, ריכטיגען לעבען.

— ניין, דאָס בעווייזט נור, אז דער קערָאסין טויג אויף כפרות! — האָט א זיפץ געטהאָן דאשענקא, טראכטענדיג וועגען די הוצאות און קוקענדיג אין איין פונקט: — דאָס בעווייזט, אז דער קרעמער האָט מיר געגעבען ניט דעם בעסטען קערָאסין, נור יענעם, וואָס קאָסט אָנדערטהאלבען קאָפיקעס א פונט! אוי, וואָס איך לייד זיך אויס! גזלנים, הרג, נפשות, אזוי גרינג זאָל זיך אייך לעבען אויף יענער וועלט, בלוטזויגער!...

און איהר צינגעלע האָט זיך צולאָזט, ווי אויף פּאַרע...

דער קלוגער וועכטער

אין מיטען קיך איז געשטאנען דער הויף־וועכטער פיליפ און נע׳דרשה׳נט פאר אן עולם. דער עולם איז בעשטאנען פון לאקעען, א קוטשער, צוויי קאמער־מעדכענס, א קאך, א קעכין און פון צוויי אינגלאך, וואס האבען ארויסגעהאלפען דעם קאך, דעם וועכטער׳ס אייגענע קינדער. יעדען אין דער־פריה האט ער וועגען עפעס נע׳־דרשה׳נט, הויבט איז זיין דרשה געווען וועגען בילדונג.

— און איהר לעבט אלע ווי עפעס א חזר׳שע פאלק — האט ער נערעדט, האלטענדיג אין די הענד. א היטל מיט א בלעכל: — איהר זיצט דא צוזעצטערהייט און חוץ עם הארצות קען מען ביי אייך נישט זעהן קיין אנדערע ציוויליזאציאן. מישקא שפיעלט אין דאמקעס, מאטרענא קנאקט ניס, ניקיפאר שצירעט די צייהן. איז דען דאס א חכמה? דאס איז נישט קיין חכמה, נור א נארישקייט. נישטא ביי אייך קיין האאר פון גייסטיגע פעהיגקייטען! און ווארום?

— אמת, אמת, פיליפ ניקאנדריטש — האט איהם צוגענעבען דער קאך — אודאי, ווי קומט צו אונז חכמה? מיר זיינען פויערים. מיר פערשטעהען דען נישט?

— און ווארום זיינען ביי אייך אזוינע גראבע קעפ? — האט דער הויף־וועכטער נערעדט ווייטער — ווייל ביי אייערען א מענשען איז נישטא דער ריכטיגער פונקט. ניט ביכער לעזט איהר, ניט איהר קאנט שרייבען. איהר וואלט אמאל א בוך אין האנד גענומען, אווועקגע־זעצט זיך און גלעזעזען. נישקשה, לעזען קענט איהר, איהר וואלט זיך ווי עס־איז ארויסגעקארבקעט פון די נעדרוקטע ווערטער. אט דו, מישא, וואלסט גענומען א ביכל׳ע און פארגלעזען פאר זיי. דו וואלסט נוצען געהאט און אנדערע וואלטען הנאה געהאט. און אין די ביכלאך איז וועגען אלעס פאראן. דארט איז אי וועגען דער

טבע, אי וועגען דער נאטהייט, אי וועגען פערשיעדענע לענדער פון דער ערד. וואס פון וואס וועלט געמאכט, ווי איז יעדעס פאלק אויף אלע שפראכען. און וועגען געצעג־דינערייי אויך. וועגען אלעס וועסטו נעפינען אין די ביכלאך, האב נור חשק. דו זיצסט אלץ נעבען אויוועז, פרעסט און זויפסט אמת'ע חזרים! פע!

— שוין צייט אייך צו גיהן אויף דער וואך! — האט איהם איבערגעשלאגען די קעכין.

— איך ווייס. ניט דיין עסק מיר דאס צו זאגען. למשל, נעהמט כאטש מיך. מיט וואס בעשעפטיג איך זיך אויף מיינע עלטערע יאהרען? מיט וואס דערקווייק איך מיין נשמה? נישטא קיין בעסערע זאך, ווי א ביכל אדער א צייטונג. אט נעה איך גלייך אויף דער וואך. איך וועל דארפען זיצען נעבען טויער א שעה דריי. מיינט איהר, אז איך וועל, חלילה, גענעצען, אדער איך וועל מיט די ווייבער רעידען דברים בטלים? ניין, ניט אי־ך־ך! איך וועל מיט זיך נעהמען א בי־כעלע, זיך אוועקזעצען און וועל לעזען מיט גרויסער הנאה. יא א!

פילייפ האט ארויסגעשלעפט פון אן אלמער א צוריסען ביכעלע און פערטיפט אונטער'ן בוזים.

— אט מיט וואס איך פערנעהם זיך. פון קלייניוויין אן צו דעם נעוועהנט. לערנען איז, ליכט, נישט לערנען איז פינסטערניש, איהר האט דאך מסתמא פון דעם נעהערט? איך מיין דאך...

פילייפ האט אנגעטאן זיין היטעל, א הוקע געטהאן און איז בור־טשענדיג ארויסגעגאנגען פון דער קיך. ער איז צוגעגאנגען צום טויער, האט זיך אנידערגעזעצט אויף א באנק און זיך אנגעכמורעט, ווי א וואלקען.

— דאס זיינען גאר נישט קיין מענשען, נור עפעס חזיר'שע כע־מיקערס!—האט ער ארויסגעמורמלט, טראכטענדיג וועגען דעם עולם אין דער קיך.

אז ער איז רוהיגער געוואָרען, האט ער ארויסגעשלעפט דאס בי־כעל, מעשה סטאטיק א זיפץ געטהאן און זיך א נעהם געטהאן צום לעזען.

— נעשריעבען אזוי, אז בעסער דארף מען גאר ניט — האט ער א טראכט געטהאן, בעת ער האט איבערגעלייגט דאס ערשטע בלע־

טעל, און ער האָט א דרעה געטהאן מיט׳ן קאָפּ: — אז גאָט וויל, שענקט ער שכל!

דאָס ביכעל איז נעווען א נוטס און עס האָט געטראָגען א דאָפּעלטען נאָמען: „ווי אזוי צו פערזייהען וואַרצעל־פרוכטען, דארפען מיר האָבען הריזשינקא".

איבערגעלעזען די ערשטע צוויי בלעטלאָך, האָט דער הויף־וועכטער מיט א טיעפזיניגער מינע א שאָקעל געטהאָן מיט׳ן קאָפּ און א הוסט געטהאָן.

— ריכטיג אָנגעשריעבען!

אז ער האָט איבערגעלעזען דאָס דריטע בלעטעל, האָט פילים זיך פערטראכט. איהם האָט זיך געוואָלט טראכטען וועגען בילדונג און עפעם וועגען די פראנצויזן. דער קאָפּ האָט זיך ביי איהם ארונטער־געלאָזט אויף דער ברוסט, די עלענבויגענם האָבען זיך אָנגעשפאָרט אָן די קניע. די אויגען האָבען זיך פערשמורעט.

און פילים האָט געזהען א חלום. אלעס, האָט ער געזהען, האָט זיך געענדערט: די ערד איז פערבליבען די זעלבע, די הייזער — די זעלבע, די טויערען די פריהערדיגע, אָבער די מענשען זיינען געוואָרען גאָר אַנדערע. זיי אלע זיינען קלוג געוואָרען, קיין איין נאר נישטאָ אפילו אויף א רפואה און איבער די גאסען גיהען אלע פראנצויזען און פראנצויזען. אפילו דער וואסער־פיהרער, ער אפילו, ערקלערט אויף: „איך, דעם אמת געזאָגט, בין מיט׳ן קלימאט גאָר נישט צופריעדען און מוז א קוק טהאָן אויפ׳ן גראדוסניק". און האלט נשעת דעם א דיקען בוך אין די הענד.

— און דו בעסער טהו א קוק אין קאלענדאר — מאכט צו איהם פילים.

די קעכין איז א נאר, אָבער זי מישט זיך אויך אריין אין די קלוגע געשפרעכען און זאגט איהר מיינונג.

פילים גיהט אין פאָליציי־צירקעל, אום צו פערשרייבען די שכנים — און מאָדנע, אפילו דאָרט רעדט מען אויף בלויז וועגען קלוגע זאכען און אויף אלע טישען ליגען דאָרט ביכלאָך. און אָט גיהט עמיצער צו צום לאקעי מישא׳ן, טרייסעלט איהם ביים אקסעל און שרייט:

— דו שלאָפסט? איך פרעג דיך: דו שלאָפסט?

— דו שלאָפסט נאָר אויף דער וואַך, גולם? — הערט פיליפ עמיצענ'ס דונער־שטימע — שלאָפסט, נאָר דו טויגעניכטס, דו לומפ?

פיליפ איז אויפגעשפרונגען און האָט זיך אויסגעריבען די אויגען: פאָר איהם איז געשטאַנען דער געהילף פונ'ס פאָליציי־קאָפיטאַן.

— הא? דו שלאָפסט? דו וועסט שוין ביי מיר בעצאָהלען שטראָף, דו בעסטיע! איך וועל דיר שוין ווייזען, ווי צו שלאָפען אויף דער וואַך!

אין צוויי שעה ארום האָט מען דעם הויף־וועכטער געפאָדערט אין פאָליציי־צירקל. פון דאָרט איז ער ווידער געקומען צוריק אין קיך. אין דער קיך, אונטער דעם אייגדרוק פון זיין אין דער־פריהערדיגער דרשה. איז מען געזעסען ארום טיש און זיך צוגעהערט צו מישא'ן, וועל־כער האָט מיט מאָטערניש פאָרגעלעזען עפעס פון א בוך.

פיליפ, א פערכמורעטער, א רויטער, איז צוגעגאַנגען צו מישא'ן האָט א קלאַפ געטהאָן מיט דער הענדשיקע איבער'ן בוך און מרה־שחורה'דיג געזאָגט:

— וואַרף דאָס!...

די שטיוועל

דער קלאוויר־שטימער מורקין, א נענאלטער מאן מיט א נעלען פנים, מיט א נאז פול טאבאק און מיט וואטע אין די אויערן, איז ארויסגענאנגען פון זיין נאמער אין קאריאר אריין און האט מיט א טרייסלענדיגער שטימע אויסגעשריען:

— סעמיאן! קאריאר־שטעהער!

און קוקענדיג אויף זיין צושראקענעם פנים, האט מען נעקענט מיינען, אז אויף איהם איז איינגעפאלען די שקאטורקע פון די וועג אין זיין נאמער, אדער, לכל הפחות, אז ער האט דארט געוואהנען א רוה.

— איך בעט דיך, סעמיאן! — האט ער נענומען שרייען, בעת דער קאריאר־שטעהער איז געקומען צו לויפען אויף זיין געשריי: — וואס טהוט זיך דא? איך בין א מענש א קראנקער, לייד אויף רהומא־טיזם, און דו צווינגסט מיך ארומצוגעהן בארוועם! וואהרום האסטו ביז איצט מיר נישט דערלאנגט די שטיוועל? וואו זיינען זיי?

סעמיאן איז אריין צו מורקין'ען אין נאמער, האט א קוק נעטהאן אויף יענעם ארט, וואו ער פלעגט געווענהנליך אוועקשטעלען די אויסגעפוצטע שטיוועל, און א קראץ געטהאן די פאטילניצע: די שטיוועל זיינען נישט געווען.

— וואו זיינען זיי, די פערפלוכטע? — האט ארויסגעמורמלט סעמיאן — פארנאכט האב איך זיי דאכט זיך, אויסגעפוצט און דא אוועקגעשטעלט... הפנים, איך האב זיי אין אנאנדער נאמער אוועקגעשטעלט. דעם אמת געזאגט, נעכטען בין איך געווען שיכור'לאך... יא, טאקי, אפאנאסי גריגאריטש, אין אנאנדער נאמער! שטיוועל זיינען דא א סך און שיכורהייט וועט דער טייפעל אליין נישט נעדענקען, וואו און צו וועמען עס געהערען די אדער יענע שטיוועל. מסתמא האב

איך זיי אריינגעשטעלט ביי דער פּריצ'טע אין נאָמער, ביי אייער שכנה... ביי דער, אקטריסע...

— א שהנע געשיכטע! איצט דארף איך צוליעב דיר געהן בעאונרוהיגען די פּריצ'טע! צוליעב אזא קליניגקייט וועקען אן אנ־שטענדיגע פרוי!

זיפצענדיג און הוסטענדיג, איז מורקין צוגענאנגען צו דער טהיר פון דעם שכנישען נאָמער און האָט פּאַרזיכטיג אָנגעקלאפט.

— ווער איז דארט? — האָט זיך אין א וויילע ארום דערהערט א פרויען־קול.

— איך בין דאָס — האָט געענטפערט מיט א רחמנות'דיגען קול מורקין, אַווענקשטעלענדיג זיך אין דער פּאָזע פון א קאוואליער, וואָס רעדט מיט א דאָמע פון די הויכע פענסטער: — ענטשולדיגט, וואָס איך בעאונרוהיג אייך, מאדאָם, אָבער איך בין א מענש א קראנקער, לייד אויף רהומאטיזם... דער דאָקטאָר, מאדאָם, האָט מיר פערזאָגט, איך זאָל האלטען די פים אין דער וואַרימקייט... אויסער דעם, מוז איך גליידְ געהן צו דער גענעראלשע שעווליצינע, אָנטאָנען איהר קלאָוויר... איהר וועט דאָך פערשטעהן, האָף איך, צו איך קען צו איהר ניט געהן א באָרפוסער!...

— וואָס פערלאָנגט איהר? וואָס פאר א קלאָוויר?

— ניט קיין קלאָוויר, מאדאָם, נור מיינע שטיוועל! דער גראָ־בער יונגאָטש סעמיאָן האָט אויסגעפוצט מיינע שטיוועל און על פי טעות זיי אריינגעשטעלט ביי אייך אין נאָמער. זייט, מאדאָם, אזוי פיעל אמת פריינדליך און גיט מיר אָפּ מיינע שטיוועל!

עס האָט זיך דערהערט א שאַרקען, א שפרונג פון א בעט ארונ־טער און א שליאָפען פון טופליעס, דערנאָך האָט זיך די טהיר עטוואָס געעפענט, און א פוכקע פרויען־האַנד האָט ארויסגעווארפען א פּאָאר שטיוועל מורקין'ען צו די פים.

מורקין האָט בעדאַנקט און איז אוועק צו זיך אין נאָמער.

— מאדנע... — האָט ער געמורמעלט, אָנטאָנדיג די שטיוועל: — דאכט זיך עס מיר, צו ניט, אז דאָס איז ניט דער רעכטער שטי־וועל! ביידע לינקע! הער נור, סעמיאָן, דאָס זיינען דאָך ניט מיינע שטיוועל! מיינע זיינען מיט רויטע אויערלאָך און אהן לאטעס! און די דאָזיגע זיינען עפעס טראנטעס, שמאטעס, אהן אויערלאָך!

סעמיאן האָט אויפגעהויבען די שטיוועל, עטליכע מאָל זיי ארום־געקוקט און זיך אָנגעבלאָזען.

— פּאוועל אלעקסאנדראָוויטשע׳ס שטיוועל — האָט ער ארויס־געבורטשעט, קוקענדיק קרום.

די לינקע אויג איז ביי איהם געווען א קרומע.

— וועלכען פּאוועל אלעקסאנדראָוויטשע׳ס?

— דעם אקטיאָר׳ס... ער קומט אהער יערען דיענסטאָג... הפּנים, ער האָט עס אָנגענומען אייערע אנשטאָדט זיינע... איך האָב ביי איהר אין נאָמער אריינגעשטעלט, זיינען דאָרט געווען צוויי פּאָאָר: זיינע און אייערע. אזא מעשה!

— טאָ גוט אויף בייט אום!

— גוט מאָרגען אייך! — האָט סעמיאן א לאַך געטהאָן — א שעהנע מעשה! גוט אויף בייט אום... און וואו זאָל איך איהם איצט געהן זוכען? שוין א שעה אודאי, אז ער איז אַוועק... גוט, זיך דעם ווינד אויפ׳ן פּעלד!

— וואו וואָהנט ער?

— וועד וויים איהם! קומט אהער יערען דיענסטאָג און וואו ער וואָהנט — וווייסען מיר ניט. קומט, נעכטיגט איבער אויף וווייזט זיך ניט ביז דעם דיענסטאָג איבערהאָלטאָג...

— זעהסטו, חזיר, וואָס דו האָסט אָנגעמאכט! נו, וואָס זאָל איך איצט טהאָן! איך מוז גלייך גיהן צו דער געניראלשע, טייפּעל דו אייגער! איך האָב די פּיס אָפּגעפּראָרען!

— איהר וועט שוין אומבייטען די שטיוועל. טהוט זיי אָן דער־וויילע, טראָגט זיי ביז פּארנאכט, און פּארנאכט גיהט אריבער אין טהעאטער... פּרעגט דאָרט אויפ׳ן אקטיאָר בליסטאנאוו.... — אויב איהר ווילט ניט גיהן אין טהעאטער, וועט איהר מוזען וואָרטען ביז איבער אכטאָג דיענסטאָג... יערען דיענסטאָג קומט ער אהער...

— אָבער וואָרום עפּעס זיינען דאָ צוויי לינקע שטיוועל? — האָט דער קלאָווירשטימער געפּרעגט, און געגומען שלעפּען אויף זיך מיט אן אויסדרוק פון עקעל די שטיוועל.

— וואָס פּאר א שטיוועל ער האָט, אזוינע טראָגט ער... צוליעב אָרימקייט... וואו זאָל אן אקטיאָר נעהמען בעסערע? איך האָב איהם שוין אויך אמאָל געזאָגט: „אייערע שטיוועל, פּאוועל אלעקסאנדריטש

— האָב איך איהם אמאל געזאגט — זיינען אן אמת'ע חרפה !" האָט ער מיר אויף דעם נעענטפערט: „רעספעקט פאר מיינע שטיוועל ! אין זיי האָב איך געשפיעלט גראָפען און פירסטען !" א מאָדנע פאלק ! מיט איין ווארט, אן ארטיסט ! וועו איך זאל זיין א גובעראנטאר, אדער אנאנדערער מיט מאכט, וואלט איך אלע די דאזיגע אקטיאָרען גענומען — און אין טיורמע.

קרעכצענדיג און קרימענדיג זיך, האָט מורקין ארויפגעשלעפט די שטיוועל אויף די פיס און, אונטערהינקענדיג, איז ער אוועק צו דער נענעראלשע שעוועליציגא. א גאנצען טאג האָט ער זיך ארומגע־שלעפט איבער דער שטאָדט און אנגעשטימט קלאָווירען און די גאנצע צייט האָט זיך איהם געדאכט, אז די גאנצע וועלט קוקט אויף זיינע פיס און זעהט די לאטעס אויף די שטיוועל, די אויסגעקרימטע אָפּזאָצען ! אויסער שאנדע, האָט ער גאָר נישטען נאָך פיזישע וועהטאָגען אויך, ווייל ער האָט זיך אנגעריבען א היהנער־אויג.

פאָרנאכט איז ער אוועק אין טהעאטער. מען האָט געשפיעלט די „בלויע באָרד". ערשט פאר'ן לעצטען אקט, און דאָס אויך צוליעב דער פראָטעקציאָן פון א בעקאנטען פלייטענ־שפיעלער, האָט מען איהם אריינגעלאָזט הינטער די קולים.

אריינגעקומען צו די מענער אין גאָרדעראָבע־צימער, האָט ער דאָרט געטראָפען דעם גאנצען מענער־פערסאנאל. מאנכע פון זיי האָבען זיך איבערגעטאָן, אנדערע האָבען זיך גרימירט און ווידער אנדערע האָבען גערויכערט. די „בלויע באָרד" איז געשטאנען מיט'ן קענינ בא־בעש און איהם געוויזען א פיסטאָלעט.

— קויף — האָט איהם אייגנערעט די בלויע באָרד — מיר האָט זיך געמאכט עס צו קויפען אין קורסק א מציאה פאר אכט רובעל, דיר וועל איך אפּלאָזען פאר זעקס... א מערקווירדיגער קנאקער !

— פאָרזיכטיג... ער איז דאָך אנגעלאָדען !

— קען איך זעהן הערר בליסטאנאוו'ן ? — האָט געפרעגט דער קלאָוויר־שטימער, אריינקומענדיג.

— איך בין עס אליין ! — האָט זיך צו איהם א קעהר געטהאָן די בלויע באָרד — וואָס פערלאנגט איהר ?

— ענטשולדיגט, וואָס איך בעאונרוהיג אייך — האָט דער קלא־וויר־שטימער אָנגעהויבען מיט א בעטענדיגען קול — אבער, גלויבט

מיר, איך בין א מענש א קראנקער, לייד אויף רהומאטיזם... דער דאקטאר האט מיר פערזאגט, איך זאל, למען השם, האלטען די פיס אין דער וואַרימקייט...

— אלזא, וואס, אייגענטליך, פערלאנגט איהר?

— פערשטעהט איהר מיך... — האט דער קלאווירשטימער אנגעהויבען ווידער, וועגדעניג זיך צו דער בלויער באַרד:— איך מיין דאס... די נאכט האט איהר פערבראכט ביי בוכטעיעוו'ן אין די מעבלירטע צימערען... אין נאמער 64...

— וואס דרעהט ער דאָרט א ספּאדיק! — האט זיך אריינגעמישט קעניג באבעש מיט א שמייכעל — אינ'ם נאמער 64 וואהנט גאר מיין ווייב!

— אייער ווייב? זעהר אנגענעהם... — האט מורקין א שמייכעל גענטהאן — זיי טאקי אליין, אייער ווייב, הייסט עס, האט דאך מיר דערלאנגט זייערע שטיוועל... וועו זיי — מורקין האט אנגעווויזען אויף בליסטאנאוו'ן — זיינען אוועק פון זיי, האב איך זיך גליק געכאפט, אז מיינע שטיוועל זיינען נישטא... רוף איך דעם קאריאר־שטעהער, קומט ער צו לויפען און זאגט מיר, אז די שטיוועל האט ער אריינגעשטעלט אין דעם צווייטען נאמער... ער איז געווען שיכור, פערשטעהט איהר, האט ער על פי טעות אוועקגעשטעלט אין נאמער 64 מיינע שטיוועל און אייערע — האט ער זיך א קעהר געטהאן ווי־דער צו בליסטאנאוו'ן — און איהר, בעת איהר זייט אוועק פון זייער פרוי, האט איהר אנגעטאן מיינע...

בליסטאנאוו האט זיך אנגעבלאזען.

—— הערט נור — האט ער זיך אנגערופען — איהר זייט נעקו־מען אהער פלאטקעס מאכען? הא?

— בשום אופן נישט! וואס רעדט איהר? זאל גאט אויסהיטען! איהר האט מיך נישט פערשטאנען... איך בין בלויז געקומען איך זאגען, אז איהר האט פערביטען מיינע שטיוועל! איהר האט דאך נענעכטיגט אין דעם נאמער 64?

— ווען?

— אט די נאכט.

— איהר האט מיך דען דאָרט געזעהן?

— געזעהען האב איך איך ניט — האט מורקין נעענטפערט

שטאַרק צומישט, אוועקגעזעצט זיך אין שנעל פון זיך ארונטערגע־שלעפט די שטיוועל: — געזעהען האָב איך איך נישט, אָבער אייערע שטיוועל האָט מיר ארויסגעווארפען אָט זייער ווייב... אָט דאָ האָט איהר אייערע און גיעט מיר מיינע.

— וואָס פאַר א רעכט האָט איהר, מיין הערר, צו בעהויפטען אזוינע זאכען? איך רייד שוין ניט פון מיר אליין, אָבער איהר בע־ליידיגט א פרוי און נאָך אין דער גענענווארט פון איהר מאן!

הינטער די קוליסען האָט זיך אויפגעהויבען א געוואלדיגער טומעל. דער קעניג באָבעש, דער בעלזידיגטער מאן, האָט זיך אָנגעצונדען פלאָם־פייער און געגעבען אזא קלאַפ מיט'ן פויסט אן טיש, אז אין דעם ווייבערשען גארדעראָבע־צימער, האָבען צוויי אקטריסעס געגומען פיה־לען שלעכט פאַר שרעק.

— און דו גלויבסט? — האָט געשריען די בלויע באַרד צום קע־ניג באָבעש, צום בעלזידיגטען מאן — דו גלויבסט אָט דעם לומפ? אָה־אָ! ווילסט, וועל איך איהם דערשיסען ווי א הונד? ווילסט? וועל איך פון איהם מאכען א ביפשטייק! איך וועל איהם צורייבען אויף אש!

און אלע, וואָס האָבען אין יענעם אבענד געשפּאַצירט אינ'ם גאָר־טען, נעבען זומער־טהעאטער, דערצעהלען היינט, אז פאַר דעם פער־טען אקט האָבען זיי געזעהען, ווי פון טהעאטער איז ארויסגעשפרונ־גען א בארוועסער מאן מיט א געלען פנים און מיט ווילד־צושראָקענע אויגען. און נאָך איהם האָט זיך געיאָגט א מאן אין דעם גרים פון דער בלויער באַרד און מיט א פיסטאָלעט אין דער האנד.

וואָס ווייטער איז געווען — האָט קיינער ניט געזעהען. מען וויים נור, אז מורקין נאָך דער דאָזיגער בעקאנטשאפט זיינער מיט בליס־טאנאוו'ן, איז א צוויי וואָכען צייט אבגעלעגען צו־בעט און צו די ווערטער: „איך בין א מענש א קראנקער, אויף רהומאטיזם", האָט ער אָנגעהויבען צוצולייגען: „ איך בין א מענש א פערוואונדע־טער"...

7435

Albert J. Latner
Jewish Public Library

THIS BOOK MAY BE KEPT
21 DAYS

and may be renewed once, if no application has been registered for it.
... of 5 cents a day is charged, ... last date

בעל טשעכאוו, אנטאן

געקלי בענע שריפטן

DEC 1 4 1993 7435
MAY - 6 1994
NOV 2 2 2004

B1185
21401
22554

#7435